

AS-001640

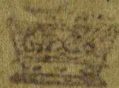
CSL

3

DEPT. OF EDUCATION
DELHI LIBRARY.

0A2100-2A

PAHLAVI, GUJARATI AND ENGLISH
DICTIONARY.

THE PROPERTY OF THE
HOME DEPT.
OF THE GOVERNMENT OF INDIA.

BY

JAMASPJI DASTUR MINOCHEHERJI JAMASP ASANA,

FELLOW OF THE UNIVERSITY OF BOMBAY, AND

MEMBER OF THE BOMBAY BRANCH OF THE ROYAL ASIATIC SOCIETY.

VOLUME II.

A. Y. 1248.

A. C. 1879.

BOMBAY—JEHANGIR BEJANJI KARANI, 18, PARSİ BAZAR.

LONDON—MESSRS. TRÜBNER & Co., 57 & 59, LUDGATE HILL.

(All rights reserved.)

CSL

491.5339/4

Pah -

29 SEP 1961

AS-001640

413

J20 P

BOMBAY :

PRINTED AT THE EDUCATION SOCIETY'S PRESS, BYCULLA.

4 SL

DEPT. OF EDUCATION
DELHI LIBRARY.

પેહલવી-ગુજરાતી અને ઈંગ્રેજી શબ્દકોષ.

THE PROPERTY OF THE

રચનાર

HOME DEPT

OF THE GOVERNMENT OF INDIA

જાભાસ્પત્ર દસ્તુર મીનોચેહરત્ર જાભાસ્પ આસાની,

FOR THE

મુંબઈની યુનીવર્સિટીનાં ફેલો, અને મુંબઈની રાયલ એસી-

આદીક સોમાઈટીના મેમ્બર.

દક્ષતર ૨ જી.

સને ૧૨૪૮ યજ્ઞદ્વરદી.

સને ૧૮૭૮ ઈસવી.

મુંબઈ—જેહાંગીર બેજનજી કરાંની,

નાં ૧૮, પારસી બજાર.

લંદન—મીસીઅરસ જુબનરની હુપની,

૫૭ અને ૫૮, લદગેત હીલ.

(તરજુમેા કરવાનેા તથા ખીજા સર્વે દક્ષી ગ્રંથકર્તાએ પાતાને ત્વાખીન રાખેલા છે.)

CSL

મુખ્યમંત્રી

એજ્યુકેશન સોસાયટીનાં છાપખાનામાં છપાવી પ્રગટ કર્યું છે.

OPINIONS ON VOLUME I.

Pahlavi, Gujarāṭī, and English Dictionary. By Jamaspji Dastur Minocheherji Jamasp Asana. Vol. I. Bombay Education Society's Press, 1877. (London : Trübner & Co., 1877.)

(*Bombay Government Gazette*, 9th August 1877.)

A PRAISEWORTHY attempt to supply the desideratum of a Dictionary of a difficult and obscure dead language. To the Dictionary is prefixed a pretty long essay, under the name of Introduction, in which the origin and age of the Pahlavi language are discussed.

(*Academy*, 8th September 1877.)

THE partial publication of the first attempt at a complete Dictionary of the Pahlavi language may perhaps be taken as an indication that the study of Pahlavi is beginning to emerge from the mythic state in which the dogmatic scepticism of some writers and the misplaced ingenuity of others have hitherto managed to involve it. It is hardly creditable to the good sense of English scholars that they should have so utterly neglected the numerous Pahlavi manuscripts which, for more than a century, they have known to be still preserved by their fellow-subjects—the Parsis in Western India. That this neglect had been due rather to prejudice than to any shrinking from difficulties on their part is evident from the labour and ingenuity which they have so successfully spent upon the cuneiform and hieroglyphic records, which were originally far more inaccessible and complicated than the Pahlavi writings. Deserted by English scholars, to whom they had a right to look for advice, the Parsis have had to rely upon the assistance of Frenchmen, Danes, and Germans in studying their religious literature, and have begun, at last, to make researches themselves. They have already published several Pahlavi texts and a good Grammar of the language, and now issue the first instalment of a complete Dictionary.

Dastur Jamaspji's Dictionary, when complete, will give nearly all the traditional readings of each written form which the student is likely to meet with, arranged in a convenient order for reference, together with the traditional explanation of each reading. This information

will be a most important assistance to the Oriental scholar, even in those cases where he may prefer his own readings and explanations to those handed down by tradition, as it will enable him to identify the words with certainty.

Dastur Jamaspji commences his work with an Introduction, both in English and Gujarâti, in which he discusses the age, origin, and meaning of Pahlavi and Huzvârish.

He gives afterwards a table of the Pahlavi letters and their various compound forms and readings, with an explanation of the alphabetical order adopted in the Dictionary. This is based upon the order of the letters in the Sanskrit and other Indian alphabets, which is perhaps the most convenient arrangement for the Parsis, whose vernacular is Gujarâti.

The Dictionary itself, in this first instalment, extends to 168 pages, and contains the explanation of more than 1,400 words. Each word is given in the Pahlavi character with its traditional pronunciation, both in Gujarâti and Roman type, followed by its meaning both in Gujarâti and English. Some of the more unusual words have references to the works in which they have been found; and in many cases the Avesta and Persian synonyms are given, but the author has wisely refrained from venturing too far into etymological speculation. His object has been to produce a Dictionary which shall be practically useful to the reader of Pahlavi texts; and with this view he has arranged all the verbal forms in their alphabetical order, as in a vocabulary, and not collected under their primary forms; he has also introduced many double words which are not strictly compounds, and many corrupt forms which are attributable to the eccentricities of copyists. Some persons may consider this mode of compilation objectionable, but it will certainly be convenient to the student to find all probable readings of any combination of letters arranged in juxtaposition.

With regard to the copiousness of the Dictionary there can be no question, although it is difficult to compare it with other glossaries, because of the differences in alphabetical arrangement. It may, however, be estimated to contain about twenty times as many words as have been published in previous glossaries, so far as this first instalment goes. The meanings attached to the several words appear to be fairly correct, and it would be hazardous to object to any of them without examining the texts in which they occur. . . . . The collection and preparation of materials for this Dictionary have been the work of many years, and were commenced by the author's

father. Being in possession of an extensive library of manuscripts, and assisted by the loan of manuscripts from other libraries, the author has been able to collect the words occurring in nearly the whole of the Pahlavi literature known to be extant, the amount of which may be estimated at about forty times that of the *Bundahish*. The progress of Pahlavi studies during this period of preparation has more than once compelled him to recast his work, till it has assumed a practical form which will render it an indispensable book of reference for all Pahlavi students, whether Parsi or European, as soon as it is completed. They have only to hope that Dastur Jamaspji will soon be enabled to finish the work he has so ably begun.

E. W. WEST.

(The *Revue Critique*, No. 37, 15th September 1877, Article 176.)

ONE of the great practical difficulties which hinder research in Pahlavi is the absence of a dictionary. Till now it has been limited, and wisely so, to the preparation, so fast as the publication of the texts advanced, of vocabularies of the terms which they contain. . . .

. . . . Here at last is a regular Pahlavi Dictionary, of which the first volume has just appeared; it is the work of one of the most respected priests of the Zoroastrian community of Bombay, Dastur Jamaspji Minocheherji Jamasp Asana.

If it be recollected what was said in the *Review*,* some time ago, about the general character of the Pahlavi writing, about the multiplicity of sounds which the greater part of the characters and combinations of characters represent, it will be understood that the preparation of a Pahlavi dictionary presents a special difficulty of its own which at first sight seems insurmountable, namely, how to arrange the words so that the student can find them when he looks for them. . . .

. . . . In truth a Pahlavi dictionary can only be a dictionary of characters, and not one of words; the words ought to follow each other according to the form of the character, and not according to its sound; this is the only scientific and safe system; this is the system founded by M. West in his excellent glossary of the *Ardâ Virâf*, which is the model of the class. This is the system which M. Jamaspji has adopted. The author arrived at it independently of M. West, and by his own judgment (p. cxiv.). This fact does him great

* No. 33 (18th August 1877), article 156.

honour, and shows a true scientific intuition. This volume contains the words beginning with the character for *a* (pp. 1-42), with the group *aa* (pp. 42-87), and the greater part of the words beginning with the group *aav* (the volume stops at the group *aavv* and word *khahand*). The words which it contains are borrowed not only from the texts published and known in Europe, but also from unedited works, such as the *Dādistan*, the *Nirangistān*, the Pahlavi *Rivāyats*, which are frequently cited. This work, therefore, brings new and varied materials to our knowledge, and on this account M. Jamaspji has every right to the gratitude of the admirers of Pahlavi.

This is the first attempt made to arrange a general catalogue of Pahlavi forms, and, as we have seen, this catalogue errs not through poverty, but through excess of riches. It is an undertaking which does great honour both to the enterprise of the author and to his learning, and it exhibits an extent of reading which is rarely met with. One merit peculiar to the work, and which we hope will appear more in the continuation, consists in the information which the author is in a position to furnish, better than any one, about liturgical and mythical terms; he has had little opportunity for this in the first volume; we may, however, cite the articles *hāvanān* (p. 166), *Hōshhang* (p. 118), &c.

Although we cannot assent to all the ideas expressed in the Introduction, let us hasten to add that the theological spirit which animates it has nothing of that exclusive and aggressive character that we are always in danger of meeting with in countries less distant. Dastur Jamaspji is imbued with a deep and sincere sympathy for European learning; and while pointing out, vigorously and very justly, the claims to fame on the part of the old Dasturs (who have preserved the traditions of Zoroastrian learning from the Middle Ages even to our own times, and were the first teachers of European scholars), he proclaims with feeling and gratitude the services rendered by the latter, in their turn, to Parsi learning and religion: "We are also greatly indebted to them," &c. (see Introduction, xvii., xviii.) "in cordially thanking them for the facilities of study they have given us." Such are the sentiments which animate the upright and intelligent Parsi priesthood, which does not imagine its creed endangered by being submitted to scientific investigation, but exalts it by its tone of learning and its wide toleration.

JAMES DARMESTETER.

7⁷CSL

OPINIONS ON VOLUME I.

(*Native Opinion*, October 7, 1877.)

THE progress of every kind of learning would have been much more rapid had the facilities for publishing books been as great as now, when they are printed by thousands of copies, whilst in former times they existed only in manuscripts, and a student was, considering their high price, generally compelled to copy those he needed most. Pahlavi was one of the languages the acquisition of which was, down to our times, fraught with great difficulties, inasmuch as neither grammars nor dictionaries nor other Pahlavi books could be easily procured. Of late, however, the persevering efforts of scholars, in connection with the aid afforded by liberal patronage, have in a great measure removed the greatest obstacles from the path of students, and the most recent publication of this kind is Dastur Jamaspji's *Pahlavi Dictionary*, specimens of which have, before its appearance in print, been submitted in manuscript to the late Dr. Wilson, to Dr. E. W. West, to Dastur Hoshang Jamasp, to Mr. Dhunjeebhoj Framji, to Mr. K. R. Cama, and to Dr. F. C. Andreas, all of whom approved of the plan and made various judicious suggestions, so that the work may be said to have come out backed by competent authorities.

This Dictionary must be considered as an extremely valuable contribution to Pahlavi literature; it ought to be patronized so as to encourage him to bring his whole work to a successful issue.

(*Bombay Gazette*, 17th October 1877.)

WE now come to the second indispensable requirement, a dictionary, and consequently to the notice of the work before us. A dictionary is, as it were, the storehouse of a language, and its austere character and grave authority stand towards the student almost in the same position as a mentor. The want specially of a Pahlavi Dictionary as a standard authority for consultation may be easily imagined when we consider that formerly the study of the language could only be pursued under the tuition of different teachers, who held different opinions upon points of importance, and who cried down each other as propounders of false teachings. Bewildered by such conflicting doctrines, and doubtful which was true, the student generally gave up the pursuit in despair of ever gaining the goal of success when the signposts pointed to such different directions. No attempt at a complete *bonâ fide* dictionary has been ever made before the present work. Glossaries of words have

certainly been appended to various editions of the ancient Pahlavi books by Dr. Martin Haug, Dastur Peshutanji, and several other Oriental scholars, but these of course could be useful only within a limited sphere. The present work aims at something far more complete and universal, and stands towards such glossaries as a broad river stands towards a tiny rivulet. Its object seems to be, as it were, a glossary of glossaries, or a universal collection of words culled from all the ancient Pahlavi records now extant. The labour of arranging these words is, it must be acknowledged, one of supreme difficulty, which, when we consider that this is the first part, has yet to be encountered and overcome. If the same zeal and ability are displayed in the future parts as are undoubtedly shown in the present one, we may predict for the author a brilliant success. Though now only standing on the threshold, still he has rolled away the first stone from the cave of knowledge, and has made a good beginning, which is proverbially half the battle. Nearly 2,000 words are here collected, which we do not consider could have been more lucidly explained and ably arranged than is done here. As the author states in the preliminary note, the composition of a dictionary of an obscure and difficult language like the Pahlavi must not be placed on the same footing as that of a known and current tongue, the labour of reference and general research being enormous. Even in a current language the work is by no means light, as, to take for example, a current language of the day, we see dictionary superseding dictionary as new words creep in and meanings of old words are entirely changed or modified. If the composition of these requires labour and learning, in how much greater a degree are they required in a work like the present? We must consider the author wise in publishing his work in successive parts: first because it will bring it within the reach of many who could not spare the cost of the complete dictionary in a lump sum, and secondly because it will enable him to rectify errors and supply additions in the part succeeding the one in which they occur or are deficient.

The tables annexed to the Introduction very lucidly explain the compound forms of letters, their mutual combinations, and the alphabetical order of the compilation. In the body of the work the words are arranged first in their phonetic rendering into Gujarâti and English, and then with their significance in the same languages. Besides these, he has shown the various modes in which they are pronounced or spelt in different books, the names of which are added for reference. Words uniform in shape but differing in pronunciation are arranged according

to their orthography, which materially aids the student in searching for them. The original form in which the work was intended to appear seems to have been as a simple Pahlavi-Persian Vocabulary, which was begun by the author's father and abruptly stopped by his lamented death, when it was continued by the author.

Feeling, however, that the work would prove of much greater usefulness, and circulate in a far more extended sphere, both in Europe and India, by the addition of English to the Gujarâti meanings, the author determined to issue it in its present enlarged form, though thereby entailing an immense increase of labour and expense, which it is hoped will be practically rewarded by a large sale of the work. When we consider the author's manifold duties and responsibilities as high-priest of the Parsees in Bombay, we may wonder that he found leisure to employ his mind upon so great an undertaking. He seems to have been very careful to submit his project to the opinions of other scholars before venturing on its publication, for we find appended to the Introduction several letters from the late Dr. Wilson, Dr. West, Dustoor Hoshungji Jamaspji, and other eminent Orientalists, warmly approving of MS. specimens of the work submitted for their inspection, and highly eulogistic of the general object of the undertaking. The fact of his having sought their opinions clearly proves that he is earnest in the pursuit of his enterprise, and chooses rather to seek the opinions of others than trust to his own abilities. This speaks well for the reliability of the work.

We feel sure that, if the work is as well continued as it has been begun, the recognition and appreciation of this ancient language will become far more wide-spread than it is at the present day. We heartily wish the Dustoorji Saheb every success in his patriotic undertaking.

(*Bollettino Italiano degli Studi Orientali*, 25th June 1877.)

UNTIL now, there was published only one small Dictionary of the Pahlavi language. This is the first attempt at a complete and regular Pahlavi Dictionary, interpreted with the assistance of Gujarati and English, and we are indebted for this to a learned Parsee Orientalist of Bombay, himself a son of a learned Orientalist who had not completed the work, now happily finished. The work commences with a preliminary note, in which the author explains the method he has followed. The same is followed by a long, interesting, and cleverly written introduction, about the position of the Pahlavi language as compared with the other Aryan languages, and with the Persian in parti-

cular; also a minute description of the Pahlavi alphabet . . . . .
But other similar notices are very rare, and less important to a learned native, for which, however, all European Aryanists must feel grateful to the author for this precious work.

ANGELO DE GUBERNATIS.

(*Times of India*, November 23, 1877.)

WHILST the labours of some of our great Danish and German scholars in the field of Oriental learning are known and appreciated, the Parsees are not far behind them in similar pursuits. . . . .
We have now before us an important work by Dustoor Jamaspji, in the shape of a Pahlavi Dictionary, embodying the result of hard work and considerable acumen.*

Pahlavi is one of the most difficult of Oriental languages. It has hitherto baffled the efforts of some of the greatest scholars in their attempts to interpret some of its dark and obscure passages, and its peculiar and mysterious idioms. This difficulty was greatly enhanced by the absence of a grammar and a dictionary, which are indispensably necessary for the acquisition of any language. They may justly be styled the eyes of a language. We are glad to observe that both these wants have now been supplied, and in a way that will reflect credit on their respective authors. We have now more than one Pahlavi grammar and a Pahlavi dictionary, the last of which demands our attention. . . . . It is, indeed, the result of much labour. The importance of a work like the present has long been felt. Several compilations in the shape of small glossaries have been given to the public, but no scholar has yet attempted to give a complete dictionary of the Pahlavi language. It is therefore highly gratifying to see that a Parsee Dustoor has come forward to supply this long-felt want. We congratulate our author on his having fairly started a work that has the credit of being the first of its kind. It will doubtless be of great use to native as well as European students. The work contains, unfortunately, many errors. But errors there must be,—they cannot possibly be avoided in works of the kind. We can afford to pass over them, on the ground that the work is peculiar. Moreover, it is the first attempt of our author, and, as such, deserves to be encouraged. . . . .

This is a brief notice of the Pehlvi Dictionary. Its importance will be admitted even by European scholars. . . . .

(*Bibliographische Anzeigen*, 1877.)

THE work before us had already been begun by the father of the author, Minocheherji Edalji Jamasp Asana, after the pattern of the Burhan-i-Kati, in Pehlavi as well as in Persian; the son has given the translation of the words in Gujarati and English, and the deserved acknowledgments of Dr. J. Wilson, Dr. West, Hoshang Jamasp, Dhunjeebhai Framji, Khurshedji Rustomji Cama, and Dr. Andreas are printed in both languages at the end of the preface. . . . .

From the foregoing it can be seen that the proffered fund of the Pahlavi language is capable of many corrections; it is to be desired that Dustoor Jamaspji Minocheherji, while continuing his great and well deserving work, will allow the critic a larger field; notwithstanding we cannot but bestow our best thanks for the rich material, for the greater part not accessible to us in Europe, which he has published, and will yet publish for the enrichment of our knowledge of the Pehlavi language.

FERDINAND JUSTI.

(*Trübner's American and Oriental Literary Record*, 1877.)

PAHLAVI scholars will be glad to learn that the first volume of the long-expected *Pahlavi, Gujarâti, and English Dictionary*, by Jamaspji Dashtur Minocheherji Jamasp Asana, has now been published. The work was designed and commenced by the father of the author, who, as the high-priest of the Parsee community at Bombay, was in a specially favourable position to collect the fragments of this ancient tongue and to draw them to the light. At the suggestion of the well-known Orientalist Mr. K. R. Cama, a Gujarâti and an English translation of the Pahlavi words have been added to enhance the usefulness of the book, which has also had the benefit of the co-operation of Drs. E. W. West and Andreas. . . . .

(*Journal of the Indian National Association*, March 1878.)

VERY lately a Parsee *Dustoor* published the first volume of a Pehlvi, Guzerati, and English Dictionary, the only book of its kind, and a work of much persevering labour.

THE Dictionary, as far as I can see, is the result of immense labour, and offers a very valuable assistance to the reading and understanding of the still difficult and puzzling Pehlavi.

Professor N. L. WESTERGAARD.

OPINIONS ON VOLUME I.

(*Essays on the Parsis*, by Dr. Martin Haug,
2nd Edition, page 61.)

IN concluding these remarks upon the progress of Zoroastrian studies among the Parsis, it may be mentioned that Dastur Jamaspji Mino-chiharji Jamaspasana of Bombay has been engaged for many years in collecting materials for a Pahlavi Dictionary, the first part of which is now in the press. This Dictionary is likely to be exceedingly useful, being by far the largest collection of Pahlavi words hitherto made. . . . It will adhere strictly to traditional readings and interpretations, of which it ought to form a permanent record, valuable to all parties in these times of progressive transition.

આ પુસ્તકના પેહેલા ભાગ ઉપર અપાયલાં મતો.

પેહેલવી—ગુજરાતી અને ઇંગ્લેશ શબ્દકોષ રચનાર દસ્તુર જામારપણ
 મીનોચેહેરણ જામારપ આસાના—ભાગ ૧ લો.

[(ગવર્નમેંત ગેઝેત, તારીખ ૯ મી આગસ્ટ ૧૮૭૭).]

એક અધરી અને ગુઢ મદુદ ભાષાના શબ્દકોષની ખુબ પૂરી પાડવાને એક
 તારીફલાયક કોશેશ કરવામાં આવી છે. શબ્દકોષની પેહેલાં દીબાયાને નામે
 એક સુંદર લાંબો નિબંધ આપવામાં આવ્યો છે, જેમાં પેહેલવી ભાષાની સર-
 આત તથા તેના જમાના વિષે તકરાર ચલાવવામાં આવેલી છે.

(ધી એકેદેમી, ૯ મી સપ્ટેમ્બર ૧૮૭૭).

જે પુરાણોક્ત હાલતમાં કેટલાક લખનારાઓનું મતવાદી નારતીકપણું અને
 બીજાઓની ખોટી કલ્પનાઓ પેહેલવી ભાષાના અભ્યાસના આખમાં હમણાં
 સુધી સમાયલાં હતાં, તેવી હાલતમાંથી એ ભાષાના બહાર નીકલી આવવાની
 સરઆતની એક નિશાન તરીકે કદાચ એ ભાષાના એક સંપૂર્ણ શબ્દકોષ
 પાછલ થતી પેહેલવેહેલી કોશેશનો આ ઘપાયલો ભાગ ગણી શકાય. એક સદી
 કરતાંબી વધારે અગાઉ અંગ્રેજ વિદ્યાર્થીઓનાં જાણવામાં આવ્યું હતું કે તે-
 ઓનાં પોતાનાં રાજમાં વસનારા પશ્ચિમ હિંદુસ્થાનના પારસીઓએ પેહેલવી
 ભાષાના પુષ્કલ હસ્તલેખો હજુ સુધી જાલવી રાખ્યા છે, તે છતાં, તેઓએ
 એ હસ્તલેખો મેલવવા પાછલ સદંતર ગફલતી કીધી એ તેમની નેક બુદ્ધિને
 મુદ્દલ જેબ આપતું નથી. તેઓએ મેહેનતને લીધે નહીં, પણ ઘણુંકરીને કંઈક
 વેહેમને લીધેજ એ ગફલતી કીધી હોય, એવું, એ ભાષાનાં લખાણ કરતાં વ-
 ધારે અગમ્ય અને ગુંચવણ ભરેલા ખીલારોકા તથા સંકેતિક અક્ષરરોકા લેખો
 પાછલ તેઓએ ફોતહમંદીથી જે મેહેનત અને ચતુરાઈ વાપરી છે તે ઉપરથી
 ખોલું માલમ પડે છે. અંગ્રેજ વિદ્યાર્થીઓ (જેમની મસલહત પુછવાને પાર-
 સીઓને પેહેલો હક છે) ની આ બેદરકારીને લીધે પારસીઓને, પોતાના ધર-
 મને લગતાં ભાષાજ્ઞાનના અભ્યાસને સારૂ, હૈંચો, વલંદાઓ અને જર્મનાની
 મદદનો આધાર લેવો પડતો હતો; અને અંતે તેઓએ પોતેજ નવી નવી શો-
 થો કરવાને સરૂ કીધું છે. તેઓ પેહેલવી ભાષાની ઘણીક પ્રતો તથા એ ભાષાનું

આ પુસ્તકના પેહેલા ભાગ ઉપર આપાચલાં મતો.

સાંઈ બ્યાકરણ છપાવી બહાર પાડી ચુકા છે, અને હવે એક સંપૂર્ણ શબ્દકોષનો પેહેલો ભાગ પ્રગટ કરવાને સરૂ કીધું છે.

દરતુર જમારપછનો શબ્દકોષ જ્યારે સંપૂર્ણ થશે ત્યારે કેતાબોમાં લખાયેલી મલી આવતી દરેક શીકલનાં દરતુરોથી થતા આવેલાં ઘણાં ખરાં સધલાં વાચનો તથા તેમના અર્થો શોધવાને અભ્યાસીઓને સવલ પડે એવી રીતે તેમાં શબ્દો ગોઠવાયલા આપણને મલી આવશે. આએ વાચનોથી કરી એ શબ્દકોષ પુર્વ દેશની ભાષાઓના અભ્યાસીને સઉથી અગતની મદદ થઈ પડશે; અને વલી જે અભ્યાસી દરતુરોથી થતા આવેલા ઉચ્ચારો અને અર્થો કરતાં પોતાનાં વાચન તથા અર્થને વધારે પસંદ કરતો હશે, તેને પણ સઉથી અગતની મદદ થઈ પડશે કારણ કે એ શબ્દકોષથી કરીને બોલોનું વાચન ખાતરીથી સિધ્ધ કરી શકાશે. . . . દરતુર જમારપછ પોતાનો આ ગ્રંથ ગુજરાતી તથા ઇંગ્રેજી એ બંને ભાષાઓમાં લીખાએ આપી સરૂ કરેછે, જેમાં પેહેલવી ભાષાના પુરાતમપણાં બાબે તથા તેની સરૂઆત બાબે અને પેહેલવી તથા હુજવારેશ એ બેઉ બોલના અર્થ બાબે તકરાર ચલાવવામાં આવી છે. . . . ત્યાર પછી પેહેલવી હરફો તથા તેમની તરેહવાર જોડાયેલી શિકલો અને તેમનાં વાચનોના કોઠા આપવામાં આવ્યા છે, અને તેની સાથે આ શબ્દકોષમાં દાખલ કીધેલી ધોરણ વિશે સમજ આપવામાં આવી છે. આએ કોઠાઓમાં મૂલાક્ષરોની ગોઠવણ સંસ્કૃત અને એવી બીજી હિંદુસ્થાનને લગતી ભાષાઓના મૂલાક્ષરોને કાયદે કરવામાં આવી છે, જે પારસીઓને માટે, તેઓની બોલાતી ભાષા ગુજરાતી હોવાને લીધે, ઘણીજ સેહેલ થઈ પડશે.

આ પેહેલા ભાગમાં શબ્દકોષના ૧૬૮ સહા સમાયલા છે, અને તેમાં ૧,૪૦૦ થી વધારે શબ્દોની સમજણ આપવામાં આવેલી છે. દરેક બોલ પેહેલવી હરફોમાં આપ્યા છે, તે સાથે તેનો ગુજરાતી તથા રોમન હરફે આગલા વખતથી થતો આવેલો ઉચ્ચાર આપ્યો છે, અને તેની પુઠે ગુજરાતી અને ઇંગ્રેજી એ બેઉ ભાષામાં અર્થ આપેલા છે. કેટલાક વધારે અસાધારણ બોલોને માટે કેતાબોનો હવાલો આપવામાં આવ્યો છે; અને ઘણે ઠેકાણે પેહેલવી બોલને મલતા અવસ્તા તથા ફરશી ભાષાઓના બોલો આપેલા છે. પણ ધાતુ સંબંધી કક્ષનામાં ગ્રંથકર્તાએ ઓંકાવું નથી તેમાં તેઓએ ડાહ્યાપણ કીધું છે. પેહેલવી ભાષાની પ્રતો વાંચનારને વેહેવારોપયોગી થાય એવા હેતુથીજ તેવણે આ શબ્દકોષ રચ્યો છે; અને તેથીજ તેવણે શબ્દોને, એક ફરહંગમાં શબ્દો ગોઠવવામાં આવે તેમ, તેમના અસલ લખાતા આકાર પ્રમાણે એકઠા કરવાને બદલે તેમના બોલાતા આકારોને મૂલાક્ષરના અનુક્રમે ગોઠવ્યા છે.

તેવણે ઘણાક બેવડાયલા શબ્દો દાખલ કરીયા છે, જે ચોકસ કરીને નિશ્ચીત શબ્દો તરીકે ન ગણાય; અને શબ્દોના ઘણાક બગડેલા આકારો આપેલા છે, જે નક્કલ કરનારાઓનાં બેઠંગાપણાંને લીધે બનેલા છે. કેટલાક વિદ્યાર્થીઓ એ ગોઠવણીની રીતને વાંધા ભરેલી ગણે, પણ એ ભાષાના અભ્યાસીને એકજ જગ્યામાં ગોઠવાયલાં કાઠબી શબ્દોનાં સઘલાં ધ્યાનમાં ઉતરે એવાં (અતુસરતા) વાચનાશોધવાને ખચીત સેહેલું થઈ પડશે. જોકે, આ શબ્દકોષની ગોઠવણીની ધોરણ બીજી ફરહંગાથી જુદી હોવાને લીધે, તે ફરહંગો સાથે સરખાવવાને અમરૂં છે તે છતાં, આ તેના વિસ્તાર (સંપૂર્ણતા) મંદિ તે કંઈપી શક લેઈજવાઈ શકાશે નહીં. તેપણ જેટલો આ પેહેલો ભાગ વિસ્તારાયેલો છે, તે પ્રમાણે જોતાં તે, આગલ છપાયેલી ફરહંગામાં જેટલા બોલોનો સંગ્રહ સમાયેલો છે, તેના કરતાં વીસઘણો મ્હોટો સંગ્રહ આ શબ્દકોષમાં સમાશે, એવો અટકલો થઈ શકે છે. ઘણા ખરા બોલોના અર્થો ઘણા સહી (શુદ્ધ) માલમ પડે છે, અને જ્યાંસુધી જે પ્રતોમાંથી એ બોલોને લીધા હોય, તે પ્રતો સાથે તેમના અતરે થયેલા અર્થોને આપણે સરખાવીએ નહીં ત્યાંસુધી, તેમાંના કાઠબી અર્થને સાફ શક લેઈજવો એ જોખમ ભરેલું છે. . . . .

આ શબ્દકોષ બનાવવા તથા તેમાં સમાયેલી બાબતો એકઠી કરવા પાછલ ગ્રંથકર્તા ઘણાં વરસનાં કામે લાગેલા છે, અને એની સફળતા તેવણના બાવાથી થઈ હતી. પોતા પાસે હસ્તલેખોનું એક મ્હોટું કેતાબખાનું હોવાથી તથા બીજા પુસ્તકખાનાના હસ્તલેખોની મદદ મલવાથી, પેહેલવી ભાષાના એકલમ જેટલો હાલે હસ્તી ભાગવે છે, તેટલામાં સમાયેલા સઘલાં બોલો એકઠા કરવાને ગ્રંથકર્તા સાગર્યવાન થયા છે, જેનો જુમલો ખુનદેહ્દેશમાં સમાયેલા બોલો કરતાં આસરે ચાલીસ ઘણો વધારે અંકાર શકાય. પેહેલવીના અભ્યાસનો વધારો થવાને લીધે, જ્યાંસુધી આ શબ્દકોષની વેહેવારોપયોગી ગોઠવણ બની નહીં ત્યાંસુધી, ગ્રંથકર્તાને વખતે વખત તેમાં ફેરફાર કરવો પડ્યો હતો, અને આ છેલ્લી ગોઠવણથી જ્યારે એ પુસ્તક પૂરું થશે ત્યારે પેહેલવી ભાષાના પારસી તેમજ યુરોપીઅન વિદ્યાર્થીઓને એક અગત્યના સાધનની કેતાબ થઈ પડશે. દસ્તુર જામારપજીએ આટલી બધી કામેલીઅતથી જે ગ્રંથ સફ કરીયા છે, તે પૂરો કરવામાં જલદીથી શકિતવાન થાય, એવું એ ભાષાના અભ્યાસીઓએ માત્ર ઈચ્છું જોઈએ.

ઈ. દબલ્દુ. વેસ્ત.

(રીવીડ ક્રિટીક, ૧૫ મી સપ્ટેમ્બર ૧૮૭૭. આંક ૩૭ મો, કલમ ૧૭૬ મી).

પેહેલવી ભાષાના એક શબ્દકોષની ગેરહાજરીથી એ ભાષાને લગતી શોધોને અટકાવનારી અગત્યની અડચણોમાંની એક અડચણ છે. હમાણાં સુધી

આ પુસ્તકના પેહેલા ભાગ ઉપર અપાયલાં મતો.

એ ભાષાનો શબ્દકોષ હદમાં રહેલો હતો, અને જેમ જેમ એકેકી પ્રત છપાતી ગઈ તેમ તેમ તે દરેકમાં સમાયલા બોલોને લગતીજ ફરહંગ તેના છપાવનારાઓએ આપી હતી. . . હવે અંતે મુંબઈની જરતોસતી કોમનાં સઉથી માનપામેલા દસ્તુરો મધેનાં એક, દસ્તુર જામારુપજી મીનાચેહેરજી જામારુપ આસાનાએ એક કાયદાસરનો સંપૂર્ણ શબ્દકોષ બનાવવા માંડ્યો છે, જેનો ૧ લો ભાગ હમણાંજ છપાઈ બહાર પડ્યો છે.

પેહેલવી ભાષાના હરફોની સાધારણ લીપી વિશે તથા દરેક હરફના અને તેમના જોડાયલા આકારોના તરેહવાર રીતે થતા ઉચ્ચારો વિશે થોડુંકની વાત ઉપર આ રીવીઝિ ક્રીટીકના આગલા આંકમાં* જે લખાણ કરવામાં આવ્યું છે, તે જો વાંચનારને થાદ હશે તો, એ ભાષાનો શબ્દકોષ બનાવવામાં જે ખાસ મુશ્કેલી પડે છે, અને જે પેહેલી નજરે જોતાં દુર કરી ન શકાય એવી માલમ પડે છે, તે ધ્યાનમાં ઉતરશે. અને તે મુશ્કેલી એ છે કે, બોલોને કેવી રીતે ગોઠવવા કે જેથી અભ્યાસીને તેને જોયતો બોલ શોધી કાઢવાને સવલ પડે. . . પરંતુ જોતાં, પેહેલવી ભાષાના કોષ શબ્દોનો નહીં પણ હરફોની શીકલનોજ બની શકે; હરફોના ઉચ્ચાર પ્રમાણે નહીં પણ તેઓના આકાર પ્રમાણે શબ્દો એક એકની પુઠે ગોઠવવા જોઈએ, અને શાસ્ત્રીય અને સુતરી રીતી માત્ર એજ છે. મીં વેસ્તે પોતાની અરદાવી રાક્ષનામાની નામીથી ફરહંગમાં એવીજ ગોઠવણનો પાયો નાખ્યો છે, જે ઉપર જણાવેલા વર્ગના શબ્દકોષનો એક નમુનો છે. મીં જામારુપજીએ જે ગોઠવણીની ધોરણ પકડી છે, તેખી એજ છે. ગ્રંથકર્તાએ એ ધોરણ મીં વેસ્તની ફરહંગ જોઈને નહીં, પણ સ્વતંત્રપણે અને પોતાની સમજ પ્રમાણે દાખલ કરી છે. આ બાબદથી તેવણ મોટાં માનને લાયક ઠરે છે, અને તેથી એક પરંતુ શાસ્ત્રીય અંતરજ્ઞાન માલમ પડી આવે છે.

આ ભાગમાં સંદે ૧ લેથી તે સંદે ૪૨ મે સુધી અ (અ)ની શીકલનાં બોલો સમાયલા છે; સંદે ૪૨ મેથી તે સંદે ૮૭ સુધી બે અ (બે) ની શીકલનાં બોલોનો જથ્થો આવેલો છે; અને બે અ અને ઉ (બે) ની શીકલનાં બોલોનો મ્હોટો ભાગ આવેલો છે, અને એ ભાગ (૩૦૫) 'આહંદ' બોલ આગલ આવીને અટકે છે. આ ભાગમાં આવેલા શબ્દો માત્ર યુરોપમાં છપાયેલી અને જણાયેલી કિતાબોમાંથી લીધા છે એટલુંજ નહીં, પણ 'દારેસ્તાન', 'નેરંગસ્તાન', 'પેહેલવી રૈવાયતો' જેવી નહીં છપાયેલી કિતાબો, જેમાંથી ગ્રંથકર્તાએ વારંવાર વારંવાર દાખલાઓ આપ્યા છે, તેવી કિતાબોના શબ્દોની એમાં સમાવેલા છે. તેટલા માટે આજે ગ્રંથ આપણી

જાણમાં નથી અને તરેહવાર બાબદો આણેછે અને તેથી મી० જમનારસજીને પહેલવી ભાષાનાં અભ્યાસીઓનો ઉપકાર મેલવવાનો પૂરતો હક છે. . . . .

પહેલવીની શીકલોની એક સાધારણ ટીપ ગોઠવવામાં આ પહેલવેહેલીજ કેશ શેશ છે, અને જેમ આપણે ઉપર જોયું તેમ, આ ટીપમાં જે ભુલો થઈ છે, તે તેની કુંગાલીયતને લીધે નહીં પણ તેના અતીશે દ્રવ્યને લીધેજ થઈ છે. આ કામ ગ્રંથકર્તાનાં સાહસકર્મને તેમજ તેવણનાં જ્ઞાનને મ્હેટી શોભા આપેછે, અને કવચિતજ મલીઆવે એવાં વાચનનો વિસ્તાર આપણને દેખાડી આપેછે. આ ગ્રંથમાં જે મોટી ખુબી સમાયલી છે, તે એ છે કે, એમાં પ્રાર્થનાવિધીને લગતા તથા પુરાણોક્ત શબ્દોની સમજણ આપવામાં આવી છે, જે આપવામાં બીજાકોઈબી કરતાં ગ્રંથકર્તા વધારે સારી રીતે યોગ્ય છે. આ પહેલા ભાગમાં એ ખુબી દેખાડવાને ગ્રંથકર્તાને ધણી યોડી તક મલી છે, તોપણ હમો 'હાવનાન' (સંદે ૧૬૬ મે) અને 'હોશંગ' (સંદે ૧૧૮ મે) એ જોતો ઉપર હમારા વાંચનારાઓનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ; અને આશા રાખીએ છીએ કે આ ગ્રંથના હવે પછી નિકલતા ભાગોમાં આ ખુબી આપણને વધારે સમાયલી દીસશે. . . . .

જોકે, દીબાચામાં જણાવેલા સઘલા વિચારો સાથે હમો એકમત થઈ શકતા નથી, તોપણ આઠલું તો હમોને કેહેવુંજ જોઈએ છે કે, જે એખલપેઠાપણું તથા છેડતી શોધવાનાં ચિન્હ આપણને હિંદુસ્તાન કરતાં વધારે નજદીકના દેશોના લોકનાં લખાણ મધેથી મલી આવવાની ધારતી રહેછે, તેવું એખલપેઠાપણું કે છેડતી શોધવાનાં ચિન્હ આ દીબાચામાં સમાયલા ધરમ સંબંધી તેજ (અનુન)માં મુદલ માલમ પડતાં નથી. દરતુર જમનારસજીએ યુરોપીઅન વિદ્યાર્થીઓની કદર ગંભીર અને સાફ દીલથી ખુણ છે; અને આગલા દરતુરો (જેઓએ મધ્યમ કાલથી તે હાલ સુધી જરતોસતી ધરમશાસ્ત્રના લખાણો જાલવી રાખ્યાં તથા જેઓએ યુરોપીઅન વિદ્યાર્થીઓને પોતાના ધરમની વાકેફી આપી) ની તારીફ કરતાં, યુરોપીઅન વિદ્યાર્થીઓએ તેના બદલામાં પારસી ધરમ અને તેના શાસ્ત્રની જે સેવા બજાવી તે વિશે તેવણ અંતઃકરણથી ઉપકાર જાહેર કરેછે, (જુઓ દીબાચો સંદે ૭૮ થી તે સંદે ૮૦ સુધી). સુધા અને બાહોશ પારસી દરતુરો, જેઓ પોતાના ધરમની શાસ્ત્રીય શોધો થતી જોવામાં કાંઈ હરકત ભરેલું વિચારતા નથી, પણ તેને લગતાં વિદ્યાજ્ઞાનનો ચાહા તેમનામાં હોવાથી તથા તે ઉપર છુટથી અપાતા વિચારોની છીટ તેમનામાં ન હોવાથી સામા પોતાના ધરમને ઉંચી પદવી આપેછે, તેઓનાં યુરોપીઅન વિદ્યાર્થીઓ માટે આવા સારા વિચારો છે.

આ પુસ્તકના પહેલા ભાગ ઉપર અપાયલાં મતો.

(નેતીવ અોપીન્યન, તા° ૭ મી અક્ટોબર ૧૮૭૭.)

જેમ હાલે ચોપડીઓ છાપવાનું કામ જેટલી સેહેલાઈથી ચાલેછે, અને જેમ ચોપડીઓની હજારો નકલો હાલે છપાય છે, તેમ જો આગલા વખતમાં હોતે તો દરેક જાતની વિદ્યાનો વધારો ઘણોજ જલદીથી થતે. આગલા વખતમાં ચોપડીઓ માત્ર હસ્તલેખોમાંજ હસ્તી ભોગવતી હતી, અને તેઓની કિંમતખી ઘણીજ મોઢી હોવાને લીધે, જે વિદ્યાર્થીને તેવા એક હસ્તલેખની ગરજ પડતી તો તેને તેની નકલ લેવી પડતી હતી. પેહેલવીખી એવાજ વરગની એક ભાષા હતી અને એ ભાષાનાં બ્યાકરણ તથા શબ્દકોષ ન હોવાને લીધે, તથા એ ભાષાનાં પુસ્તકો સેહેલાઈથી ન મલી આવવાને લીધે, એને અભ્યાસ કરવા પાછલ હાલે સુધી ઘણી અડચણો નડતી હતી. તોપણ આજ થોડુંક ધનું વિદ્યાર્થીઓની આગ્રહીકાશેશોથી અને તેઓને ઉદાર આસરો મલવાથી અભ્યાસીઓની ઘણીખરી અડચણો દુર થઈ છે. અને આવી જાતનો સઉથી છેલ્લો ગ્રંથ દસ્તુર જામારખજનો પેહેલવી શબ્દકોષ છે. એ ગ્રંથ છપાવવાની આગમજ તેના હાથના લખેલા નમુનાઓ ગ્રંથકર્તાએ મરહુમ દાકતર વિલસન, દાકતર ઈ° દબલ્યુ° વેસ્ત, દસ્તુર હોશંગ જામારખ, મીસીઅરસ ધનજીભાઈ ફરામજી, ખરશેદજી રૂસતમજી કામા અને દાકતર એક. સી. આનંદીઆસનાં મત માટે મોકલ્યા હતા. એ સઘલાઓએ એકમતથી ગ્રંથકર્તાની ધોરણને પસંદ કીધી હતી. અને કેટલીક ચોગ્ય સૂચનાઓ કીધી હતી. તેટલા માટે આએ ગ્રંથ ઘણો વજનદાર હોવો જોઈએ, એવું આપણને માનવાને ખની આવેછે. . . . આ શબ્દકોષને પેહેલવી ભાષાના વિદ્યાર્થીઓને એક અત્યંત કિંમતી મદદ થયલી ગણવી જોઈએ છે અને ફતેહમંદી સાથ આ ગ્રંથ પૂરો કરવાને ખની આવે તેટલા સાફ ગ્રંથકર્તાને મ્હોટો આશ્રો મલવો જોઈએ છે.

(બોમબે ગેઝેત, તા° ૧૭ મી અક્ટોબર ૧૮૭૭.)

. . . . શબ્દકોષ ગોચા એક ભાષાની વખાર છે, અને તેની પ્રતિષ્ઠા તથા તેનો વજનદાર વિશ્વાસ એક ઉદાપણવાલા મંત્રીની મીસાલે તેના અભ્યાસીઓને મદદ કરેછે. આગલા વખતમાં અગતની બાબદોમાં જીદું જીદું મત ધરાવનારા અને એક બીજાને જોડું શિખવનારા તરફિ વખોડનારા જીદા જીદા ઉસ્તાદોની જગારે આ ભાષા શિખનારાઓને તાલીમ લેવી પડતી હતી, ત્યારે એક બીજાનાં વિરુદ્ધ મતથી કેટલીક અને ખડું જોડું કોણ છે તે વિશે શકમાં રહીને અભ્યાસીઓ ફતેહ મેલવવાની આસામાં આસામાં નિરાશ થઈ એ અભ્યાસ છોડી દેતાહતા. તે વખતનો જયારિવિચાર

આ પુસ્તકના પહેલા ભાગ ઉપર અપાયેલાં મતો.

કરીએ છીએ ત્યારેજ એ ભાષાના એક વળનદાર શબ્દકોષની કેટલી ગરજ છે, તે આપણાં ધ્યાનમાં સેહેલાઈથી આવે છે. આ ગ્રંથ બહાર પડવાની આગમન એક સારો વળનદાર શબ્દકોષ બનાવવા પાછલકોઈએથી ચત્ન કીધો ન હતો. ઠાકતર ભારતીન હોંગ, દસ્તુર પેશોતનજી અને બીજા ભાષા શાસ્ત્રીઓએ જે જે કેતાબો છપાવી તે કેતાબોની સાથે માત્ર તેમાં સમાયેલા બોલોનીજ ફરહંગ આપી હતી, અને તેથી તે ઘણી થોડી ઉપયોગી છે; પણ દસ્તુર જમાસ્મજના ગ્રંથની નેમ તો એક વધારે સંપૂર્ણ અને આખી ભાષાના શબ્દકોષ આપવાની છે, અને તેથી જેમ એક મ્હોટી નદી સાથે નહાનાં નાલાંએને સરખાવીએ તેમ આ શબ્દકોષ સાથે એની અગાઉ છપાયેલી ફરહંગો સરખાવી શકાય. આ તો એક ફરહંગોની ફરહંગ છે, અથવા તો હાલ સુધી માન્ય રહેલા સઘલા પહેલવી ભાષાના અસલી ભોલોના બોલોના એક આખો સંગ્રહ છે. આપણને કબુલ કરવું જોઈએ છે કે, બોલોને ગોઠવવાનું કામ અત્યંત અઘરું છે. અને જ્યારે આપણે જોઈએ છે, કે આ આસ્તો પેહેલો ભાગ છે, ત્યારે એવાં કામમાં પડતી અધરાઈના હજુ તો મ્હોટો ભાગ ગ્રંથકર્તાને એલંગવાનો રહેલો છે. જેટલી ચાલાડી અને ખંતીપણેથી આ ભાગમાં મેહેનત લીધેલી જોઈએ છે, તેવીજ મેહેનત જો ગ્રંથકર્તા પોતાના બીજા ભાગો પાછલ લેશે તો ખચીત એક મહાભારત ફતેહ મેલવેલી કેહેવાશે. ગ્રંથકર્તાએ હજુ તો ઉંબર એલંગ્યા છે તેટલામાંજ એવણે જ્ઞાનના ગુફામાંથી પેહેલો પથ્થર ગગડાવી નાંખ્યો છે, અને સરૂઆત ઘણી સારી રીતે કીધી છે, જેથી અરધી લડાઈ જીતવા બરોબર થયું છે. બે હજાર બોલોના સંગ્રહ આ ભાગમાં સમાયો છે, અને જેવી સ્મજ રીતે આ ગ્રંથમાં બોલોના અર્થો આપ્યા છે તથા જેવી ચાલાડીથી તેઓને, ગોઠવવામાં આપ્યા છે, તે કરતાં વધારે સારી રીતે અર્થો અપાય અથવા ગોઠવાય એવું હમે ધારતા નથી. જે પ્રમાણે ગ્રંથકર્તા પોતાના ખુલાસામાં જણાવે છે તેમ, પહેલવી જેવી અધરી અને જુની ભાષાના શબ્દકોષની રચનાને હાલની કોઈ વપરાતી ભાષાના શબ્દકોષની રચના બરોબર નહીં ગણવી જોઈએ કારણ કે, એવી જુની ભાષામાં એલ તથા શોષ કરવાની મેહેનત અતી મ્હોટી છે. ચાલુ ભાષાના શબ્દકોષ રચવામાંથી કોઈ થોડી મેહેનત પડતી નથી. આપણે દાખલા તરીકે કોઈથી ચાલુ ભાષા લેઈજીએ તો, તેમાં જેમ જેમ નવા બોલો દાખલ થવાથી અથવા જુના બોલોના અર્થમાં ફેરફાર થતો જવાથી તેવી ભાષાનો શબ્દકોષ નકામો થવાને લીધે નવો કોષ બનાવવાની જરૂર પડે છે તેમાં જ્યારે મેહેનત અને વિદ્વાની અગત પડે છે, ત્યારે આ શબ્દકોષ જેવા ગ્રંથમાં કેટલી બધી મેહેનત અને વિદ્વાની અગત પડવી જોઈએ? આ ગ્રંથને જુદા જુદા ભાગોમાં કાઢાડવામાં ગ્રંથકર્તાએ ડહાપણ કીધું છે, કારણ કે તેથી

આ પુસ્તકના પેહેલા ભાગ ઉપર અપાયલાં મતો.

એ કાયદા થશે. પેહેલો કાયદો એક એ ચોપડી વેચાતી લેનારને સવલ પડે, અને બીજો કાયદો એક એ ભુલો રહી ગઈ હોય તે અથવા એ બોલો છાપવાના રહી ગયા હોય તે બીજા ભાગોમાં સુધારવા તથા વધારવાને બની આવે.

દીબાચાની પછવાડે એ કાઠાઓ આપવામાં આવ્યા છે, તે ઉપરથી જોડા-ક્ષેત્રોની સમજણ, તેઓની જોડાવાની રીત અને હરફોની ગોઠવણીની સમજ ધણી ખુલ્લી રીતે મેલમ પડી આવે છે. શબ્દકાષના ભાગમાં શબ્દોના ઉચ્ચાર તથા અર્થો ગુજરાતી તથા ઇંગ્લેન્ડમાં આપેલા છે. એ વતરેગિ ગ્રંથકર્તાએ બોલો ભુલી ભુલી કેતાબમાં જેટલી રીતે લખવા તથા વાંચવામાં આવ્યા છે તેટલી રીતે તેમના ઉચ્ચાર આપ્યા છે, અને તેને સાફ કેતાબોના હવાલા આપ્યા છે. બોલોને તેમના ઉચ્ચાર પ્રમાણે નહીં પણ તેમની શીકલ પ્રમાણે ગોઠવવામાં આવ્યા છે, જેથી વિદ્યાર્થીઓને જોઈતા બોલો શોધવાને ધણું સહેલ થઈ પડશે. આ ગ્રંથ ગ્રંથકર્તાના બાવાએ પેહેલવી ફારશી ફરહંગના આકારમાં બનાવવાને સફળ થયા હતા, પણ તેવણનાં દલગીરી ભરેલાં મરણથી એ કામ અટકી પડવાને લીધે ગ્રંથકર્તાએ તે કામ ચાલુ રાખ્યું છે.

આ ગ્રંથ યુરોપ અને હિંદુસ્તાનમાં વધારે ફેલાય, અને તેનો વધારે ઉપયોગ થાય એવા હેતુથી ગ્રંથકર્તાએ તેને તેના અંગ્રેજી તરજુમા સાથે હાલી વધારેલા આકારમાં છપાવ્યો છે, અને તેથી તેવણને વધારે મહેનત તથા ખર્ચમાં પડવું પડ્યું છે, પણ આશા છે કે લોકો તેની વધારે નકલો ખરીદીને તેનો બદલો વાલી આપશે. મુંબઈના પારસીઓના વડા ધરમગુરૂ તરકિના ગ્રંથકર્તાનાં કામકાજો અને જાખમો છતાં, આવાં મહાભારત કામમાં પોતાનો કુરસદનો વખત રોકવાને તેવણથી બનેલો જોઈ આપણને અભ્યર્થના ઉત્પન્ન થાય છે. પોતાનું કામ છપાવવાને હિમત કરવાની આગમજ બીજા વિદ્યાર્થીઓના તે મટિ મતો લીધાં છે, તે ઉપરથી ગ્રંથકર્તા પોતાના આ કામ પછવાડે ધણી સંભાલ લેતા હોય એવું દીસે છે; કારણ કે એવણે પોતાના દીબાચાની પુઠે મરહુમ દૉકતર વીલસન દૉકતર વેરત, દસ્તુર હોશંગજી જામસેજી વિગેરે બીજા ભાષા શાસ્ત્રીઓનાં મતો આપેલાં આપણે જોઈએ છીએ. એઓ આએ ગ્રંથના પોતા ઉપર તપાસને માટે આવેલા હસ્તલેખ નમુનાની દીલોજનથી વખાણ કરે છે, અને ગ્રંથકર્તાનાં આ કામની ભારી તારીફ કરી છે. એવણે પોતાનાં કામ પાછલ કેટલા ખંતી છે, અને પોતાની શક્તિ ઉપર આધાર રાખવાને બદલે પારકાઓનાં મતો મેલવી તે પ્રમાણે ચાલવાને કેટલા ખુશી છે, તે આ મતો આપણને દેખાડી આપે છે, અને તેથી આ ગ્રંથ ધણો વિશ્વાસ રાખવા જોગ છે. . . .

જેવી સારી રીતે આ ગ્રંથ સફ થયો છે તેવીજ રીતે હવે પછીથી ચાલુ રાખવામાં આવશે તો ખચીત આ જુની ભાષાનો અભ્યાસ જેટલો આજે ચાલુ છે,

અને તેની કદર આજે જોડલી બુબળ છે, તેના કરતાં વધારે અભ્યાસ ચાલશે અને વધારે કદર બુબળશે. હમો દસ્તુરજી સાહેબને તેવણનાં આ દેશહીત-કારી કામમાં મ્હોટી ફતેહ ઈચ્છીએ છીએ.

(બુલેતીનો ઈતાલ્યાનો ફેગલાઈ સ્તદીઆઈ ઓરીએન્ટેલાઈ,
૨૫ મી જુન ૧૮૭૭.)

હમણાં સુધી તો પેહેલવી ભાષાનો એક નાહાનો શબ્દકોષ છપાયેલો હતો. પેહેલવી ભાષાનો એક સંપૂર્ણ અને કાયદાસરનો કોષ બનાવવા પાછલ આ પેહેલવેહેલીજ કોશેશ છે, અને તેને માટે મુંબઈના એક કામેલ પારસી ભાષાશાસ્ત્રીના આપણે ઉપકારી થયા છીએ. ગ્રંથકર્તાના બાવાબી એક કામેલ ભાષાશાસ્ત્રી હતા; તેવણે આ કામની સરખાત કીધી અને તેવણના છોકરાએ તે ફતેહમંદીથી સંપૂર્ણ કીધું છે. આ શબ્દકોષની ગોઠવણીની રીત સમજમાં ઉતારવા સાફ ગ્રંથકર્તાએ પેહેલવેહેલાં તેનો ખુલાસો આપ્યો છે, અને તેની પુઠે એક લાખો મનારંજક અને કામેલીઅત ભરેલો દીબાચો આપ્યો છે, અને તેમાં પેહેલવી ભાષાને ખીજી એરીઅન ભાષાઓ સાથે, તેમાં મુખ્ય કરી ફારશી ભાષા સાથે, સરખાવીને તેનું પુરાતમપણું જણાવ્યું છે; અને દીબાચાની પુઠે પેહેલવી મૂલાફરાનું બારીકીથી વર્ણન કીધું છે. શબ્દકોષમાં કેટલાક ખોલોનું વર્ણન કદાચ કામેલ દેશીએ, જેઓ તે સમજતા હશે, તેઓને ઘણું ઉપયોગી નહીં બી લાગે, તોપણ આ કિમતી ગ્રંથને માટે સઘલા યુરોપીઅન વિદ્યાર્થીઓએ ગ્રંથકર્તાના ઉપકારી થવું જોઈએ છે.

એનજીલો દી ગુબરનેતીસ.

(તાઈમ્સ ઓફ ઈન્ડીઆ, ૨૩ મી નવેમ્બર ૧૮૭૭.)

પૂર્વ દેશની ભાષાના વિદ્યાભ્યાસના સંબંધમાં આપણાં કેટલાક મ્હોટા મ્હોટા દેનીશ અને જર્મન વિદ્યાર્થીઓથી થયેલી કોશેશો જ્યારે જાહેર થઈ છે, અને તેમની કદર બુબળ છે, ત્યારે પારસીઓની એવી કોશેશો કરવામાં કાંઈ તેમનાથી ઘણા પછાત નથી. . . . હમણાંજ દસ્તુર જમાસ્મજીએ પેહેલવી ભાષાના શબ્દકોષના આકારમાં એક ઉપયોગી ગ્રંથ બાહાર પાડ્યો છે, જે સખત મેહેનત તથા પુષ્કલ તિફલ બુદ્ધિનું પરીણામ છે.

પેહેલવી, એ પૂર્વ દેશની સઉથી અધરી ભાષાઓ મધેની એક ભાષા છે, કેટલાક મ્હોટા મ્હોટા વિદ્વાનોની એ ભાષાના કેટલાક કઢંગા અને ગુચવણ ભરેલા ફકરાઓ અને અસાધારણ અને ગુપ્ત રહીઓ સમજવામાં હમણાં સુધી ગોતું ખાતા હતા. બ્યાકરણ અને શબ્દકોષ, જે દરેક ભાષા શિખવામાં

આ પુસ્તકના પહેલા ભાગ ઉપર અપાયલાં મતો.

અગતનાં છે, અને જે ખરેખર જોતાં તો ભાષાની આખો છે, તેમની ગેરહાજરીને લીધે આ અડચણોમાં વધારો થઈ પડ્યો હતો. હમે જોઈને ખુશી છીએ કે, આ બંને ખુટો તેમના ગ્રંથકર્તાઓને જેમ આપે એવી રીતે આપણને પૂરી પાડવામાં આવી છે. હમણાં આપણને પહેલવી ભાષાનાં એક કરતાં વધારે આકરણો અને એક પહેલવી શબ્દકોષ મલી આવેછે, અને આ છેલ્લો ગ્રંથ (શબ્દકોષ) આપણું હાલ ધ્યાન ખેંચેછે. . . . ખરેખર એ એક ભારે મેહનતનું ફલ છે, આવા ગ્રંથની અગત આજ લાંબો વખત થયો એ ભાષાના અભ્યાસીઓને માલમ પડી હતી. નહાની ફરહંગોના આકારમાં બોલોના સંગ્રહ ધણા છપાયા છે, પણ કાર્ધખી વિદ્યાર્થીએ પહેલવી ભાષાના સંપૂર્ણ શબ્દકોષ બનાવવાને હમણાં સુધી કોશિશ કરી ન હતી. તેટલા માટે એક લાંબા વખતની ખુટ પૂરી પાડવાને એક પારશી દસ્તુરને મેદાન પડેલા જોઈ મ્હોટી ખુશહાલી ઉત્પન્ન થાયછે. આ ગ્રંથ તેની જાતના પહેલોજ હોવાથી, ગ્રંથકર્તાને હમો મોખારકબાદી આપીએ છીએ. ખેશક એ ગ્રંથ દેશી તેમજ યુરોપીઅન વિદ્યાર્થીઓનેખી મ્હોટો ઉપયોગી છે. કમભાયગે આ ગ્રંથમાં ઘણી યુકો દીસે છે, પણ એવી યુકો આ જાતના ગ્રંથમાં ધાય એ સ્વભાવિક છે, અને તે દુર થઈ શકે એવુંખી નથી, માટે તે ઉપર વધારે બોલવાનું દરગુજર કરીએ છીએ; ગ્રંથકર્તાની આ જાતનો ગ્રંથ રચવામાં પહેલવેહેલીજ કોશિશ હોવાથી તેને ઉત્તેજન આપવું જોઈએ છે. . . . પહેલવી શબ્દકોષ વિશે આ એક ટુંક ખબર છે. યુરોપીઅન વિદ્યાર્થીઓખી એનું ઉપયોગીપણું કબુલ કરશે.

(ખીખલ્લોગ્રાફીશે એનગ્રાઈગેન, ૧૮૭૭.)

જે ગ્રંથાવિશે હમે બોલવા માગીએ છીએ તે ગ્રંથકર્તાના બાવા મનચેરજી એદલજી જમારુપ આસાનાએ 'બુરહાને કાતે' ની દ્રષ્ટિ પહેલવી અને ફારશી ભાષાઓમાં બનાવવાને સફ કર્યો હતો, અને ગ્રંથકર્તાએ તેને ગુજરાતી અને હિંચેજી ભાષાઓમાં બનાવ્યો છે, અને તેને માટે દાક્તર વીલસન, દાક્તર વેશત, દસ્તુર હોશંગ જમારુપ મીસીઅરસ ધનજીભાઈ ફરામજી અને ખરશેદજી રસ્તમજી કામાથી મેલવેલાં લાયક મતો દીબાચાની પુઠે બેઠે ભાષામાં આખ્યાં છે. . . . હમોએ ઉપર જણાવ્યું તે ઉપરથી માલમ પડશે કે પહેલવી ભાષાના બોલોના આ જથામાં ઘણો સુધારો થયો જોઈએ છે; અને હમે ઈચ્છીએ છીએ કે દસ્તુર જમારુપજી પોતાના આએ મહાભારત અને તારીફ લાયક ગ્રંથને આગલ ચલાવતાં આપણને વિચાર આપવાને વધારે બોહાલું મેદાન કરી આપશે. તોપણ આપણાં જ્ઞાનનાં સણગારને માટે જે અમૂલ્ય અને

આ પુસ્તકના પેહેલા ભાગ ઉપર અપાયલાં મતો.

યુરોપમાં આપણને સદંતર અજાણી બાબદો આ ભાગમાં છાપી છે, તથા હવે પછીના ભાગોમાં છાપશે તેને માટે એવળનો મ્હોટો ઉપકાર માન્યા વગર હમો ને ચાલતું નથી.

કરદીનાન્દ યુસ્તી.

(તખ્તનરનું અમેરીકન એન્ડ ઓરીએન્ટલ લીતરરી રેકર્ડ)

પેહેલવી ભાષાના અભ્યાસીઓ સાંભલીને ખુશી થશે કે, જામારખજી દસ્તુર મીનાચેહેરજી જામારખ આસાનાએ જે પેહેલવી ગુજરાતી અને ઇંગ્લેજી શબ્દકોષ આજ લાંબો વખત થયો બનાવવા માંડ્યો હતો, તેનો પેહેલો ભાગ હાલે છપાઈ બહાર પડ્યો છે. આએ ગ્રંથ ગ્રંથકર્તાના બાપે બનાવવા માંડ્યો હતો, જેવળ મુંબઈનાં પારસી ટોલાનાં વડા ધરમગુરૂ હોવાથી આ અસલી ભાષાના લેખો એકઠા કરવાને તથા તેઓને અજવાલામાં લાવવાને ખાશ રીતે યોગ્ય હતા. પ્રખ્યાત થયેલા ભાષાશાસ્ત્રી મીંખ. રૂ. કામાની એલેતમાસ ઉપરંથી આ ગ્રંથના ઉપયોગનો વધારો કરવાને અરથે પેહેલવી શબ્દોનો ગુજરાતી તથા ઇંગ્લેજી તરજુમો ઉમેરવામાં આવ્યો છે. મીંખ કામાનાં મતને ઘાકતરો ઈં દબલ્યુ. વેસ્ત અને એફ. સી. એનદીઆસે સ્વીકાર્યું છે.

(જરનલ ઓવ ધી ઇન્ડીઅન નેશનલ એસોસીએશન, માર્ચ ૧૮૭૮).

હમણાંજ થોડુંક થયું એક પારસી દસ્તુરે પેહેલવી ગુજરાતી અને ઇંગ્લેજી શબ્દકોષનો પેહેલો ભાગ છપાવ્યો છે; એ શબ્દકોષ તેની જાતનો પેહેલોજ છે અને ઘણી આગ્રહી મેહેનતનું કામ છે.

મારા વિચાર પ્રમાણે આ શબ્દકોષ અતી ઘણી મેહેનતનું ફલ છે અને તે પેહેલવી ભાષાનાં ઘણાં અધરાં અને ગુંચવળ ભરેલાં લખાણો વાંચવા તથા સમજવામાં ઘણીજ કિમતી મદદ આપે છે.

પ્રોફેસર એન. એલ. વેસ્તરગાઈ.

(ઘાકતર ભારતીન હોંગના પારસીઓ વિશે નિબંધો,

આવૃત્તિ બીજી, સદી ૬૧ મો.)

જરતોશતી ધરમને લગતી ભાષાઓના અભ્યાસના વધારાને લગતા આ ટીકા સમાપ્ત કરતાં આએબી જણાવવું જોઈએ છે કે, મુંબઈના દસ્તુર જામારખ મીનાચેહેરજી જામારખ આસાના એક પેહેલવી ભાષાનો શબ્દકોષ બનાવવા પાછલ ઘણાં વરસ થયાં ગુંતાયલા છે, જેનો પેહેલો ભાગ છપાવા માંડ્યો છે. પેહેલવી ભાષાના શબ્દોનો હમણાં સુધી થયેલો મ્હોટામાં મ્હોટો જથ્થો આ

આ પુસ્તકના પહેલા ભાગ ઉપર અપાયલાં મતો.

શબ્દકોષમાં સમાવામાં આવવાનો હોવાથી, તે અત્યંત ઉપયોગી થઈ પડશે, એવી આશા રાખવામાં આવે છે . . . . . એ શબ્દ-કોષમાં શબ્દોના અસલથી થતા આવૃત્તિ ઉચ્ચારો તથા માએનાએના મ્હોટો ભાગ સમાવવામાં આવશે, અને તેથી તે એવાં વાચન તથા માએનાએના એક લેખ તરીકે ગણાશે, તથા અભ્યાસના વધારાના આ જમાનામાં સખલા અભ્યાસીઓને કિમતી થઈ પડશે.

(મુંબઈના જામે જમશેદ, તા. ૧૫ મી અકતોબર ૧૮૭૭.)

હમારા ગીઆ અંકમાં પહેલવી ભાષા, તેનું પુરાતમપણું અને હાલના અભ્યાસ વિશે થોડોક એશારો કીથો હતો ; હવે આગલ ચાલતાં તપાસીએ જે એ પુરાતન ભાષાના અભ્યાસની મદદમાં વ્યાકરણની સાથે બીજી કેહી મદદની જરૂર છે. વ્યાકરણની સાથે એક કોષની જરૂર કોઈબી અભ્યાસીને પડે છે. કોષની રચના વ્યાકરણથી તદન જુદીજ છે. બલકે કોષની રચના વ્યાકરણથી દેખઈતી ઘણી બીકટ છે. કોઈબી ભાષાના ચાલુ વાક્યની ગોઠવણ મનમાં ઉતરે અને બીજી થોડીક અંદરની બાંધણીની સમજ પડે કે, વ્યાકરણના કાએદનો તે ભાષાની કોઈબી કેતાબમાંથી સંગ્રહ કરવો એ જો કે એક બીકટ કામ છે પણ કોષની બનાવટથી ઘણું સહેલ છે. કોષની બનાવટમાં તો તેના રચનારને જેટલી કેતાબો મલે અને જેટલા તેમાંના બોલોનો સંગ્રહ થાએ તેટલો થોડો. આપણે જોઈએ છે કે ઇંગ્રેજી જેવી પોતાની પુખ્ત ઉમરે આજે આવેલી ભાષાનો જો કે ઘણાક કોષ નીકળ્યા છે તોબી જે નવા નીકલતા નય-છે તેમાં જુનાઓના કરતાં બોલોનો સંગ્રહ વધારે ને વધારે આવતો નયછે. હવે જેવી ઇંગ્રેજી ભાષાના કોષમાં આટલી બધી મેહેનત છે, તારે પહેલવી જેવી મુવેલી ભાષાનો એક કોષ બનાવવો એ કેટલું અઘરું કામ છે, તે વાંચનારને સમજવાને સહેજ છે, વ્યાકરણ અને કોષની મદદથી ઘણીક વેળા અભ્યાસીને ઉસતાદ વગર પોતાનું કામ ચલાવવાને બની આવે છે. હવે આજે થોડાંક વરસો થયાં એ ભાષાના અભ્યાસીઓ કોષ વગર શું કરતા હતા. આજે એક ઉસતાદનો હાથ ધર્યો કે તેનાથી એક બોલનો અર્થ એક રીતે મેલવ્યો, અને બીજા બોલને વાસતે જ્યારે પુછે કે પેલા ઉસતાદને જો અબર હોય તો કેહે, અને નહીં તો કોઈ અજબ રીતનો ભમરડો મારે એમ કરતાં કંટાલીને પેલો અભ્યાસી કોઈ બીજા ઉસતાદ પાસે નય તો, જેટલું પેલો અભ્યાસી પહેલા ઉસતાદથી શિખેલો હોએ તેમાંનું ઘણું ખરું બલકે સદંતર બધુંજ ફેરવાઈ નય, અને બીચારા પેલા અભ્યાસીને પોતાનો અભ્યાસ પાછો નવેસરથી ચાલુ કરવો પડે, અને એવાં શંકાં મારી કંટાલીને પોતાનો

આ પુસ્તકના પહેલા ભાગ ઉપર અપાયેલાં મતો.

શોખ છોડી દેવો પડે; તેવામાં પેલા અભ્યાસીને જે એ ઈચ્છા તથા ઉસતાદો થાએ તે ઉસતાદોમાં જે અસલથી કોઈને અણબનાવ ચાલતો હોએ તારે તો પેલા એલાની કમખખતીજ થાએ અને તે ખીચારાને તરેહવાર તાનાજની સાંભલવી પડે. હવે દસ્તુરજી સંસ્કૃતજીએ પેહેલવી કોષ બનાવવા માંડ્યો છે તેની આગમજ કોઈએબા એવા કોષની જરૂર પૂરતી રીતે અભ્યાસીને અને આલમને પૂરી પાડવાની કોશિશ કીધી નથી. આજ દીન સુધી જેબી કોશિશો એ કામ તરફ વિદ્યાર્થીઓએ કીધી છે તે અધુરી હતી તેમાં જરથોસતી વિદ્યાર્થીઓ જેઓએ આજે મુખ્ય કરીને ગુજરાતી ભાષા પોતાના વહીવટમાં ચાલુ રાખી છે તેઓમાંના થોડોકાએ જે કોશિશો કીધી છે જે દક્ત દસ્તુરજી જામારખજીનાં કામને ઉસકેરણી તરફ કેહેવાઈ શકાએ. જે સાહેબોએ જેબી કેતાબ એ ભાષાની પ્રગટ કીધી તે સાહેબોએ તેજ કેતાબમાં મલેલા અધર ખોલોનો કોષ આપ્યો. મરહુમ ડાકટર હોંઉંગે કોઈ કેતાબ છપાવી કે તેને લગતાજ ખોલોનો કોષ તેમાં આપ્યો તેમજ દસ્તુર પેશોતનજી અને ખીજા સાહેબોએ. પણ આપણને શું જોઈએ છે—આપણને વધારે જરૂર તો આખા પેહેલવી ભાષાના કોષની છે.

અસલી મહાભારત પેહેલવી કેતાબો જેવી કે નેરંગસ્તાન, દીનકરદ, દદિ-શતાને દીની, શેકનદ ગુમાની, બુનદેદશ ઈત્યાદિમાંના ખોલોનો કોષ હજી સુધી આપણને દસ્તુર જામારખજીની આગલ કોઈ ખીજાએ બનાવી આપ્યો નથી. અભ્યાસીઓને એ વિશે મોટી અડચણ પડતી હતી અને હજીરખી તે અડચણ તદ્દન મટી ગઈ નથી. હજી તો દસ્તુરજી સાહેબ જામારખજીએ પોતાની ડીક્ષનેરીનું પેહેલુંજ દક્તર કાઢાડ્યું છે, અને જેલું પૂરતું ધ્યાન એવણે હજીરતો શરૂઆતમાંજ એ કામપર આપ્યું છે. તે પરથી આપણને ખોલું દીસે છે કે એ કામ પૂરું થતે આલમને અતીશે ઉપયોગી થઈ પડશે. પેહેલવી ભાષાના મુલાક્કરોમાંના હજીરતો એક ઈચ્છા એ શખ્દનો નીચેડો આ-વ્યો નથી કે એવણે પોતાની બાહોશી અને જાતીચંચલાઈથી નજદીક દોહોડ હજાર ખોલોનો સંગ્રહ કર્યો છે અને એવીજ રીતે કામેલીઅતથી જો એવણે પોતાની દસ્તુરીના માનવંતા અને જોખમદાર હોધાને જેબ આપી એ મહાભારત કામ પાર પાડશે તો જાવેદાન તક એ કિરતી એવણનાં બચાંઓનાં રાજમાં પણ આલમને મોહોડે ગવાતી આવશે. એવણે પોતાની કેતાબને એકથી વધારે ભાગમાં બાહાર પાડવાનો એવણનો ઈરાદો ધણો અકલપસંદ છે, એથી કરીને સરવેના હકમાં એક મોટો ફાયદો થયો છે. તે એ જે એક મુત્રેલી અને નજદીક નાબુદ થએલી ભાષાનો કોષ બનાવવાના અત્યંત અધરાં કામમાં

આ પુસ્તકના પેહેલા ભાગ ઉપર આપાયાં મતો.

કોઈબી રીતે ભુલ ચુક એક ભાગમાં થયેલી આપણને માલમ પડે, અને આપણી ફરજ તરીકે તે ભુલ એવણનાં ધ્યાન ઉપર લાવીએ તો એવણને તેનો સુધારો ત્યાર પછીનાં દફતરમાં કરવાને બની આવે. વલી બીજે ગુણ એ જે એવી એક ઉપયોગી કેતાબ જે... જરથોસ્તીએ પોતાનાં મુકામમાં આપણા નહીં તો આપણા બચાંઓનાં કામમાં આવે એવી નેમથી રાખવાની જરૂર છે. અને એવી ઉપયોગી કેતાબને એકદમ એકજ વખતમાં ૨૦) ૨૫) ઈઆ ૩૦) રૂપિયાની મોટી કિંમતે ખરીદવી ભારી પડે તેથી તેજ કેતાબ થોડી થોડી મુદતે નાંધલા ભાગોમાં નીકલે તે દરેક ખરીદદારને ઘણુંજ સવલ પડે. એવિશે આપણને એવણ સાહેબનો મોટો ઉપકાર માનવો જોઈએ છે. એવણનાં કોષના પેહેલા દફતરમાં મરહુમ ડાક્ટર વીલસન, ડાક્ટર વેશ્ટ દસ્તુર હોસંગજી જામાસ્પજી, શેઠ ધનજીભાઈ ફરાંમજી પટેલ, શેઠ ખારશેદજી રસતમજી કામાજી, અને ડાક્ટર એફ. સી. એનદરીઆસ જેવા કાબેલ વિદ્યાર્થીઓનાં મત આપેલાં છે. એ મત જોતાંજ માલમ પડે છે કે આપણા દસતુરજીએ તદન પોતાની આપખુદી એ કામમાં વાપરી નથી. એવું માલમ પડે છે કે એવણનો પેહેલો ઈરાદો એકાધને જુદીજ ધોરણ ઉપર રચવાનો હતો. પણ પાછલથી કેટલાક વિદ્યાર્થીઓની અમૂલ્ય સૂચના ઉપરથી એ કેતાબની બનાવટ આજની સુધરેલી ધોરણ ઉપર રાખી અને જો કે તેમ કરતાં એવણને દેખઈતી રીતે તરજુમાના મોટા ખરચ અને બીજી કેટલીક વધારે મહેનતમાં પડવું પડ્યું છે, તોબી એ પુસ્તક સરવે કોઈને વધારે ઉપયોગી થઈ પડે એવા હેતુથી એવણે તે ખરચ અને મહેનતની દરકાર કીધી નથી. એવણે આપેલા દીબાચામાં પેહેલવી અને અવસતા ભાષાનો જમાનો છેક ડુનીઆની શરૂવાતમાં લઈ ગીઆ છે, અને તેની સામેતીમાં જે જુદે જુદે ઠેકાણે કેતાબોમાંથી ફકરા ઠાંકી બતાવ્યા છે તેપરથી આપણને એવણના વિચારો પર પૂરતો એતેકાદ રાખવાને બની આવે છે. પેહેલવી ભાષાના જમાના પર આજે કેટલીક રીતે જળવાલું પડ્યું છે. પણ એ ભાષા એરીઅન છે તે ફક્ત શેઠ ધનજીભાઈ પટેલજી પેહેલવેહેલું બતાવ્યું છે. અને ત્યાર બાદ દસતુરજી સાહેબ જામાસ્પજી તે કાએમ રાખતાં આગલ વધીને પૂર જોલાસેવાર બતાવે છે કે પેહેલવી ને અવસતા ભાષા છેક ડુનીઆની શરૂવાતથીજ ચાલુ છે. અને તે વખતે ફક્ત એરીઅન ભાષાજ ચાલુ હતી તેથી પેહેલવી પણ એક એરીઅન ભાષા છે. આજના વખતોમાં એવણે પોતાના વિચારોથી પેહેલવી ભાષાના જમાનાપર સારું અજવાલું પાડ્યું છે. એવણે પોતાના કોષમાં ગુજરાતીમાં અર્થ અને ઉચ્ચાર આપી પાછા તેના ઈંગ્રેજીમાં અર્થ અને ઉચ્ચાર આપવાને જે દુરઅંદેશી ભરેલી લોકની સૂચનાને પસંદ કીધી છે, તેમાં જો કે દેખઈ

તો એવણને મોટા ખર્ચ કરવો પડ્યો છે તોખી તેમ કીધાથી આજે એવણનું પુસ્તક જેટલું હિંદુસ્તાનમાં કામનું થાઈ પડ્યું છે, તેટલુંજ બલકે તેથીખી ઘણુંજ જીઆદે યુરોપમાંડમાં ઉપયોગી થાઈ પડે એવી આપણને વડી રાખવી જઈએ છે. એવણના કાપનું પહેલું દફતર ફક્ત કાપની ગરજ સારતું નથી, અને ઉપર કહેઆ મુજબ પહેલવી ભાષાના જમાનાને ખોલાસોજ દેખાડતું નથી પણ કેટલેક દરજ્જે આકરણના પણ કોઈક ભાગની ગરજ સારે છે. પહેલવી ભાષાના વાચનમાં હજી ઘણો મતફેર છે તેમાં મુખ્ય કરીને મૂલાક્ષરોની જોડણીની સમજ આજે જેટલી એવણે વધારે રીતે દેખાડી છે તેટલી થોડાકાએજ દેખાડી હશે. આજ દીન તલક જેટલી તરાહનાં વાચનો બાહાર પડ્યાં છે તેના કરતાં એવણે વધારે સારી રીતે એ ભાષા વાંચી છે. અને તે આપણને કેમ માલમ પડે છે કે, એવણે જેખી બોલ વાંચ્યા છે તે દરેકના અર્થ મુધ્યાં સમજ પડે તેમ માણેના સાથે વાંચ્યા છે. વલી જોડાક્ષરોની સમજ પણ એવણે ઘણીજ મનમાનતી અને સમજ પડે તેમ આપી છે. જો કોઈખી અભ્યાસી તે કાયદે એ ભાષાનું વાચન કરે તો જરૂર તેને ઘણાક બોલો જે અધરા માલમ પડે છે તે સેહેલ થઈ પડે; એ કાએદો આખ્યાથી એવણે કેટલેક દરજ્જે આકરણની ગરજ પોતાના કોષથીજ સરે તેલું સેહેલ કરી આપ્યું છે. પહેલવી ભાષાના મૂલાક્ષરો ખીજી કોઈખી ભાષાની માફક નથી. એ ભાષામાં ચોકસ શબ્દ એકથી વધારે રીતે વંચાય છે. અને કોઈખી અભ્યાસીને એક બોલ શોધવાને અઘરું પડે તેમ તે બોલને ખીજી ભાષાના કોષની માફક તેના ઉચ્ચાર પ્રમાણે નથી ગોઠવ્યા. પણ દરેક શબ્દને તેના આકાર પ્રમાણે ગોઠવ્યા છે જે ઘણુંજ અકલપસંદ છે. એ કેતાબની રચનામાં એક ખીજી એવણે ઘણી સારી રીત વાપરેલી માલમ પડે છે. તે એ જે કોઈખી બોલ જે કેતાબમાંથી મળ્યો છે તે કેતાબનું નામ અને તેમાંનાં વાક્યમાં તેનો ચાલુ અર્થ જેખી વંચાયો છે તેજ આપ્યો છે અને ખીજે કોઈખી રીતનો પોતાની તરફનો વિચાર આપેલો દેખાતો નથી. જે સાહેબોનાં મત એવણે કેતાબમાં આપ્યાં છે તે સાહેબો એવણનું કામ તપાસી એવણને પૂરતી રીતે એ જોખમદાર કામમાં શક્તિવાન અને હુશિઆર સમજે છે. એવણ સાહેબે જે લાંબો દીખાયો આપ્યો છે તેમાંના વિચારો આજની નવી શોધો તથા કેલવાએલા વિચારોને મલતા આવે છે. અને કોઈખી વાંચનાર ધ્યાન દઈને વાંચશે તો એ ભાષા અસલ કેવી મહાભારત હતી તે માલમ પડશે, એટલુંજ નહીં પણ પોતે અથવા પોતાનાં બચ્ચાંઓને એ ભાષા શિખવાની વલણમાં જરૂર નાંખશે.

આ પુસ્તકના પેહેલા ભાગ ઉપર અપાયલાં મતો.

(અજઠાં પરસ્ત, તારીખ ૧૪ મી એપ્રિલ ૧૮૭૮.)

દસતુરજી સોહેબ જામાસ્પજીની પેહેલવી ફરહંગને બાહિર પડયાને આજ મહિનાઓ થઈ ગયા છે, તોપણ તેની પોંહોંચ કબુલ કરવાને અમો આટલા બધા મધ્યાત પડયા છઈએ, તે માટે દરગુજર ચાહવાને ખોટી નહીં થતાં ફક્ત તે વિશે આજ દને સોહેબ એસારો કરવા માગીએ છીએ. કમભાયગે પેહેલવી ભાષાના અમારા અજાનપણાને લીધે અમો દસતુરજી સોહેબ જામાસ્પજીની ફરહંગને કોઈમી જાતનો ઘટતો ઈનસાફ આપી શકવાને અશક્ત છઈએ, તોપણ તેના ઉપરના દેખાવ ઉપરથી, તથા દસતુરજી સોહેબના દીવાચાપરથી અમો આટલું તો જણાવી શકીશું કે એ ફરહંગ રચવામાં એ દસતુરજીને અતીશય મેહેનત કરવી પડી છે. એક ફરહંગ બનાવવાનું અને તેને ઘટતા આકારમાં રચવાનું કામ કાંઈ જેવું તેવું નથી, તેનો ખ્યાલ ફક્ત આટલાજ ઉપરથી આવશે કે ડાકટર જાનસન જેવા મહા વિદ્વાનને ઈંગ્રેજી ભાષાની એક ફરહંગ બનાવવાને એક દાહેકા કરતાં પણ વધારે વરસ લાગ્યાં હતાં. આ દાખલાથી જોતાં દસતુર જામાસ્પજીની પેહેલવી, ગુજરાતી અને ઈંગ્રેજી ફરહંગને સારી મેહેનત અને દીલસોજીનાં કામના પરીણામ તરીકે આપણે લઈ શકીએ છીએ, અને જો તેમાં કાંઈ પણ ખામી હોય તો તે દરગુજરની આંખે જોવા માટે આટલુંજ જણાવવું બસ થશે કે દસતુરજી સોહેબની આ ફરહંગ તદનજ નવી અને પેહેલી વાર છપાઈ છે. આ ફરહંગ વિશે કેટલાક કામિલ અને વિદ્વાન ગૃહસ્થોનાં મત આપણને આજ સુધી જણાવવામાં આવ્યાં છે, તે સધલાં જોતાં તો દસતુર જામાસ્પજીની મેહેનતને પૂરતો જસ મળ્યો છે; અને તેમને તેથી પોતાનાં એ કામમાં વધારે ઉલટ સાથે આગલ ચાલવાને બની આવશે, એવી આપણે આશા રાખી શકીશું.

(જાનવર્ધક, અકતોબર ૧૮૭૭.)

આ બિના ખુશાલી ભરેલી છે કે આજ થોડીક મુદત થઈ પેહેલવી જેવી પાદશાહ પેહેલવાનોની પેહેલે વાંચિતી નામીચી કદીમ જબાન, જે એક વેલાએ આખી ઈરાન સરજમીનમાં બોલાતી હતી તેની પર તારીફ લાયક ધ્યાન આપાવા લાગ્યું છે; અને શબ્દકોષ જેવી તેની એક મોહોટી અગતની ખુટ હાલ પૂરી પાડવામાં આવી છે. એ માન આપણા જાણીતા દસતુરજી સોહેબ જામાસ્પજીને ઘટે છે; જેવણે પોતાનો પેહેલવી શબ્દકોષ બાહાર પાડી પ્રજાની એક અછી સેવા બજાવી છે. અગત કરીને તેમાં જરથોસ્તી આલમને મગરૂર થવાનો

સમય એ છે કે પરજાતવાલા પણ ભલા “ઓરીએનટલીસંતો” ને બદલે એ પુસ્તક દસ્તુરજીએ બનાવ્યું છે; જેની એક નકલની પોહોંચ માન સાથે અતરે કબુલ રાખીએચ.

એ દક્ષતરના છેલા નજદીક પોણીબસો પાનાં શબ્દકોષે રોક્યાં છે; બાકીનાં પેહેલા એટલાજ પાનામાં ખુલાસો અને દીબાઓ મુખ્ય છે. એમાં કદીમ પણ અધરી પેહેલવી ભાષા ઉપર એક વાંચવા જોગ રીસાલો દીબાચાને રૂપે આપણી આગલ આવ્યો છે; જેમાં તેના પુરાતનપણાં, અર્થ વિગેરે બાબેના શક શુબેહેને તોડવાની કોશિશ કરીધી છે. આ ફરહંગ તેની જાતની પેહેલી હોવાથી તેમાં કાંઈ ભુલ ચુક થાય એ સ્વાભાવિક છે ને તેમ બન્યું છે . . . . .

એ પુસ્તકની એક ખુબી તેમાં આપેલા ધરમ સંબંધી બોલોની જે સમજ આપવામાં આવી છે તેમાં છે. લેડીન એવા બીજા દક્ષતરનાં એવા બોલોની વધારે લંબાણથી સમજ આપેલી જોવાને હમો ઈચ્છીએ છીએ. આ પેહેલા વાલમની છપાઈ સારી તથા બાંધણી સુંદર છે. સામઠી રીતે જોતાં પેહેલવી શબ્દકોષ જવાં એક ભારે અગતનાં, મોહોટી મેહેનતવાલાં, ને પુશકલ વિદ્વાતાના અપની જરૂરવાલાં પુસ્તકને બાહાર પાડવામાં જે ફતેહ દસ્તુરજી સાહેબ જમારપજીએ મેલવી છે, તે માટે હમો તેમને મુબારકબાદી આપવાની રજા લઈએ છીએ.

(વિદ્યામિત્ર, અકતોબર ૧૮૭૭.)

જ્યારે કોઈ વિષય સુંદર ને સફાઈદાર છપાઈમાં આપણા જોવામાં આવે છે, ત્યારે આપણે ખુશી થીએ છીએ; જ્યારે તે વિષય વિદ્વાતા શોભાવતો પંડીતાર્હની ઓલખ દેખાડનારો જોઈએ છીએ, ત્યારે આપણે તેથી પણ વધુ ખુશી થીએ છીએ પણ જ્યારે તે નામીયો વિષય પ્રગટ કરીને એક શ્યાણી કોમનો મોતેબર દરજજા ભોગવનાર ને પંકાયલા વિદ્વાન પંડીત જોઈએ છીએ, ત્યારે આપણી ખુશી મેહલ હોય છે. એક મશહૂર પંડીતના વિદ્યા શોભાવનાર અબ્યાસની ખૂણતા જોઈ આપણાથી તે ઉપર હેતનાં વાદલાં સંયોગો યશ વરસવાને બાકી રહેતો નથી. આપણે તે ઉંચા દરજજાના વિદ્વાનને મ્હોટું આદરમાન દેવા તેવા કિમતી ગ્રંથ મારફતે એરેતકબાલ લેવા જવાને તત્પર થીએ છીએ. તેવા મહાન ઉદ્યોગી પંડીતના વિદ્યાબ્યાસને દીલોજનનથી ઉત્તેજન આપવા આપણી તમામ શક્તી હાજર કરવાને રાજી થીએ છીએ, પણ આપણે તેવી ઉત્તમ પ્રકારની ચતી મેહેરબાનીને વખાણી ગ્રંથકર્તાના મોહોટા દરજજાને સમ્બતાનો શંગાર જોઈએ છીએ, ત્યારે તો તે ઉપર અચાગ સંતોષ પામીએ છીએ.

આ રીતે હર્ષભેર પહેલવી શબ્દકોષના પહેલા વાલમ અને તેના વિદ્વાન કર્તા દસ્તુર જમારુખને મુખ્યારકબાદી ઈચ્છીએ છીએ. આપણી પારસી કોમની અમૂલ્ય ને જોખમદાર દસ્તુરીનાં ઉત્તમ માનમાં ઉધરેલા એઓ આજ ઉત્તમ મંગતીના ગ્રંથકર્તા ગણાઈ ચુકા છે. ઉત્તમ પ્રકારના આ પહેલવી શબ્દકોષનો ઇંગ્રેજી ગુજરાતી ગ્રંથ રચનાર કેહેવાતા પોતાની કોમનું શ્રેષ્ઠ આદરમાનરૂપી મત પામ્યા છે. અતી દીકટ અતી પુરાણા અને અબ્યાસી આ વિષયથી મચકુર દસ્તુરે વિદ્વાન આલમમાં સામેત કર્યું છે કે એઓ પોતાના અમૂલ્ય વખતને આ જગતની સેવામાં ગુજારવાને સદા ખંતી છે. એઓની એ સેવા એઓને માન પમાડનારી છે; એઓને માન પમાડીને વિદ્વાન આલમને માન પમાડે છે, એ બહુ તારીફ લાયક છે. એ ઉદ્યોગ પસંદ પડતો ને વિદ્વાનોને મશંસા પમાડનારો છે. દસ્તુરીના પાદશાહી મરતબા ઉપર ખીરાજનારને સ્વાભાવિક છે કે અબ્યાસીપણું તામેદાર કરી લે, પણ આ ખ્યાલ આપણા વિદ્વાન દસ્તુરે કેવલ હુસો કર્યો છે અને તેની સામેતીઓ જોઈએ તો ખુશી મલી આવે છે. આજ વરસો થયાં આપણા આ બાહોસ ગ્રંથકર્તા દસ્તુરે અઘા નીખંધાથી પોતાના ઠોલાને પોતાની શક્તિ કેવી છે, તેમાં કેટલું આખ ને તેજ ને વિદ્વત્તા સમાયાં છે, તે ઓલખ આપી છે. અને તેવી પ્રકારના વિદ્યા ઉદ્યોગથી આગલ વધીને આજ અધ્યાગ શક્તિની ઓલખમાં આ કિમતી પહેલવી કોષ, તેના ઇંગ્રેજી ને ગુજરાતી તરજુમા સાથ આપણી હજુર ઝલકાવ્યો છે. જેઓને પ્રાચીનકાલની ગુમરૂપ ધારણ કરેલી વિદ્યાબ્યાસનો કાંઈક ખ્યાલ છે, તેઓ આ પહેલવી શબ્દકોષના આરંભથી હેરત થયા છે, પણ તે આરંભ જ્યારે પારસી કોમના એક દસ્તુરથી થયેલો જોઈએ છે ત્યારે તેઓ હેરત થયા સાથ ખુશી ને સંતોષ જાહેર કરે છે. આગલા જમાનામાં ઈરાનની શાહાનશાહત વખતે રાજદરબારની જખાન પહેલવી હતી. અને તેથી એકવાર આ જખાન સજીવન થાય તો ગુજરેલા પુરાણા વખતના રાજયથેરણોને શાહાનશાહતના કરિબાર ઉપર અજવાલું પડે. જે જમાનામાં શીકનદરે આપણું દુન્યાં પગ હેઠલ ધરી રાખનારૂં રાજ્ય શાહાનશાહ દારાના દસ્તથી જીતીલીધું તે જમાનામાં તો પહેલવી એટલી ખીસેલી ને દરબારની વપરાતી જખાન હતી કે તે પેલાના શીકનદરનાં પરાક્રમનાં એહવાસો પહેલવીમાંજ વિદ્વાનોએ નોંધી લીધા હતા. એ પહેલવી જખાનને ફરીથી એકવાર અરેદેશર બાબગાન ને શાપુર જેવા જોરેમંદ ઈરાની શાહાનશાહોએ તાજ કરી અને એવી ખીલવી કે તે પછી શું ધરમ કે શું રાજપ્રકરણને લગતા તમામ લખાણો તેમાંજ થયાં. તે ભાષાનો આજના જમાનામાં આખો કોષ ઉપજવ્યાનાં કામ માટે જે અસલી વિદ્વાનો ખાં, તેમ ઘણીએક ખીજી ગુરવણોને ભેલસેલ સમજવાને સામર્થ્ય હોય તેજ ફતેહમંદ ઉતરે; તેમ દસ્તુર ફતેહમંદ ઉતર્યા છે.

દસ્તુર પુરાતન જ્ઞાનના માહિતગાર જણાયા છે અને એઓની શક્તિ આ કામ પાર ઊતારવા યોગ્ય છે. તે ઉગમણ જ્ઞાન જાણકાએ પોતાના આભિપ્રાયમાં જણાવ્યું છે તે આભિપ્રાય મજકુર દસ્તુરની શક્તિ વખાણે છે. દસ્તુરનાં આ કામ આરંભને દીક્ષાજનથી પાર આહનારાઓમાં મોહોઠા ને જાણીતા કાબેલ વિદ્વાનોનાં નામ ખીરાજે છે. ડાકટર વીલસન જેવો બહિશ પંડીત, ડાકટર એન્ડી-આસ જેવો જરમન વિદ્વાન ને વેસ્ત જેવો ઉગમણ તરફની ભાષાના અભ્યાસી આ પહેલવી કોષની આવૃત્તિને મોહોઠાં માન ને જશને અમરતાનું એક મુખ્ય સાધન માનીને આપણા દસ્તુરની જેઠમતાનાં મહા વખાણ કરેછે. પારસીઓના જાણીતા મહા કાબેલ પંડીત, મીંગ ખરશેદજી રસ્તમજી કામ્, પુણેવાલા દસ્તુર હોશંગજી જમારમજી અને મીંગ ધનજીભાઈ ફરામજી પટેલ, આપણા દસ્તુરના આ ઉદ્યોગને નામદારી નવાજનારો ને પારસીઓનાં નામને યશ પમાડનારો સન્માન મત આપેછે. આજના આપણી હજુરમાં વસેલા વિદ્વાનોએ દસ્તુરનાં પહેલવી શબ્દકોષનાં ભારી કામના વખાણ ગાઈ પોતાને સ્તુતિપાત્ર કર્યા છે, દસ્તુરનાં આ કામ ઉપર સંતોષની નજરે ચોકસ તપાસ જણાવવામાં જે તેઓએ ખલિસપણું વાપર્યું છે તે બંધે તરફ સારો સંબંધ બાંધે છે. ઉગમણ જ્ઞાનના મહાન અભ્યાસીઓનાં ઉંચા મત પામીને દસ્તુરજીએ પણ તેવાજ મત લાયક કામ બજાવ્યું છે તે કયો પંડીત એઓની મેહેનત ને વિદ્વાતને જશ ભરેલી સ્વીકારવા ના પાડશે? આ રીતે આપણા પંડીત દસ્તુર પોતાના અથાગ શ્રમના મોટા ગ્રંથ વિશે યશને માનપાત્ર થયા એ શુભ થયું છે. એ શુભ થવામાં સ્વચ્છ આનંદ સમાયો છે. સ્વચ્છ આનંદ એટલા મોટે સમાયો છે કે, આવા ઉગમણ જ્ઞાનનાં અજવાલાં કરનારા કામમાં આજ તલક યુરોપનાં વિદ્વાનોએ જોડાવીને નામ કાઢ્યાં છે. જરમન દેશના વિદ્વાનો સર્વથી ઐષ્ટ પદવીએ ઉદ્યોગમાં પામ્યા છે. પછે ફ્રેન્ચો અને ગ્રેટબ્રીટનના ભાષા અભ્યાસીઓનાં નામો અસલી જમાનાની જ્ઞાન પ્રગટ કરવામાં આશકારા છે. પહેલવી ભાષા આ જમાનામાં કેવલ બીંદુ થઈ પડેલી તે ઊપર જે પણ કોશેશ ખ્યાલ કે અજવાલું પડતું તે સઘળું યુરોપના વિદ્વાનોથી પડતું હતું. તે ગ્રંથાત વિદ્વાનમંડલમાં પારસી કોમની સામેલગીરી થઈ છે, અને તે પણ પારસી કોમના મરતબાવાલા ને જુલેરગ દસ્તુર જેવા તત્વવેત્તાથી આરંભ થયો છે. એ ઉલટ ને ઉદ્યોગનો ખુશાલી પમાડનારો ફેરફાર આપણાં મન આનંદમય કરેછે. આપણી જ્ઞાન વિશે અસલથી લાગુ પડેલા બેદરકારીના બટામાંથી આજે આપણી કોમને મજકુર દસ્તુરે મોકલી કરી છે. મોકલી કરીને ઈજતને દરજ્જો દીધો છે. તે જેઓ બારીકીથી ચોકસ તપાસ કરેછે તે તરત સ્વીકારે છે. અને આ ગ્રંથમાં બીજી હાંસીલ સમાયલી છે. તે હાંસીલ આપણને

આ પુસ્તકના પહેલા ભાગ ઉપર અપાયલાં મતો.

આપણા એક મહાવિદ્વાન બેહેસ્તનશીન દસ્તુર મીનોચેહેરજીની નવેસરથી જાહેર આવતી યોજના છે. અવલમાં પહેલવી શબ્દકોષનો આરંભ એ મરહુમ દસ્તુરજીએ કર્યો હતો, જેઓની કાબેલીઅત માટે આપણા પ્રસિદ્ધ વિદ્વાનોનું ઉચું મત છે. પણ પ્રવીણ દસ્તુરજીના અકાલ મૃત્યુએ એ કામ આજ વર્ષે આગલ હયાતીમાં આવતાં અટકી ગયું, એવો કાંઈ ખુલાસો આપણે ગ્રંથકર્તા પોતાના ગ્રંથ શીરૂઆતે આપેલા ખુલાસામાં આવે છે. તે મરહુમ દસ્તુરજી મીનોચેહેરજી માટે જે કાંઈ હમારા સાંભલવામાં આવ્યું છે તે પ્રમાણે તેઓ ઉગમણ ભાષામાં એક એવા મહાપંડીત થઈ ગયલા જણાય છે કે તેવા ઉસ્તાદો આપણા ટોલામાં કદાચજ નહીં આવશે. ફારસી, જંદ, સંસ્કૃત, પહેલવી ઇત્યાદિ પ્રાચીનકાલની ભાષાઓ તો તેમને ધરની ભાષા માફક સોહેલ ને સાધારણ હતી. મરહુમની ફારસી ગળેલો ને સુનાળતો, સંસ્કૃત ને જંદ દુવાઓ પહેલવી તરજુમા અને એ વિગરે આરબી લખાણો આજ પણ એઓનાં પુસ્તકખાનામાં હયાત હશે એવા નામીયા દસ્તુરે આરંભેલા પહેલવી કોષને તેમની મરજીને અતુકૂલ આવતો જનમ આપવાનું કામ તેઓનાંજ વિદ્યાભ્યાસી ને ચંચલ પુત્રથી આજના સુધરેલા વખતમાં આજના અતી ઘણા સુધારાને ઉપયોગીપણાં સાથ ઇંગ્રેજી જખાન સાથે પાર પડતું જોઈ પારસી કોષની છાતીમાં બેશક મોહોઠાઈના ઉછાલો થાશે. દસ્તુર મીનોચેહેરજી જે હયાત રહ્યા હોતે તો પહેલવી કોષ, ફારસી જખાનના તરજુમા સાથ જાહેર પાડતાં ઉગમણ જખાનમાં મોહોડું નામ કાઢી જાતે અને ઈરાન દેશના ફારસી વિદ્વાનો પાસે આર પણ પોતાની ફારસી જખાન માટે ઉચું મત બંધાવ્યામાં કોતેહ પામતે. વલી આ અમૂલ્ય ગ્રંથમાં એક સખખ આજ અછા હીત સહીત ગુમ સમાયલો છે. તે આપણી સઘલી પારસી કોષને સુધરાર્થને ખાલેસીમાં ઉત્તમ કહેવાડે છે. આ સખખ તે, તેનું આપણા માજી ગવરનર સાહેબ. સર ફીલીપ એડમન્ડ ઉડહાગિસને અર્પણ થવું છે. આ છેલો હાકમ પોતાની હકિમીની સરવાત આપણી કોષ સાથ નાદુરસ્ત લાગણીથી કરી ચુકો હતો. તે નામદાર આપણ સંગાયે બેદરકારી ને ગુમાનથી વર્તવાને હીમત કરી શક્યો, તેણે આપણી પારસી મોહોઠાઈ અને મરતખાને એખીસાત ગણીને આપણી ઊપર નાલાયકી ગુજરી, જે માટે આપણા પાણીવાલા ફીરકાએ મેટબ્રીટન હિંદુસ્તાનના વજીરને ફરીયાદ ગુજરી હતી. તે દીલગીરીભરેલો આયામ વહી ગયો. વખત ફેરવાયો, અને આપણા દસ્તુર ગ્રંથકર્તા એ છેલ્લા હકિમને પારસીઓનાં ઊદાર દીલ, ખાલેસી, ધીરજ ને ક્ષમાનો એવો તો મોતેબર દાખલો દેખાડે છે કે પારસી લોહી વખણાયું છે. આ એક દાખલો એવો સંતોષકારક બન્યો છે કે ખીજ એવા ન્હાના અગણીત દાખલાઓ નીજીવ તરફથી બન્યાં કરતાં

સરસ ને મતલબને અનુસરતું છે. આ દાખલામાં માજી ગવરનર સાહેબને પારસી જ્ઞાનાશક્તિનો સીધો ખ્યાલ આવ્યોજ હશે. પારસી કોમપર કોપથી જોનારા તે હાકમે આ એક પારસીઓમાં પાદશાહી દરજ્જેના જ્ઞાની દસ્તુરથી મહેલા અર્પણ આદરમાન સંજોગે પારસી ફીરકાની મોહાઈ અને સુધરાર્થને ઊદારતા ને ઊંચા લોહીની કિમતી અસર જુજી હશે, ગુજરેલા ગેરઈનસાદ ઊપર ઓર તેને દલગીરી ઊપજી હશે. એ બેશક બનવા જેવું છે. એ સુધરાર્થ ને સફાર્થ પામેલા ઉંચાં દીલના દાખલાથી મજબૂર દસ્તુરે આવતા હીંદુસ્થાનના હકિમોની નજરમાં આપણી કોમને માન ને ઈજત પમાડી છે. એ દસ્તુરે ભરેલું કદમ બહુ વાજબી છે. એ કદમ ભરાયું, તે ભરનારના મોહોટા ને ઈજતવાલા મરતબા તરફ જોતાં નેક થયું છે. એ કદમ ગુણીને પસંદ છે. લાંબો તરફ પોં-હોંચાડનારા આ અર્પણથી સંતોષ માને છે. કોઈ ગુજરેલા બેહોશ બનાવતું કપટ રાખી દીલ સાંકડું દેખાડવાનું કામ દાનાવો પસંદ રાખનાર નથી. વેર ને હરીદાર્થમાં મોહોટા વિદ્વાનો પોતાની વિદ્યા લખવવાના કામથી હાથ ઊઠાવે છે, સાંકડા મનમાં ડહાપણ જલવાતું નથી; તેવી સ્થિતિમાં આવી પડી પશ્ચાત્તાપ સંગ્રહ કરવો એ કામ આપણી પારસીની અસલી ને પુરવીણ કોમને બીલકુલ લાયક નથી. તેની આપણા કામેલ દસ્તુરે ધર્યાકત કરી છે. તે ધર્યાકત કરી-નેજ એ અર્પણ કરવાનો ખ્યાલ મનમાં ઊત્પન્ન કર્યો હશે. ઘણાક કલાકો એ ખ્યાલ દૃઢ કરવામાં ગુંતાયા હશે. એ કદમ ભરવામાં ખરી ફરજને હેડે ધરી હશે. અને તે સિદ્ધ થતાં પરીણામે આ કદમ ઉપર અમલ કરી તે ભરાયું છે એવો ચોક્કસ અટકલો થાય છે. એ લાંબી નેગાહથી પારસી ઈજતમાં વધારો થયો છે એ ઉપકાર પારસી ફીરકા ઊપર પેહેલવી શબ્દકોષનો ગ્રંથ વરસાવવાને ભાયગશાલી નિવડયો છે. એ જ્યારે આપણા ધ્યાનમાં ચોક્કસ કરે છે, ત્યારે તે ગ્રંથ પોતામાં સમાયલી અમૂલ્ય ને વિદ્વાન સેવાથી કેવો ઘટારત ને ગુણવાન નીપજ્યો છે એ વિશે જોઈલું બોલાય તેટલું થોડુંજ. પેહેલવી શબ્દકોષ અનેકાર્થ સમાયલી તજવીજોથી હમને તો બહુ સંતોષ પમાડે છે. એ એક ભેમે આ જમાનાની સુધરેલી પારસી જ્ઞાનશક્તિની માતખરી છે.

છેલ્લે ઊગમણ જખાનના પ્રવીણ જાણનારા જ્યારે એ કિમતી ગ્રંથની સેવા મોહોટા હેત ઊમંગથી સ્વીકારે ત્યારે આપણથી એના કામેલ રચનારને એ અતી ઊપયોગી કામમાં ફતેહ ઈચ્છ્યા વિના એ ગ્રંથને વાજબી ઈનસાદ આપી શકાતો નથી. એવી વાજબી ઈચ્છામાં જ્ઞાનીઓ ફકત નામનીજ સામેલગીરી ધરાવશે નહીં પણ એ કામ દરમેઆન જોઈતી સઘલી મદદને કિરતી આપવાને મેદાન પડશેજ. વલી પારસી ટોલાના દરેક જણ પોતાની કોમનો મોહોટા મર-તબાનો દસ્તુરનો પેહેલવી ગ્રંથ ખરીદી દ્રવ્યનો બોજો એવો ઊપર પડવાદેનાર

આ પુસ્તકના પેહેલા ભાગ ઉપર અપાયલાં મતો.

નથી, કે જ્યોત્સના આરંભ થયો તેવીજ સમાપ્તિ થતાં ગ્રંથકર્તાને મહાન અ-
મર થશ મલે, સેવટે અમો આપણા ગ્રંથકર્તા દસ્તુર સાહિબને એવણના ઊચો-
ગમાં સંપૂર્ણતાની મુબારકબાદી આહીએ છીએ.

પણ એટલું તો જણાવવાને બુલવું નહીં જોઈએ કે આ ગ્રંથ જેવો સરસ વિદ-
તાથી પૂર છે તેવીજ સરસ છપાઈ લેવાઈ છે. આપણી ઠાપુના પ્રખ્યાત એ-
જુકેશન સોસૈટી પ્રેસમાં આ ગ્રંથ છપાયો છે. જ્યાં છપાઈના છાપાની સુંદ-
રતા ખીલવવાને કસી બાકી રાખી નથી. એવી સરસ છપાઈનો ગ્રંથ આજ
તલક હમારા જોવામાં ફકત મીં અરદેશર ફરામજી મુસની હિંદુસ્તાનની મુસા-
ફરીનો આન્યો છે જેમાં તેના કાબિલ કર્તાએ આપણા પેહેલવી શબ્દકોષ ગ્રંથ-
કર્તા જેવો શોખ બતાવ્યો છે. પણ આ પેહેલવી ગ્રંથમાં તો છપાઈની સુંદર-
તાની હદજ થઈ છે. ઝલકાટ ભરેલા જડા કારડ જેવા લીસા કાગલો ઊપર
પેહેલવી જેવી પુરાણી જખાનનાં ખીલા, હાલ જમાનાની ઈંગ્રેજી ને ગુજરાતીના
સુંદર આકાર સાથે જાણે છપાઈની ખુબસુરતીનું ચિત્ર થઈ રહ્યું હોય
જેવો આ ગ્રંથ શોભી રહ્યો છે. ઘણીજ સરસ છપાઈ, ઘણોજ ઉપયોગી
અમૂલ્ય ગ્રંથ ને મહાન દરજ્જે ધરાવનાર કાબિલ કર્તા એ સંધા સાધન સાથ
મહ્યાથી સર્વે કહી શકશે કે પેહેલવી શબ્દકોષ આપણા પુસ્તકખાનાની
ઉત્તમમાં ઉત્તમ શોભા થઈ છે.

આએ કેતાખ અરીદદાર સાહેબોનાં નામની વધુ ટીપ.

નકલ.

- ૨ શેઠ અખડુલ સકુરમુસા (ઝાંરીસા).
- ૧ શેઠ અરેદશર બેરામજી કાપડીઆ.
- ૧ શેઠ એદલજી મેહેરવાનજી.
- ૬ કલકત્તાની નામદાર સરકાર.
- ૧ શેઠ ખરશેદજી કાવરાજી.
- ૧૦ સર જમશેદજી જીજીભાઈ તરાંસણેશન ફેદ ખાતેથી.
- ૧ શેઠ જીવનજી એદલજી ભોમીસા.
- ૧ શેઠ દાદાભાઈ પેસતનજી.
- ૨ શેઠ દાદાભાઈ બેજનજી કાતરક.
- ૧ શેઠ દાદાભાઈ રશતમજી અપુ.
- ૧ શેઠ દોરાબજી કામાજી ભર્યા.
- ૧ શેઠ દોરાબજી ફરદુનજી ઉસ્તાદ.
- ૧ શેઠ નવરૌજજી જેહાંગીરજી ગાંમઘીઆ.
- ૧ શેઠ નવરૌજજી માનેકજી શેઠનાં.
- ૧ શેઠ નસરવાનજી નવરૌજજી બોદ.
- ૧ શેઠ નસરવાનજી ફરદુનજી પારખ.
- ૧ શેઠ પેસતનજી એદલજી સરાફ.
- ૧ શેઠ ફરાંમજી અરેદશર દાવર.
- ૧ શેઠ ફરાંમજી હોરમજી બમનજી શેઠનાં.
- ૧ શેઠ બમનજી ખરશેદજી ભાંડુપવાલા.
- ૧ શેઠ ખરંજીજી રશતમજી મીસતરી.
- ૧ શેઠ બેહેરામજી નશરવાનજી સંબાણાં.
- ૩ મદરાસની નામદાર સરકાર.
- ૧ દાકતર માનેકજી આદરજી.
- ૧ શેઠ રતનજી જમશેદજી જસાવાલા.
- ૧ શેઠ રતનજી જમશેદજી ફરદુનજી પારખ.
- ૧ રાયલ લાઈબ્રેરી ઝાંવ ખરલીન.
- ૩ શેઠ રશતમજી દાદાભાઈ માદન.
- ૧ શેઠ હોરમજી બેજનજી દસ્તુર.
- ૧ શેઠ હોરમજી મેહેરવાનજી નારીએરવાલા.

ગામ્હ અહાનદ, અહાને, ahânad, ahânê. કિં અં બીજું, બીજી મરતબે. Adv. Another, a second time.

ગામ્હ અહુને, ahunê. વિં આનેજ. Adj. Unable, weak, humble, hopeless.

ગામ્હ અહુન્યે, આનીયે, ahunyê, âniyê. વિં બીજું. Adj. Another.

ગામ્હ આવંદ, âvand. એક પ્રત્યય છે, જેનો અર્થ “રાખનાર,” “ધરાવનાર” થાય છે.—જેમકે ગામ્હ = રક્તિ ધરાવનાર, કૌઅત રાખનાર. A suffix denoting “one who keeps—possesses”:—as in ગામ્હ = one who keeps strength—vigour.

ગામ્હ આહોએ, âhôê. નાં એબ, ઈલત. Blemish, vice. Pâz. ٤٥٣.

ગામ્હ ખાનગ, khâng. આએ બોલ એક ફરહંગમાંથી લીધો છે અને તેનો પાર્સી લખાણ છે. This word is taken from a glossary, and its Pâz. equivalent is ٤٥٣.

ગામ્હ ખાનદ, khânad. કિં વાંચેછે, બોલેછે, પઢેછે. V. Reads, recites, studies (pres. 3rd sing.).

ગામ્હ ખાને, khânê. નાં ઘર, મકાન, રહેઠાણ, વાસો. Subs. A house, an abode, residence. Comp. Per. ٤٥٣.

ગામ્હ ખાવંદ, khâvand. નાં સાહેબ, ઓદાવંદ, બુજેર્ગ, ધણી, બરથાર. Subs. Lord, master, a man of authority, an elderly and venerable man, a husband.

ગામ્હ યાવંદ, yâvand. વિં પામનારું, હાંસલ કરનારું. Adj. Obtaining, acquiring. Comp. Per. ٤٥٣.

ડામ્ય હવંદ, હાવંદ, havand, hāvand. Vand. VIII. કિં
અં અઈં, અરેઅર, અરાઅર, એકસરખી રીતે, મલગું; પોતે.
Adv. Truly, positively, properly, alike, equally,
personally.

ગામ્ય હવંદ, havand. વિં એકસરખું, શબ્દં અં નજદીક,
આગલ. નાં હદ. Adj. Similar. Prep. Near,
before. Subs. A limit.

ગામ્ય હવંદ, havand. કિં થાએ, હોએ. V. May be—
become—happen. Av. ગામ્ય હવંદ

ગામ્ય હવંદ, havand. Vand. VIII. સર્વં પોતે, જેમકે
ગામ્ય ગામ્ય = 'તે પોતે દેવ'. Pron. One's self.

ગામ્ય હાન, hāna. વિં બીજું. Adj. Another. Av. ગામ્ય

ગામ્ય હાવંદ, hāvand. નાં પડતલ જમ્યા. વિં એકસરખું.
Subs. Waste land, an uninhabited or unculti-
vated tract of land. Adj. Like, similar. Av.

ગામ્ય હાવંદ

ગામ્ય હાવંદ, hāvand. નાં ઉતરતી અંધારી, અંધારીનું ઉતરવું.
Subs. The shading darkness, decline of dark-
ness.

ગામ્ય હાવંદ, hāvand. કિં અં એટલું બહુ. Adv. So
much.

ગામ્ય અખુઈ, હવંધેહ, akhuī, havanghêh. વિં દિલવાણું,
દિલોખન; કીર્તિવાણું. Adj. Hearty, cordial, sincere;
glorious, illustrious.

ગામ્ય અખવી, akhvī. વિં દિલચુરદાવાણું, કુએઆશ
રાખનાઈ. Adj. Hearty, contemplative.

અહાનવી, અહુની, ahnavî, ahunî. નાં મેહેરબાની, રેહેમ, નરમ દિલ, બક્ષેશ, રેહેમત. Subs. Favour, regard, mercy, kindness, a soft—kind heart, gift.

અહૂઈ, અહૂગી, ahûî, ahûgî. નાં સાહેબી, મ્હોટાઈ, પાદશાહી, યુએરગી; જંદગી, હૈયાતી. Subs. Mastery, rule, authority; sovereignty, greatness, command; life, existence.

અહૂયે, âhûyê. નાં કરપીન યુનાહ કરવો તે, મરહુમ હુશની, મનુષ્ય અત સાથનો દ્વેષ. Subs. Committing a wicked crime, enmity with mankind, misanthropy.

આવી, khâvî. Yt. Serôs. વિં ઉંઘરેટું, આખવાહું, અગૃત નહીં. Adj. Sleepy, drowsy, not wakeful.

હાઊશ, hâûsh. નાં જ્ઞાત, નાત, અત. વિં મલતું, લગતું. Subs. A caste, a sect, kind, sort, class. Adj. Similar, alike.

હાની, hânî. વિં બીજું, ઉલટું; જેમકે #૧૭૧૭ = 'બીજા—ઉલટી મોરાદ—ઈચ્છા.' Adj. Another, contrary, reverse; as in #૧૭૧૭ = another or contrary wish—desire.

હાવોશ, hâvôsh. Gloss. નાં પેગમબરની ઉમત, કોમ, શાગેરદ, શિષ્ય, ચેલો; તરજુમો. Subs. People of the same belief, nation, tribe; a pupil, a disciple; translation.

ખાનીહા, khânîhâ. નાં મેહેરો, ઝરાઓ, નાલાંઓ. Subs. Rivulets, brooks, springs. Per. خانیها

પ્રકાશન હાનીહા, hānīhā. નાં હાવનીમો, આંણીઓ. Subs.
Hāvanīms, metallic mortars.

પ્રકાશન અ-હોશી, a-hōshī. Dād. નાં અમરપણું. Subs.
Immortality. Comp. Av. અમરપણું, Per. اوش

પ્રકાશન અ-હોશીહા, a-hōshīhā. ક્રિં અં વગર મોહોતે ;
મુરખાઈપણે, જંગલીપણાથી. Adv. Without death ;
foolishly, in a savage manner.

પ્રકાશન અ-હોશોમંદ, a-hōshōmand. Dād. વિં મોહોત
વગરનું, અમર. Adj. Immortal, deathless, imper-
ishable. Comp. Av. અમરપણું

પ્રકાશન હાન-બેહેર, hān-bêhēr. નાં ખીએ ભાગ. Subs.
Another share, portion.

પ્રકાશન હવન-ગાહ, havan-gāh. નાં પડતલ જગા, ખેડાણ
વગરની જગા. Subs. Waste land, fallow—uncul-
tivated land.

પ્રકાશન હાવન-ગાસ, હાવન-ગાહ, hāvan-gās, hāvan-gāh.
નાં હાવન વેહનો વખત, સહવારનો વખત, દાહાડાની પેહેલી
વેહ. Subs. The time of Hāvan, the morning
time, the first division of the day. Comp. Av.

પ્રકાશન હાવન-ગાસ

પ્રકાશન અ-ખુનશંદી, a-khunshandī. વિં નાખુશ થયલો,
અસંતોષી. નાં નાખુશી, અધીરાઈ. Adj. Displeased,
discontented, dissatisfied. Subs. Displeasure,
dissatisfaction, impatience. Pāz. અખુનશંદી

Contrast Per. خرسندی

પ્રકાશન ખાન્દાન, khāndān. નાં નસલ, પેહેડી, અવલાદ, આ-

નદાન. Subs. Family, race, pedigree, descent, generation. Per. خاندان

ખાનશને, khânêshnê. નાં પઢવું, બહાર, બહારું.

Subs. Act of learning—reading—reciting.

યાવનદાન, yâvandân. નાં પામનારાં. Those who obtain.

હુનશને, hunashnê. નાં છુંદવું, કુટવું, નિચવવું.

Subs. Act of pounding—beating—squeezing.

હાવન-શેગાફતન, hâvân-shêgâftan. ક્રિં

હાવનીમ વજડવી. V. To sound—ring a Hâvanîm (a metallic mortar).

હાની-કામ, hânî-kâm. નાં બીજા—ઉલટી ઈચ્છા.

Subs. Another or contrary wish.

હાવોશ્ત, હાવેશ્ત, hâvôsht, hâvêsh. See હાવોશ્ત hâvôsh.

હાવોશ્ત, hâvôsht. નાં પેગમબરના ઉમત; શાગેરદ, બંદો, ગોલામ. Subs. People of the same belief; a pupil, a servant, a slave.

હાવેશ્તાન, hâveshtân. નાં બખત-આફરીદ નામના દસ્તુરનાં છોકરાનું નામ. Subs. Name of the son of Dastur Bakht-âfrîd.

હાવેશ્તાન, hâvôshtân. નાં શાગેરદો; પેગમબરની ઉમતો. Subs. Pupils; men of the same belief.

અહૂઈદાર, a-hûîdâr. વિં દેહેશત—ધાસ્તી નહીં રાખનાર. Adj. Not fearing—dreading.

અહૂઈદાર, ahûîdâr. વિં સાહેબી કરનાર,

મહોદાઈ ભોગવનાર. Adj. Enjoying superiority—
greatness.

અહુ-દાદાર, ahû-dâdâr. નાં પેદા કરનાર ધણી.
Subs. The Lord Creator.

અહુન-દાદાર, ahûn-dâdâr. નાં યુરાખ કરનાર.
Subs. One who makes a hole.

અહુનીદાર, ahûnîdâr. વિં યુરાખવાણું. Adj.
Having holes, perforated.

હાવેશ્તાર, hâvêshâtâr. નાં સાગેરદી કરનાર,
શિખનાર. Subs. An apprentice, a learner.

હાવોશ્તાર, hâvôshtâr. નાં શિષ્યપણું કરનાર, શિ-
ખનાર, શિખાહ. Subs. A youth or scholar under
the care of an instructor or tutor, a learner, a
tyro.

હાવેશ્તી, hâvêshâtî. નાં સાગેરદી, ચેલાપણું.
Subs. Pupilage, apprenticeship.

હાન-શતુનીહા, hân-shatunîhâ. નાં બીજાં શે-
હરો. Subs. Other cities.

હાવેશ્તગીહા, hâvêshtagîhâ. કિં અં શિષ્યની
રીતે, ચેલા તરીકે. Adv. In a way deserving of a
pupil—apprentice.

અહુ-ગામે, ahû-gâmê, નાં ખરાબ—દરીદ્ર પગલાં.
Subs. Ominous footsteps.

અહુ-જામે, ahû-jâmê. નાં ખરાબ—મેલાં કપડાં.
Subs. Bad—dirty clothes. ખ + ખ = Per. جا

અહુ-શમઘ, ahû-shamagh, નાં ખરાબ—ખોરું
તેલ. Subs. Bad—rancid oil.

હનગામે, hangâmê. નાં વખત, મોહોસમ. Subs.
Time, season. Per. هنگام

હાન-જામે, hân-jâmê. નાં બીજાં—પડત કપડાં ;
બીજા—પડત જમ—ધ્યાલું. Subs. Other—unused
clothes ; another cup, an unused goblet. અ + અહુ
= Per. جام

હાન-દામે, hân-dâme, નાં બીજા પેદાયશ. Subs.
Other creations. અ + અહુ = Av. دامن, Sans.
ધામન, Per. دام

હાન-શમે, hân-shamê, નાં બીજું નામ. Subs.
Another name. Comp. Ar. اسم

આએ ખોલ પેદેલવી 'દામદાદ'માં, પેગમબર અશો જર-
યુશતની બાબદમાં આવેલો છે. This word occurs in
the subject on Zoroaster in the book called
Dâmdâd.

અ-ખુબે, a-khubê. વિં ખુબી વગરનું, સાફ નહીં.
Adj. Devoid of goodness—merit, not good.
Contrast Av. خوب, Per. خوب

અહુઈ, ahui. See અહુઈ ahûi.

અહુયે, ahuyê. નાં પાદશાહી, સાહેબી; અહુરમઝદી.
Subs. The kingly office or dignity, royalty;
Godhead, Hôrmazdî.

આનોયે, ânôyê. નાં તે જગા, તે જગાન. Subs.
That place, that world (i.e., the next world).

ગામ્ ખાવગી, khâvgî. નાં આલેસી, પાકીજગી, નિર્મલતા.

Subs. Purity, cleanness, guilelessness, limpidity, clearness.

ગામ્ ખાવી, khâvî. Yt. Serôs. વિં આખવાહું, ઉંધરેહું.

Adj. Sleepy, drowsy.

ગામ્ હાનીએ, hânîê. કિં અં બીજું, બીજી રીતે. Adv.

Another, a second time, in another way.

ગામ્ હાવંદી, hâvandî. Dink. વિં માફક, અરાખર. Adj.

Similar, agreeably uniform.

ગામ્ હૂબે, hûbê. નાં પુષ્ટિ, હીમાયત ; આંધ, ખહું. Subs.

Support, protection, advocacy ; a shoulder.

ગામ્ આએ બોલ દીનકર્દનાં ચોથાં દફતરમાં નીચે જણાવેલી એખારતમાં આવેલો છે.—This word occurs in the following sentence of the 4th volume of the Din-

kard :—*ગુણગુણ ગામ્ હાવંદી નાં માફક ગામ્ હાવંદી ગામ્ હાવંદી*

-ગામ્ અહવંદી, ahvandî. See ગામ્, hâvandî.

-ગામ્ અહુ-વેશ, ahu-vêsh. નાં વધારે એખ-ખામી. વિં

વધારે અરાખ. Subs. More defects—blemishes—failings. Adj. Worse, more depraved—evil.

-ગામ્ યાવંદી yâvandî. વિં પામવા—હાંસલ કરવા લાયક,

ખેલવવા એમ. Adj. Obtainable, that may be procured.

-ગામ્ હાન્દી, hândî, કિં અં બીજી રીતે, જુદી રીતે. Adv.

In another way, in a different manner.

-ગામ્ હાન-નસા, hân-nasâ. નાં કોઈ બીજે નસો, બીજી કો-

હોતી ચીજ. Subs. Some other putrid matter, some

other dead body in a state of decomposition.

Comp. Av. 11111

11111 હાન-વેશ, hân-vêsh. વિંબીજું થયું. Adj. Something more, much more.

11111 હાવંદી, hâvandî. નાં બરાબરી, સરખાપણું, સરખામણી. Subs. Equality, similarity, likeness.

11111 હાવનદિશ, hâvandish. કિં અં એવું, તેવું, એ પ્રમાણે. Adv. Such, so, in such a manner.

11111 અહવંદીહા, ahvandîhâ. કિં અં બરાબર રીતે, એકસરખી રીતે, સરખામણીની રીતે. Adv. Equally, uniformly, similarly, by comparison.

11111 ખાવંદીહા, khâvandîhâ. કિં અં ખાવંદપણની રીતે, ધણીપણથી. Adv. In a manner befitting (or worthy) of a husband.

11111 હવંદ-શીદા, havand-shîdâ. નાં ખરોજ દેવ, પોતે દેવ. Subs. Himself a Dêv, really a Dêv.

Comp. Av. 11111 11111

11111 અહવંદીહેદ, હવંદીહેદ, ahvandîhêd, havandîhêd. કિં બરાબર—સરખું થાયછે. V. Becomes equal—similar—alike. (Pres. 3rd sing.)

11111 અ-ખુનેશને, a-khunêshnê. નાં પઢવા વગરનું, નહીં બણવું. Subs. Not reciting—reading; state of being not recited—read.

11111 અહૂઈગાંન, અહૂઈયાંન, ahûîgân, ahûîyân. નાં સાહેબો, મહોટાઓ, જુએરગો, સાહેબી કરનારા—રાખનારા. Subs. Grandees, lords, elders, those that exercise authority, those who govern—sway.

૧૫૭૩/૧૫૮ આનેશને, khânêshnê. નાં પઢવું, બજાતર. Subs.
Reciting, reading.

૧૫૭૩/૧૫૮ હવંદશને, havandashnê. નાં બરાબર—સરખું
કરવું. Subs. Doing equal—alike—similar.

૫૭૩/૧૫૮ આવીગી, khâvîgî. See ૫૫૫, khâvagi.

૫૭૩/૧૫૮ અ-ખુ-સંદી, a-khunsandî. નાં નાખુશી, દલગીરી.
Subs. Displeasure, dissatisfaction, sorrow. Con-
trast Per. خرسندی

૧૫૭૩-૫૭૩/૧૫૮ અ-ખુ-સંદીહાતર, a-khunsandîhâtar. ક્રિં
અં વધારે દલગીરીથી—નાખુશીથી. Adv. In a more
dissatisfied—displeased manner, more sorrow-
fully.

૧૫૭૩/૧૫૮ અહુએ-દસ્તોબર, ahuê-dastôbar. નાં દસ્તુ-
રોમાં વડો—સરદાર. Subs. The Dasturân Dastur,
the chief among the Dasturs.

૧૫૭૩/૧૫૮ અહુ-દસ્તોબર, ahu-dastôbar. નાં એક પુરૂષનું
નામ છે, જેમકે ૧૯૭૪ ૧૫૭૩/૧૫૮ Subs. Name of a per-
son ; as in—૧૯૭૪ ૧૫૭૩/૧૫૮

૧૫૭૩/૧૫૮ આવંદીતર, khâvandîtar. વિં વધારે ધણીયાતું—
ધણીને લગતું, વધારે એખલાને લગતું વલગતું. Ad. More
personal, more belonging to a proprietor, more
pertaining to one only.

૧૫૭૩/૧૫૮ હવંદ-સતર, havand-satâr. Dâd. વિં સેતારા—
તારાના જેવા. Adj. Resembling stars, star-like.

૧૫૭૩/૧૫૮ હવંદીતર, havandîtar. નાં વધારે બરાબરી—
સરખાપણું. Subs. Greater similarity—equality.

જાણનાં હાવંદીતર, hâvandîtar. વિં વધારે મલતું આવતું, વધારે બરાબરીહું. Adj. More equal—similar—resembling.

જાણનાં અહુન-જનાક, ahun-jînâk. નાં તે જગા, તે જ જગા. Subs. That place, that very place.

જાણનાં અ-ખુરસંદ, a-khursand. વિં અસંતોષી, નારાજ, અધીરું, ગંભીર. Adj. Discontented, displeased, impatient, grave. Av. 𐬨𐬀𐬭𐬀𐬎𐬌𐬎𐬎, Pâz. 𐬨𐬀𐬭𐬀𐬎𐬌𐬎𐬎.

જાણનાં અ-ખુનસંદી, a-khunsandî. નાં અધીરાઈ, નારાજ, અસંતોષ, નાખુશી, દલગીરી. Subs. Impatience, discontentedness, dissatisfaction, sorrow.

જાણનાં અ-ખુનસંદીહા, આનુસોઈહા, a-khunsandîhâ, ânusôihâ. કિં અં નાહમેદીથી, દલગીરીથી, નાખુશીથી, અસંતોષીપણે, રઅવગર. Adv. Hopelessly, sorrowfully, unwillingly, discontentedly, without permission.

જાણનાં અ-ખુનસંદતર, a-khunsandtar. વિં વધારે નાખુશ—દલગીર, વધારે અસંતોષી—અધીરું. Adj. More displeased—sorry, more discontented—impatient.

જાણનાં અહુએ-દીન, ahuê-dîn. નાં દીનનો સરદાર, દાવર. Subs. The chief of the religion, *Dâvar*.

જાણનાં અ-દોસ્તાન, a-dôstân. Yt. Serôs. નાં દોસ્તો નહીં તે, દુશ્મનો. (“દોસ્ત” ને માટે અસલ શિકલ જાણ એ પ્રમાણે આવેછે.) Subs. Not friends—companions, enemies.

ઔખે-ઉસ્તોમંદ, અંગુ-સ્તોમંદ, ôkhê-ustômand, angu-stômand. See ઔખે-સ્તોમંદ, akhîstômand. Av.

પાઝ, Pâz. પાઝે

હવંદીદન, havandîdan. કિં બરાબર—સરખું થવું હરીફાઈ કરવી. V. To be equal—alike—similar, to vie with, to compete.

હાન-સ્તોરી, hân-stôrî. નાં બીજે પાલક, બીજા કુટુંબનો પાલક. Subs. Another adopted son, the adopted son of another family.

અહુ-સરોશી, ahu-saroshî. નાં હોકમવાલો ગુરુ, ફરમાન આપનાર સાહેબ. Subs. An authoritative religious teacher, one who issues mandates. Av. + અહુ = Av. અહુ (from Av. અહુ)

ખુબે, khunbê. નાં મટોડીનું વાસણ. (અસલ શિકલ ગ્રામ, ગ્રામ, ગ્રામ એ પ્રમાણે આવે છે.) Subs. An earthen pot—vessel.

હવંદ-વાઝ, havand-vâz. નાં બરાબર—ઘટતી બાજ. Subs. A proper Bâj.

હવંદ-વાઝેમંદ, havand-vâzomand. Nêrang. વિં ઘટતી બાજવાળું, મુગું રહેનારું. Adj. Relating to a proper Bâj, keeping silence.

અહૂઈનાદ, ahûinâd. કિં સાહેબી હોજે. V. May he enjoy mastery.

અખ્વીની, અખ્વીએ, akhvîni, akhviê. વિં રોશન વિચારવાળું, લાંબી નેગાહવાળું, દૂર અંદેશી. Adj. Having a clear idea, provident, foresighted.

અહુરબાહુર અહુર-દોસ્તી, ahurê-dôstî. નાં દોસ્તીનો સાહેબ.

Subs. Master of friendship (lit.).

અહુરબાહુર અહુર-ગંદ-દદી, ahû-gand-dadî. વિં ખરાબ ગંદ આપનારે. Adj. Emitting a strong—offensive smell, stinking.

અહુરબાહુર અહુર-ગંદીદી, ahû-gandîdî. વિં ખરાબ ગંદગી કરનારે. Adj. Polluting, contaminating.

અહુરબાહુર અહુર-વીનસ્તી, ahû-vînastî. નાં ખરાબ નજર. Subs. An evil sight.

અહુરબાહુર હવંદ-વસ્તી, havand-vastî. વિં એકસરખી રીતે બાંધનારે. Adj. Binding similarly.

અહુરબાહુર અહુર-દુદે, ahû-dudê. નાં આનદાનનો વડો. Subs. The head of a family, *paterfamilias* (L.).

અહુરબાહુર અહુનાંન-વર્ષરાંન, ahunân-vairân. નાં યજ્ઞ-શનેનાં ૧૯ મા હાતું નામ. Subs. The name of the 19th chapter of Yasna.

અહુરબાહુર અહુનાન-વારાન, અહુનેમ-વારાન, ahunân-vârân, ahunêm-vârân. નાં “અહુનેમ વર્ષરીમ” નામની ખંદગી. Subs. The prayer *Ahuna vairya*. Comp. Av.

અહુરબાહુર અહુરબાહુર

અહુરબાહુર ખાન્દે, khânde. નાં પઢનાર. Subs. A reciter.

અહુરબાહુર હાવંદ-કેરફે, hâvand-kêrfê. નાં સમતોલ સંવાબ. Subs. Evenly proportioned merit (arising from virtuous actions).

અહુરબાહુર અહુઈ-કેરફગી, ahûi-kêrfagî. વિં સવાબની ઉપર સાહેબી ભોગવનારે. Adj. Enjoying supremacy over righteousness.

અગ્રભાગીય આવંદ-કેરફગી, khâvand-kêrfagî. નાં સવાબ-
કારી પુરુષ, પુણ્યવાન શખ્સ. Subs. A righteous—
virtuous man, a person sanctified or purified
through the acquisition of virtue.

અગ્રભાગીય યાવંદ-કેરફગી, yâvand-kerfagî. નાં સવાબ
પામનાર—મેલવનાર. Subs. One who obtains the
reward of virtue.

અગ્રભાગીય હાવંદ-કેરફગી, hâvand-kêrfagî. નાં એકસ-
રખા સવાબનાં કામો. Subs. Evenly proportioned
virtuous deeds.

ભાસ્ય અહુનેચ, ahunêcha. કિં અં હજુબી, હમણાં પણ;
કોઈબી રીતે. Adv. Even now, even at the pre-
sent time.

ભાસ્ય હવંદચ, havandacha. વિં બરાબર પણ—બી. Adj.
Even equal—alike.

ભાસ્ય હાનીચ, hânîch. કિં અં ત્યારે અસુસન, જ્યાંહાં—
સુધી, હજુ વેર—સુધી. Adv. Certainly then, till, as
long as, till now, as yet.

ભાસ્ય હાવની-ચ, hâvanî-cha. વિં બીજું, કિં અં હજુ પણ
Adj. Another. Adv. Even now.

ભાસ્ય હાવંદીચ, હાવંદચ, hâvandîcha, hâvandacha. વિં
પ્રમાણ પ્રમાણેબી, સરખુંબી. કિં અં એટલું બધું પણ, હજુબી.
Adj. Even proportionate—similar. Adv. Even
so much, even up to this time. Av. અ + હજુબી

અગ્રભાગીય અહૂઈવાંન, ahûîvân. નાં સાહેબી રાખનારા, મહોટાઈ
ભોગવનારા. Subs. Those who exercise author-
ity, those who enjoy superiority.

॥१७॥ अखुनीदन, अहुनीदन, akhunīdan, ahunīdan.
 कि० नही कुटवुं—छुंछुं, नही निचववुं—गाववुं—तैयार करवुं.
 V. Not to pound—beat, not to squeeze—

wring, not to strain—filter, not to prepare.

Priv. અ + શિશ્ય = Av. Rt. અ (in અશ્ય, અશ્યશ્ય)

શિશ્ય અને તુમ khânê-tûm. નાં અંધારું ઘર, દોશખ.

Subs. A dark house (lit.), hell.

અશ્ય અશ્યનીદે, અહુનીદે, akhunîdê, ahunîdê. બૂં કું

વિં નહીં કુટેલું—ગાલેલું, નિચળ્યા વગરનું, તૈયાર કીધા

વિનાનું, Past part. adj. Not pounded—strained—

filtered, not squeezed, not prepared. Av. અશ્ય

યાવંદતર, Yâvandtar. વિં વધારે મેલવનાઈ—

પામનાઈ.—હાંસલ કરનાઈ. Adj. More acquiring—
obtaining.

યાનૈમીનશની, yanê-mînashnî. નાં વિચારની

સુશી, દિલની સુશી—ઈચ્છા. Subs. The pleasure of
thought, the heart's desire.

હાવંદમીનશને, hâvand-mînashnê. નાં એક-

સરખો વિચાર, સ્થીર વિચાર, સાચો વિચાર. Subs. A
similar idea, settled—cool mind, true opinion.

અહુએમીનશને, ahûêmînashnê. નાં સારી

મનશનીનો ધણી. Subs. A man of good intentions
—thoughts.

આહનગર, âhangar. નાં લોહાર. Subs. A black-

smith. Per. آهنگر

અહુવૈરિરુક, ahu-vaîrîruk. નાં સાહેબની મોરાદ,

મોરાદનો સાહેબ, અહુનવર. Subs. The master's wish
—desire; the master of the wish, Ahunvar.

હાવંદરોબાકી, hâvand-rôbâkî. વિં એકસરખા

રેવાજવાયું. Adj. Having a similar custom, having an unchanged usage.

૧૧૫૫ અખૂન, akhūn. નાં ખેખ, ચુક. Subs. Peg, a nail, a pin, a tack.

૧૧૫૫ અખો, akhō. નાં કીઆસ, દિલ, વિચાર. Subs. Reasoning, judgment, thought.

૧૧૫૫ અહૂ, અહૂર, ahū, ahūr, નાં સોહેખ, હોરમજદ, ધણી. Subs. Lord, Ahura-Mazda, owner: Comp. ૪૦

૧૧૫૫ ખાહન, khâūn. નાં ખાજ પક્ષિ, જોસાવાલો વાઘ ; મસ્તાનો બખર જનવર. Subs. A falcon, hawk, a ferocious tiger, a furious leopard.

૧૧૫૫ ખાહન, khâūn. નાં જે પથ્થરનાં ઈંધોરા ઉપર ઈજરનેના તમામ આલાતો મુકીને ઈજરને કરેછે તે; ખાલેસી ; દરિયો. Subs. A stone pedestal on which all the utensils used for the Yasna ceremony are placed; purity, guilelessness; the sea.

૧૧૫૫ ખાને, khânê, નાં ઘર. Subs. A house, edifice.

૧૧૫૫ હયુન, હીન, hayun, hîn. Yac. IX. નાં યુનાન; દુશ્મન. Subs. Greece; an enemy.

૧૧૫૫ હવંન, havan. See ૩૧૫૫ હાવંદ, hâvand.

૧૧૫૫ હાહન, hâun. Yac. IX. નાં હાવનીમ, ખાંડણી, પેહેલી વેહ. Subs. Hâvanim. For particulars see ૧૪૦

૧૧૫૫ હાને, hânê. વિં બીજું; બાકી. Adj. Another, remaining.

૩૧૫૫૫ અહુન-વનાહ, ahun-vanâh. નાં બીજે યુનાહ, બીજું મરતબેનો યુનાહ. Subs. Another crime, a sin committed a second time. ૧૪૦ + ૩૧૫ = Pâz.

Per. گناه = a crime. Comp. Av.
+ ૩

અહૂન-ખોએ, ahûn-khôê. નાં બદખાસિયત, ખુરી
આદત, ખરાબ તબિયત. Subs. Evil nature, bad
quality, depraved habit. ૧૧૪૫ + ૩ = Per. خوي

અહૂવાને, ahûvânê. નાં બદકાર, ખરાબી કરનાર.
Subs. An evil-doer, one who does harm.

યાઉનાને, Yaunânê. નાં યુનાન દેશનો રહેવાસી.
Subs. A native of Greece.

૧૧૪૫ ૧ ૧૮૫૯ ૧૧૪૫ ૧૯ ૬૧૯૭ ૬૬ ૧૧૬૪૫ ૧૮૫૯ ૧૮૫૯

હાવોનાને, hâvônânê. નાં see ૧૧૪૫

આહૂ-વાનીદાર, âhû-vânîdar. નાં (લોકોનું) દુઃખ
—(લોકોની) મુશ્કેલી દૂર કરનાર. Subs. A destroyer
of (people's) wrongs—injuries; one who re-
moves the troubles—difficulties of men.

આહૂ-વાનીદન, âhû-vânîdan. કિં દુઃખ બાં-
જવું, ખોડ બાંજવી, આખર તોડવો. V. To remove
pain—illness—defect.

ખાનાદ, khânâd. કિં પઢજે. V. Do recite.

આઈને-અર્જાસ્પ, âîînê-arjâsp. નાં પાદશાહ
અરજસ્પનાં કાએદા—ધારા. Subs. The laws of King
Arjâsp, the customs—manners established by
King Arjâsp.

અહોન્વદ, ahônvad. નાં ફલોની વૃદ્ધિનો સાહેબ. Subs.
The lord of the growth and increase of fruits.

આવંદ, âvand. નાં વાસણ. Subs. A pot, a vessel.

- ગામ્ હાનીએ, hânîé. વિં બીજું. Adj. Another.
- ગામ્ હાવન્દ, hâvand. વિં બરાબર, એકસરખું. Adj. Similar, alike.
- ગામ્ અહૂઈ, ahûî. સાહેબી, મહોદાઈ, નેકી. Mastery, greatness, goodness.
- ગામ્ અહૂરી, ahurî. વિં હોરમજ્દને લગતું, હોરમજ્દી. Adj. Relating to Ahura-Mazda, Ahura-Mazdian.
- ગામ્ અહૂ-વેહ, ahû-vêh. નાં બલો સાહેબ. A good master.
- ગામ્ યાન-વની, yân-vanî. વિં ખુશી ટાલનારું. Adj. Removing pleasure—comfort.
- ગામ્ હાવની, hâvanî. નાં હાવનનો વખત. Subs. The time of *Hâvan*. For particulars see ગામ્ હાઉન-ઘાહચ, hâun-ghâhcha. નાં હાવનનો વખતબી. Subs. Even the time of *Hâvan*. For particulars see ગામ્ હાઉન-ગાસ, hâun-gâs.
- ગામ્ અહૂઈ-નીહેદ, ahûî-nîhed. કિં (બીજાની) ખરાબી (ખોતાની તરફ) ખેંચે. V. Draws (towards one's self) the evils (of others), imitates others' vices.
- ગામ્ અહૂઈહેદ, અહૂરીહેદ, ahuihêd, ahurîhed. કિં સાહેબી વાણું થાય. V. May become ruling.
- ગામ્ હાન-જમે, hân-jâmê. See ગામ્
- ગામ્ હાવન્દી, hâvandî. નાં સરખાપણું. Subs. Resemblance, similarity.
- ગામ્ અખૂ-વીનશનીહા, akhû-vînashnîhâ. કિં અં દિલની નજરથી, દિલની નેગાહ રાખવાથી. Adv. With the eye of one's heart (lit.).

ગામ્હ હાવંદચ, hâvandacha. A.V. કિં અંબરાબર રીતે.

Adv. Similarly.

જગામ્હ જાનુનેદ, jânunêd. Pah. Shâh. કિં થાય, હોય.

V. May become—be.

જાગામ્હ અહૂઈદન, ahûîdan. કિં સાહેબી કરવી; ખરાબી

કરવી. V. To sway, to domineer; to do harm—
injury.

જાગામ્હ અહૂ-નેરું, ahû-nêru. નાં સારી તકદીર, પુરતી શક્તિ.

Subs. Good luck, sufficient strength.

જાગામ્હ આહૂ-નેરું, âhû-nêru. નાં બદબેર, ખરાબ શક્તિ, ખ-

રાબ તકદીર. Subs. Evil power—strength, ill-fate.

જાગામ્હ અખુન-નેરુંકે, akhun-nêrukê. નાં પુખ્ત વિચાર,

પકકો અભિપ્રાય. Subs. Mature deliberation, ripe
judgment.

જાગામ્હ હૂ-નેરુંક, hû-nêruk. નાં પુરતું કહાત, પુખ્ત

બેર, Subs. Sufficient strength—energy, ade-
quate vigour—force. જા + જા = Per. نیرو

જાગામ્હ આખો-વનાહ, âkhô-vanâh. નાં ખુરા ગુનાહ.

Subs. A bad crime.

જાગામ્હ ખાને, khâne. નાં ઘર, મથક. Subs. A house,

residence. Per. خانه

જાગામ્હ અહુએ-કામ, ahûê-kâm. નાં મોરાદનો સાહેબ,

ઈચ્છાનો ધણી. Subs. One master of his own
wishes, one who does according to his own

desires. જા + જા. Av. ۛۛۛ = Sans. काम = Per.
کام = desire.

હાવન-ચ, hâvana-cha. નાં હાવનનો વખત. Subs.
The time of *Hâvangeh*.

૧૦૧ હાવન અખુને-પરદે, akhunê-pardê. નાં દુનિયાનો પ-
રદો, ઘેરનો ઓથો. Subs. The shadow of the
earth, the shade of a house.

૬૧૧ અ-ખુનમ, a-khunam. કિં હું નહીં પઢું-ભણું. V. I
may not learn—read—recite.

૬૧૧ અ-હુનમ, a-hunum. કિં હું હોમ નહીં કુટું. V. I
may not pound *Hom*.

૬૧૧ ખાનૂમ, khânûm. કિં હું પઢું-ભણું. V. I may
learn—recite.

૬૧૧ હાવનીમ, hâvanîm. See ૧૦૦ hâun.

૬૧૧ હુનમ, hunum. કિં હું હોમ કુટું. V. I may
pound *Hom*.

૧૧૭૫૬૧૧૧ અખુને-મીનશને, akhunê-mînashnê. નાં વિચા-
રનું મથક, દિલનું મથક, દુનિઆઈ વિચાર. Subs. The seat
of thought, the position of the heart, worldly
thought.

૧૧૭૫૬૧૧૧ અહુએ-મીનશને, ahueê-mînashnê. See ૧૧૭૫૬ ૭૧૧

૧૧૭૫૬૧૧૧ અહુએ-મીનશને, a-hueê-mînashnê. નાં ખરાબ
મત—વિચાર. Subs. An evil thought, a bad—
wicked conception.

૧૧૭૫૬૧૧૧ યાની-મીનશને, yânî-mînashnê. નાં મનની
ખુશ હાલત, મનનો ખુશી બરેલો બેસ્સો. Subs. A happy
state of mind, a warm expression of idea.

૧૧૧૧ અહુનવર, ahunvar. નાં એકવીસ ગુસ્ક જે પેગમખર

અશો જરતોશ્ત ખોદાની દરગાહથી લાવ્યા હતા તેને કહે છે; એક ખંદગીનું નામ છે, કે જેને “યથા અહૂ વર્ધર્યો” કરી કહે છે. એ “યથા” ખોદાતઆલાની એક કુદરત છે, કે જેમાંથી તે કીરતારે “એકવીસ નુસ્ક” પેદા કીધા, જેમાં જગતના તમામ ભેદો આવેલા છે; તે ખુબી બરેલા એકવીસ નુસ્કનાં નામો અવસ્તા તથા પેહલવીમાં નીચે જણાવ્યા મુજબ આવેલાં છે:—

(૧) યથા—સતુદયશ્ત; (૨) અહૂ—સતુદગર; (૩) વર્ધર્યો—વહીશતમાંથ્ર; (૪) અથા—બધ; (૫) રતુશ—દ્વાન્દેહોમાસ્ત; (૬) અષાદ—નાહુર; (૭) અીદ—પાયેમ; (૮) હયા—રતુશતાયદ; (૯) વહ્હેહશ—બરશ; (૧૦) દન્દા—કશશરૂપ; (૧૧) મન-હ્હો—વિશ્તાસ્પ; (૧૨) શીઅઓથનનામ—એશ્ત; (૧૩) અંદ-હ્હશ—સંદેદ; (૧૪) મન્દાય—જરશ્ત; (૧૫) ક્ષત્રેમયા—બગાનયશ્ત; (૧૬) અહુરાય—ન્યાહુમ; (૧૭) આ—હુ-સ્પારમ; (૧૮) થિમ—દ્વાસ્તુન્દેદ; (૧૯) દરેગુબ્યો—અશ્કારમ; (૨૦) દડદ—જવીદ દેવદાદ (વંદીદાદ); (૨૧) વાસ્તારેમ—હા-દોપ્ત. એ એકવીસ નુસ્ક ત્રણ ભાગોમાં વેહેંચાયલા હતા. પેહેલ્લા સાત નુસ્ક દીનની હકીકતથી બરેલા હતા, કે જેમાં હોકમ, મનાઈ, ઘટતું, અંધટતું એ બીના આવેલી હતી. બીજા સાત નુસ્કમાં તપાપત, હિકમત, તથા તમામ દુનિયાં ચલાવવાનો કારોબાર; અને ત્રીજા સાત નુસ્કમાં નજુમ, જોતિષશાસ્ત્ર, તથા સેતારા, તથા ગરેહોની ગરેદેશ વિશેનું બયાન આવેલું હતું.

Subs. The name of a prayer called *yathâ*; this *yathâ* is one of the powers of God by which twenty-one *Nosks* were created. These *Nosks* contain all the mysteries of the whole universe. Their names, according to Avastâ and Pahlavi books, are as follow:—(1) *Yathâ*—*Satud-yasht*; (2) *Ahû*—*Satudgar*; (3) *Vairyô*—*Vahîshta Mân-thra*; (4) *Athâ*—*Bagha*; (5) *Ratush*—*Dvâzdêh*

Hômâst; (6) Ashâd—Nâdûr; (7) Chîd—Pâchêrn; (8) Hachâ—Ratûshtâyêd; (9) Vanhêush—Barash; (10) Dazdâ—Kashasrub; (11) Manaphô—Vishtâsp; (12) Shyôthênanâm—Khêsht; (13) Anhêush—Safand; (14) Mazdâi—Zarast; (15) Khshathrêrnchâ—Bagân Yasht; (16) Ahurâi—Nyâdûrn; (17) Â—Huspârêrn; (18) Yim—Dvâsruzêd; (19) Drêgubyô—Askâram; (20) Dadad—Javîd-dêv-dâd, (Vandidâd); (21) Vâstârêrn—Hâdokht. These *Nosks* were divided into three parts:—the first seven gave an account of the Zoroastrian religion:—as, positive and negative precepts, &c., edicts and interdicts. The second seven (of these *Nosks*) treated of ethics, the medical science, philosophy, civil duties; and the last seven discoursed on astrology, astronomy, the forms and revolutions of the heavenly bodies.

Av. *hônâr* *hônâr*

જોડાયેલ હોનર, *hônâr*. નાં હુનર, હિકમત, સારો મારગ, નેકી, શુભી. “હુનર”નું અસલ રૂપ *hônâr* એ પ્રમાણે આવેછે. Subs. Art, skill, contrivance, a good course, virtue, goodness.

જોડાયેલ અહુએ-રદ, *ahûê-rad*. નાં ધરમગુરુઓમાં વડો, દસ્તુરાંન દસ્તુર; ઓદા. Subs. The chief amongst religious preceptors, the Dasturân Dastur; God.

જોડાયેલ અહુ-વ-રદ, *ahû-va-rad*. નાં સાહેબ અને ગુરુ.

Subs. The master and the religious teacher.
Comp. Av. સપ્તગ્રામ્ય સપ્તગ્રામ્ય See Vend. II., para.
43.

૧૧૭૧૧૧૫ હોનરે-તન, hōnarê-tan. નાં બદનની કસરત,
તનની ચાલાકી, તનનો હુનર. વિં કસરતવાણું. Subs.
Gymnastic feats, agility of the body. Adj.
Skilled in gymnastic feats.

૧૧૭૧૬૩૧૧૫ અખોએ-વર-મીનશને, akhoê-var-minashne.
નાં અંતઃકરણ; ચેતવણી. Subs. Conscience; warn-
ing, hint.

૧૧૭૧૫ અહૂક, અહૂ, ahûk, ahû. See ૧૧૭, ahû.

૧૧૭૧૫ આહૂક, âhûk. નાં હરણ; એખ. Subs. A deer,
an antelope; a blemish, vice. Per. آهو

૧૧૭૧૫ ખુને, ખાને, khunê, khânê. નાં ઘર, મકાન, રહેઠાણ;
અનવરતું દર. Subs. A house, abode, residence;
a burrow where small animals lodge.

૧૧૭૧૫ અએદુન-કાર, aêdun-kâr. નાં એવું-એ રીતતું કામ.
Subs. Such a work, an action like this.

૧૧૭૧૫ અખુનેકાર, akhunêkâr. નાં દુનિયાઈ કામ. Subs.
Worldly affairs—business.

૧૧૭૧૫ અહૂકાર, ahûkâr. નાં બદકાર, ખુરે કામ કરનાર; ખુરે
કામ. Subs. An evil-doer, one who does wicked
actions; an evil deed.

૧૧૭૧૫ હાને-કાર, hânê-kâr. Dâd. નાં બીજું કામ; ઉલટું
કામ, બીજે ધંધો; Subs. Another work; a con-
trary action, another profession.

અક્ષરો અખુન-કામગી, akhun-kāmagī. નાં મોરાદી
દુનિયાં, આકી દુનિયાં. Subs. The world of hope—
(lit.), this frail world.

અક્ષરો અહુ-કામગી, ahû-kāmagī. નાં મોરાદનો ધણી.
Subs. One who is the master of his wishes—
desires.

અક્ષરો અ-ખવીગી, અ-ખવગી, a-khavîgī, a-khavagī.
Seros. Yt. નાં અગૃત હાલત, હુશિયારી, બેદારી, સાવ-
ધપણું; વિં ઉંઘ વગરનું, અગૃત, હુશિયાર, સાવધ; Subs.
Sleeplessness, wakefulness, vigilance. Adj.
Sleepless, wakeful, vigilant, careful, cautious.
See અખ

અક્ષરો અ-ખૂહી, a-khûhî. વિં આદત—ટેવ વગરનું. Adj.
Having no innate quality.

અક્ષરો અહૂગી, અહુયે, ahûgī, ahuyê. નાં સાહેબી, મહો-
ટાર્થ, સરદારી. વિં સાહેબીવાળું, મહોટાર્થ રાખનારું. Subs.
Mastery, greatness, sovereignty, command.
Adj. Enjoying superiority—greatness.

અક્ષરો ખાનેગી, khânêgī. વિં આનગી, છુપું, મોઘમ, ભેદ-
વાળું. Adj. Private, concealed, secret, mysterious.

અક્ષરો ખોહી, khôhî. વિં આદત-ટેવવાળું. Adj. Having
innate—intrinsic qualities.

અક્ષરો દાને-કશ, dâne-kash. Bund. નાં દાનાં ખેંચનાર—
લઈ જનાર. Subs. One that carries away the corn.
Compare Av. 𐬰𐬀𐬭𐬀𐬎𐬭𐬀—𐬰𐬀𐬭𐬀𐬎𐬭𐬀 Per. دانه کش

અક્ષરો યાનગી, yângī. નાં ખુશી, મોજમજહ. Subs.
Delight, pleasure, mirth.

અહુ-કેશ્વર, ahu-kêshvar. નાં કેશ્વરનો ધણી, પાદશાહ. Subs. The master of a region, a king.

હાન્-કેશ્વર, hân-kêshvar. નાં બીજે કેશ્વર-અંડ. Subs. Another region—continent. Comp. Av.

દેશાનુકૂળ શબ્દ

અહુ-કીનીદગી, ahû-kînîdagî. નાં અરાબ કરવું, Subs. Doing harm—injury.

આહુ-કીનીદગી, âhû-kînîdagî. નાં એબ લગાડવી, ખોડખાંપણ કાઢાડવી. Subs. Blemishing, finding fault with.

ખાનગી, khângî. See ખાનગી khânêgî.

અખો-કેરદાર, akhô-kêrdâr. નાં કએઆસ કરનાર, દુર અંદેશી કરનાર. Subs. One who reasons, a fore-sighted man.

અહુ-કેરદાર, ahû-kêrdâr. નાં બદ કેરદાર, પુરાં કરવુક. Subs. An evil action, a wicked deed. Comp. Per. کردار (Rt. कृ = to do).

હુ-કેરદાર, hû-kêrdâr. નાં નેક કેરદાર, સારાં કરવુક. Subs. A good action, a virtuous deed.

આહનગર, âhangar. નાં લોહાર. Subs. A blacksmith. Per. آہنگر Sans. अयस्कार.

આહુગર, âhugar. નાં એબ કેરનાર, ગીબત—નિંદા-ખોર પુરૂષ. Subs. One who finds fault with, a backbiter, a slanderer.

યાનગર, yângar. નાં ખુશી ભોગવનાર, મોજ મારનાર. Subs. One that enjoys pleasure, a pleasurer.

અહાંગરી, āhangarī. નાં લોહારનું કામ—ધંધો.
 Subs. The business—work of a blacksmith.

અહુગરી, āhūgarī. નાં નિંદા, બદગોઈ, ગીબત. Subs.
 Defamation, detraction, backbiting. See ડામ્ય

યાંગરી, yāngarī. નાં મોજલાપણું. Subs.
 Jollity.

અહુકેરદાર, ahūkêrdâr. નાં કામ કરનાર.
 Subs. The doer of an action.

અએદુનચ, aêdunacha. કિં અં એ રવેશેબી, એવી
 રીતેબી. Adv. Even in this manner, even thus.

અએનીચ, aênîcha. નાં કીનોબી. Subs. Even
 revenge—spite.

અએચ, anyêcha. વિં બીજબી, બાકીનાબી. Adj.
 Even others, even the remaining.

અહુનચ, ahunacha. કિં અં બીજ મરતએ, ફરીને,
 એ રવેશેબી. ઉભયાં અં તોપણ, વલી ; ને કાંઈ Adv.
 Again, a second time, even another, even in
 this manner. Conj. However, also, moreover.

ઈદદેચ, idadêcha, Yt. Seros. વિં અહિયાંનું, આએ
 હુનિયાંનું. Adj. Of this world, sublunary.

હાનચ, હાનેચ, hanacha, hânêcha. Dâd., Nêrang.
 કિં અં એ વતરોગે—શિવાય, ત્યારે ખસુસન, બ્યાંહાં સુધી,
 હજીવેર. સર્વં બીજું, કોઈબી, વલી બીજું. Adv. Except
 —besides this, certainly then, as long as, till
 now, as yet. Pron. Another, second, anyone,
 even another.

લાપ્ હેનચ, hénacha. નાં ફોજ, લશકર. Subs. An army, a force. Av. *મુખ્યમુખ્યમુખ્ય*

૧૦૦૦૦ હાનચ-અઈર, hánacha-aír. Dink. નાં બીજા દીનદારખી. Subs. Even other religious—devout persons.

૧૦૦૦૦ હુર-ચેહેર, હુ-ચેહેર, hur-chéhêr, hu-chéhêr. Dink. વિં સૂરજના ચેહેરાનું, રોશન ચેહેરાનું, સારા ચેહેરાનું. Subs. Having the face like the sun, having a beautiful—beaming appearance, having good features.

૧૦૦૦૦ આહનજદાર, âhanjîdâr. નાં ખેંચનાર, તાણનાર. Subs. One who pulls—stretches.

૧૦૦૦૦ અયુજશને, ayujashnê. નાં ઊઠાવવું, ઊઠાવવાનું કામ. Subs. Act of raising—lifting up.

૧૦૦૦૦ આહન-જશને, âhan-jashnê. નાં ખેંચાણ, તાંણ, આકર્ષણ. Subs. Pulling, stretching, attraction.

૧૦૦૦૦ અહુનજદન, ahunjîdan. કિં હાંકવું, હાંકી કાઢવું, દૂર કરવું, ખેંચવું, હીલવવું, લટકાવવું. V. To drive, to drive away, to avoid, to pull, to shake, to hang up, to suspend.

૧૦૦૦૦ આહનજદન, âhanjîdan. કિં પીવું; ખેંચવું, તાંણવું. V. To drink; to pull, to stretch. Comp. Av. *પ્રજ્ઞ + મ* (in—*પ્રજ્ઞ*—see Vend. IX., paras. 9 and 10).

૧૦૦૦૦ અયુજમ, યઅઉજમ, ayujam, yaaujam. Dink.

ક્રિં કોશેશ—મેહેનતકરં. V. I may endeavour—
work.

હાન-ચમ, hân-cham. ક્રિં અં બીજ કેટલા ? બીજ
શા સાહે ? ફરી કાંએ ? બીજી મરતએ કાંએ ? નાં બીએ સખખ.
Adv. How many others? why others? why
once more—again? why a second time? Subs.
Another reason—cause.

હાન-ચ-મરા, ahunacha-marâ. ક્રિં અં એ
પ્રમાણે મને. Adv. In this manner to me.

હાન-ચમ-રા, hân-cham-râ. ક્રિં અં બીજો
કેટલાંને, બીજાં કારણોને માટે. Adv. To how many
others? for other reasons.

હાન-ચ-મરા, hân-cha-marâ. બીજુંબી માહારે
માટે, બીજું મહેનબી. Even something also for me,
even anything else to me.

હાન-નેઝારી, ahu-nêzârî. Dâd. નાં અતિશય
નાતવાની, ખરાબ નાતવાની. Subs. Excessive weak-
ness—debility, dangerous infirmity.

હાનવત, ahanvat. નાં અહુ-વદગાથા ; છઠા ગાહામ-
બારનાં પેહેલ્લા રોજનું નામ ; પેહેલ્લા ગાથાનું નામ. Subs.
The *Ahunvat Gâthâ* ; the name of the first day
of the sixth Gâhâmbar ; the name of the first
Gâthâ.

હાન-વદાખ્તે, âhan-vadâkhtê. નાં પીગલેલી
ધાતુ ; પીગલેલું લોહું. Subs. Melted metal, melted
iron.

૧૧૯૭૫૧૫૫ આહને—તાવીદન, âhanê-tâvîdan. કિં લોહું
ગરમ કરવું—ગારવું. V. To make iron hot, to purify
iron.

૧૧૯૭૫ અહુ-વદ, ahunvad. See ૧૧૯૭૫, ahanvat.

૧૧૯૭૫ અહુ-તનું, ahu-tanu. નાં રોગી તન, બદશિકલ શરીર;
નાપાક તન. Subs. A diseased body, an ugly
body, an impure—defiled body.

૧૧૯૭૫ અહુનતન, ahunatan. કિં પકડવું, ધરવું. V. To
catch, to hold, to seize, to arrest, to catch
hold of.

૧૧૯૭૫ આન્દન, khândan. કિં પઢવું, વાંચવું, અભ્યાસ કરવો.
V. To learn, to study, to recite, to read.

૧૧૯૭૫ ખુનતન, khunatan. કિં હોમ કુટવો. V. To pound
Hôm.

૧૧૯૭૫ હાન-તનુ, han-tanu. નાં બીજું તન—માણસ. Subs.
Another body—person.

૧૧૯૭૫ અખુન્દે, akhundê. વિં સ્વાદિષ્ટ નહીં કીધેલું; નહીં ભરડેલું,
છાલાં સાથનું. Adj. Not made palatable—tasteable,
not ground coarsely or roughly, not husked.

૧૧૯૭૫ અ-ખુન્દે, a-khundê. Vand. VII. વિં નહીં દબેલું—
પીસેલું, બારીક નહીં કીધેલું. Adj. Not ground, not
reduced to powder.

૧૧૯૭૫ હાનતે, hântê. નાં વાંઝણી ઓરત, વિધવા, રંડાએલી
ઓરત. Subs. A barren woman, a widow. Pâz.

અહાલ્પાત્ર

૧૧૯૭૫૧૫૫ આહુઅદ્યપૈતી, âhuadpaitî. Yas. XL. નાં
‘યસ્નેમ સૂઈરીમ’ ની બંદગીનાં છઠ્ઠા હાતું નામ છે; યજ્ઞસ્નેના

આલીસમાં હાનું નામ. Subs. The name of the sixth section of the prayer called “*Yasnēm-Sûrîm*,” the 40th chapter of Yasna. Av. *જાણીયુ જાણીયુ*

જાણીયુ અહુઈવાન, ahuivân. નાં સાહેબી કરનારા, મોટાઈ બોગવનારા. Subs. Those who exercise authority, those who enjoy greatness.

જાણીયુ અહુવાન, ahuvân. નાં ફેરફાર. કિં અં ઉલટ-પાલટ. Subs. Alteration. Adv. Upside down, in confusion.

જાણીયુ ખાનેવાન, khânêvân. નાં ઘરઘણી, ઘરવાલો. Subs. The master of a house, a landlord.

જાણીયુ યાનવાન, yânvân. નાં ખુશી બોગવનારા. Subs. Those that enjoy pleasure.

જાણીયુ અહૂ-પાને, ahû-pânê. નાં પાસખાંની કરનાર ઘણી, વાલી, રખેવાલ. Subs. A protector, a guardian, a warder.

જાણીયુ અહૂવાન, ahûvân. Dink. નાં ફેરફાર; સાહેબો, ઘણીઓ. Subs. Change, alteration; lords, masters.

જાણીયુ આહૂવાન, નાં એબદાર, એખીઅલ, અસલ ચીજમાં ખામી થવી; ફેરફાર. Subs. Those that are deformed—ugly—full of blemishes; change, alteration.

જાણીયુ અ-ખવફને, a-khvafnê. વિં અગૃત, હુશિયાર, સજાગઈ. Adj. Sleepless, wakeful, vigilant.

જાણીયુ અહુનવત, ahunvat. See જાણીયુ, ahunvêd.

જાણીયુ અહૂપત, ahûpat. નાં દસ્તુર. Subs. A Parsi high-priest, *Dastur*.

જામ્ય આહૂપત, âhûpat. નાં ઓડઆપણનો ધણી, એબિચલ માણસ. Subs. One who is full of vices—defects, an ugly person.

ઝઝજામ્ય અહુનવદ-ગાહ, ahunvad-gâh. Nêrang. See ઝઝજામ્ય ahunvêdgâs.

ઠઠજામ્ય અ-હૂફતન, a-hûftan. કિં નાજુશ કરવું, સાફ નહીં કરવું; મજબુત નહીં કરવું. V. To displease, not to do good; not to make firm—strong.

કામ્ય અ-ખુરમ, a-khuram. વિં નાજુશ, દલગીર. Adj. Not cheerful, sad. Comp. Per. خرم

કામ્ય ખુરમ, khuram. વિં જુશ, મધન. Adj. Cheerful, delighted.

ખામ્ય ખાનેમાન, khânêmân. નાં ઘેરનો સરસામાન. Subs. The furniture—moveables of a house.

ખામ્ય હાન-માન, hân-mân. નાં બીજું ઘર, પરાયું ઘર. Subs. Another house, a house pertaining to some other person.

ખામ્ય અહુમબેદ, ahumbêd. કિં છુપું કરે, સંતાડે, ઢાંકે, સાંતે. V. May conceal, may hide—cover.

ખામ્ય અખોઈ-મીનશને, akhôi-mînashnê. નાં અંતઃકરણનો વિચાર. Conscientious opinion.

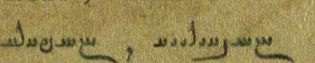
ખામ્ય અહુ-વર, ahunvar. See ખામ્ય ahunvar.

ખામ્ય અહુ-વર, ahu-var. નાં સાહેબની ઈચ્છા; હોનવર. Subs. The will of God; Honvar. Av. ... ..

ખામ્ય અ-હોનર, અ-હુનર, a-hônar, a-hunar. વિં આહીતગારી

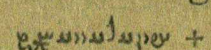
વગરનું, વગર હિકમતનું, વગર યુખીનું ; બોથડ ; ધંધા વગરનું.
Adj. Unskilful, not dexterous, having no excellence, stupid ; out of employment.

ધર્મ આવુર, આવોર, khâvur, khâvôr. નાં બરદાસ્ત કરનાર, મેહરબાની કરનાર—રાખનાર, સોસનાર, વેઠનાર, માફ કરનાર ; બરદાસ્ત, સોસના, મેહર ; બોદાતઆલાનાં નામો મધેનું એક નામ છે. Subs. One who treats with care and attention, a protector, one who shows kindness, one who puts up with—bears, a forgiver ; treating with care and attention, enduring kindness ; one of the names of God.
Comp. Av.

ધર્મ હુનર, hunar. નાં કલા, હુનર, કારીગરી. (“હુનર” ને માટે સાધારણ શિક્ષણ ધર્મ એ પ્રમાણે આવે છે.) Subs. Art, skill, workmanship. Comp. ધર્મ

અધર્મ હાન-રાહ, hân-râh. નાં બીજે રસ્તો, ઉલટો માર્ગ ; અધર્મ નો બગડેલો આકાર. Subs. Another road, a contrary path. Corrupt form of અધર્મ

અધર્મ અહૂરાનીશ, ahûrânîsh. Nia. Khur. વિં અહુરને લગતું. Adj. Relating to Ahura. Comp. અધર્મ (in Yasna Chap. 68, para. 10).

અધર્મ અ-હુનરવંદ, a-hunarvand. વિં હુનર-કલા વગરનું, યુખી વિનાનું. Adj. Unskilful, having no art—excellence. Comp. Av. + અ

અધર્મ અ-હુનરવંદી, a-hunarvandî. નાં હુનર વગરની

હાલત, અજ્ઞાનપણું, મૂર્ખાઈ, અપટપણું. Subs. Unskilfulness, ignorance, folly, stupidity, silliness.

અહુનરી, a-hunari. See અહુનરવાણું a-hunarvand.

અહુનરી, ahunvari. વિ. અહુનરવાણું, એકવીસે નુશકેને લગતું. Adj. Relating to *Honvar*, pertaining to 21 Nosks.

અહુનરી, ahu-vari. ના. મોરાદવાલો સાહેબ, મોરાદમંદ ધણી, પતીન વાલો ધણી. Subs. One lord of his own wishes, one who does according to his own desires, an inquisitive master.

આનવરી, yânvari. વિ. મોન—ખુશી ભોગવનારું. Adj. Enjoying, making merry.

હોનરી, hônari. વિ. હુનર-કલાવાણું. Adj. Skilful, well versed in any art.

ગાવોરસ, gâvôras. Gloss. ના. આજરી. Subs. A° cereal grain, *Holcus spicatus*.

અહુએ-રબ્બમમન, ahuê-rabbamaman. ના. દિલનો ધણી—માલેક. Subs. Master of one's self, lord of one's own will.

અહુ-રબ્બમમન, ahû-rabbamaman. વિ. ખરાબ દિલનું. Adj. Having a bad heart.

આહુએ-રબ્બમમન, âhuê-rabbamaman. ના. દિલની એબ—ખામી. Subs. Vice—defect of the heart.

અહુનર-ગવશને, ahunvar-gavashnê. ના. અ.

હુનવર પઢવો—ખોલવો. Subs. Reciting—reading
Ahunavar.

૧૭૨૫૧૫૪ ખાવોરીનશને, khāvōrīnashnê. નાં બરદાસ્ત
કરવી, મેહેરખાની કરવી, અમીજવું. Subs. Treating with
care and attention, showing kindness, enduring,
forbearing.

૧૭૨૫૧૫૪ ઔરવદ-અસ્ય, ઔરવદ-અસ્ય, ōrvad-aspā,
aōrvad-aspā. Dād. નાં તેજ ઘોડા રાખનાર; જરતો-
શ્તનાં બપાવાના બાપવું નામ. Subs. Having swift
steeds (lit.); the name of the great-grandfather
of Zoroaster. Compare Av. ૧૭૨૫૧૫૪

૧૭૨૫૧૫૪ અ-ખુરદાર, a-khurdār, વિં નહીં ખાનાર, બુજું
રહેનાર. Adj. Not eating, remaining hungry.
Comp. Av. ૧૭૨૫૧૫૪

૧૭૨૫૧૫૪ હાવન-રદી, hāvan-radī. નાં હાવનગેહની સરદારી—
વખત. Subs. The supremacy of the angel pre-
siding over the *Hāvan Gēh*, the time of *Hā-
van*. Av. ૧૭૨૫૧૫૪

૧૭૨૫૧૫૪ અહુન-રમે, હાન-રમે, ahun-ramê, hân-ramê. નાં
પરાયો—બીજો ટોલો. Subs. Another tribe, a foreign
community.

૧૭૨૫૧૫૪ અહૂ-રમે, ahû-ramê. નાં ટોલાંનો વડો સરદાર, અં-
જુમનનો દસ્તુર; ખરાબ ટોલો—અંજુમન. Subs. The leader
of a tribe, the head of a community, the Dastur
of an assembly; a bad tribe—community.

૧૭૨૫૧૫૪ હૂ-રમે, hû-ramê. નાં નેક ટોલો—અંજુમન, મારા

ચાકર નકરે. Subs. A good tribe—community ;
a good retinue.

૧૫૫ અ-આહુ, a-âdu. Vand. XIX. વિં છવ વગરનું,
મરવા લાયક ; નકામું, પાપી. Adj. Lifeless, subject
to death, useless, sinful.

૧૫૫ અખૂ, akhû. Dink. નાં દિલ ; ખોદાતઆલાની ખાસિ-
યતોમાંની એક ખાસિયતનું નામ. વિં દાનાવ, અકલમંદ.
Subs. The heart ; one of the attributes of God.
Adj. Prudent, wise, sagacious.

૧૫૫ અખોહ, akhôh. નાં ખોદાતાલાનાં નામો મધેનું એક નામ
છે. તમામ દાના, સઘળું જણનાર. વિં દાનાવ, અકલમંદ.
Subs. One of the names of God. Allwise,
omniscient. Adj. Wise, sensible, intelligent,
sagacious.

૧૫૫ અયોક, ayôk. સંખ્યાં વિં એક, ૧. ('એક'ને માટે સાધારણ,
શિકલ ૧૪ એ પ્રમાણે આવેછે.) Numer. adj. One, 1.
Compare ૧૪

૧૫૫ અહૂ, અહૂક, ahû, ahûk. See ૧૫૦ ahû or ahûk.

૧૫૫ અહૂ, આહૂ, ahû, âhû. નાં પશોમાંની, પરતાવો ; એખ ;
ઘણો ખુશ ચેહરો ; હરણ, મૃગ. વિં ઠીક નહીં, અઘદિત, એખ-
દાર, નાપાક, પાપી, ખરાબ. Subs. Repentance, con-
trition, defect ; a very beautiful face, a cheerful
look ; a deer, an antelope. Adj. Unsuitable,
undeserving, deformed, impure, sinful, bad.

૧૫૫ આઈને, âînê. નાં તરેહ, રીત, અત, કાયદો. Subs.
Manner, way, sort, a regulation, law. Com-
pare Per. آئين

ગ્રંથ આહુ, આહુક, આહી, āhû, āhuk, āhî. નાં એખ,
ખામી, દાઢ, ગંદગી, અપવિત્રાર્થ, નજસાત, તુકસાન; દુઃખ,
ઈજા, પશેખાંની. Subs. Deformity, ugliness, defect,
blot, impurity, filthiness, damage, blemish; loss,
injury; repentance. Compare Av. 𐬀𐬀𐬀𐬀, 𐬀𐬀𐬀𐬀,
Sans. आसित, Per. آهو

ગ્રંથ આહંગ, āhang. નાં આવાજ, યોકાર; ઈરાદો, ધારણા,
ઠેરાવ. ક્રિં અં જલદી, ઉતાવલે. Subs. Noise, voice,
intention, resolution. Adv. Hastily, quickly.
Per. آهنگ

ગ્રંથ ખાને, khânê. નાં ઘર, મથક. Subs. House,
dwelling, residence. Per. خانه

ગ્રંથ ખુક, khuk, Dād. નાં ડુકકર. Subs. A hog, a
pig. Per. خوک

ગ્રંથ ખોહ, અખોહ, khôh, akhôh. નાં અસલત, આદત. લિં
ચુદ્દે, ખરાબ. Subs. Habit, innate quality, natural
disposition. Adj. Bad, wicked. Per. خوي

ગ્રંથ જશને, jashnê. નાં જશન, યુશીની મીજલસ—મેલાવડો.
Subs. A feast, a merry-making assembly, a
pleasure-party.

ગ્રંથ દશને, dashnê. See 𐬀𐬀 dashnê.

ગ્રંથ દાને, dânê. નાં ઠલિઓ, દાંણો. Subs. A seed or stone
(of a fruit), a single grain of corn. Compare 𐬀𐬀

ગ્રંથ દો-ખોહ, dō-khôh. નાં બેખાસિયત, બેવડી આદત.
Subs. Two characteristics, two innate qualities.

ગ્રંથ મેરેઝુ, mêrêzû. નાં દેશની સિમા—હદ-મર્યાદા. Subs.
The limits or boundaries of a country. Com-
pare Av. 𐬀𐬀𐬀𐬀

મુજીમ યાને, yânê. ઉભયાં અં યાને, એઠલે ને. Conj. That is to say, namely.

મુજીમ હાને, hânê. Vand. VIII. વિં હલાએહું, જુહું, ખાતેલ, સંબંધમાં ન આવે એવું. Adj. Separate, excluded, unconnected, detached.

મુજીમમુજીમ ખાને-ખાને, khânê-khânê. કિં અં ઘેરેઘેર. Adv. In every house.

મુજીમમુજીમ ખાને-અબીતરાન, khânê-abîtarân. નાં માખા-યતું ઘર, Subs. A parental house.

મુજીમ અહુગાન, ahugân. નાં સાહેબી ભોગવનારા. Subs. Those that enjoy supremacy.

મુજીમ અહુઆંન, આહુઆંન, ahûân, âhûân. નાં સાહેબ લોકો; મૃદુસ્થો; બદકારો, ખરાબ લક્ષણનાં પુરૂષો. Subs. Men great by birth, rank, or nature; gentlemen; evil persons, men of bad qualities.

મુજીમ ખાને-અંદરૂન, khânê-andarun. નાં ઘરની અંદરનો ભાગ, અડકી. Subs. The ground-floor of a house. Per. خانه اندرون. Contrast મુજીમ

મુજીમ અખોહાન, akhôhân. Subs. plu. See મુજીમ akhô.

મુજીમ અયોગાન, ayôgân. નાં એકદિલી—વિચાર; બરચું. Subs. Oneness of heart or mind, unanimity; a child, an infant.

મુજીમ અહુગાંન, ahugân. નાં બચાંઓ. કિં ઉડતું. Subs. Children, infants. V. To fly, to soar.

મુજીમ આહુગાન, આહુયાન, âhugân, âhûyân. નાં એબો. વિં એબદાર. Subs. Defects, deformities. Adj. The ugly, the mis-shapen (plu.).

૧૧મુ૧૧મુ અહૂ-ખોહ, ahû-khôh. નાં ખરાબ આસિયત-આદત-
ટેવ. Subs. A bad characteristic, an evil nature.

૧૧મુ૧૧મુ આહુગાને, ahugânê. કિં અં એબ બરેલી રીતે.
Adv. In an ugly—ungraceful manner, in a scandalous way.

૧૧મુ૧૧મુ અયુગાને, ayugânê. કિં અં એક રીતે, એકસરખી
રીતે. Adv. In one way, uniformly.

૧૧મુ૧૧મુ અહુગાને, ahugânê. કિં અં ખરાબ રીતે. નાં
સારી ખસલત—આદત, રૂડાં લક્ષણ ; સાહેબો. Adv. In a
bad way—manner. Subs. A good quality—
nature, good behaviour ; lords, masters.

૫૧૧૧૧૧મુ અયોગાંનગી, ayôgânagî. નાં એકદિલી, એક
વિચાર, સંપ, મસલેહત. Subs. Oneness of heart or
mind, unanimity, concord, peace, advice.

૫૧૧૧૧૧મુ અહુગાંનગી, ahugânagî. નાં બચપણ, બાલાવસ્થા.
Subs. Childhood, infancy.

૫૧૧૧૧૧મુ અહુગાંનીએ, ahugânîê. વિં સાહેબીવાણું, મ્હોટાઈ
બોગવતું. Adj. Ruling, enjoying superiority—
greatness.

૫૧૧૧૧૧મુ અયુગાંનગીહા, ayugânagîhâ. કિં અં એકાંત-
પણે, એકમારગી રીતે ; એક દિલથી, એક વિચારથી. Adv.
In a lonely way ; in a quiet—unobtrusive
manner ; unanimously, with one accord.

૫૧૧૧૧૧મુ અહુગાંનગીહા, ahugânagîhâ. કિં અં મ્હોટા-
ઈની રીતે, દખલા બરેલી રીતે ; ખદકારીથી. Adv. In a
masterly way, pompously ; wickedly.

૧૧મુ૧૧મુ આહુઈ-ખોહ, âhuî-khôh. વિં એબિચલ આસિયતતું.
Adj. Having a depraved nature.

જાગ્યાર્ય આહુ-હમાર, āhû-hamâr. નાં (બીજાઓની).
એબની ઉપર ધેઆન આપનાર. Subs. One who marks
or fixes the mind on the vices (of others).

જાગ્યાર્ય અહુઓમંદી, ahûômandî. નાં બદ શિકલી, બેડોલી,
દુષ્ટતા. Subs. Ugliness, deformity, viciousness.

જાગ્યાર્ય આહુઓમંદી, āhûômandî. વિં એબ—આચી
બરેલી હાલત. Subs. State of being ugly—defec-
tive.

જાગ્યાર્ય ખાનેઓમંદી, khânêômandî. નાં ઘરખાતું—
ખટલો, ઘટતું મકાન. Subs. Household establish-
ment, the troubles and cares of a family ; a
proper abode.

જાગ્યાર્ય અહુઓમંદી, ahûômandî. નાં હકદાર ધણી,
લાયકીવાલો ગૃહસ્થ. Subs. The rightful owner, a
gentleman of established principles.

જાગ્યાર્ય આહુ-ઓમંદી, āhû-ômandî. See જાગ્યાર્ય
āhûômandî.

જાગ્યાર્ય ખાનેઓમંદી, khânêômandî. See જાગ્યાર્ય
khânêômandî.

જાગ્યાર્ય ખાને-આવી, khânê-âvî. નાં પાણીનું મથક—સ્થલ—
મૂલ. Subs. The original place—source of water.

જાગ્યાર્ય ખાને-આતશી, khânê-âtashî. નાં આતશનું
મથક—સ્થલ—મૂલ, દરેમેહેર. Subs. The original
place—source of fire, a fire-temple, a *Darê-
mêhêr*.

જાગ્યાર્ય અહુ-કામે, ahu-kâmê. નાં મુરાદનો સાહેબ. Subs.

An absolute lord, one who is the master of his own wishes. Compare Av. $\text{𐬨𐬀𐬭𐬀} + \text{𐬀𐬢𐬀}$

૪૭૫૫ આને-એ, khânê-ê. નાં એક ઘર. Subs. A house.

૪૭૫૫ અયુદગી, ayudagî. Yand. VII. નાં ગલીચી, Subs. Filthiness, dirtiness.

૪૭૫૫ અ-હુઈ, a-huî. વિં સાહેબી—નેકી વગરનું, નાં અ-રાબી, બદી. Adj. Devoid of superiority—virtue. Subs. Badness, vice.

૪૭૫૫ અહુગી, ahugî. નાં સાહેબી, મ્હોટાઈ; અરાબી બદી. Subs. Mastery, greatness; badness, vice.

૪૭૫૫ આહૂઈ, âhuî. નાં એબિચલપણું, બદશિકલી. Subs. Deformity, ugliness, uncouthness.

૪૭૫૫ આંનગી, khângî. વિં છુપું, મોઘમ, આંનગી. Adj. Private, secret, equivocal.

૪૭૫૫ અહુઈઆ, ahuîâ. કિં અં સાહેબીથી, મ્હોટાઈપણે; અરાબ રીતે. Adv. In a lordly—masterly way; in a bad manner.

૪૭૫૫ આહૂઈઆ, âhuîâ. નાં એબ—ઈલતવાલા પુરૂષો. Subs. The deformed, the vicious (plu.).

૪૭૫૫ આને-ગાહ, khânê-gâh. નાં ઘરની જગા. Subs. The site of a house. Compare Per. خانہ گاہ

૪૭૫૫ જશને-ગાહ, યાને-ગાહ, jashnê-gâh, yânê-gâh. નાં જુશી-મોજમજહ બોગવવાની જગા—વખત. Subs. The place of feasting—enjoyment, the time for enjoyment—feasting. Comp. Per. جشن گاہ

૪૭૫૫ દશને-ગાહ, dashnê-gâh. નાં જમણી બાજુ—જગા. Subs. The right side—direction.

ખાનગી અને ગાહ, khânê-gâh. નાં તખતની જગો, સિંહાસન, પેહેલું મથક. Subs. A throne, a royal seat, the first—original seat. Pâz. પહેલું મથક

અહુકીહેદ, ahukîhêd. કિં સાહેબી કરે છે, મોટાઈ ભોગવે છે; જુરાઈ—ખરાબી કરે છે. V. Enjoys superiority, rules; does evil—harm (pres. 3rd sing.).

અહુ-શીદ, ahû-shîd. નાં નુરમંદ સાહેબ. Subs. The lord of brightness—lustre.

આહુઈશેદ, âhuishêd. કિં એભિયલ કરશે. V. Will make ugly—deformed.

આહુ-કશેદ, âhu-kashêd. કિં એખ એએ-પકડે. V. May catch one's vice or defect.

ખાન-શોહર, khânê-shôhar. નાં જતાર—માલીનું ઘર. Subs. The house of one's husband, one's own husband's roof. Per. خانہ و شوهر

અયોકશોસ્ત, ayôkshôst. નાં ધાતુ. Subs. Metal. Comp. આવ. અયોકશોસ્ત, અયોકશોસ્ત

અહુ-કયાંન, ahu-kayân. કયાંની સરદારો. Subs. Leaders of the Kyânî dynasty.

અહુગાંન, ahûgân. સાહેબો, શેરદારો, વડીલો. Subs. Masters, leaders, ancestors.

આહુદાન, âhûdân. Dâd. વિં એભિયલ. Adj. Deformed, faulty.

ખાનદાન, khânêdân. નાં પેહેડી, ખાનદાન, ઘેરના માણસો. Subs. A generation, a family, domestics. Compare Per. خاندان

अधू-दे-अ-वरान, ahû-dêz-varân. ना० पहाडोनां
अराज गोदा. Subs. Bad caves of mountains.

૧૫૧૧૧૧ અહુ-દેઝવરાન, ahû-dêzvarân. નાં કિલ્લો રાખ-
નાર ધણીઓ. Subs. Castellans, lords of a castle.

૧૫૧૧૧૧ આહુ-સ્પુરાંન, ahû-spurân. નાં પુરી એખ રાખ-
નારા, એખ ભરેલાઓ. Subs. Those that are full
of blemishes—defects, clothed with vice (plu.).

૧૫૧૧૧૧ ખાન-કસ્ફવરાન, khân-kasfavarân. નાં કી-
મતી ખાણો. Subs. Precious mines.

૧૫૧૧૧૧ હાન-કસ્ફ-વરાન, hân-kasfa-varân. નાં બીજ
કીમતી પહાડો, અન્યો રાખનારા બીજ પહાડો. Subs.
Other valuable mountains, other mountains
containing riches.

૧૫૧૧૧૧ હુસ્પુરાંન, hûspurân. નાં બુઝેરગો, મ્હોટાઓ,
ચુનંદાઓ. Subs. Those who are great—exalted
in rank, those that are the best.

૧૫૧૧૧૧ આહુ-સપુજે, âhû-sapuje. See ૧૫૧૧૧૧ âhû-
sapuje.

૧૫૧૧૧૧ અયુકસ્ત, ayukst. નાં ૧૫૧૧૧૧ નો ટુંકો આકાર.
Subs. Contraction of ૧૫૧૧૧૧ ayukshôst.

૧૫૧૧૧૧ ખાને-બીરુન, khânê-bîrun. નાં ઘરની બાહરની
જગો, ઓટલો. Subs. A vestibule, an open space
before the door, but covered ; a *veranda*.

૧૫૧૧૧૧૧૧ ખાને-બના-કરદે, khanê-banâ-kardê. Vand.
III. કિં ઘર બાંધ્યું. V. Built a house (past
tense).

૧૫૧૧૧૧ અહુકીનશને, ahukînashnê. Yas. X. નાં નાપા-
કી, દસ્તાન, આકત; અરાબી, કીનો રાખવો, બાંજરું તે.

Subs. Impurity, uncleanness, *menses*, calamity, misfortune, badness, harm, harbouring revenge, breach.

અહુકીનશનાદ, ahukînashnânad. Vand.

XIX. See ગામીય ભાષાઓ

અહુકીનશની, ahukînashnî. See અહુકીનશની ahukînashnê.

અહુકીનશની, ahukînashnî. દરદ, રેજ, બલા, પલીદી, નજસાત. Subs. Ailment, disease, pain of body, calamity, uncleanness, filthiness.

અહીકીનશને, ahîkînashnê. See નાં અપ-વિનાઈ, નજસાઈ, અરાબ કરવું, બગાડવું, વિનકામું, પડતલ, કામમાં ન આવે તેવું. Subs. Impurity, filthiness, defilement, pollution, spoiling. Adj. Useless, obsolete, waste.

આહીકીનશને, આહીનશને, âhîkînashnê, âhî-nashnê. વિન નજસી, મેલું, નાપાક થયવું, અરાબ થયવું. Adj. Filthy, polluted, dirty, profane.

આહુકીનશને, âhukînashnê. નાં અરાબ ચીજથી દુર રહેવું; એબદાર ચીજને છોડી દેવી. Subs. Avoiding polluted—filthy things; giving up a thing which brings on disgrace or which is full of blemishes.

અહુકીનેદ, ahukînênd. હિં તેઓ ઈજ-દુઃખ દેછે, તેઓ લડાઈ કરેછે; નાં લડાઈ. V. They do harm—injury, they fight—contend (pres. 3rd plu.). Subs. A battle, a contest, a war.

॥ १७७ ॥ અહુકીનીદન, ahukīnīdan. ક્રિ० રીમન કરવું; રીમન થવું, નાપાક કરવું, કીનો રાખવો, લડાઈ કરવી, ઈશ—દુઃખ દેવું, તોડવું, તુકસાન કરવું, બગાડવું, એખિયલ કરવું. V. To pollute, to defile; to be polluted, to render im-

pure; to harbour revenge, to fight, to wage war, to do harm, to do evil, to break, to corrupt, to cause injury, to make deformed.

અહુકીનીદગી, ahukînidagî. નાં ખરાબ—અ-
 પવિત્ર કીધેલું તે. Subs. Pollutedness.

અહુ-દવીદગી, ahû-davîdagî. નાં દોડનારું—
 ધસારો કરનારું દુઃખ. Ravaging disease, aggra-
 vating pain.

અહુકરદે, ahu-kardê. બૂં કું એભિયલ કીધેલું. V.
 Having made ugly—deformed (past partic.).

આહુ-દદે, âhû-dadê. બૂં કું એખ આપેલું. Past
 partic. Vice inherited.

ખાનગર, khânêgar. નાં ઘર બાંધનાર, મીસ્તરી,
 ઘરધણી. Subs. A house-builder, an architect, a
 landlord.

અખોએ, akhôê. વિં ખવાસ વગરનું, બદખવાસી. નાં
 દિલમાંની એક શક્તિનું નામ છે. Adj. Having no
 innate quality, having a bad nature. Subs. The
 name of one of the powers in the human body.

અહુકે, ahukê. વિં ખરાબ, નકારે, ખુરે. Adj. Bad,
 evil, wicked.

આહંગે, આહંકો, âhangê, ahankô. Dink. નાં ઈરાદો,
 ઠેરાવ, મતલબ, ધારણા; આહું, સ્થાપેલી મંડલી; કાયદો, રીત-
 બાત, સરેશતો. Subs. A design, a purpose, an in-
 tention; an institution, an established society;
 a custom, a rule, a usage. Per. آہنگ

ખુક, khuk. Dâd. See ૧૧૫૪ Khuk.

خوي

અહુકની, અહુકી, ahukanî, ahukî. નાં અરાખી.
Subs. Badness, evil.

מלך אלהים ואלהינו מלך אלהים

જાનનાક, yāninâk, વિ० આનંદી, મોજાળું. Adj.
Jolly, gay.

ગામ્ આહુઈએ, āhuî. નાં એખ. વિં એખિયલ. Subs.
Blemish, defect. Adj. Faulty, deformed.

૧૦૭૧૭૧૭૧૭ અહુએ-એરવદ, ahuê-êrvad. નાં એરવદોમાં
વડો; દસ્તુર. Subs. The head among *Hêrbads*;
a *Dastur*.

अहु-कोस्ते, ahûkôste. ना० अराय मार्ग, नरसी
याजु. Subs. A bad way—direction.

અહુકનીદાર, ahukanîdâr. નાં ખરાબી કરનાર,

અપવિત્ર કરનાર; અરાખ કેરદાર. Subs. One who does evil, a profaner, one who pollutes.

સુદ્રાસુત્ર આહુ-કનીદાર, âhu-kanîdâr. નાં એવ કરનાર, ગીબતખોર. Subs. One who finds fault with, a slanderer, a backbiter.

સુદ્રાસુત્ર અહુ-કનીદન, ahu-kanîdan. ક્રિં અરાખ કરવું, એ-બદાથ લગાડવું. V. To do harm, to cause evil.

સુદ્રાસુત્ર અહુ-ઈવાનીદન, અહુ-વાનીદન, ahuî-vânîdan, ahû-vânîdan. ક્રિં અરાખીને તોડવી, બદીને નાશુદ કરવી. V. To destroy an evil, to extirpate vice. અવ (=આ = vice) + સુદ્રાસુત્ર = Av. સુદ્રાસુત્ર (in સુદ્રાસુત્ર, સુદ્રાસુત્ર, see Vandidad, Farg. 19, 9, and 20, 8).

સુદ્રાસુત્ર અહુ-કુનાનીદન, ahu-kunânîdan. ક્રિં અરાખ કરાવવું. V. To cause to do evil (causal).

સુદ્રાસુત્ર આહુ-કુનાનીદન, âhu-kunânîdan. ક્રિં એવ—નિ-દા કરાવવી. V. To cause to scandalize—defame.

સુદ્રાસુત્ર આહુકુનશને, âhukunashnê. See સુદ્રાસુત્ર, âhu-kînashmê.

સુદ્રાસુત્ર અહુ-કુનેહ, ahu-kunêh. નાં છત્રપતિ. Subs. One having a *chhatra* (canopy), i.e. a king.

સુદ્રાસુત્ર આહુ-નેહ, ahû-nêh. નાં એવ છોડનાર—મુકનાર. Subs. One who leaves off his vicious habits.

સુદ્રાસુત્ર અ-આહુ-ઝવશનાન, a-âdu-zîvashnân. Vand. XIX. વિં મરવાં લાયક અંદગીનાં, પાપી—નકામી અંદગી મુજરનારા. Adj. Having a mortal existence, passing a sinful—useless life (plu.).

આશોતર, ashôtar. વિં વધારે પાક—અશો—સાચું,
Adj. More pure—righteous—truthful.

અહુકર, ahu-kar. નાં કહ્યતનો ધણી, મોરાદનો સાહેબ,
Subs. A man of strength, one who carries his
own wish—will.

અહુગર, ahu-gar. નાં ખરાબ—ખરાબી કરનાર.
Subs. One who does evil—harm.

આહુગર, âhugar. નાં એબ કરનાર, ગીબતખોર.
Subs. One who finds fault with, a backbiter.

આહંગર, âhangar. નાં લોહાર. Subs. A black-
smith. Per. آهنگر

યાનગર, yângar. નાં ખુશી—મોજમજ ભોગવનાર,
Subs. One who enjoys—feels pleasure, one who
makes merry.

હાનગર, hangar. નાં પડત—ઉઠડ કરનાર ; બીજી
કુદરત—શક્તિ. Subs. One who lays waste ; an-
other power—authority.

આહંગરી, âhangarî. નાં લોહારનો ધંધો—કામ.
Subs. The profession—business of blacksmith.

યાનગરી, yângari. વિં દોલતમંદ, ખુશી ભોગવનાર
—કરનાર. Adj. Wealthy, enjoying pleasure,
making merry.

હુકરી, hukarî. વિં હુકર પહાડને લગતું. Adj.
Relating to the *Hûkar* mountain.

આહુકરીનશને, âhukarînashnê. See આહુકરી,
âhukînashnê.

અહુ-રદે, ahû-radê. See અહુ-રદે, ahu-ramê.

અહુ-રદેગી, ahû-radêgî. નાં સરદારની સત્તા ; સાહેબી. Subs. The authority of a leader ; command, mastery.

અહુ-કરકાંત, ahû-karaktum. વિં ઘણાં અરાય શરીરનું. Adj. Having the ugliest body. Prohib. અ + અહુ-કરકાંત = Av. અહુ-કરકાંત

અએદુનચ, aêdunach. કિં અં એ રવેશે—મીસાલે. Adj. In this manner—way. Compare અએ

અ-ઓ-ચ, a-ô-cha. કિં અં તેમી નહીં. Adv. Not even that.

અ-ઓજ, a-ôj. વિં યુવંદ દરજાનું નહીં, ગંથું નહીં, ડૌવ-તવાયું નહીં. Adj. Not elevated in rank, not exalted—high, not strong. Priv. અ + અ = Av. અમજ, Sans. ઓજસ, Per. અ

અખદ, akhad. Vand. III. નાં દુનિયાં, પૃથ્વી. Subs. The world, the earth. As in અખદ અખદ

અખોચ, akhôcha. નાં દરએકનું દિલ. Subs. The heart—wish of every one.

અયુજ, ayuj. નાં કોશેશ, મેહેનત. Subs. Endeavour, effort, exertion, trouble.

અશોચ, ashôcha. વિં અશોબી, પવિત્રબી, સાચુંબી. Adj. Even pure—righteous—truthful. અ = Av. અશુચ, Per. અશુ + અ = Av. અશ, Sans. અશુચ and, also.

અહાન-ચ, હાન-ચ, ahâna-cha, hâna-cha. કિં અં
બીજી મરતમે. Adv. A second time.

અહુચ, ahucha. વિં અશો, પાક—નેક. નાં સાહેબ.
Adj. Pure, holy, virtuous. Subs. A lord, master.

અહુનચ, ahunacha. કીધા પછી (?) After doing (?)

આહનજ, âhanj. કિં તું નાખ. V. Throw thou
(imper.).

હાનચ, હાન-ચ, hânacha, hâncha. વિં બીજું, બાકી,
બીજુંબી. કિં અં બીજું, એ વગેરે, ઈત્યાદિ, ત્યારે, ખસુસન,
ન્યાંહાંસુધી, હમણા સુધી—હજીવેર Adj. Another, re-
maining, even another. Adv. Moreover, be-
side this, *et cetera*, certainly then—at that time,
as long as, till now, as yet.

હુનજ, hunja. નાં سر آسگر

હંજ, hanj. નાં ખેંચવું, લાવવું, કાઢવું, નાખવું. Subs.
Pulling, taking out, bringing, throwing.

યુજાનદ, yujânad. કિં અડકે, સંબંધમાં આવે-લાવે,
ઝેડે, બાંધે, નિભાવે, ટેકો આપે. V. May touch, may
come or bring in contact with ; may join—
unite, may bind ; may sustain—support—prop.

આહનજન, âhanjan. નાં સખત જીવનું આદમી,
સખત મેહેનત કરનાર. Subs. A hard-hearted man,
one who works hard.

અયુજાક, ayujâk. નાં ઉંચે ચઢનાર, ઉંચી પદવી
મેલવનાર. Subs. One who ascends—mounts ;
one who attains a high dignity.

હાનજાક, hânjâk. Dad. નાં ખેંચનાર, ગલી જનાર.
Subs. One who pulls—swallows—devours.

જાણુ અખોચ-ચતાર, akhôcha-yatâr. Dâd. નાં દરેકનું દીલ (કાંઈ ચીજ ઉપર) આહુશ કરનાર—દોડનાર. Subs. The heart of every one longing for or hankering after (something).

જાણુ અયુજદાર, ayujîdar. નાં કોશેશ—મેહેનત કરનાર. Subs. One who endeavours, one who works—labours.

જાણુ હાનજદાર, hânjîdâr. નાં ખેંચનાર. Subs. One who pulls.

જાણુ હાનજદે, hânjîdê. કિં ખેંચે, તાણે. V. May pull—stretch.

જાણુ અખોજ, aojî. See જાણુ aoj.

જાણુ અયુજશ, ayujash. See જાણુ ayuj.

જાણુ અહુ-ચ-શ, ahu-cha-sh. નાં વહી તે સાહેબ, તે સાહેબ પણ, જે કોઈ સાહેબ ; વહી તે ખરાબ, જે કાંઈ ખરાબ. Subs. Even that master—lord ; whatever master ; even that bad person or thing, whatever bad.

જાણુ અહુ-ચેશ, ahu-chêsh. નાં ખરાબ ચીજ. Subs. A bad thing.

જાણુ હાનચશ, hânachash. સર્વં તે, બીજુંબી ; બીજું જે કાંઈ. Pron. That, even another ; whatever else.

જાણુ હાન-ચેશ, hân-chesh. નાં બીજી ચીજ, પરાઈ વસ્તુ. Subs. Another thing, a thing belonging to another person.

જાણુ હંજશ, hanjash. નાં ખેંચાણ, તાણ. Subs. Act of pulling—drawing, attraction.

જાન્યારી હાન-ચે-અદશ, hân-chê-adash. Nerang. નાં
બીજે કોઈ શખ્સ, પરાયો શખ્સ. Subs. Another per-
son, a stranger.

જાન્યારી હાનજહેદ, hanjîhéd. Dâd. કિં ખેંચેછે, ગણી
અચ છે. V. Pulls, swallows, devours (pres. 3rd
sing.).

જાન્યારી અહુનચ-જીનાક, ahunacha-jînâk. નાં બીજ
જગા. Subs. Another place.

જાન્યારી અ-ઓજશને, a-ojashnê. નાં ઉંચાણ વગરની હા-
લત, ચઢાણ નહીં તે, ખુલ્લું નહીં તે. Subs. State of
being not elevated—steep—lofty.

જાન્યારી અયુજશને, ayujashnê. Vand. V. નાં કોશેશ
કરવી; ઉઠાવવું. Subs. Endeavouring, making ef-
forts, raising, lifting up.

જાન્યારી અહુજશને, અહંજશને, ahujashnê, ahanjashnê.
નાં ખેંચાણ, ખેંચવું, લાવવું, કોશેશ, મહેનત. Subs. Pull-
ing, attraction, bringing, endeavour, work,
labour.

જાન્યારી આહંજશને, âhanjashnê. નાં પાછું ખેંચવું; નહીં
ખેંચવું, હટવું. Subs. Act of drawing—pulling
back; act of not pulling, receding, stepping
back.

જાન્યારી યુજશને, yujashnê. નાં જોડવું, વલગાવવું, બાંધવું,
મળાવત કરવું; નેમકે જોડવા. Subs. Joining,
sticking, binding, strengthening. Comp. Av.
Rt. Sans. યુજ.

જાન્યારી હંજશને, hanjashnê. See જાન્યારી, hanj.

જાતકર્મ અહુ-ચેહેર, *ahu-chêhêr*. નાં અરાબ શક્તિ—ચે-
હેરો. Subs. Evil power—strength, an ugly face.

જા + જાત = Av. *âhôn* = Per. *âhôn*

જાતકર્મ હા-ચે *hânchê*. See જાત *hânach*.

જાતકર્મ હાનજે, *hânjê*. નાં ખેંચાણ. Subs. Pulling, at-
traction.

જાતકર્મ હાનજીદે, *hânjidê*. Dâd. જૂં ફૂં ખેંચાયું,
તણાયું. Past part. Drawn, strained.

જાતકર્મ અખુજનદ, *akhujînad*. કિં ઊઠાડે, ઊભો કરે. V.
May raise—lift up, may set up.

જાતકર્મ અખેઝીનદ, *akhêzînad*. Pand. Adar. કિં ઊઠાડે.
V. May raise up—lift up.

જાતકર્મ અખોજનદ, અખેજનદ, *akhôjînad*, *akhêjînad*.
કિં ઊઠે; ઊઠાડે. V. May rise; may raise.

જાતકર્મ અયુજનદ, યોજનદ, *ayujînad*, *yôjînad*. કિં
પોહોચે, કોસેશ—યત્ન કરે. V. May reach, may en-
deavour—exert.

જાતકર્મ આહુજનદ, *âhujînad*. કિં હીકે, ફસરે, ઊઠાડે.
V. May drive, may move slowly (as an infant),
may raise—lift. Paz. *âhujînad*

જાતકર્મ હાનજીનદ, *hânjînad*. કિં ખેંચે, તાંણે, ચલાવે, હીકે.
V. May pull—drag; may make to proceed,
drive—urge.

જાતકર્મ આખેજનીદન, *âkhêjînidan*. કિં ઊઠવું. V.
To get up, to rise.

જાણના અ-ઓજને, a-ôjîné. વિં કહવત—શક્તિ વગરનું;
અરાખ આખરનું, માન વગરનું, પ્રવીણ નહીં તે, ઠોઠ, બોથડ.
Adj. Having no strength—power; disreputable,
having no respect, not proficient, dull, stupid,
wanting intelligence.

જાણના અ-ઓજન-તર, a-ôjîn-tar. વિં વધારે લાયક
નહીં તે. Adj. More unworthy.

જાણના અયુજેદ, ayûjêd કિં ચઢે. V. May rise—
ascend.

જાણના અહુજેદ, ahujêd. કિં હાકે, ઢકેલે, દુર કરે, ઉપર
આવે, બાહર ખેંચે-કાઢે, આરાસ્તે કરે, સંણગારે, લટકે; ટાગે,
લટકાવે, પડે. V. May drive away, may urge,
may push—shove, may avoid, may come up,
may pull—draw out, may adorn—decorate,
may be suspended; may hang up, may fall.

જાણના આવેજેદ, âvêzêd. See જાણના ahujêd. બૂંદું
લટકાવેલું, હીલવેલું. Past Part. Hung, suspended,
shaken, agitated.

જાણના આહંજેદ, âhanjêd. કિં ખેંચી કાઢાડે, ખેંચે. V.
May draw out, may pull.

જાણના હાંનજેદ, hânjêd. કિં ગલીખાય, ખેંચે; પડે, ટાગે.
V. May devour, may pull; may fall, may hang.

જાણના અયુજદન, ayujîdan. કિં કોશેશ કરવી, પોહોંચવું,
ચઢવું. V. To endeavour, to reach, to ascend,
to rise.

જાણના અહુજદન, ahujîdan. કિં હાંકવું, હાંકી કાઢાડવું,

દુર કરવું, ઢેકેલવું, ખેંચવું. V. To drive, to drive away, to avoid, to push, to shove, to pull.

૧૧૭૭૫ અહંજદન, ahanjīdan. કિં ખેંચવું, ઊઠવું, હીલવવું, લટકાવવું. V. To pull, to rise—get up, to agitate, to move, to shake, to hang up.

૧૧૭૭૫ આખેજદન, ākhējīdan. કિં ઊઠાડવું, ઊભું કરવું. V. To raise, to lift up.

૧૧૭૭૫ આહંચીદન, આહંજદન, આહેંજદન, હંજદન, āhan-chīdan, āhanjīdan, āhēnjīdan, hanjīdan. કિં ખેંચવું, તાંણવું, ધસડવું, ઉપર લાવવું, બહાર ખેંચી કાઢવું, કુંકવું, પીવું, નાખવું. V. To pull, to stretch, to draw out, to bring up, to blow, to drink, to throw, to fling. Compare Av. ૧૪૪૫૭ + ૩, Per. آهناجیدن

૧૧૭૭૫ યુજદન, yujīdan. કિં જોડવું, બાંધવું, મજબુત કરવું. V. To join—bind—strengthen. Av. ૬૫૭

૧૧૭૭૫ અઓજદે, aojīdē. વિં ઉંચું—પુલંદ નહીં કીધેલું. Past partic. adj. Not exalted—elevated.

૧૧૭૭૫ હાનજદે, hānjīdē. See ૧૧૭૭૫ hānjīdē.

૧૧૭૭૫ અ-ઓજ-ગરશનીહા, a-ōj-garashnihā. કિં અં કઉવત નહીં પકડવાથી. Adv. By reason of not gaining strength.

૧૧૭૭૫ યવ-ચેન્દ, yav-chēnd. S. G. કિં અં યા કેટલું—જેટલું. Adv. Or how much—many; or as much—as great.

૧૧૭૭૫ યોચેન્દ, yōchēnd. કિં અં કેમ? કેવી રીતે? કેટલી રીતે? કેટલાક. Adv. How? in what manner? in how many ways? some.

અહુ-ઝીવશ્ને, ahu-zîvashnê. નાં ખરાખ શુંદગી;

સારી રીતે ઇંદગી નહીં ચુઝરવી. Subs. A bad life; leading a wicked life. Contrast Av. ૧૧૭૬૫૫૫૫૫૫

૧૧૭૬૫૫ આહંઝીદન, âhanzîdan. See ૧૧૭૬૫૫, âhanchîdan, âhênjîdan.

૧૧૭૬૫૫ આહેંઝીદન, âhênzîdan. See ૧૧૭૬૫૫, âhanchîdan, âhênjîdan. કિં કંટાલી જવું, ચામડી ઉખેડી કાઢાડવી, છાલ છોલવી, તરવું. V. To be vexed, to skin, to peel, to swim. Compare Per. ٱهتجيد

૧૧૭૬૫૫ અહુ-ઝેર, ahu-zôr. નાં ઝેર-કલ્પતનો સાહેબ-ધણી. ખરાબ ઝેર-શક્તિ. Subs. A man of strength, evil power—force.

૧૧૭૬૫૫ હાન-ઝેર, hân-zôr. નાં ખીએ ઝેર; “ઝેર” ઈઆને ક્રિયાનું સાધણ, ભેટ, કાંઈખી ચીજ ક્રિયાની રૂએ આપવાની તે; ઈજરનેની ક્રિયાથી પવિત્ર થએલું પાણી. Subs. Another Zôr; a Zôr is anything offered or presented in worship or sacred service, an offering, an oblation; water consecrated by the Yasna ceremony. Comp. Av. ۱۱۷۶۵۵ ۱۱۷۶۵۵

૧૧૭૬૫૫ અ-ખુદ, a-khud. વિં પોતાનું નહીં, પરાયું, પારકું, ખીજનું, પોતે નહીં. Adj. Not one's own, foreign, alien, not one's self. Prohib. ૫ + ૧૩ = Av. ۱۱۷۶۵۵ = Sans. स्वतः = Per. خود

૧૧૭૬૫૫ હાન્ત, hânta. નાં વિધવા, રાંડીરાંડ. Subs. A widow.

૧૧૭૬૫૫ હુત, hut. નાં “મીન” નામની રાશી; મોટી માછલી. Subs. The sign Pisces; a large fish. Ar. حوت

અ-ખુદાઈએ, a-khudâîê. નાં પાદશાહી વગરની હાલત, સાહેબી—મ્હોટાઈ વગરની હાલત; સાદાઈ. Subs. The state of being without kingly dignity—mastery, the state of being without any greatness; simplicity.

અ-ખુદા, a-khudâ. વિં ધણી વગર; ખોદાની મદદ વગર. Adj. Having no master; without the help of God.

અ-ખુદાઈ, a-khudâî. નાં સાહેબી—પાદશાહી વગરની હાલત; ખુરી ખાદશાહી. Subs. State of being without mastery—regal power; bad rule.

અ-ગશોત્તા, gashôtâ. નાં કમાન, આરકુ. Subs. A bow, an arch.

અ-ખુદાઈ, a-khudâî. See અ-ખુદાઈ, a-khudâîê.

અ-ખુદાઈ, a-khudâî. નાં અરાબ સાહેબી, અરાબ રાજ્ય, અરાબ સલતનત. Subs. Evil power—authority, a bad kingdom. Contrast Per. خدائی

અ-ખુદાઈએ, a-khudâîê. See અ-ખુદાઈ, a-khudâî. વિં સાહેબી વિનાનું, પાદશાહી વગરનું. Adj. Having no mastery—kingdom.

ખુદાઈ, khudâî. નાં સાહેબી, પાદશાહી, મ્હોટાઈ. Subs. Mastery, rule, kingdom, greatness.

અ-ખોદાઈયચ, a-khôdâîyacha. વિં ખુરાં રાજ્યને લગતું; પાદશાહીને ધાન્યું નહીં; ખુરાં રાજ્યને લીધે. Adj. Belonging to a bad kingdom, unworthy of a kingdom; owing to misrule.

અ-ખુદ-શતુની, a-khud-shatunî. વિં હુમ શેહેરી

નહીં, સ્વદેશી નહીં. Adj. Not a fellow-citizen, not of one's own country. Prohib. ૫ + જમ = Av. ફેજમ = one's own + જમ = Av. શહેર, Per. શહેર = a city; ૫ = Per. ૫

જામ્ય હાદોખત, hādôkht. નાં એક નુસ્કનું નામ છે. એ નુસ્કની ૩૦ પરગરદ હતી, પણ હાલમાં માત્ર ત્રણ જ જાલવાઈ રહી છે. એમાં તમામ પેદાએશોનું વર્ણન, તથા તેની અજાએબીઓ, ઈત્યાદિ વિશેનું લખાણ આવેલું છે. Subs. The name of a Nosk. This Nosk was divided into thirty chapters, out of which only three are preserved up to this time. It treats of the different creations, their wonders, &c.

જામ્ય આખતન, ākhtan. ક્રિં અરાબી કરવી, છાંટવું, ઉપર ખેંચવું, લટકાવવું, પોહોંચવું, મ્યાનમાંથી બહાર કાઢવું, ખસી કરવું, બીહીવું. V. To do evil, to sprinkle, to draw up, to hang up, to reach, to unsheathe (a sword), to castrate, to fear. Comp. Per. આખત

જામ્ય ખાનદન, khândan. ક્રિં પઢવું, વાંચવું, શિખવું. V. To recite, to learn, to read. Per. ખાનદન

જામ્ય અ-સુદે, a-sudê. વિં કાયદા વગરનું. Adj. Unprofitable. Comp. Per. અસુદ

જામ્ય આસુદે, āsudê. વિં સુખી, શાંત, આસાએશવાળું. Adj. Happy, peaceful, at rest. Per. આસુદ

જામ્ય અખુતર, akhutar. વિં વધારે દુર અંદેશી. Adj. More foresighted, more far-seeing.

જામ્ય અહુતર, ahutar. વિં વધારે ખરાબ, નાં ખરાબ ધણી-શેઠ. Adj. Worse. Subs. A bad master.

જાગ્યાર આહુ-તર, âhu-tar. વિં વધારે એભિયલ, વધારે આમીવાલું.

Adj. More deformed—ugly, more defective.

જાગ્યાર ખાવતર, khâvtar. વિં વધારે ઉંઘનાર, વધારે આલસુ.

Adj. More sleepy, more drowsy.

જાગ્યાર અયોવ, ayôv. ઉભયં અં યા, અથવા. Conj. Or, either.

જાગ્યાર અ-હુક, અ-ખુવ, a-huf, a-khuv. વિં ખુબી વગરનું, સાહે નહીં, ખરાબ, નારવા, ઘટતું નહીં તે, શોભઈતું—ખુબસુરત નહીં. Adj. Having no worth—merit, bad, unworthy, improper, not elegant—beautiful. Prohib. અ + જાગ્યાર = Av. અજાગ્યાર = Per. خوب = good.

જાગ્યાર હુક, huf. વિં સાહે, નેક, ઘટતું, શોભઈતું, ખુબસુરત; પ્રમાણિક. Adj. Good, virtuous, worthy, elegant; honest.

જાગ્યાર આખુપાઈએ, âkhupâîê. નાં ખુરાઈનો પાયો, યુનાહનું મૂલ. Subs. The cause of evils, the root—germ of crimes (see Patet Ader., chap. 3.)

જાગ્યાર અહુવાન, આહુવાન, ahuvân, âhuvân. See જાગ્યાર ahûvân and âhuvan.

જાગ્યાર અખોવાન, akhôvân. વિં કએઆશ—તર્કવાલું. Adj. Full of reasoning—argument, logical.

જાગ્યાર અહુવાન, આહુવાન, ahuvân, âhûvân. See જાગ્યાર ahuvân, âhuvân.

જાગ્યાર અહુવાને-હોનર, ahuvânê-hônar. નાં હુ-નરનાં સાહેબો. Subs. Masters of art—skill.

અ-ઓપસ્તી, a-ôpastî. નાં હીનપસ્તી વગરની હાલત. Subs. State of being not disgraceful.

અ-ઉફતાદન, a-uftâdan. કિં નહીં પડવું—બનવું—થવું; સલામત રહેવું; ટકવું. V. Not to fall, not to happen—arrive; to remain secure—safe; to continue, to remain. Prohib. + ॥ ૧૦૭ ॥ = Per. افتادن

અહુપતિ, ahupati. નાં સાહેબ, ધણી, પાદશાહ. Subs. A lord, master, ruler, king, husband.

અહુફતે, ahufte. વિં અરાબ કીધેલું. Adj. Polluted, spoiled, defiled.

અ-ઓફતન, અ-હુફતન, a-ôftan, a-huftan. કિં ઢાંકવું, છુપાવવું, પેહેરવું. V. To cover, to conceal, to hide, to keep anything secret; to put on, to wear.

અ-ખુફતન, અ-ઓફતન, a-khuftan, a-khôftan. કિં નહીં સુવું, જાગૃત રહેવું. V. Not to sleep, to be awake, Prohib. + ॥ ૧૦૭ ॥ = Av. ૭૨૩ = Sans. स्वप् = Per. خفتن = to sleep.

અ-યુફતન, a-yuftan. કિં નહીં પામવું—હાંસલ કરવું. V. Not to get—acquire.

અહુફતન, ahuftan. કિં અરાબ કરવું—થવું. V. To defile, to soil; to be defiled—soiled.

ખુફતન, khuftan. કિં સુવું, ઉંઘાવું, ખોટું કરવું, ગુંહ કરવું, અઘટવું કામ કરવું. V. To sleep, to repose; to do wrong, to separate, to do an unworthy act.

હુફ-તન, huf-tan. નાં સાહે તન, દેખામણું શરીર. Subs. A good—elegant body.

૧૯૭૫ અ-ઓફતે, a-ôftê. બૂં કું પેહેરેલું નહીં, નાચું, છુપું-ઢાંકેલું નહીં; અહેર. Past partic. Unclothed, naked, not hidden—concealed, open.

૧૯૭૫ અ-ચુફતે, a-khuftê. વિં નહીં સુતેલું—ઉંઘાએલું. Adj. Wakeful, not sleeping, watchful, vigilant.

૧૯૭૫ અ-હુપતે, a-huptê. બૂં કું અરાખ કીધેલું. Past partic. Soiled, defiled.

૧૯૭૫ અહુફતે, ahûfte. વિં છુપું, ગુપ્ત, ખાનગી, છાનું-Adj. Secret, private, concealed, hidden.

૧૯૭૫ યાનપતે, yânpatê. નાં ચુશીનો માલેક, ચુશી ભોગ-વનાર. Subs. One who enjoys pleasure—mirth.

-૧૯૭૫ અ-ઓફતગી, a-ôftagî. વિં નહીં પડે એલું, મજબુત, મક્કમ. Adj. That cannot fall down, strong, firm.

-૧૯૭૫ અ-ઓફતગી, a-ôftagî. નાં નહીં ઢંકાયેલી—કપડાં નહીં પેહેરેલી હાલત. Subs. The state of being not covered—clothed.

-૧૯૭૫ ચુફતગી, khuftagî. નાં ઉંઘરેટાપણું. Subs. Sleepiness.

-૧૯૭૫ હુફ-તગી, huf-tagî. નાં સારું કઢવત. Subs. Sufficient strength.

૧૯૭૫ અહુ-પતી, ahû-patî. નાં અરાખ ધણી; દુનિયાનો ધણી. Subs. A bad master; the master of the world.

૧૯૭૫ અહુફ-તર, ahuf-tar. વિં વધારે અરાખ. Adj. Worse.

૧૯૭૫ હોપમન, hôpaman. નાં મોહોડું. Subs. The mouth.

૧૯૭૫ અખો-ફરેહ, akhó-faréh. નાં ઘણીજ દુર અંદેશી,

ઘણોજ હેંડો વિચાર. Subs. Great foresight—forethought.

જગમ અકુમ, akhum. નાં દુનિયાં. Subs. The world.

જગમ અહુમ, ahum. નાં See જગમ, akhum. વિં સર્વથી

હેતું—બુલંદ. Adj. Highest, most elevated.

ગમગમ અહુમાનાક, ahumânâk. વિં મલતાપણું નહીં, એક

મલતું નહીં, નામુવાકેક, બરાબરીઉ નહીં, બેમીસાલ. Adj.

Dissimilar, unlike, not conformable to, unequal.

Prohib. ન + જ + ગમગમ ; Compare Av. 𐬔𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀 =

Pâz. 𐬔𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀 = Per. 𐬔𐬀𐬭𐬀𐬭𐬀, مانند

ગમગમ હુમાનાક, humânâk. નાં મીસાલ, દાખલો, ઉપમા.

Subs. A simile, an example, comparison.

જગમ અહુમ્મ, ahumb. વિં છુપું, ખાનગી. Adj. Hidden, secret, concealed.

જગમ અહુમ્મીહેદ, ahumbîhêd. Dâd. કિં છુપું થાય છે—કરે છે, ઢાકે છે. V. Becomes hidden; conceals, bides (pres. 3rd sing.).

જગમ અહુમ્મીહેદ, ahumbîhêd. See જગમ અહુમ્મીહેદ.

જગમ અહુમ્મશને, ahumbashnê. નાં છુપું કરવું, છુપું થવું. Subs. Keeping concealed, becoming secret.

જગમ અખુમ્મયાન, akhumbayân. નાં રોશન ગરોથમાન. Subs. The shining *Garôthmân*, the highest brilliant paradise.

જગમ અહુમ્મશને, ahumbashnê. See જગમ અહુમ્મશને.

અહમીદાન, aumîdân. નાં નાઉમેદ લોકો, નિશ્ચલ થયલાઓ. Subs. Those that are disappointed—defeated of expectation.

અહમસ્તાન, ahumastân. નાં સર્વથી મોટું મથક Subs. The largest abode.

અહમસ્તાન, ahumastân. Pah. Shah. વિં ખરાબ શિકલનાં, દેહેશત નાક, ડરામણાં. Adj. Ill-shaped, ugly, dreadful, frightful (plu.).

અહમબીદાન, ahumbidan. કિં છુપું કરવું—થવું. V. To conceal, to hide.

અ-ઓમન, a-ôman. સર્વેં આપણાં વગર. Pron. Without us.

અયુમન, અએ-મન, ayuman, aênman. નાં આંખ, નજર. Subs. The eye, look, sight. Ar. عین
Comp. નય

અહુ-મન, ahu-man. નાં ખુરો વિચાર; ખુરું મન, સઉથી સરસ મનની શકિત, મનની ઉપર સરદારી બોગવનાર. Subs. An evil thought, mind which is not good ; the master-mind, one who enjoys superiority over his mind.

અ-ઓમંદ, a-ômand. વિં નાલાયક, અઘટિત. Adj. Unworthy, improper.

અખુ-મંદ, akhu-mand. Dâd. વિં ચિન્તા બરેણું, ફીકરમંદ. Adj. Concerned, oppressed with cares and anxieties.

અર્જુન અયો-મોગ, ayômôg. નાં એક એડો, એક મોજી. A single shoe of a pair, a stocking.

અર્જુન અહુ-મુએ, ahu-muê. નાં અરાખ બાલ. Subs. Bad hair. Comp. મુ + એ = Per. موي = hair.

અર્જુન અહુ-મોગ, ahu-môg. નાં આતશની ચાકરી કરનાર ગુરુ. બોધ દેનાર. Subs. The priest who renders service to the sacred fire, keeper of the sacred fire.

અર્જુન અહુ-મંગ, ahu-mang. નાં અરાખ ટેલ, અરાખ અહુગર, લાક મારનાર ધણી, ગુરુ બોલનાર ગુરુ. Subs. Bad habit, an evil conjuror, a vaunter, one who commends himself, a lying preceptor.

અર્જુન અહુ-મંદ, ahu-mand. નાં લાયક ગુરુ. Subs. A worthy preceptor.

અર્જુન અહુમંદ, અહોમંદ, ahumand, ahômand. વિં સાહેબી રાખનાર; સાહેબ-સાહેબીને લાએક. Adj. Enjoying superiority—mastery; worthy of a master, fit to enjoy mastery—sway.

અર્જુન અહુમંદ, a-humnad. કિં નથી, છે નહીં; વિં હસ્તી વગરનું. V. Is not, is not in existence. Adj. Not having existence.

અર્જુન આહુમંદ, âhumand. નાં શક, ગુમાન. વિં એબિયલ, એબ બરેલું, ગુરુ બોલનાર, બદ બુનિયાદ-નસલનું. Subs. Doubt, suspicion, surmise, uncertainty. Adj. Deformed, ugly, faulty, disgraceful, speaking falsehood, mean, ignoble, of low birth.

ઝાવમંદ, khâvmand. વિં ઉંઘરેલું, આખ ભરેલું. Adj.
Sleepy, inclined to sleep, drowsy.

હોમનદ, hômnad. કિં તેઓ છે. V. They are.

અ-ઓમંદી, a-ômandî. નાં નાલાએકી, અણઘટા-
રતપણું. Subs. Impropriety, unfitness.

અ-ઓમંદી, akhômmandî. નાં કએઆશી, દુર
અંદેશી. Subs. Reasoning, forethought.

અહુમંદી, ahumandî. નાં ધણીઆતપણું; સાહેબી
રાખનાર. Subs. Ownership, proprietorship; one
who enjoys superiority—mastery. Av. ૨૨૦૬૧૦

અહુમત, ahumat. નાં “અહુનવદ ગાથા.” Subs.
“*Honvad Gâthâ*,” the first of the five Gâthâs.

અ-હુમત, a-humat. વિં સારા વિચારનું નહીં. Adj.
Not having a good thought. Prohib. + ૧૬૧ =
Av. ૨૨૦૬૧૦

અહુમત, ahûmata. Vand. XIX. See ૧૬૧ ahu-
mat.

અહુર, ahura. Pah. Shâh., Kâr. Ard. નાં
અહુરમજદ, સાહેબ, માલેક, ધણી, પાસખાન, નેઘાહ રાખનાર,
ગુરૂ, જીવ—જંદગી બક્ષનાર, Subs. Ahura-mazda,
a lord, master, owner, protector, a guardian, a
religious teacher, the bestower of life. Comp.
Av. ૨૨૦૬૧૦ = Sans. અસુર.

અખુર, akhur. નાં દોરનું ઘાસ; દોરનું મકાન, તખીલો.
Subs. Grass, hay; a place for cattle, a stall, a
stable.

જૂન અહુર, હુર, ahur, hur. નાં ખરાબ દારૂ. Subs. Bad liquor. Prohib. અ + જૂ = Av. અજૂ = Sans. સુરા.

જૂન અ-હોનર, a-hônar. Kâr. Ard. વિં હુ-નર—કલા કારીગરી વગરનું. Adj. Artless, wanting skill—workmanship.

જૂન આખર âkhar. ક્ષિં અં પછી, પાછલ, પછવાડે, પુઠે, પાછળું, બીજું. Adv. After, behind, in the rear; afterwards, subsequently, back, hind, further; that which follows, next, that which comes behind.

જૂન આખુર, અખુર, âkhura, akhur. નાં તબેલો, ઢોરોનું મકાન, ઘોડાને ઘાંસ ખાવાની જગા, એક હાડકાંને કહેછે કે, જેને અરબીમાં ترفوه કરી કહેછે. Subs. A stable, a place where cattle are kept, a place used for horses to eat grass; the collar or breast bone, called in Arabic ترفوه Per. آخر

જૂન આખુર, âkhur. નાં પાએગાહ, દબદબો. Subs. A vestibule; a stable; dignity, pomp.

જૂન ખાવર, khâvar. Kâr. Ard. નાં પશ્ચિમ અથવા આ-થમણ દિશા (કોઈ વખતે પૂર્વ દિશાને માટેખી આવેછે); ઉગમણ તરફના પ્રાંતો; ખોદા તાલાના નામો મધેનું એક નામ. વિં મેહ-રખાન, ખરદાસ્ત કરનાર; સોસનાર. Subs. The West (but sometimes used for the East); the eastern provinces; one of the names of the Almighty Creator. Adj. Kind, gracious, favourable, treating with care and attention, enduring. Per. خاور

ખાવલ, khâval. નાં તોપખાનું, મોરચો. Subs. A battery, fortified lines, fortifications.

ખુર, khur. નાં જખમ, ઘા, ચરબેતો; માણસનાં આંગને હડી આંગલ નેટલું કાપી જખમ કરવાના યુનાહું નામ; ખાતું, પીતું; ઘર, મથક, જેમકે, ખુર 'પીવાતું પાણી, ગોફો'. Subs. A wound, a sore, a bruise; name of the sin of making a wound in the human body 2½ inches deep; meat, eating, drinking; house, residence. Av. 𐬰𐬀𐬭𐬀; Comp. 𐬰𐬀

સાવર, sâvar. નાં આકાર, ચેહરો, શિકલ. Subs. Form, figure, features, shape.

હુર, hur. નાં સૂર્ય, ચુરશેદ. Subs. The sun. Comp. 𐬰𐬀 = Av. 𐬰𐬀 = Per. 𐬰𐬀

અહુરે, ahurê. નાં સાહેબ, ધણી, માલેક. Subs. Lord, master, owner.

અહુરહે, ahurahê. નાં સાહેબ-ખોદા-ધણીનું; સાહેબ, ધણી; સાહેબી. Subs. Lord's, God's, master's (gen. sing.), Lord, master; mastery, sway, rule. Comp. Av. 𐬰𐬀𐬭𐬀

અહુરહીઆ, ahurahîâ. નાં મણીનું પાણી, ધાત. Subs. Seminal fluid, semen virile.

અહુરહે, ahurahê. નાં સાહેબનું, ધણીનું. Subs. Master's, owner's (gen. sing.)? Av. 𐬰𐬀𐬭𐬀

અહુરાઈ, ahurâi. નાં અહુરમજદ, સોલમાં તુસ્કનું નામ છે, કે જેને પેહેલવીમાં "ન્યાહુમ" કરી કહેછે. એ

नुस्कની ૫૪ પરગરદ હતી, પણ હાલે એ નુસ્કવિશે કાંઈ પણ નિશાની રહી નથી. એમાં નીતિશાસ્ત્ર, ધરમના કર્મનાનો તથા મનાઈ તથા દિલસુદ્ધી વિશેનું બ્યાન આવેલું હતું. Subs. Ahura Mazda. Name of the 16th Nosk, known in Pahlvi. by the name of Nyâdûm. This Nosk contained 54 Fargards, but at present there are no traces of the book. It treated of ethics, philosophy, religious mandates and interdicts.

અહુરહીઆ, ahurahîâ. નાં See અહુરહીઆ, ahurahîâ.

હાનરાહ, hâurâh. Dâd. નાં હલટો માર્ગ, બીજે રાહ. કિં અં કોઈબી રીતે. Subs. A contrary—wrong path, another way. Adv. Anywise.

અહુરાની, ahurânî. નાં સાહેબ. Subs. A lord, master.

અખુ-રાસ્ત, akhû-râst. N. Atash નાં અહિ દેલ. Subs. A sincere heart.

અ-ખુરાંન, akhurân. કિં ના ખવડાવતો. નાં નહીં ખાનારા. V. Don't feed—nourish (imper. causal). Subs. Those who do not eat. Comp. +
 ૩૩ = Per. خوران

અહુરાન, ahurân. નાં સાહેબો, માલિકો, કરેશતાઓ. Subs. Lords, masters ; owners, angels ; Comp. Av. અહુરહીઆ

અહુરાની, ahûrânî. નાં અગે સાહેબ—ધણી-

ખોદા ; વિં સાહેબનું, ધણીનું. Subs. O master—Lord !

Adj. Belonging to the master—lord. Av. ahurânîsh

ahurânîsh અહુરાનીશ, ahurânîsh. નાં કુવો, તલાવ, ચશ્મો, કારંજો ; કુવા—તલાવ—ચશ્મા—કારંજનું પાણી. Subs. A well, a pond, a tank, a playing fountain, a *jet d'eau*, water of a well—pond—spring—playing fountain.

a-khurânîdan અ-ખુરાનીદન, a-khurânîdan. કિં નહીં ખવડાવેલું. V. Not to feed—nourish. Prohib. a-khurânîdan + a-khurânîdan = Per. a-khurânîdan from a-khurânîdan = to eat.

khâvarân ખાવરાન, khâvarân. નાં ખોરાસાનમાં આવેલાં એક શહેરનું નામ છે. Subs. The name of a city in Khôrâsân.

ahurêhgarî અહુરેહગરી, ahurêhgarî. વિં સાહેબી કરનારું. Adj. Enjoying mastery, swaying.

ahu-lâgêrî અહુ-લાગેરી, ahu-lâgêrî. નાં અરાબ નબલાઈ, ઘણી દુબલાઈ. Subs. Bad weakness, much leanness. Comp. Per. لا غري

akhô-râtunatan અખો-રાતુનેતન, akhô-râtunatan. કિં કએ-આશ—વિચાર દોડાવવો, ધેઆન લગાડીને જોવું. V. To reflect, to ponder.

ahûra-mazd અહુર-મઝદ, ahûra-mazd. નાં મહા જ્ઞાની સાહેબ ; મહા બલવાન—પેહેલી શક્તિ. Subs. Omniscient Lord ; Omnipotent, First Power. Av. ahûra-mazd

ahurî અહુરી, ahurî. Dâd. નાં સાહેબી, મહોટાઈ. Subs. Mastery, superiority, greatness.

અકખરી, ákharî. ક્રિ० પુરવાઈ રહેલું, સમાપ્ત થવું ; પછવાડે બનવું, પાછલથી થવું. V. To be filled up, to be finished, to come to an end; to happen afterwards.

અખરી, khâvarî. ના० બરદાસ્ત—સોસવા—મેહેર-બાનીપણું ; બરદાસ્ત, મેહેરબાની, દયા, માફી. Subs. Act of forbearing — enduring — suffering — condescending; hospitable entertainment, treating with care, endurance, forbearance, kindness, grace, mercy, pardon.

અ-ખુરશન, અ-હવરશન, a-khurashna, a-havarashna. વિ० નહીં ખાતો, ભુખે મરતો. Adj. Not eating; starving to death.

અ-ખુરશને, a-khurashnê. વિ० વગર ખાધે-ખોરાકે ; ભુખે. Adj. Without eating—food.

અ-ખુરશની, a-khurashnî. વિ० See અ-ખુરશને a-khurashnê.

અ-ખોરશને, a-khôrashnê. ના० નહીં ખાવું, ભુખું રહેવું, Subs. Not eating, remaining hungry. See અ-ખુરશને a-khurashnê. Prohib. * + ખે = Per.

خورش = eating, food.

અહુરે-સતોરાન, અખુરે-સતોરાન, akhurê-satô-rân, akhurê-satôrân. Pah. Shah. Kâr. Ard. ના० ઢોરોનો ચરાવનાર, ઢોરોની પાસબાની કરનાર, ઢોરોનો ધણી, ગોવાલિઓ, બરવાડ. Subs. One who tends cattle, one who guards sheep in the pasture, a shep-

herd, a cowherd. $\text{ਯੋਗ} = \text{av.}$ ਸਤੋਰ , Per. ਸਤੋਰ
= cattle, a beast of burden.

ਅਖੁਰਸੰਦ ਅ-ਖੁਰਸੰਦ, akhursand. ਵਿ० ਨਾਰਾਜ਼, ਨਾਖੁਸ਼, ਫਲ-
ਗੀਰ, ਨਿਰਾਸ਼. Adj. Dissatisfied, discontented,
displeased, sorry, despondent, despairing. Priv.
 $\text{ਅ} + \text{ਯੋਗ} = \text{Per.}$ $\text{ਖਰਸੰਦ} = \text{satisfied.}$

ਅਖੁਰਸੰਦਾਰ ਅ-ਖੁਰਸੰਦਾਰ, a-khursandâr. Pah. Shah.
ਨਾ० ਨਾਰਾਜ਼ ਰਹੇਨਾਰ, ਅਸੰਤੋਖੀ ਭਾਸ਼ਾ. Subs. One who
is dissatisfied, a discontented person.

ਅਖੁਰੀਦਨ ਅ-ਖੁਰੀਦਨ, a-khurîdan. ਫਿ० ਨਹੀਂ ਆਉਂ—ਪੀਉਂ;
ਲਗਨਮਾਂ ਨੋਤਝੇਂ ਨਹੀਂ ਫੇਉਂ; ਨਹੀਂ ਅਵਡਾਵਉਂ. V. Not to eat
—drink, not to take food; not to invite to
nuptials; not to cause to eat, not to feed.
Prohib. $\text{ਅ} + \text{ਖਰੀਦਨ} = \text{Per.}$ ਖੁਰੀਦਨ

ਅਖੁਰੀਦੇ ਅ-ਖੁਰੀਦੇ, a-khurîdê. ਭੂ० ਕ੍ਰੇ० ਨਹੀਂ ਆਧੇਉਂ, ਨਹੀਂ
ਪੀਧੇਉਂ, ਲਗਨਮਾਂ ਨੋਤਝੇਂ ਨਹੀਂ ਖੀਧੇਉਂ. Past part. Not
eaten—drunk, not invited to nuptials.

ਅਅਵਰੰਗ ਅ-ਅਵਰੰਗ, a-avrang. ਵਿ० ਫਯਦਯਾ ਵਗਰਨੁੰ, ਸਾਫੁੰ, ਸਾ-
ਧਾਰਣਾ, ਅਮਫ਼ਾਰ ਭਰੇਉਂ ਨਹੀਂ. Adj. Destitute of pomp,
plain, simple, common, not marvellous.

ਅਅੋਰੰਦ ਅ-ਅੋਰੰਦ, a-ôrand. ਵਿ० ਮੁਕੜ-ਕਰੇਅ-ਫਗਾ ਵਗਰਨੁੰ. Adj.
Artless, not crafty—treacherous, undeceitful.

ਅਹੁ-ਰੋਸ਼ਟੇ ਅਹੁ-ਰੋਸ਼ਟੇ, ahu-rôstê. ਵਿ० ਸਾਰਾਂ ਕਫਨੁੰ ਨਹੀਂ, ਖੁਯ-
ਸੁਰਤ ਨਹੀਂ, ਐਫਦਾਰ ਸੁਰਤ ਵਾਉਂ. Adj. Not well-formed,
not beautiful, of an ugly shape—size. Prohib.
 $\text{ਅ} + \text{ਅਹੁਰੋਸ਼ਟੇ} = \text{Av.}$ $\text{ਅਹੁਰੋਸ਼ਟੇ} = \text{beautiful.}$

૧૧૧૧ હોરુન, હુરુવે, horûn, hourva. વિ० પાશખાની કરનાર.

Adj. Guarding. Comp. Av. *avâharvâ*

૧૧૧૨ ખાવરે, khâvarê. ના० આસાની, રાહત. Subs. Facility, ease, quiet.

૧૧૧૩ અખો-રજીન, akhô-rajin. ના० અરાબ-જુરો-કએ-આશ-અંદેશો. Subs. An evil design, evil thought.

૧૧૧૪ અહુ-રચીન, ahû-rachîn. વિ० ઘણું જુદું. Adj. Very bad.

૧૧૧૫ અ-ખોર્દ, a-khôrd. વિ० નહાતું નહીં, મોટું; નીચ—હલકો—પાછ નહીં; ખારીક નહીં, નહીં ખાયેલું. Adj. Not small—short; not low—base—mean; not minute; not eaten. Prohib. *a + ૧૧૩ = Per.* *خورد*

૧૧૧૬ અહુરદ, ahurad. ના० ખોદા, દસ્તુર. Subs. God, *Dastur*.

૧૧૧૭ આવોર્દ, âvôrd. ક્ષિ० લાવ્યો. V. Brought (past tense 3rd sing.).

૧૧૧૮ અ-ખુરદાર, â-khurdar. Gram. Dr. Spiegel. ના० ખાનાર. વિ० નહીં ખાયેલું; નહીં ખાનાર—ખાતો, જુખું; નહીં ભાંજનાર, અણધટું કરનાર, રોશની નહીં કરનાર—રાખનાર. Subs. One who eats. Adj. Not eaten; not having any food, hungry; not breaking, doing an unworthy act; not lighting; not keeping light.

૧૧૧૯ અ-ખુરદારી, a-kurdârî. વિ० નહીં ખાનારું; ના० જુરો ખોરાક; જુખ. Adj. Not eating. Subs. Bad food; hunger.

અખો-રદી, akhō-radī. નાં ઉત્તમ—નેક દુનિયાં.

Subs. The best world, the morally good world.

અખુરદે, a-khurdê. See ૧૫૫

અહુ-રદ, ahu-rad. નાં સાહેબ અને સરદાર, ગુરૂ અને ધણી. Subs. The master and the leader, the religious preceptor and the leader. Av. ૧૫૫૩૩૩

૧૫૫૩૩૩

અખુરદન, a-khurdan. કિં નહીં ખાવું, ભુંખું રહેવું.

V. Not to eat, to remain hungry. Prohib. +

૧૫૫ = Per. ૫૦૩

અખોરદે, a-khōrdê. See ૧૫૫ a-khōrd. નહીં કુટેલું—પીસેલું. Past part. Not pounded—ground.

હુરમે, hūramê. વિં એક સારા ચાકર નક્કર વાણું, મીનોઈ ધજા. Adj. Having a good retinue; divine banner—flag.

અહુરમઝદ, āhurmazda. નાં માહા જ્ઞાની સાહેબ, તમામ જણનાર; સાસાની તબક્કાના એક પાદશાહનું નામ. Subs. The Omniscient Lord, the All-knowing Master; name of a king of the Sāsānīan dynasty. Comp. Av. ૧૫૫૬૩૩

૧૫૫

અયુક, ayuk. Bund. વિં એક, ૧. Adj. One, 1, single. Comp. ૧૦

અશક, ashka. નાં આંસું. Subs. A tear. Comp. Av. ૧૫૫, Per. ૫૦૩

૧૫૫ અશક, ashak. વિં હેંસી, ૮૦. Adj. Eighty, 80.

૧૫૫ અહક, ahak. વિં સાર્યું નહીં, જુદું, ખોટું. Adj. Not true, false, untrue. Comp. ૫ + ૧૫ = Ar. نا حق; حق

૧૫૫ આક, âk. નાં એબ; આકત, આસીબ. Subs. Blemish, defect, a calamity, affliction, trouble.

૧૫૫ આહક, âhak. વિં ઘણું સજવાર, ઘણું લાયક, ઘણું સાર્યું. Adj. Very worthy—dignified, very suitable—competent, very true—honest.

૧૫૫ આહક, âhak. નાં કલીચુનો, ખરચી ચુનો. Subs. Quicklime, cement. Per. آهک

૧૫૫ ખાએ, khâê. S. G. નાં બેદું, ઈંદું. Subs. An egg.

૧૫૫ ખાક, khâk. નાં જમીન, ભોંય, કાંકરો, મટોડી, મિટ્ટી; નમનતાઈ, ફરમાબરદારી. Subs. Land or ground, earth, a pebble, a large grain of stone, clay, dust; humility, obedience, submission. Comp. Per. خاک

૧૫૫ ખાગ, khâg. નાં એક મોરગની જત. Subs. A kind of bird.

૧૫૫ ખાહ, khâh. નાં આહ, પ્યાર, આહનાર. Subs. Love, affection, one who loves, one who regards with tenderness.

૧૫૫ ખુશક, khushk. Vand. IX. વિં સુકકું; ૧૫૫ નો બગડેલો આકાર. Adj. Dry. Corrupt form of ૧૫૫ as in ૧૧૯૧૧ ૧૫૫ ૧૫૫ ૧૫૫ ૧૫૫

૧૫૫ ગજાક, ગજાર, gazâk, gazâr. Niâ. Ard. નાં વેહેવું જેમકે:—૧૫૫ આવ ગજાક. Subs. Flowing; as in ૧૫૫ âv-gazâk. Comp. Av. ૧૫૫, ૧૫૫

૧૫૪ ગઝે, gazê. Nîâ. Ard. નાં નાહું. Subs. A rivulet.

૧૫૪ જાક, જાયે, jâk, jâyê. નાં જગો. Subs. A place.
Comp. Per. جای ; جا

૧૫૪ દાક, dâk. G. R. નાં આપનાર. જેમકે ૧૫૦૦ નેકી આપનાર. Subs. Giver; as in ૧૫૦૦ = bestower of virtue—goodness.

૧૫૪ દાક, dâk. Vand. VII. નાં દાનાઈ, અકકલ. જેમકે ૧૫૦૦૦૨ = દુરદાક = ખુરી દાનાઈનું. Subs. Wisdom, prudence, sense, understanding; as in ૧૫૦૦૦૨ = dushdâk = of an evil—perverted understanding.

૧૫૪ દાક, dâk. એ બોલ સમાસ રૂપમાં આવેછે; પેદાયશનું, પેદાયશને લગતું. This word is used in a compound form, with the prefix ૨ or ૪૨, and means belonging to the creation; as ૧૫૦૨ = of good creation, created by the good principle. Comp. Av. 𐬔𐬀𐬭𐬀, 𐬔𐬀𐬭𐬀

૧૫૪ દેઆક, dêâk. Dâd. નાં દશ એવ વાહું, જોહાક; જેમકે:—૧૫૦૦૩૨ (વઝદ દેઆક, vazad dêâk) જોહાકનું તુકસાન. Subs. Having ten vices, Zohâk. Comp. Per. ضحاک

૧૫૪ યાક, yâk. પ્રત્યય ૦ આએ પ્રત્યય નામને લગાડવાથી તેનું વિશેષણ બને છે; આપનાર, કરનાર; જેમકે.—૧૫૦૪૨ બરાજઆક = ચલકાટ ભરેલું, બલુકદાર, રોશન કરનારે. ૧૫૦૪૨ તનુઆક, તનહાક = એખલો, તનહા, ૧૫૦૪ જ્યાક જન્મ આપનારે. A suffix which, when joined to a noun, makes

१-५४ ससक, sasak. Dink. संख्या० वि० नंबुं, ६०. Numer.

—ଭେଡ଼ୁ. Subs. An egg, a rotten egg.

ਅਕਾਸ਼ੀ, akâshi. Dink. ਨਾਮ ਆਗਾਫੀ, ਅ-
ਯਰਦਾਰੀ, Subs. Knowledge, notice, vigilance.
Comp. Av. Rt. ਅਸ + ਸ਼ (in ਵਸਤੂਆਂ, see Vand.
Farg. 22, paras. 2 and 9).

ખાકી, khākī. વિ० ખાકવાણું, ખાકને મલતું, નાશ પામે
તેવું, આ દુનિયાનું, હીંયાનું. Adj. Made of dust or
earth, perishable, sublunary, earthly.

ખાકાન, khākān. નાં સનીશ્વર સેતારો; અરેહ્મન અને
કેસવાદનાં વડાવાનું નામ. Subs. Saturn; the name
of a person who was considered to be the
ancestor of Barêhman and Kêsvâd.

ખાકાની, ખાગાની, khâkânî, khâgânî. ના ૦ હસી-

મી, આકપણું, આકસારી. Subs. Humility, meekness, lowness.

અશ્કાનીયાન, askânîyân. નાં અશ્કાની ટોલાનું. Subs. Ashkanian (the family name of the third dynasty of Persian kings). Per. اشکانیان

અશ્કહુનીગાન, ashkahunîgân. નાં પામનારા, હાંસેલ કરનારા. Subs. Those who acquire—obtain—get.

આકાનીઆન, khâkânîân. Dâd. નાં આકાને લગતા ટોલાનું નામ છે. વિં આકને લગતા, મિદીને લગતા, દુનિયાને લગતા, પાદશાહી ખાંનદાનના. Subs. Name of a tribe called Khâkân. Adj. Belonging to dust—earth, belonging to the world, belonging to the royal family. Per. خاقانی = royal.

યશ્કાનીઆન, yashkânîân. નાં અદેખાઈ રાખનારાઓ. Subs. Jealous persons.

આકાનીઆન, khâkânîân. Dâd. See અશ્કાનીયાન khâkânîân.

અહકામ, ahkâm. નાં હોકમો, ફરમાનો, કાનુનો; પાદશાહ ગુસ્તાસપના વજીર ખાસપનો ખેતાબ. Subs. Mandates, orders, precepts of the law; title given to Jâmâsp, the vizier of king Gushtâsp.

આકી, khâkî. વિં આકવાણું, ધુલવાણું, કમીનું, હલકું, નીચું, મિદીને લગતું, આ દુનિયાને લગતું; નાં ભુખ. Adj. Full of dust—earth, low, humble, mean, belonging to earth—dust, terrestrial. Subs. Hunger. Per. خاکی

যুগ্ম যানী, yâni. Hôshbâm. নাং নেধী, যুগ্মী. Subs. virtue, goodness, excellence.

যুগ্ম যশী, যশকশ, yashkî, yashkash. নাং অদেআর্ষ, আঅর; বিং আঅরবালু, দুঃখী. Subs. Envy, harm, injury. Adj. Hurtful, injurious, afflicted, unhappy. Comp. Av. যুগ্মযু

যুগ্ম হাধী, হাগী, hâkî, hâgî. বিং অরগনাং তোঅমবালু. Adj. Relating to an egg.

যুগ্ম আকদান, khâkdan. নাং দুনিয়াং, আলম; কয়রো নামবানী জগা. Subs. The world, the whole of Nature, mankind, everything which the world contains; a place where rubbish is deposited. Per. خاکدان

যুগ্ম আকীযান, khâkîyân. নাং আঅর বগরনাং পুরখো. Subs. Dishonourable—disreputable men.

যুগ্ম আকেষ্টার, khâkêstar. নাং রাম. Subs. Ashes. Per. خاکستر

যুগ্ম আকী-তার, khâkî-tar. নাং ভীলুং মটোড়ুং, বিং বধারে নমনতাঈ অরেলুং. Subs. Moist earth. Adj. More humble.

যুগ্ম আকীনিহা, khâkinihâ. Dâd. বিং আকনে-দু-নিয়ানে লগতাআ. Adj. Belonging to dust (plu.), the worldly (plu.); as in যুগ্ম আকীনিহা যুগ্ম আকীনিহা

যুগ্ম আকীনে, khâkîné. নাং পক্ষীনি অক অত. Subs. A kind of bird.

যুগ্ম আগীনে, khâgîné. নাং ডোড়লুং ঠঁড়ুং. Subs. A rotten egg.

॥ १७११-५४ ॥ *khâk-budân*. કિં. નમનતાઈ કરવી.

V. To be humble—modest, to condescend, to stoop. Per. خاک بودن

હાદર, *hâdêr*. નાં પોહચનાર; આશ્રો. Subs. One who goes—reaches; support, protection, aid.

ખાકગરાન, *khâkgarân*. Dâd., Dink. નાં કુંભારો, મિટીના વાસણ બનાવનારા. Subs. Potters, those whose occupation is to make earthen vessels.

અયોખશોસ્ત, *ayôkhshôst*. Dink. નાં ધાતુ. Subs. Metal.

હકે, *hakê*. વિં સાર્યું, વાજખી, હક. Adj. True, just, right, equitable.

અખકુદાને, *akhkudanê*. નાં બોરીકું, બતન. Subs. A cloth-button, a brooch, a button.

અશકુનીહા, *ashkunîhâ*. કિં અં પામવા, હાંસેલ કરવા. Adv. By obtaining—getting.

અશકુનતાન, *ashkunatan*. કિં પામવું, હાંસેલ કરવું. V. To get—acquire—obtain.

અશકુફે, *ashkufê*. નાં છત્તકું, છાપરું, ઝરખો, તાલકું. Subs. The edge or lower border of the roof which overhangs the walls, a roof, eaves, a little window, a portico, the crown of the head. Comp. Per. سقف

અશકુફે-રોએશ્મન, *ashkufê-rôêshman*. નાં માંથાનું તાલકું. Subs. The crown of the head.

અશકુફ, *ashkuf*. નાં થામલો, થાંબ, સ્તંભ, છત્તકું,

ઝરખો. Subs. A pillar, post, column, eaves, a portico. Comp. Av. 𐎱𐎠𐎼𐎿, Sans. स्तम्भ.

૧૧૭૬૫૫ ખાક-ઝદન, khâk-zadan. કિં પખોડવું, ઝાડવું, કચરો વારવો. V. To whisk, to flop—sweep, to clean.

૧૧૭૭૫૫ યાફતે, yâftê. Dink. ભૂં ફૂં પામેલું. (૧૭૭૭ નો બીગડેલો આકાર.) Past part. Obtained, acquired (corrupt form of ૧૭૭૭).

૧૧૭૭૫૫ આહકતન, âhaktan. કિં સખવાર—લાયક થવું. V. To be fit, to be qualified, to be worthy.

૧૧૭૭૫૫ અશકપોબ, ashkapôb. આએ બોલ દીનકદંમાં નીચલી એખારતમાં આવેલો છે. This word occurs in the following sentence in the Dinkard:—𐎠𐎼𐎿𐎡𐎹 𐎠𐎹𐎡𐎹 𐎠𐎹𐎡𐎹 𐎠𐎹𐎡𐎹 𐎠𐎹𐎡𐎹 𐎠𐎹𐎡𐎹 𐎠𐎹𐎡𐎹 𐎠𐎹𐎡𐎹 𐎠𐎹𐎡𐎹 𐎠𐎹𐎡𐎹

𐎠𐎹𐎡𐎹 𐎠𐎹𐎡𐎹 𐎠𐎹𐎡𐎹 𐎠𐎹𐎡𐎹 𐎠𐎹𐎡𐎹 𐎠𐎹𐎡𐎹 𐎠𐎹𐎡𐎹 𐎠𐎹𐎡𐎹 𐎠𐎹𐎡𐎹 𐎠𐎹𐎡𐎹

૧૧૭૭૫૫ જક-પોબ, jâk-pôb. નાં ખાંધ—ખભાંના હાડકાંની જગા. Subs. The place of the shoulder-bone, shoulder-bone.

૧૧૭૭૫૫ જક-ફોબ, jâk-fôb. નાં સરનશીનની જગા, અંથુ-મનનાં સરદારની જગા. Subs. The seat of the president, the seat of the head of an assembly.

૧૧૭૭૫૫ અખકુલ, akhkul. નાં અનાજ ઉપર જે ફુસું થાય છે તે, કણસણું થયું. Subs. A beard or ear of corn; chaff. Per. 𐎠𐎹𐎡𐎹

૧૧૭૭૫૫ અખગર, akhgar. નાં આતશની ચીનગારી. A spark of fire. Per. 𐎠𐎹𐎡𐎹 𐎠𐎹𐎡𐎹

જામ અખગર, akhgar. Per. Vajar. નાં આંગળું.
Subs. A finger.

જામ અ-અગરજે, a-agarjê. કિં અં હરજેજ નહીં, કદી
નહીં. Adv. Never, not at all.

અવ

અહ, aha, Gloss. આએ શીકલે એક એકાક્ષર લખાયલો
છે. Form of compound letters made up of
અ and હ.

અખેઝ, âkhêz. કિં આસાં ઉઠ, ઉઠાવ; નાં ઉઠનાર.
V. imper. Lift up, get up, rise, raise. Subs.
One who gets up.

આઝ, âz. Dâd. નાં લોભ. Subs. Avarice, covet-
ousness. Per. آ Av. اء

આવ, âv. નાં પાણી, આખર, દરજો, ઝલકાટ. Subs.
Water, lustre, dignity, honour, grace, splen-
dour.

ખાજ, khâj. નાં ડાનનો આપડો; ખ્રીસ્તીધર્મની નીશાન;
ફસ, સંધરાહ. Subs. The flap of the ear, the
Christian cross, venesection, phlebotomy,
bleeding, opening a vein.

ખાવ, khâv. નાં ઉઘ, નિદ્રા, ઝોઆખ. Subs. Sleep,
slumber, dream. A corrupt form of آ

ખીઝ, khiz. Gloss. કિં આસાં ઉઠ. V. imper.
Get up, rise.

૭૭ ગાવ, gāv. Dink. નાં ગાય, ગોસ્પદ. Subs. A cow, a bull, a sheep, a goat. Another form of ૧ (Comp. Av. ૧૭૭, ૧૭૭, Sans. ગો, Per. ,ક)

૭૭ દાજ, dāj. નાં રાતનું અંધાઈ. Subs. Darkness of night.

૭૭ દાવ, dāv. નાં સેતરંજની રમત, કોઈની રમત-દાવ. Subs. A game at chess, any game, play.

૭૭ યાજ, yāj. નાં પરસ્તેશ કરનાર, વખાણ કરનાર; બુદ્ધેરગ થનાર; ઈરાદો કરનાર; પામનાર, મેલવનાર; માપનાર. કિં આજ્ઞાં બુદ્ધેરગ થા; માપણી કર. Subs. An adorer, a worshipper, a praiser; one who becomes great; one who makes an intention; one who obtains —gets; one who measures. V. imper. Adore, worship (thou); be great; measure (thou). Comp. Av. ૧૭૭ (in ૧૭૭૭૭૭૭૭૭)

૭૭ યાવ, yāv. કિં આજ્ઞાં મેલવ, પામ, હાંમેલ કર. નાં પામનાર, મેલવનાર. V. imper. Get, obtain, acquire (thou). Subs. One who obtains, acquires. Per. ૧૭૭

૭૭ હાઝ, hâz. Pah. Shah. નાં ખરાબ ચીજ-વસ્તુ. વિં ખામુશ, સરગરતે, હેરાંન. Subs. A bad thing. Adj. Silent, wandering, astonished, confounded.

૭૭ હેખઝ, hêkhz. કિં અલાવવું, માર્ગ બતાવવો, રસ્તો દેખાડવો, તાકીદ કરવી. V. To lead, to guide, to show the way, to enjoin. Comp. Av. Rt. ૧૭૭૭૭ (in ૧૭૭૭૭૭૭૭૭)

જય આખેઝી, ākhêzī. Dink. કિં આજ્ઞાં તું ઉઠ-ઉભો
થા. V. imper. Get up, rise, stand up.

જય યાઝ, yāzī. કિં તું ઈન્ને, આરાધના કરે. V. You
may invoke—offer divine honours to. Comp.
Av. Rt. *سازي*

જય યાવી, yāvī. કિં આજ્ઞાં તું પામ-મેલવ. V. imper.
Obtain—acquire (thou). Inf. *پاوي* Comp.
Per. *پاوي*

જય યાવેદ, yāvéd. કિં તે પામે. V. He may get ;
as in *پاوي* *پاوي* *پاوي* *پاوي* *پاوي* *پاوي* *پاوي* *پاوي* *پاوي* *پاوي*

જય સાંઝ, sâzī. કિં તું સમારે-અનાવે. V. You may
mend—repair, you may make. Comp. Per.
سازي

અ-અવાખશ, a-avâkhsh. કિં પસ્તાવો નહીં કરવો,
પસ્માન નહીં થવું, સુરોખરહી રહેવું. V. Not to atone,
not to repent, not to make amends, not to be
cowed down, to be fearless. Contrast Pâz.

અ-અવાખશીન, a-avâkhshîn. કિં આજ્ઞાં ગુના-
હથી પાછો ના કર, પસ્તાવો ના કર. V. imper. Do not
turn away from sin, do not repent.

અ-અવખશાઈ, a-avakhshâi. કિં આજ્ઞાં ના
બક્ષાવ, માફ ના કર. V. imper. Don't cause to
give—bestow ; don't forgive.

અ-આવાયશની, a-âvâyashnī. વિં નાલાયક, અધ-
ઠીત. Adj. Unworthy, unbecoming, not be-
fitting.

જાયહેદ, yāv'hêd. કિં પામેછે, હાંસેલ કરેછે, આપત
—આવક કરેછે. V. Gets, obtains, acquires, earns
(pres. 3rd sing.).

જાયઝાન, âkhêzân. કિં આજ્ઞાં ઉઠ, ઉઠતો રહે. નાં
ઉઠનારા, ઉભા રહેનારા. V. imper. Get up, rise,
continue to rise, get up continually. Subs.
Those who get up—stand up.

જાયન, âvân. નાં પાણીઓ. Subs. Waters (plu.).

જાયવન, yāvân. નાં પામનારા, હાંસેલ કરનારા. Subs.
Those who obtain—acquire.

જાયઝાની, âkhêzânî. કિં આજ્ઞાં તું ઉઠ. V.
imper. Get up—rise (thou).

જાયઝાનદ, âkhêzânad. કિં ઉઠે, પામે, (બીજા પામે)
ઉઠાવે. V. May get up—rise, may obtain—
again, may make to rise, may raise (pres. 3rd
sing.).

જાયહન્દ, yāv'hand. કિં તેઓ પામેછે—હાંસેલ કરેછે.
V. They obtain—acquire—get (pres. 3rd plu.).

જાયવનદ, yāvânad. કિં પામે, પામેછે. V. May get
—acquire; gets (pres. 3rd sing.).

જાયઝાની, hakhzânî. Yas. VIII. કિં આજ્ઞાં તું
મદદ કર, (તેઓને) પુઠે ચલાવ. V. imper. Assist
thou, make (them) to follow. Comp. Av. Rt.

જાય = to follow.

જાયઝન્દ, hêzand. M. K. નાં ખેંચનાર, તાંણનાર.
Subs. One who pulls—draws.

ગમ્ય અખેઝાનીનાક, akhêzânînâk. Dâd. નાં ઉઠાવનાર. Subs. One who wakes, one who causes another person to rise from his seat.

ગમ્યાગમ્ય અખેઝાનીના-કુનશને, âkhejânînâ-kûnashnê. નાં કોઈની કામ માથે લેનાર. Subs. One who undertakes any business.

ગમ્ય અખેઝાનીનીદન, âkhêzânînîdan. ક્રિં ઉઠાવવું, ઉજાગરાવવું. V. To have raised, to have roused (from sleep), to cause to raise (causal). Comp. Per. برخیزانیدن

ગમ્ય યાવાનીનીદન, yâvânîdan. ક્રિં પમાડવું, હાંસેલ કરાવવું. V. To cause to be obtained—acquired. Causal of ગમ્ય

ગમ્ય અખેઝાનીદન, âkhêzânîdan. Bund. ક્રિં ઉઠાડવું, ઉઠાવું. V. To raise, to lift up; to arouse—awake.

ગમ્ય આઝાનગર, âzângar. નાં લોભીઓ. Subs. An avaricious person.

ગમ્ય યાવાન-ગર, yâvângar. નાં હાંસેલ કરાવનાર. Subs. One that causes to acquire or gain.

ગમ્ય અખેઝાન, âkhêzân. ક્રિં ઉઠાવ; નાં ઉઠનાર. V. Raise—lift up. Subs. One who gets up.

ગમ્ય યાવાન, yâvân. ક્રિં પ્રયોગ આગામ હાંસેલ કરાવ. V. causal imper. Cause to be obtained.

ગમ્ય યાવાની, yâvânî. વિં હાંસેલ કરાવનાર. Adj. Causing to be obtained.

ભાષા યાવાનચ, yâvânacha. નાં પામનારાં. Subs.
Even those who obtain—acquire.

ઠાષા આખેઝાનુમ, âkhêzânûm. કિં હું ઉઠાડું. V. I
may raise, I may arouse—awake.

ભાષા યાવાનચ, yâvânacha. Dink. નાં પામનારાં.
Subs. Even obtainers.

મઠાષા આઝોમન્દાન, âzômandân. નાં લોભીઆ. Subs.
Those who are avaricious.

મઠાષા આવઓમન્દાન, avômandân. પાણી રાખનારા,
ઈજગત વાલા, આખરદારો. Adj. Holding, contain-
ing—keeping water (plu.); respectable, honour-
able, worthy of esteem and honour (plu.).

મઠાષા ખાવોમન્દાન, khâvômandân. વિં આખવાલા,
ઉઘરેટા. Adj. Sleepy, drowsy (plu.).

ઠાષા આખેઝોમન્દીહાતુમ, akhêzômandîhâtûm.
વિં અતિશય ઉઠવા લાયકનાઓ, અતિશય માલુમ કરવા
લાયકનાં, ઘણા હાંમેલ કરવા લાયકનાં. Adj. super.
Most liable to get up, most subject to make
known, most worthy of acquiring (plu.).

ઠાષા યાઝોમન્દીહાતુમ, yâzômandîhâtûm. વિં
ઘણા બુદ્ધિયુક્ત થવા લાયકનાં, ઘણા વધારો કરવા લાયકનાં,
ઘણા ઈરાદો કરવા લાયકનાં, ઘણા બુદ્ધિયુક્ત થવા લાયકનાં. Adj.
super. Most worthy of being great—exalted,
most worthy of increase, most worthy of mak-
ing an intention, most worthy of being exalted.

અ-અવા, a-avâ. વિં સાથે નહીં; જુદું. Adj. Not in
company with, not in concert with, separate.

સુ-સુ-સુ અ-અપાર, a-apâr. વિં દુર—આધું નહીં, નજીક.

Adj. Not distant—remote, nigh, near.

સુ-સુ-સુ અએવાર, aêvâr. નાં સાંહાંનનો વખત. Subs. The evening time, eventide, evening.

સુ-સુ-સુ અહવાર, ahvâr. નાં મેહુબુબ, આશુક. વિં સરગરદાન. Subs. A sweetheart, a mistress, a lovely woman. Adj. Wandering, confounded.

સુ-સુ-સુ અ-અપારી, a-apârî. વિં દુરી વગર, રદ થયા વગર. Adj. Without being distant, without being rejected—annulled.

સુ-સુ-સુ અહવારી, ahavârî. નાં સરગરદાંની, હેરાંનગતી. Subs. Wandering, distress, misfortune.

સુ-સુ-સુ અ-અવારીન, a-avârîn. કિં આજ્ઞાં નેકી ના કર. V. imper. Don't practise virtue.

સુ-સુ-સુ અએવારે, aêvârê. See સુ-સુ-સુ aêvâr.

સુ-સુ-સુ યાઝ, yâzî. વિં બુઝેરગ થનાઈ, ઈરાદો કરનાઈ. Adj. Becoming great—exalted, extending.

સુ-સુ-સુ યાવશ, yâvash. હબયાં અં અથવા તે, આ તે. Conj. Or he.

સુ-સુ-સુ યાવી, yâvî. વિં પામનાઈ, હાંસેલ કરનાઈ નેમકે. સુ-સુ-સુ-સુ “પાદી આવી”=પદલો પામનાઈ. Adj. Obtaining, acquiring; as in સુ-સુ-સુ-સુ padyâvî=Obtaining reward.

સુ-સુ-સુ અ-હોશી, a-hôshî. Dâd. નાં અમર્ગી. Subs. Immortality. Comp. Av. અમર્ત્યમ

સુ-સુ-સુ આખેઝીહેદ, akhêzîhed. કિં ઉઠેછે. V. Gets up, rises (pres. 3rd sing.).

૧૭-૭૭૫ યાવશેદ, yâvashêd. કિં પામશે, મેલવશે, હાંસેલ કરશે; V. He will get—make profit, he will gain, he will reap an advantage.

૧૭-૭૭૫ યાવીહેદ, યાવીહેત, yâvîhêd, yâvîhêt. કિં પામેછે, આએપત હાંસેલ કરેછે. V. He gets—obtains, he gains advantage.

૧૭૭૫ આખેજશન, âkhêzashna. નાં ઉઠવું તે, ઉઠાંણ, ઉભાંણ. Subs. Act of rising—getting up, rising.

૧૭૭૫ યાવદાન, âvdân. નાં પાણી રાખવાનું વાસણ, પાણી પીવાનું વાસણ; પાણીનું મથક. Subs. A water-vessel, a drinking vessel; any reservoir of water, as a lake, pond, &c. Per. آب دان

૧૭૭૫ યાવશને, yâvashnê. નાં પામવું તે, હાંસેલિયત. Subs. Obtaining, gaining, profit.

૧૭૭૭૫ આખેજશનાન, âkhêzashnân. નાં ઉઠનારાં. Subs. Those who rise—get up.

૧૭૭૭૫ યાવશનાન, yâvashnân. નાં પામનારાં, હાંસેલ કરનારાં. Subs. Those who obtain—gain.

૧૭૭૭૫ આખેજશની, âkhêzashnî. નાં ઉઠાવવાનું કામ, (ઉંઘમાંથી) જગાડવું, ઉસ્કેરવું; ફરીઆદ, શોર, પોકાર; નેહસ્ત—નાચુદ—નાકતેહમંદ—કોશેશ, એક કામને મજબુત પકડવું. Subs. Act of raising—lifting up—arousing—exciting; complaint, uproar, a loud cry; an unsuccessful effort; laying hold of a work.

૧૭૭૭૫ યાવશની, yâvashnî. નાં પામવું, આએપત, કાયદો. Subs. Act of gaining—obtaining, profit, benefit.

૧૭૭૭૫ આખેજશની, âkhêzashnî. Dink. વિં ઉઠવું, ઉઠી

શકે તેવું, ઉભરાવું, પસંદ કરવું. Adj. Rising, capable of rising; overflowing, choosing, selecting.

અવશ્ય યાવશની, yâvashnî. વિં ઉમેદ ધરાવનારું. Adj. Expectant of hope.

અવશ્ય આખેજશને, ખેજશને, âkhêzashnê, khêzashnê. નાં ઉઠાણ, ઉઠવું; માલમ કરવું. Subs. Act of getting up; act of making known.

અવશ્ય ખેજશની, khêzashni. Dâd. નાં માલમ કરવું, વા-કેફ કરવું; ઉઠાવવું. Subs. Giving information, making known, acquainted with; raising, lifting up.

અવશ્ય યાવશને, yâvashnê. નાં ખેલવવું, હાંસેલિયત, જે કંઈ ખેલવેલું તે. Subs. Act of gaining, profit, what is obtained.

અવશ્ય યાવશને-મીનશને, yâvashnê-mânashnê. વિં વિચારને મળવું. Adj. Coinciding with one's views.

અવશ્ય યાવશત, yâvasht. Vand. XX. કિં પામ્યું. V. Obtained, acquired (past tense).

અવશ્ય હાવેશત, hâvêsh. Afg. Ghâm. નાં ચેલો, શિષ્ય-નાર, શિષ્ય, શાગેરદ, ખેહુદીન. Subs. A disciple, a pupil, a learner, a scholar, a layman. Av.

અવશ્ય અવશ્ય

અવશ્ય સાજેશ, sâzêsh. Dink. નાં બનાવ, સંજોગ; બનાવવાનું કામ, બંધ બેસાડવું; તૈયારી. An event, coincidence; act of making—performing, adapting; preparation. Per. سازش

અવશ્ય હેખેશ, hêkhzêsh. Vand. XIX. કિં તુને ચલાવવું જોઈએ, તુને માર્ગ બતલાવવો જોઈએ. V. You

should guide—show the way. Comp. Av.

આહિસ્તે

૧૯૪૭ આહિસ્તે, âhêste. કિં અં હલવે, હલવે રહીને. Adv.

Slowly, gently. Per. આહિસ્તે

૧૯૪૭ અ-અવસ્યાર, a-avaspar. કિં આજ્ઞાં ના સોંપતો
—સપુરદ કરતો. V. imper. Don't entrust, don't
give in charge of, don't deliver over to. Con-
trast Pâz. સપુરદ, Per. સપુરદ

૧૯૪૭ અ-અફસ્તુન, a-afastun. કિં આજ્ઞાં ના ફેરવ. V.
imper. Don't change—turn.

૧૯૪૭ આહેન, આહીન, âhen, âhîn. Yas. XXX. નાં
લોહું. Subs. Iron. Comp. ૧૨૪૭

૧૯૪૭ આહેન, આહીન, âhen, âhîn. See ૧૨૪૭

૧૯૪૭ અખેઝનાની, âkhêzînânî. Dâd. કિં હું ઉઠાડીશ,
હું અગૃત કરીશ. V. I will make (him) rise—get
up, I will arouse.

૧૯૪૭ અખેઝનાનદ, âkhêzînânad. કિં ઉઠાડે, જગાડે.
V. May make (him) rise—get up, may arouse.

૧૯૪૭ યાવીનદ, yâvînad. કિં મેલવે, પામે. V. He may
get—obtain—acquire.

૧૯૪૭ યાવેન્દ, yâvênd. કિં મેલવશે, પામશે. V. Will gain
—acquire. Comp. Per. પામશે

૧૯૪૭ હેખઝીનદ, hêkhzînad. Vand. XIX. કિં હું માર-
ગે ચલાડે. V. I may guide—direct.

૧૯૪૭ હેખઝેન્દ, hêkhzênd. Vand. કિં તે ચલાવે—માર્ગ
બતાવે. V. He may guide—lead the way.

જાણનાં શબ્દો આખેજનશની, ākhêzînashnî. નાં ઉઠાડવાનું કામ, જાગૃત કરવું. Subs. Raising, lifting up, arousing.

જાણનાં શબ્દો આવીનશની, yâvînashnî. નાં પમાડવાનું-હાંસેલ કરાવવાનું કામ. Subs. The act of causing acquisition or gain.

જાણનાં શબ્દો આખેઝીનદ, ākhêzînad. કિં ઉઠે, પામે; V. He may get up—rise, he may obtain.

જાણનાં શબ્દો ખેઝીનમ, khêzînam. કિં હું ઉઠું. V. I may rise—get up.

જાણનાં શબ્દો અ-અવીઝે, a-avîzê. વિં ગડબડ, અપવિત્ર, નાપાક, અશુદ્ધ. Adj. Turbid, foul, polluted, impure, unclean, inaccurate, incorrect.

જાણનાં શબ્દો આખેઝેદ, ખીઝેદ, ākhêzêd, khîzed. કિં ઉઠે, ઉભો થાય, ચાહે. V. May rise—get up, may wish.

જાણનાં શબ્દો ખેઝીદ, khêzîd. નાં ફીકર, ચીંતા. Subs. Anxiety, concern, solicitude. Pâz. ૫૨૫

જાણનાં શબ્દો યાવેદ, yâvêd. કિં પામે—હાંસેલ કરે; જાણે. V. May get—obtain; may come to know.

જાણનાં શબ્દો હાઝેદ, hâzêd. કિં તે આપે છે. V. He gives.

જાણનાં શબ્દો ખેઝીદ, khêzîd. જું હું ઉઠું. ઉભું થયું. Past part. Risen, got up, stood up.

જાણનાં શબ્દો આખેઝીદાન, ākhêzîdan. કિં ઉઠવું, ઉભું થવું, ઉભી નવું; માથે લેવું; માલમ કરવું; પામવું, હાંસેલ કરવું. V. To rise—get up, to leave one's seat, to stand up; to undertake, to take upon one's self any business; to make known; to obtain—acquire.

૧૧૯૭૭ યાઝીદન, yāzīdan. કિં બુઝેરગ-બુલંદ થવું; ઈરાદો કરવો; હાથ લંબાવવા, કોટી કરવી. V. To be great—exalted; to make an intention, to be at, to have an eye to; to stretch out the arms, to embrace. Per. یازیدن

૧૧૯૭૭ સાઝીદન, sāzīdan. કિં બનાવવું, તૈયાર કરવું; સાચું કરી આપવું, કાંકાં મારીને શોધવું; હથિયારબંદ કરવું. V. To make, to mould, to prepare; to verify; to search for by groping; to arm. Per. سازیدن

૧૧૯૭૭ હખઝીદન, hakhzīdan. કિં ઉઠવું, પુઠે જવું, અગવું, પાછલ લાગવું. V. To get up—rise, to follow, to awake, to pursue. Comp. Av. Rt. ૧૧૯૭, ૧૧૯૭૭

૧૧૯૭૭ હાઝીદન, hāzīdan, Pah. Shah. કિં રડવું; શોક કરવો; ઝેવું, નેઘાહ કરવી. V. To weep, to cry, to bemoan; to see, to observe, to mark, to direct the mind.

૧૧૯૭૭ હાઝેમ, hāzēm. કિં હું આપુંછું. નાં છલમ કરવો, નહસાડી મુકવું. V. I give. Subs. Oppressing, putting to flight. Comp. Ar. هازم

૧૧૯૭૭ હાજેર, hājēr. કિં અં નજદીક આવેલું, હાજેર, નાં રોકડ; રહેનાર, પડોશી. Adv. Being at hand, close at hand, present. Subs. Ready money, an inhabitant, a neighbour. Per. حاضر; as in

૧૧૯૭૭ ૭૧ ૧૧૯૭૭ ૭૧ ૧૧૯૭૭ ૭૧ ૧૧૯૭૭ ૭૧ ૧૧૯૭૭ ૭૧

૧૧૯૭૭ અ-અજદરન, a-ajdarun. કિં આશાં ના કાપ, ના કાડ. V. imper. Don't cut, don't tear—rend.

૧૯૪ આખેઝે, âkhêzê. ભૂં કું ઉઠાવેહું. Past part.
Raised, lifted up.

૧૯૪ યાવ, yâv. કિં તું પામ; નાં પામનાર. V. imper.
Acquire (thou). Subs. One who acquires.
Comp. Av. Rt. ૭ Per. یاب, بیاب

૧૯૪ સાઝ, sâz. કિં તું બનાવ—કર, નાં બનાવનાર, કરનાર.
V. imper. Do—make (thou). Subs. One who
does—makes. Per. ساز

૧૯૪ યાજ્વાર, yâjvâr. Pah. Shâh. વિં પરસ્તેશ કર-
નારની મીશાલે, પરસ્તેશ—વખાણ કરનાર તરીકે. Adj.
Like an adorer, in the capacity of a worshipper
—praiser. Av. Rt. ૬ = to adore. Comp. ૬
to Per. وار (possessing, resembling as شاهوار)

૧૯૪ હાક્ટે, hakhtê. Bund. નાં પીડુ. એ નો અગડેલો
આકાર. Subs. The abdomen. Corrupt form of
પાચ

૧૯૪ હાઝુઈદન, hâzuîdan. કિં હેરાન થવું, હલકાર્થમાં
રહેવું. V. To be harassed, to suffer pains, to
remain in meanness.

૧૯૪ હાચુનાન, hâchunân. નાં એક નદીનું નામ છે? Subs.
The name of a river?

૧૯૪ આખેઝુમ, âkhêzum. કિં હું ઉઠું—ઉભો આઉં; હું
પામું. V. I may get up—stand up—rise; I may
get—acquire.

૧૯૪ હેઝુમ, hêzum. Gloss. નાં કાઠી, ખાલવાનાં લાકડાં.
Subs. Firewood, fuel. Comp. Per. هيزم Sans.
इष्म. Comp. ૫

અવગણ યાવીનદ, yâvinad. ક્રિ० see અવગણ

અવગણ યાવાં, yâvân. નાં પામનારા, હાંશિલ કરનારા. Subs. Those that obtain—acquire.

અવગણ અખજે, akhjê. નાં દેરમનો છાપ. Subs. The stamp of a *deram*.

અવગણ યાઝે, yâzê. નાં આરાધના કરનાર. Subs. One who invokes—pays homage to (celestial spirits).

અવગણ યાઝે, yâzê. વિ० આરાધના-વખાણને લગતું. Adj. Pertaining to adoration—praise.

અવગણ યાફે, yâfê. Pah. Shâh. વિ० બેહુદું, મુરખાઈ બરેલું, ફોકટનું. Adj. Absurd, foolish, stupid, vain. Per. یاو

અવગણ યાવે, yâvê. વિ० ગુમ થયલું, પાથમાલ થયલું નાં મદદ; બેડી કહાડેલી વાત. Adj. Lost, ruined, destroyed. Subs. Assistance, help; a fiction.

અવગણ હાઝે, hâzê. નાં વાલી, મુતવલી, નેઘાહ રાખનાર. Subs. A guardian, a patron, the superintendent or administrator of any charitable institution, a keeper.

અવગણ આવકશ, âvkash. નાં પાણી ખેંચનાર—લઈજનાર, પાણી ભરવાની ચામડાંની બાટલી. Subs. A drawer or carrier of water; a leather water-bottle. Per. آبکش

અવગણ યાજગી, yâjgî. નાં પરસ્તેશ, આરાધના, નામનું સ્મરણ કરવું (જેમકે અવગણ દેવ યાજગી). Subs. Worship, adoration, act of invoking (as in અવગણ dēv-yajgî).

અવગત, yâvagî. નાં આએપત, આવક, પામવું.
Subs. Gain, income, earnings, gaining.

આહુ, અહી, âhû, ahî. Gloss. નાં એબ, ખામી, ક-
મૂર, ઈક્લત; હરણ. Subs. Imperfection, blemish,
defect, failing, fault; an antelope, a deer.

આખેજનદ, âkhêjînad. કિં ઉઠે, ઉભરાય. જેમકે
ઠાંજણ ગણ વાદે આખેજનદ (શરીરનો) પવન ઉભરાય. V.
May sprout—issue, may rise, break forth; as
ઠાંજણ ગણ vâdê âkhêjînad.

આજગી, yâzgi. See અજગી yâjgi.

હાજંદ, hajand. નાં ખેંચનાર, તાણનાર. Subs.
One who pulls—draws.

અ-અવજરોમન્દાન, a-avjârômandân. નાં
નાહીમતીઓ, હીચકારા; વગર ચમત્કારનાં. Subs.
Cowards, those who fear danger, timid persons;
having no miracles—wonders.

અ-અફઝલ, a-afzul. કિં આજાં પરેશાન—હેરાંન ના
કર. V. imper. Don't make distracted—sad,
don't harass.

દો-હફત, બી-હફત, dô-haft, bî-haft. વિં એ સાત-હફતા,
ચૌદ. Adj. Twice seven. fourteen. Av. અવગત અવગત

યાફત, yâft. નાં મોરાદ, આએપત, નફો, હાંસેલ, કિં
પામ્યું, મેલ્યું. Subs. Wish, desire, income, gain,
profit, winnings. V. He obtained—acquired.
Av. અવગત, Per. یافت

યાફતશ, આયપ્તી, યાફતી, yâftash, âyaptî, yâftî.

નાં આએપત, આવક, કમાણી, નફો, હાંસેલિયત. Subs. Gain, income, earnings, profit, advantage. Av.

آیفت, Per.

આકતગી, yâftagî. નાં મેલવવું, હાંસેલ કરવું, હાંસેલિયત. Subs. Obtaining, acquiring, gain.

આકતીનેદ, yâftînêd. Dâd. કિં પામેછે, હાંસેલ કરેછે. V. He gains—obtains—acquires.

આકતીનીદન, yâftînîdan. કિં પામવું; પમાડવું. V. To obtain; to cause to obtain.

આકતે, yâftê. ભૂં કું પામેવું, મેલવેવું, હાંસેલ કરેવું. Past part. Got, obtained, acquired. Per. یافت

આકતન, આયપન, yâftan, âyaptan. કિં પામવું, હાંસેલ કરવું, આએપત કરવી, નફો મેલવવો. V. To gain, —acquire, to make money by, to earn, to get profit. Av. Rt. ૯ (as in آیت), Per. یافتن

આકતે, yâftê. Khord. Av. See ૧૯૦ yâftê.

અયાવચ, ayâvacha. ઉભયાં અં યા, વલી, અથવા. Conj. Or, also.

યાવ, અયાવ, yâv, ayâv. S.G. See ૯૦૦ ayâvacha.

આએઝમ, âkhezam. See ૬૧૦ âkhêzum.

યાવમ, yâvam. કિં હું પામું—હાંસેલ કરું. V. I may obtain—acquire. Per. یام

સાઝમ, sâzam. કિં હું બનાવું—કરું—સમારું, હું તૈયાર કરું—હથિયારબંદ કરું. V. I may make—perform, I may prepare—arm. Per. سازم

આવર, khâvar. Per. Vajar. નાં મેહરબાની રાખનાર, બરદાશત કરનાર, પરવરેશ કરનાર, સાહેબ; સોસનાર;

દગમણ—પૂર્વ દિશા. Subs. One who shows kindness—regard, a protector, a guardian; one who endures; the east, the eastern region.

Per. خاور

જાવર, yâvar. નાં મેલવનાર, પામનાર; મદદગાર. Subs. One who obtains—gets; a helper. Per. پاوار

જાવેર, yâvêr. વિં હુંમેલદાર. Adj. Pregnant.

ખાવરાંની, khâvarânî. વિં મેહેરખાની—ખરદારત કરનારાઓ. Adj. Those who are kind, those that are hospitable, those who treat with care and attention.

ખાવરાંની, yâvarânî. વિં મદદ કરનારા. Adj. Those who assist—help.

ખાવરી, khâvarî. નાં મેહેરખાની, પરવરશી, દયા. વિં દયાળુ. Subs. Favour, grace, protection, compassion, mercy. Adj. Merciful. Pâz. مساعد

ખાવરી, yâvarî. નાં મદદગારી. Subs. Aiding, helping. Per. ياري

અ-અવરદાર, a-avardâr. વિં વગર હુંમેલનું, ગર્ભ-વાળું નહીં. Adj. Not pregnant, not conceived.

અ-અજરન, a-ajrun. કિં આજ્ઞાં ના ખોદ—ખણ. V. imper. Don't dig, don't excavate.

જૂન

ખાજ, khâj. નાં કાનનો ચાપડો; ક્રિસ. Subs. The flap of the ear; the Christian cross. Per. خاج

યાચ, yâch. Dâd. એક પ્રત્યય છે જેનો અર્થ “લગતું”

થાયછે :—જેમકે જૂઝૂ કાએદાને લગતું. An affix denoting *pertaining to*; as જૂઝૂ = pertaining to law.

જૂઝૂ હાજત, hâjat. નાં મોરદ. Subs. Need, necessity, desire.

જૂઝૂ

જૂઝૂ યાઝન, yâzân. નાં ઈરાદો—ધારણા કરનાર. Subs. One who makes an intention, one who proposes to himself.

જૂઝૂ અ-સઝદા, a-sazdâ. વિં નિરપરાધી, યુનાહ—તકસીર વગરનું, પાક. Adj. Innocent, guiltless, sinless, pure.

જૂઝૂ યાઝદન, yâzîdan. કિં ઈરાદો કરવો, ધારણા કરવી; અકસોસ કરવો; હુલંદ થવું; હાત લંબાવવો, કોટી કરવી. V. To intend, to propose to oneself; to desire, to feel sorrow, to suffer grief, to be exalted—elevated; to stretch out the arms, to embrace. Per. یا زیدن

જૂઝૂ અહઝુન, ahazun. Gloss. કિં અં આએ જમાને—વખતે, આએ પહે, હમણા. Adv. At this age—time, at this moment, presently.

જૂઝૂ ખાઝને, khâzanê. નાં પોતાની ઓરતની બેહેન, સાલી. A wife's sister, sister-in-law.

જૂઝૂ ખાઝે, khâzê. વિં અમીર ડીધેલું. Adj. Leavened.

જૂઝૂ યાઝે, yâzê. નાં ધુજરી, ધુજરો. Subs. Trembling, shivering, trepidation, woe, horror.

યઝગી, yāzagī. નાં પુજનાર, ઈજનાર, આરાધના કરનાર, પરસ્તેશ—વખાણ કરનાર. Subs. A worshipper, adorer, one who pays divine honours to, one who praises.

જાતીય

જાતી અ-અત, a-at. કિં અં એ એમ નહીં, નહીં તો. Adv. I wish you would not, if not.

જાતી અખત, akht. નાં ઝુંડો. (જાતી અખતરનો ટુંકો.) Subs. A banner, ensign (contraction of જાતી akhtar).

જાતી અખત, akht. નાં એક મોટા જાદુગરનું નામ છે. Subs. The name of a great conjuror, called *Akht-Jādu*.

જાતી અખત, akht. Gloss. નાં મીસાલ; ઉઠાડવું, ઉઠચું; દોસ્ત; નજર, નેગાહ; ઉપર ખેંચવું. વિં ખરાબ; એકમલતું, નજદીક. Subs. Simile; raising, lifting up, getting up; a friend; the eye, a look; pulling up. Adj. Bad, evil; similar, near.

જાતી અખત, akhta. Dād. કિં અં તુરત, જલદી; જેમકે જાતી “અખતચાર” = તુરત ઉપાય કરનાર. Adv. Immediately, quickly; as જાતી = akhtachār = one who adopts remedies—measures immediately.

જાતી અખત, akht. નાં ગલીચાઈ, નજીસાત, કાદવ, કચરો. વિં ખુરં, ખરાબ. Subs. Filthiness, rubbish, refuse. Adj. Bad, wicked, ill. Av. જાતી

જાતી અખત, akhta. નાં ભાઈ. Subs. A brother.

જાતી આખત, ākht. નાં અજમાયશ, તપાસ. કિં તપાસ્યું. Subs. An experiment, experience, trial. V. Made an experiment, experienced.

જુલ ઈશ્ત, isht. નાં મરજી, ઈચ્છા, આદેશ ; જેમકે, = જુલજુલ
સર્વથી સારી મરજી. Subs. Wish, desire, choice,
will ; as જુલજુલ = the best wish. Av. 𐬔𐬀𐬭𐬀 = Sans.
इष्टि. Av. Rt. 𐬔𐬀 = S. Rt. इष् = to wish.

જુલ ઈહદ, ihêd. એક પ્રત્યય છે કે જે વર્તમાનકાલ ત્રીજા પુરુષ
એકવચનની નિશાની તરીકે વપરાય છે. જેમકે જુલજુલ
આસ્તુની હદ = તે જુવેછે. A verbal termination
denoting present tense third person singular ;
as જુલજુલ = āstunihêd = he sees.

જુલ ઓખત, ôkht. નાં બેહેન. Subs. A sister. Ar. أخت
જુલ ખાદ, khâd. નાં ચીલ, સોરી, ગરડપક્ષી. Subs. A
kite, a rapacious bird of the hawk kind, an
eagle. Per. خاد

જુલ ખાદ, khâd. નાં સ્વાદ લેવો તે, ખાવું તે. Subs. Eating,
tasting. Av. Rt. 𐬔𐬀𐬭𐬀 = Sans. Rt. स्वाद् = to taste.
જુલ ગશ્ત, gasht. કિં કચું, બદલાઈ ગયું. V. Turned
(round), altered. Per. گشت

જુલ દશ્ત, dasht. નાં જંગલ, વેરાંન. Subs. A forest or
wood, a plain without water. Per. دشت

જુલ દસ્ત, જસ્ત, dast, jast. નાં હાથ, બેર, કુદરત, કાબુ,
મજબુતી. Subs. Hand, strength, power, restraint,
vigour. Av. 𐬔𐬀𐬭𐬀 = Sans. हस्त = Per. دست

જુલ દાદ, dâd. નાં કાપનાર, ભાંજનાર ; જેમકે જુલજુલ
અસ્ત-વી-દાદ = હાડકું ભાંજનાર, દેવનું નામ છે. Subs.
One who cuts—breaks ; as જુલજુલ = ast-vî-dâd =
one who breaks the bones, name of a Dev.
Av. Rt. 𐬔𐬀, 𐬔𐬀 = S. Rt. दो, दा = to cut.

૧૭૭ દિશત, disht. Vand. XVII. નાં દેખાડનાર ; હાથનું

૧૭૭ આંગળું ; અરધી બીલસ. Subs. That which shows ; a finger ; half a span. Av. 𐬨𐬀𐬭𐬀𐬎

૧૭૭ યજદ, yazad. નાં ઈશ્વરી માનને લાયકનો, ઈજવાને લાયકનો (અસલ અર્થ), ખોદા ; ઈજદ, કરેસ્તો. Subs. Worthy of divine honours—adoration (lit.), God ; an angel. Av. 𐬵𐬀𐬭𐬀𐬎 = Per. 𐬵𐬀𐬭𐬀𐬎 Av. Rt. 𐬵𐬀𐬭𐬀𐬎 = to adore.

૧૭૭ યશત, yasht. નાં યશત, આરાધના, બંદગીઓનું નામ છે, નેમકે. “અહુરમજદયશત,” ક્રિં ઈજયું. Subs. Yasht, invocation, praise (to celestial spirits), name of certain prayers, as Ahurmazd yasht. V. Invoked. Av. 𐬵𐬀𐬭𐬀𐬎

૧૭૭ યાત, yât. નાં એક ગુનાહનું નામ છે કે જેનો વજન એક સો હેંસી (૧૮૦) અસ્તેરનો છે. Subs. The name of a crime whose heaviness is equal to 180 *Astérs*.

૧૭૭ યાદ, yâd. નાં યાદદાસ્ત, અજબર, યાદ ; અગૃતી, બેદારી ; નકશ, ચિતાર ; દિલમાં નેગાહ રાખવી. Subs. Remembrance, recollection by heart, memory ; the state of being awake, vigilance ; painting, picture ; keeping in the heart. Per. 𐬵𐬀𐬭𐬀𐬎

૧૭૭ શેદ, shêd. એક પ્રત્યય છે કે જે બવિધકાલ ત્રીજા પુરૂષ એકવચનની નિશાની તરીકે વપરાય છે, નેમકે 𐬵𐬀𐬭𐬀𐬎 “આસ્તુનશેદ = તે જશે. A verbal termination denoting future tense third person singular ; as 𐬵𐬀𐬭𐬀𐬎 astunashêd = he will see.

૧૭૭ સખત, sakht. વિં કઠણ, મજબુત, અઘરું, સખત, એસ્મા-

વાળું, Adj. Hard, solid, strong, difficult, firm, violent, intense. Per. سخت

ભુ હખત, hakht. નાં પીડ, મરદની અત, ગાંડનું સુરાખ. Subs. The abdomen, the male organ of generation, the anus. Comp. Av. ^{જાંડખત}

ભુ હખત, hakhta. નાં જનાકાર, છીનાલ. Subs. An adulteress.

ભુ હસ્ત, અસ્ત, hast, ast. કિં છે. V. Is. Av. ^{જાસ્ત} = Sans. अस्ति = Per. است, هست

ભુ હાત, hât. કિં આજાં ઉઠ, ઉભો થા. V. imper. Get up, rise, stand up.

ભુ હાત, hât. Yas. IX. નાં આજુ, દંડ; જેમકે. ભુજાલ દરાહાત = પોહોલી—કુશાદે—આજુ. Subs. The arm from the shoulder to the elbow; as ભુજાલ farâhât = developed—expanded arm from the shoulder to the elbow.

ભુ હાત, hât. નાં હા, ભાગ. Subs. A chapter, a portion, a section. Av. ^{જાહાત}

ભુ હાદ, hâd. કિં છે. V. Is. Pâz. ^{હાદ}

ભુ હાદ, hâd. ભૂં કું યજદાંએ ગખેલું. Past part. Preserved by God.

ભુ હાદ, hâd. કિં હોતે. M. K. chap. I. Had been, would have been. Pâz. ^{હાદ}

ભુ હખત, હાત, hêkht, hât. Gloss. નાં આઈન, રવેશ; રોનક; આદદાસ્ત, અમૃતી; નકશ, ચિતાર. Subs. Usage, custom; elegance, beauty; memory, wakefulness; painting, picture.

જીવ હેદ, héd. કિં હોય, V. May be.

જાજીવ અસ્તા, astâ. નાં જરથોશ્તની અવસ્તાની કેતાબો.

Subs. Avastâ, Books of Zoroaster.

જાજીવ અહદા, ahadâ. Gram. Das. Pêsh. વિં એક,
૧. Adj. One, 1.

જાજીવ એસ્તા, êstâ. Per. Vajar. નાં સેતાએશ, વખાણ.

Subs. Praise, encomium.

જાજીવ જાજીવ અહદા-અસરીઆ, ahadâ-asarîâ. Gram.
Das. Pêsh. વિં અગીઆર, ૧૧. Adj. Eleven, 11.

જાજીવ જાજીવ અહદા-અસરીન, ahadâ-asarîn. Gram.
Das. Pêsh. સંખ્યાં વિં એકવીસ, ૨૧. Numer.
adj. Twenty-one, 21.

જાજીવ જાજીવ યથા-અહુ-વઈરીઓ, yathâ-ahu-vairîô. Nyâ.
Khur. નાં એક બંદગીનું નામ છે. “યથા અહુવઈર્યો.”

Subs. Name of a prayer, *Yathâ Ahu-Vairîô*.

Av. ફેરહાદાઈ જીવ અહુવઈર્યો

જાજીવ જાજીવ યશ્તે-ગેહાંન, yashtë-gêhân. નાં ગેહેસારહું.

Subs. Prayer for the dead body before final disposal.

જાજીવ જાજીવ યશ્તે-ગાહ, yashtë-gâh. નાં આરાધના કરવાની
જગા. Subs. Place for adoration—invocation.

જાજીવ અખત-અએત, akht-aêt. કિં ખરાબ—નહાઈ છે. V.
Is bad—evil—hurtful.

જાજીવ અખત-હેદ, akht-héd. કિં ખરાબ થાયછે, વિં
ખરાબ, નહાઈ, બુદ્ધ. V. Becomes bad—evil. Adj.
Bad, evil, foul, wicked.

જાણતું દશતાન, *dashtân*. નાં ઓરતની જવાનીનું ચિહ્ન-
નિશાની, દસ્તાન. Subs. Menses, menstrual dis-
charge, marks—signs of youth in women. Av.
જાણતું, Per. دشتان

જાણતું હસ્તાન, *hastân*. નાં જેઓ હઈયાત છે તેઓ, હૈયાતી
વાલાઓ. Subs. Those who exist—live, the exist-
ing people. Comp. Av. જાણતું

જાણતું હાતાન, *hâtân*. Vîsp. નાં યજ્ઞરેનાં હાઓકરદાઓ.
Subs. Chapters of Yaçna. Comp. Av. જાણતું

જાણતું આસ્તાનીહા, *âstânîhâ*. નાં આકતો, વધનો.
Subs. Calamities, afflictions, misfortunes, im-
pediments.

જાણતું અ-અતીબુન, *a-atîbûn*. કિં નાં બેસ. V. Don't
sit.

જાણતું આસ્તાને, *âstâne*. See જાણતું âstânîha.

જાણતું અયુતાક, *ayutâk*. નાં એક કકડો—ટુકડો; એકણું.
સાદું. (એ શબ્દ જાણતું અયોતાકનો બીગડેલો લાગે છે.) Subs.
One piece—part, single, solitary, simple. (This
word seems to be the corrupted form of જાણતું
ayôtâk.) Comp. Per. یکتا

જાણતું ગશતાકે, *gashtâkê*. વિં ફરતું, હીલતું. Adj.
Turning, moving.

જાણતું ચેહાર તાકે, દોદો તાકે, *chêhâr tâkê, dódô tâkê*.
નાં ચાર કડકા—ટુકડા. Subs. Four pieces—divi-
sions; four parts.

જાણતું યશતાકે, *yashtâkê*. વિં યજ્ઞરે—આરાધના કરવા

લાયક ; નાં આરાધના કરેનાર. Adj. Worthy of adoration—divine homage. Subs. One who performs Yaçna, an adorer of celestial spirits.

ગામ્ભુ સેદ-તાકે, sêd-tâkê. નાં સીતેર તુકડા. Subs. Seventy pieces—parts.

સાતુનેદ, sâtunêd. Nyâ. Atash. કિં તે ચાલે—પોહોચે. V. He may go—pass—reach.

હાખઝેદ, hakhzêd. Vand. XVIII. કિં પાસે અચ ; ઉત્પન્ન થાય ; પરીણામ નીપજે. V. May go by ; may be produced ; may result.

હાતાદ, હસ્તાદ, hâtâd, hastâd. Nyâ. Atash. કિં આજે, હોજે. V. Be, may it be (benedictive).

હાદુખત, hâdukht. Dink. નાં એકવીસ તુસ્ક મધે-નાં એક તુસ્કનું નામ છે ; એક બંદગીનું નામ છે. Subs. One of the names of the twenty-one Nosks ; the name of a prayer. Comp. Av. *hâdukhtâ*

હાતામ, hâtâm. Vîsp. નાં હસ્તી—હૈયાતીવાલાઓ ; બીજાઓ, લોકો ; એક કરદાનું નામ, જેમકે.—*hâtâmâ* Subs. Those who are living—existing ; others, people ; the name of a chapter of Yaçna. Av.

સાત્તુ ગામ્ભુ

આખતાર, âkhtâr. નાં ઉપર ઝેંચનાર, આહર લાવનાર, અન્નમાવનાર, છાંટનાર, અરાબ કરનાર. Subs. One who pulls up, one who brings forward, one who makes an experiment—trial, one who sprinkles, one who does evil—harm.

૧૪૧૯ ઈશ્તાર, *ishtâr*. Yt. *Sîrôz*. નાં ચાહનાર. Subs.
One who wishes—desires. Av. Rt. 𐬨𐬀 = to
desire.

૧૪૨૦ ઈશ્તાર, *ishtâr*. Vand. V. નાં ઉભું રહેનાર;
જેમકે ૧૪૨૦ = ગાડીમાં ઉભો રહેનાર, પેહલવાન. Subs.
One who stands; as ૧૪૨૦ = one who stands
on the chariot; a hero.

૧૪૨૧ દાશ્તાર, *dâstâr*. Yas. I. નાં રાખનાર; જેમકે
૧૪૨૧ = અકકલ રાખનાર (અસલ અર્થ), પાહાડનું નામ છે.
Subs. A keeper, as ૧૪૨૧ = one who possesses
sense (lit.), name of a mountain.

૧૪૨૨ યશ્તારાન, *yashtârân*. Gram. Dr. Spiegel. વિં
ઈજવા લાયકના. Adj. Worthy of being invoked—
praised—adored.

૧૪૨૩ હખ્તી, *hakhtî*. નાં પીડું. Subs. The abdomen.
Av. ૧૪૨૩ = Sans. सविथ.

૧૪૨૪ હદિ, *hâde*. Sad. Bund. નાં એક હાં. Subs. A
chapter (of Yaçna). Av. ૧૪૨૪

૧૪૨૫ આખ્તેહ, *âkhtêh*. નાં બાહર ખેંચવું, ટાંગવું, પોહોં-
ચવું. Subs. Pulling out, suspending, reaching.
Comp. Per. آختن

૧૪૨૬ આતશ, *âtash*. Gloss. નાં આતશ. Subs. Fire.
Av. ૧૪૨૬, Per. آتش

૧૪૨૭ યશ્તશ્ને, *yashtashné*. નાં ઈજવું, ઈજાણ. Subs.
Act of invoking—praising; adoration.

૧૫૭૭૭૭૭ અખ્ત-ગાવ્યાન, akhta-gāvyān. નાં એ ખોલ
જેવું “અખ્તર” નો ટુંકો થયલો છે; ગાવ્યાની જુંડો, કે જે
પાદશાહ કરેદુને એહાકની સાથે લડાઈ કીધી તે વખતે “ગાવે
આહંગર” નામના લોહારે આમડાનો બનાવ્યો હતો. Subs.
(The first part of this word (જેવું) is the contrac-
tion of જેવું “akhtar.”) The Gāvyānī banner
—flag, which the blacksmith Gāvê had made
of leather during the fight between Farêdûn
and Zohâk.

૧૫૭૭૭૭૭ અખ્તજાદૂ, akhtjâdû. નાં એક ખરાબ માણસનું
નામ છે, કે જેને અખત જાદુ કહે છે. Subs. Name of a
wicked man, the name of a notorious magician
generally called Akht the sorcerer. (See the
tale of Gôshîta Faryân.) Av. 𐬀𐬎𐬎𐬎𐬎𐬎 Pâz.

Per. أخذ جادو

૧૫૭૭ અખ્તીક, âkhtîk. વિં ખેંચવું, તાણવું. Adj. Pulling,
drawing.

૧૫૭૭ આખ્તી, âkhtî. ભૂં કું ખેંચવું, ઉપર લાવેવું. નાં દુરી;
મેહેનત, કોશિશ. વિં આંધે, છેડે. Past part. Drawn,
pulled up, brought up. Subs. Distance, trouble,
endeavour. Adj. Distant, remote. Comp.
Per. آخته

૧૫૭૭ યાતી, યાઈતી, yâti, yâitî. Dink. નાં ચાલચલણ,
રીતભાત; પેશો—ધંધો કરનાર, ઉદ્યોગ કરનાર, રોજગાર
ચલાવનાર, જીંદગીની રીત. Subs. Behaviour, de-
meanour, manners; a professional man, a man
of business, a man carrying on some trade,
course of life. Av. 𐬀𐬎𐬎𐬎𐬎, Sans. यात.

યાદી, yâdî. નાં નોંધ, યાદદાસ્ત. Subs. Memorandum, remembrancer, *memento, souvenir*.
Per. یاد

યશ્તે-ગાથ, યશ્તે-ગાસ, yashtë-gâth, yashtë-gâs. નાં ગાથાની આરાધના. Subs. Adoration—praise of the *Gâthâ*.

હાતે-ગાથ-ગાસ, hâtê-gâth-gâs. નાં ગાથાનો હા—ભાગ, ગીતાનો ભાગ. Subs. A chapter of the *Gâthâ*, a section of the hymn or religious song in verse.

અખ્તે-યાતૂ, akhtë-yâtû. See અખ્ત-જાદુ. akht-jâdu.

દાદ-દીનાઈ, dâd-dînâî. નાં ઈનસાફી મજહૂબ, ઈનસાફી કાયદો, દીનને લગતો ઈનસાફ. Subs. The true religion, a just law, religious justice, justice conformable to religion.

દાદે-ગવાહી, dâdê-gavâhî. નાં દીનને લગતી ગવાહી, મહજબી સાક્ષી. Subs. Religious evidence—testimony. Comp. Per. گواهي + داد

યશ્ત-દીનાઈ, yashta-dînâî. નાં કાયદાસરની આરાધના, મહજબી આરાધના, દીનને લગતી આરાધના. Subs. Proper—just adoration, religious adoration—worship.

સખ્ત-ગવાહી, sakht-gavâhî. નાં સખ્ત—કઠણ—મજબૂત સાક્ષી. Subs. A powerful witness, strong evidence. Comp. Per. گواهي + سخت

સખ્ત-દીનાઈ, sakht-dînâî. વિં કરદા—સખ્ત

ઈનસાફવાળું, મજબુત ઈનસાફી. Adj. Strictly just, rigidly equitable.

સખ્ત-સનેહી, sakht-sanêhî. વિં મજબુત હથિયાર રાખનાર. Adj. Possessing a powerful weapon.

આએ બોલ દીનકદં મધે નીચલી એબારતમાં આવ્યો છે. This word occurs in the following sentence in the Dinkard:—

જાણનારું શબ્દકોશ

હાતસ્ત, અખ્તસત, હાતેદ, hâast, akhtast, hâted.

Gloss. કિં ચાલે, આવે. V. May walk—come.

ગષ્ટીન, gashtîn. નાં ફેરાવો. Subs. A circuitous turn, winding, circumference. Per. گشت

ગષ્ટીનાદ, gashtînâd. Yas. XXVIII. કિં (ખોદા કરેને) તે ફરે—ચકરાવો લે. V. May he take a circuitous turn, may he take a round.

ગશ્ત-દદ, gasht-dad. કિં ફરવું આપે—ફરે. V. May give a walk, may take a walk.

યશ્તેદ, yashtêd. કિં ઈન્ને, આરાધે. V. May invoke—praise—offer divine honour. Av. Rt.

—Per. یشت

યસ્તેદ, yastêd. કિં કાયમ રહે, રહે. V. May remain permanent, may last for ever, may continue.

યશ્તેદ, yashtêd. Nêrang. See યશ્તેદ.

અ-અતીતુન, a-atîtun. કિં આરાં ના બેસ. V. imper. Don't sit.

જાતીયજાતીય યશ્તે-ફરદુમ, yashtê-fardum. નાં પેહેલી યશ્ત, યજ્ઞશ્ત્રેની શરૂવાત. Subs. The first *Yasht*, the beginning of *Yacna*. જાતીય = Av. અવસ્તાયે = first.

જાતીયજાતીય યશ્તે-માનસ્ર-ચ, yashtê-mânsra-cha. નાં યશ્તનાં અવસ્તાની—પણ. Subs. Even the *Avastâ* of *Yasht*.

જાતીયજાતીય અ-અતીમુન, a-atîmun. ક્રિં ના ભર, ના પુર કર, ના રેડ, ના ગાલ, ના પદ. V. Don't fill up, don't make full, don't pour, don't sift—strain; don't recite.

જાતીયજાતીય ખાતેર, khâtêr. નાં ખાતર, દિલ. Subs. Sake, regard, consideration, the heart, mind. Per.

خاطر

જાતીયજાતીય હાદેર, hâdêr. Gloss. નાં કરસંગ, દુરી; કક્ષીર

જાતીયજાતીય લિં પુષ્કલ, ધણું; સંગીન દેહનો. Subs. *Farsang* (a league); distance; a mendicant, a Fakir. Adj. Plentiful, abundant; of a firm compact body. Comp. Ar. حاد

જાતીયજાતીય અખ્તિ, akhtî. નાં અપરાધી, અપવિત્રાર્થ. Subs. Badness, evil, corruption, impurity, uncleanness. Comp. Av. અક્ટ

જાતીયજાતીય અખ્તે, akhtê. નાં અખ્ત અદુ. Subs. Akht (name of a well-known sorcerer).

જાતીયજાતીય ગાતુ, gâtû. Vand. V. નાં જગા. Subs. A place, a spot, a site. Comp. Pehl. ગત, Av. ગાત

જાતીયજાતીય હાક્ટી, hakhtî. See જાતીય hakhtî.

જાણવા હાકતે, hakhtê. બૂં કૂં ખેંચીને, ખેંચેલું. Past part.
Having pulled, dragged.

જાણવા હાતે, hâtê. નાં હા, કરદો, ભાગ. Subs. A chapter,
a portion, a section. Av. જાણવા

જાણવાજાણવા હાતેહાત, hâtêhât. નાં દરએક હા—કરદો. Subs.
Every chapter.

જાણવાજાણવા હાદે-હાદે, hâdê.hâdê. Dink. See જાણવાજાણવા
hâtêhât.

જાણવાજાણવા હાદુખત, hâdukht. નાં જરથુશ્ત સાહેબનાં લાવેલા
એકવીસ નુસ્ક મધેના એક નુસ્કનું નામ છે, એકવીસમો નુસ્ક.
Subs. The name of one of the twenty-one
Nôsk of Zoroaster, the 21st Nôsk called
Hâdôkht. Av. જાણવાજાણવા

જાણવાજાણવા હાદોખતી, hâdôkhtî. વિં હાદોખતને લગતું. Adj.
Pertaining to the *Hâdôkht* Nôsk.

જાણવાજાણવા હાદોખતેચ, hâdôkhtêcha. Nêrang. નાં
હાદોખતજ. Subs. *Hâdôkht* itself. Av. જાણવાજાણવાજાણવા

જાણવાજાણવા યશતે-સતોરદે, yashtê-satôrdê. નાં સતુદગર
યશત, એક નુસ્કનું નામ. Subs. The *Satûdgar Yasht*,
name of a Nôsk. As in જાણવાજાણવા જાણવાજાણવા જાણવા

જાણવાજાણવા અસ્તોયાદ, astôyâd. નાં મોત, એક દેવનું નામ છે.
કે જેને અરબીમાં “મલેકુલ મોત” કરી કહે છે. Subs.
Death, the angel of Death, called in Arabic
Malêkul-Môt.

જાણવાજાણવા અખતે અદુયાન, akhtêjâduyân. નાં અખત
નામનો અદુગર. Subs. Akht the sorcerer.

॥८८८८८८८ अ०ते अ०, akhtêjâdu. See ॥८८८८८८ akht-jâdu.

॥८८८८८८८ दस्ते-दश्ने, dastê-dashnê. ना० नमसो हाथ; अरो डाबु, अइं जेर—कौवत. Subs. Right hand, proper restraint—strength, right force.

॥८८८८८८८ सातुनेद, sâtunêd. कि० ते आवे. V. He may go—walk.

॥८८८८८८८ अ०तन, akhtan. कि० उठावतुं, अर आवतुं. V. To raise, to lift up, to be fulfilled.

॥८८८८८८८ आ०तन, âkhtan. कि० अ०भावतुं; उ०पर जे०यतुं, जे०यतुं, उ०पर लावतुं, आ०हार जे०यतुं; तलवारने म्यानमांथी अ०हार काढवी; छांढतुं, अ०राय करतुं. V. To experience, to pull up, to bring up; to pull out, to unsheathe; to sprinkle; to cause evil, to do evil. Per. آختن

॥८८८८८८८ अ०ज०दन, khajîdan. Per. Vajar. कि० आ०यतुं, स्वाद लेवो, ले०नत लेवी; अ०कहुं थतुं. V. To taste, to perceive by means of the tongue, to try the relish—flavour of; to assemble, to meet. Per.

خاجيد

॥८८८८८८८ आ०तुन, khâtun. ना० घरनी ध०शीआ०शी, शे०ठा०शी, आ०र्य. Subs. The mistress of a house or family, the female head of a family, a matron. Per.

خاتون

॥८८८८८८८ ग०शतन, gashtan. Vand. VI. कि० क०रतुं, स्त्री०यतुं; अ०द०लार्थ न०तुं; थतुं. V. To turn; to besprinkle; to be changed; to become. Per. گشتن as in ॥८८८८८८ ॥८८८८८८

પ્રજ્ઞા દાદન, dādan. ક્રિં આપવું. V. To give, to offer, to bestow. Comp. પ્રજ્ઞા Per. داد

પ્રજ્ઞા યશ્તન, yashtan. ક્રિં ઈજવું, આરાધવું, બોલાવવું. V. To invoke, to praise, to offer divine honours, to adore. Av. 𐬨𐬀𐬭𐬀 = Sans. यज्ञ = Per. یشتن

પ્રજ્ઞા યાદન, yādan. ક્રિં યાદ રાખવું. V. To remember.

પ્રજ્ઞા યાદી, yādī. નાં યાદ, યાદી, નોંધ. Subs. Remembrance, memorandum, a note-book. Per. یاد

પ્રજ્ઞા હખ્તન, hakhtan. Vand. VI. and Dād. ક્રિં સીપવું, છાંટવું; ખેંચવું. V. To sprinkle, to scatter in drops; to pull—draw.

પ્રજ્ઞા હાતન, hātan. ક્રિં દેવું, આપવું. V. To give, to let, to allow, to bestow. See પ્રજ્ઞા dādan.

પ્રજ્ઞા હેતન, hētan. ક્રિં ઉઠાવવું; આવવું; આપવું; ખેંચવું; છોડવું; ચુકવું; મ્યાનમાંથી તલવાર યા ખેંચરને ખેંચવું. V. To raise, lift up; to masticate, to grind with the teeth; to give; to pull; to let loose, to leave; to put; to unsheathe a sword or scabbard.

પ્રજ્ઞાપ્રજ્ઞા સાતુનાદ, sātunād. Dād. ક્રિં થાય, આલે; તે ચાલજો—થજો. V. May become—pass—walk; may he walk, may it become.

પ્રજ્ઞાપ્રજ્ઞા જાતુનાદી, jātunādī. ક્રિં આવતા રહેજો, આવજો. V. You may come (whenever you like) you are welcome.

પ્રજ્ઞાપ્રજ્ઞા સાતુનાદી, sātunādī. ક્રિં ચાલતા રહેજો. જજો. V. You should be going, do go.

ગુજરાતી) હાદુખતી, hâdukhtî. Sad. Bund. વિં હા-
ગુજરાતી) દોષ્ટ ગુરુકને લગતું. Adj. Pertaining to
the *Hâdukht Nôsk*.

ગુજરાતી યશ્તન-બુન yashtan-bun. નાં બંદગી—આરા-
ધના કરવાની શરૂઆત. Subs. The beginning of in-
vocation—adoration.

ગુજરાતી હાતે-નેરંગ, hâtê-nérang. નાં મંત્ર—અકથુનનાં
કરદા—હા. Subs. Verses used in spells or incan-
tations.

ગુજરાતી આખુનતન, અજીતુનતન, âkhtunatan, ajîtuna-
tan. કિં લપેટવું, ઘડી કરવું. V. To roll up, to
enwrap, to fold up.

ગુજરાતી સાતુનતન, sâtunatan. કિં આલવું, જવું, વર્તવું.
V. To go, to walk, to behave.

ગુજરાતી ખાતુમ, khâtum. નાં બહેન. Subs. A sister.

ગુજરાતી નાહદુમ, ન્યાદુમ, nahdum, nyâdum. Sad. Bund.
નાં “ન્યાદુમ” નામનું ગુરુક. Subs. Name of a Nôsk
called “*Nyâdum*.”

ગુજરાતી હાદુમ, hâdum. S. L. S. નાં એક ગુરુકને કહે છે,
કે જેને “હાદુખત” કરી કહે છે. Subs. Name of a Nôsk
called *Hâdokht*.

ગુજરાતી ખાતુલે, khâtulê. નાં મકર, ઠગાઈ, કાવતરું, નીચઈ.
વિં કાવતરોખાર, દગાખાજ, ઠગારો. Subs. Cunning,
treachery, machination, trick, vileness. Adj.
Deceitful, perfidious, treacherous. Per. خاتوله

ગુજરાતી અખ્તેમુનીહા, ખાતમુનીહા, akhtemunîhâ, khâ-

tamunihâ. ક્રિં અં બેહેનપણાંથી. Adv. With a sisterly affection—regard.

ગણ્ય અખ્તેહ, અખ્તે, akhtêh, akhtê. બૂં ફૂં ખેંચેલું, લાણેલું, ઉપર લાવેલું. Past part. Drawn, pulled up, brought up.

ગણ્ય અશ્તે, ashtê. Nêrang. વિં ૮, આઠ; આઠમું; આઠમું વરસ. Adj. Eight, 8; eighth; eighth year.

ગણ્ય આખ્તેહ, âkhtêh. બૂં ફૂં અજમાવેલું; બહાર ખેંચેલું, ઉપર નીકળી આવેલું; ફુંદાઈ ગયલું. Past part. Experienced; pulled out, come up, risen up; bruised, beaten, pounded. Per. آختر

ગણ્ય આશ્તે, âshtê. Nêrang. નાં સુલેહ, મસલેહત, મદલાહ. Subs. Peace, amity, counsel, advice; as in ગણ્ય આશ્તે, âshtê. Nêrang. નાં સુલેહ, મસલેહત, મદલાહ. Comp. Pehl. آشت, Av. آشت, Per. آشتي

ગણ્ય ઓખ્તે, ôkhtê. વિં ખેંચેલું, ઉપર લાવેલું. Adj. Pulled up, brought above.

ગણ્ય ખાદે, khâdê. Per. Vajar. નાં વહાણનું ડોલ; આડની શાખ; શિંગડું. Subs. A mast of a ship, a branch of a tree; a horn. Comp. Per. خاد

ગણ્ય ગશ્તે, gashtê. બૂં ફૂં ફરેલું, થયલું. Past part. Turned, become. Per. گشت

ગણ્ય દાદે, dâdê. બૂં ફૂં આપેલું, પેદા કીધેલું. Past part. Given, created.

ગણ્ય યશ્તે, yashte. Dink. નાં વખાણ, આરાધના, કીર્તિ ગાવી. બૂં ફૂં આરાધનાં કીધેલું, વખાણેલું, કીર્તિ ગાયલી. Subs. Praise, adoration, glorifying. Past part. Adored, praised, glorified. Comp. Av. آشت

યાદ, યાદી, yâdê, yâdî. બૂં કું યાદ કરેલું. નાં
યાદ, યાદદાશત. Past part. Remembered. Subs.
Remembrance, memory.

હાદે, hâdê. નાં હા, કરદો, ભાગ. Subs. A chap-
ter, a section, a division.

અયુદગી, અખ્તેશ, ayudagî, akhtêsh. Dâd.
નાં ગલીચાઈ, કાદવ, કચરો. Subs. Filthiness, foul-
ness, mud, rubbish; as in અયુદગી અયુદગી Comp.
Av. અયુદગી

ગશતગી, gashtagî. નાં ફરવું, ગોલ ફરવું. Subs.
Turning, going in a circular motion, revolving.

દાદેઈ, દાદેગી, dâdêi, dâdêgî. વિં ઈનસાફવાલું,
ઈનસાફી. Adj. Conformed to justice, equitable,
just.

યશતગી, yashtagî. નાં આરાધનાં કરવી, ઈન્વા-
નું કામ. Subs. Act of adoring, inyoking.

યાદગી, yâdagî. નાં યાદ રાખેલું તે, યાદી. Subs.
That which is remembered, a memorandum—
scrap.

સખ્તિ, sakhti. નાં સખ્તી, મુશ્કેલી. Subs. Diffi-
culty, hardship.

હેખ્તે-મસા, hêkhtê-masâ. નાં આપેલી હદ,
ઘેરી લીધેલી સીમા—મર્યાદા. Subs. Circumscribed
boundary, enclosed limit.

અખ્ત-ચાર, akhta-châr. Dâd. નાં તુરત ઉપાય
કરનાર—ઈલાજ શોધનાર. Subs. One who adopts
prompt measures—remedies.

જિજ્ઞેષુ અખત-ઝર, akhta-jâr. નાં ખરાબ પાસખાન, ખરાબ નેગેહ્યાની કરનાર. Subs. A bad guardian, an unfit keeper—watch.

જિજ્ઞેષુ અશત-ચાર, ashta-châr. નાં આઠ ઈલાજ-ઉપાય. Subs. Eight remedies. Per. هشت چاره

જિજ્ઞેષુ આખત-ચાર, âkhta-châr. નાં અજમાવવાનો ઉપાય, ઉપર ખેંચવાનો ઈલાજ કરવો. Subs. Experiment, tentative measure, means for pulling up.

જિજ્ઞેષુ દસ્ત-ઝર, dasta-jâr. નાં નીધેહ્યાન હાથ, યાને નીધેહ્યાની કરનારો હાથ, ખંચાવનો સાએઓ, મજબુત પાસખાનીનો કરનાર. Subs. The hand which protects, the protecting hand, the shadow of protection, a powerful watch—guardian.

જિજ્ઞેષુ દશત-ઝર, dashta-zâr. નાં જંગલનો પાસખાન. Subs. One who keeps watch over woods—forests.

જિજ્ઞેષુ યશત-ચાર, yashta-châr. નાં આરાધના કરવાનો ઈલાજ. Subs. The means of invoking—adoring.

જિજ્ઞેષુ યાદ-ચાર, yâd-châr. નાં યાદદાસ્તનો ઉપાય—ઈલાજ. Subs. The means of remembering.

જિજ્ઞેષુ અ-અતતુન, a-atatun. કિં ના ઊઠ, ના સીવ. V. Don't rise—get up, don't sew.

જિજ્ઞેષુ ખાતમ, khâtam. નાં વિટી, મોહોર સાથની વિટી, મોહોર. Subs. A ring, a seal-ring, a seal. Per. خاتم

જિજ્ઞેષુ ખાદમ, khâdam. નાં નોકર, ચાકર, ગોલામ, સેવક, સંભાલનાર. Subs. A servant, a domestic, a

menial, a slave (a term of politeness in letters),
one who takes care. Per. خادم

જીવન યશ્તમ, yashtam. કિં મે આરાધ્યું—ઈચ્છ્યું. V.

I invoked—adored, I offered divine honours.

Per. يَشْتَم; Av. Rt. 𐬨𐬀𐬭𐬀𐬢𐬀

જીવન અખ્તમાન, ખાતમાન, akhtamân, khâtamân. નાં

બેહેનો (એ શબ્દ જીવન “આત્મુરાન” નું અગડેલું રૂપ છે).

Subs. Sisters (corruption of જીવન khatmôran).

Comp. Ar. اَخْت

જીવન યશ્ત-માંસ્રી, yasht-mânsrî. Dâd. નાં અવ-

સ્તા—મંત્રની આરાધના. Subs. Invocation to the

Avastâ-Mânthra. Comp. Av. 𐬨𐬀𐬭𐬀𐬢𐬀 + 𐬨𐬀𐬭𐬀𐬢𐬀

જીવન અખ્તમાન, ખાતમાન, akhtaman, khâtaman. નાં

બેહેન. Subs. A sister. Ar. اَخْت Pâz. 𐬨𐬀𐬭𐬀𐬢𐬀, 𐬨𐬀𐬭𐬀𐬢𐬀

જીવન અ-અદ્મુન, a-admun. કિં નજર—નેઘાહ ના કર.

V. Don't observe, don't look—glance on.

જીવન અ-અત્તુન, a-atinun. કિં તું ના બે. V. Don't
see.

જીવન { અખ્તમુન, ખાતમુન, akhtamun, khâtamun. See

જીવન { જીવન akhtaman.

જીવન અખ્તમાન-વા-ઓખ, akhtaman-va-ôkh. નાં બાઈ

અને બેહેન. Subs. Brother and sister. Comp.

Ar. اَخْت وَاخ

જીવન અખ્તમુનીહા, ખાતમુનીહા, akhtamunîhâ, khâ-

tamunîhâ. કિં અં બેહેનપણીથી. Adv. With a

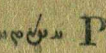
sisterly affection—regard.

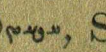

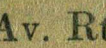
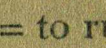
જેલુ અખતમોર, ખાતમોર, akhtamôr, khâtamôr. See જેલુ akhtaman.

જેલુ ખાત્મર, khâtmar. Bund. નાં બેહેન, દીકરી. Subs. A sister, a daughter.

જેલુ અખતમરાન, akhtmarân. See જેલુ akhtaman.

જેલુ અખતર, akhtar. નાં રાસી. ઘરેહ, બુદ્ધિ, નક્ષત્ર; સુંડો, ધન, વાવઠો, નિશાન; નક્ષીય, બાચ, તાલે, કાલ; ગતી. ગરેદેશ, ચંદ્રની મંજલ; સેતારો; ખલવો; નેકકાલ; Subs. A sign of the zodiac; a planet, constellation; ensign, flag, banner; lot, luck, fortune, an omen, augury; the house or station of the moon; a star; revolution, turning round, motion. Av. Per. اختر

જેલુ અશત્ર, ashtra. Vand. XVII. મારવાનું હથિયાર, ચાલુક, ખંજર:—જેમકે જેલુ Subs. An instrument for striking, a whip, a dagger, a poniard. Comp. Av. , Sans. अश्ट्र.

જેલુ ક્ષત્ર, khshathra. નાં રાજ, પાદશાહ, શેહેનશાહ. Subs. A king, a monarch, a ruler, an emperor. Av. ; Av. Rt. = to rule.

જેલુ ખાતેર, khâtêr. નાં હિલ. Subs. The heart, conscience. Per. خاطر

જેલુ યશતે, yashtë. Vand. VIII. comment. નાં એક યજ્ઞને. (જેલુ 'યશતે' નો બગડેલો આકાર.) Subs.

One Yaçna. (Corrupt form of યજ્ઞ) Comp.

Av. યજ્ઞમણ, યજ્ઞમણ

હાતર, hâtar. નાં જોરે મંદ-કૌવત મંદ મરદ; સુમાર કરનાર; પાછો રાખનાર. Subs. A powerful—strong man; one who makes an estimate; one who keeps back.

હાતર, hâtar. વિં ઘણુંજ, સર્વથી ઘણું. જેમકે:—
હાતર અવજુની હાતર. Adj. Very much, a great deal, excessive; as અવજુની avzunîhâtar.

હાદર, hâdar. નાં ફરસંગ. Subs. A league.

અખતરારના, akhtarânâr. નાં સેતારાઓની આલનો હિસાબ કાઢાકનારઓ. Subs. Those who make astronomical calculations, astronomers. Corruption of અખતરારના akhtarâmâr.

અખતરાર-રોબશને, akhtarân-rôbashnê. નાં સેતારા-ગરેહોની આલ-ગતી. Subs. The revolution of planets or stars.

ક્ષત્રી, khshathrî. નાં રાજ્ય, પાદશાહી. જેમકે:—
ક્ષત્રી. Subs. A kingdom, monarchy, principality. Comp. Av. ક્ષત્રીય, ક્ષત્રીય

અખતર-શનાશ, akhtar-shanâsh. નાં નજીમી. Subs. An astrologer. Per. اختر شناس

અખતર-ગાવ્યાન, akhtar-gâvyân. નાં ગાવ્યાની ધજા. Subs. The Gâvyânî flag—banner. (See પ્રચલિત) Per. اختر گویان

અખતર-ચાવશની, akhtar-yâvashnî. નાં સે-
તારાની યીદ્યાણત. Subs. The knowledge of the
stars. * Comp. અખતર and અખતર from Per. یافتن

અખતરી, akhtarî. વિં સેતારા—ગરેહને લગતું;

અખતરી અસર કીધેલું, ખેસાડેલું, ખેવસ કીધેલું. Adj. Planet-
ary, belonging to the stars—planets, starry;
made an effect—impression; fixed, fastened;
made to enter, inserted, driven in. Per. اختري

અખતરી-ખેરદ, akhtarî-khêrad. નાં સેતા-
રાને લગતો એલમ—વિદ્યા; નજુમ, જેતીશ. Subs. As-
trology, astronomy, the knowledge or science
of the stars.

અખતરસ્તાન, akhtarastân. નાં ગરેહ—સેતા-
રા—ખુરજ—નક્ષત્રનું મથક; જેતીશ તથા નજુમ સિખવાનું
મથક; વાવટો—નીશાન રાખવાનું મથક; જન્મકુંડલી; બલવાનું
મથક. Subs. The starry sphere, the planetary
system, the diagram representing the aspects
of the planets; the place of keeping the banner
—flag; the figure drawn of the signs of the zo-
diac in determining a horoscope; the seat of
mutiny, the hotbed of sedition. Per. اخترستان

અખતર-સેતાનીદાર, akhtar-sêtanîdâr. નાં ગરેહ મંડલનો રાખનાર—ધણી, ગરેહનાં મથકનો પાસ-
ખાન. Subs. Guard—guardian of the planetary
system. Comp. અખતર and અખતર = Sans. स्थान and અખતર
= Per. امار

જીવન અસ્તર્વર, astarvar. નાં એક પાહાડનું નામ છે.

Subs. Name of a mountain.

જીવન અખ્તર-માર, akhtar-mâr. નાં રાશીનો વરતારો કરનાર, એસી, સેતારે શનાસ. Subs. An astrologer, an astronomer. Per. اخترشمار

જીવન અખ્તર મારાન, akhtarmârân. નાં Subs. plu. See જીવન akhtarmâr.

જીવન અખ્તર-મર્ઝ, akhtar-marz. નાં જુરૂનની સરહદ, સેતારાની હદ. Subs. The boundary of the zodiac; the limit of a star.

જીવન

જીવન આખેઝ, âkhêz. Bund. કિં આજ્ઞાં ઊઠ. V. imper. Get up, rise.

જીવન યાવ, yâv. ઉભયાં અં અથવા, યા. Conj. Either, or.

જીવન ખેઝેદ, khêzêd. કિં ઊઠે. V. May rise—get up.

જીવન અહવાર, ahvâr. વિં હેરાંન, સરગરદાન; મેહબુબ. Adj. Troubled, confounded, wandering; beloved.

જીવન અસ્પારે, aspârê. નાં સૂર્ય અસ્ત પામવાનો વખત. Subs. The time of sunset.

જીવન યાફત, yâfi. કિં પામ્યું, મેલ્યું, હાંસેલ કર્યું. V. Obtained, got, acquired. Comp. Per. یافت

જીવન યાવ-ત, yâv-t. ઉભયાં અં અથવા તું, યા તું. Conj. Either—or thou.

॥ અપાપુન, a-apapun. કિં ના પકાવ—રાંધ. V.
Don't cook.

ફળ

ફળ અ-અમ, a-am. વિં હું નહીં, હું વગર. Adj. Not I,
beside me. ૫ + ૫ = Per. ام

ફળ અ-અમ a-kham. વિં વાકું ટિકું નહીં, વાલેણું નહીં,
સીધું; જુઠું નહીં. Adj. Not crooked—curved,
straight; not untrue. Priv. ૫ + ૫ = Per. خم =
crooked.

ફળ અયામ, ayâm. Dink. નાં દાહાડા, વખત, મોસમ.
Subs. Days, times, seasons. Per. ايام (plu. of
يوم = Peh. ૬૪ = a day).

ફળ અહમ, aham. નાં સખત કામ; સાથે—એકતું નહીં;
વધારે મુશ્કેલ, વધારે જરૂર, અસલત, ઈલત. વિં તમામ.
Subs. A hard—difficult work; not in company
with, not conjointly; very urgent—pressing;
innate quality, hereditary temperament. Adj.
Whole, all. Comp. ૬૭ = Per. خم = Av. ૬૪૦૭

ફળ અ-હમ, a-ham. કિં અં નહીંબી, કદાચ. Adv.
Perhaps not, seldom.

ફળ આઈએમ, âiêm. નાં See ફળ ayâm.

ફળ આમ, âm. નાં આલમ, અલકત, દુનિયાં; આંમ લોકો.
Subs. Common people, the world, mankind,
the whole creation, *tout le monde*.

ફળ અશમ, યશમ, khashma, yashma. Dink. નાં ગુસ્સો,
ગજબ, કેહેર, દેહેશત. Subs. Anger, wrath, rage;
fear, terror, dread, awe. Av. ૬૬૫૫૫, Per. خم

કુલ ખામ, khâm. વિં કાચું, અધુરું, ખામી બરેણું, ફોકટ. નાં કમંદ. Adj. Uncooked, unripe, raw; defective, deficient, wanting, vain. Subs. A noose, a halter, a snare. Per. خام

કુલ ખામ, khâm. નાં ગંધવાણું ગોરત, ખોમારતું શાખ—માંસ. Subs. Unwholesome flesh (of animals), stinking meat. Per. خام

કુલ દહમ, daham. નાં See દહમજાતન. daham-jâtan.

કુલ દામ, dâm. નાં પૃથ્વી, ધરતી, જમીન, પેદાયશ. Subs. The earth, land or ground; creation, production. Comp. કુ

કુલ દેહમ, dêham. કિં હું આપું, હું આપું છું. V. I may give, I give. Per. هم

કુલ સહમ, saham. નાં ધારતી, બય; મરતબો. Subs. Terror, dread; dignity. Per. هم

કુલ સામ, sâam. નાં એક નામીયા પેહલવાંનનું નામ છે, કે જે જલનો ખાપ થાએછે; એક મરજનું નામ છે; એક પાહાડનું નામ; આતશ, વરસાદની કમાન. Subs. Name of a celebrated hero, father of Zâl; name of a disease; name of a mountain; fire; the rainbow. Per. سام

કુલ હમ, ham. નાં ખસલત, આદત, ટેવ. વિં તમામ, સઘણું. Subs. Innate quality, characteristic, nature. Adj. All, whole.

કુલ હમ, હામ, ham, hâm. શબ્દ અં સાથે; વિં તમામ, સઘણું; પુરું, પુખ્ત, બેહદ; એક, એકદમ, એકદું, આણું. Prep. With, along with. Adj. All, whole, sufficient,

mature, ripe; one, unlimited, entire, altogether, complete. Av. 𐬨𐬀𐬎𐬌, 𐬨𐬀𐬎𐬌𐬀𐬎𐬌𐬀𐬎𐬌 = Sans. सन्, सम् = Per. ان, هم

मुलु हउ, ham. वि० संबंध राजनार, भांडोभांडे. Adj.
Connecting, in relation with, mutual.

दुष्ट हीम, hīm. Vand. XIII. ना० असलत, आसी अत, अ-
वास. Subs. Wonted character, innate nature,
habit. Av. ~~दुष्ट~~ = Per. خیم:—as in ~~दुष्ट~~ dush-
him = bad nature—quality.

हैम, hêm. सर्वं ते, तेज. Pron. That, the same.

१-५५५५ હમેશે, hamêshê. કિં અં સદા, જથુક, હમેશાં.
Adv. Always, ever, perpetually. Per. همیشه

१-७५७ ह्याङ्क, hamyāk. ना० दोस्त, मित्र, आर्यभ्यं.
Subs. A friend, a brother, a kinsman.

हम्यागान, hamyâgân. ना० दोस्तो, मित्रो, आर्ध-
बंधो. Subs. plu. Friends, kinsmen, brethren.

अ-आमार, a-âmâr. वि० शुभार—गणनी वगरनुं.
Adj. Numberless, countless. Comp. Per.
بی شمار

હમ્યાર, hamyâr. નાં દોસ્ત, બાગીઓ, મદદ કરનાર,
અરો દોસ્ત. Subs. A friend, a partner, a helper,
a friend in need.

۱۳۱۵۰۰۰ هَمْیَارَان، hamyārân. ना० दोस्तो, मदद करनेवाला.
Subs. Friends, helpers.

॥१०॥१०॥१०॥ अ-हम-अस्तुनंतन, a-ham-astunatan. ३०

નહીં જોવું—તપાસવું, ગણવું. V. Not to see—inquire after, not to inspect, not to regard—reckon.

૧૩૧૭૫૫ હમ્યાગાન, hamyâgân. See ૧૩૧૭૫૫ hamyâgân.

૧૩૫૫ દહમાન, dahmân. નાં નેક લોકો, બલાઓ; 'દહમ' કરેસ્તાવું નામ. Subs. Good—virtuous people; name of a good spirit called *Daham*. Comp. Av. ૫૬૭૫, Pehl. ૧૩૫૫, ૧૩૫૫

૧૩૫૫ દામાન, dâmân. નાં પેદાયશ, ખલકત; દુનિયાંઓ. Subs. Creation, the whole world. Comp. Av. ૧૩૫૫, ૧૩૫૫

૧૩૫૫ વહમાન, vahamân. નાં ફલાણું-ચીનું. Subs. Such a one, such and such a person—thing. Pâz. ૧૩૫૫

૧૩૫૫ સામાન, sâ mân. નાં સામની ઓલાદના, જેઓને કોઈ વખતે "સામાન્યાન" કરીનેબી કેહેછે. અવસ્તા પ્રમાણે સામ એ "કરેસાર્પ" નો છોકરો હતો. તરતીખ; અસખાખ, સામાન; આરાએશ, શીંગાર; નીશાન, અંદાજે; તરક, હદ; આરામ; શહેર; સમજ, બુધ્ધિ; ધીરજ; માપ, પ્રમાણ; યુનાહથી પરહેજ રહેવું; કુદરત, કૌવત, જોર. Subs. Descendants of Sâam, sometimes called Sâamânyân. According to the Avesta, Sâam was the son of Kershâsp. Managing, ordering; goods and chattels, kit; decoration, ornament; a mark; regard, respect; direction, limit; rest; a city; understanding, reason; patience; measure, proportion; abstaining from sin—crime; power, strength, vigour. Per. ૧૩૫૫

મહાત્મા હમાન, hamân. દર્શકો સર્વે તેજ, પેલી:—જેમકે

મહાત્મા Demon. pron. The same, she.

મહાત્મા હમાન-ગાહ, hamân-gâh. ક્રિં અં તેજ વખતે,
તુરત. Adj. At the same time, instantly. Per.

همان کا

મહાત્મા દહમાન, dahmân. નાં નેકો, બલાઓ, અશો લોકો;
એક કરેસ્તાનું નામ છે. Subs. Virtuous—honourable
men, pure—righteous persons; the name of
an angel (Dahamân). Comp. Av. داهمان

મહાત્મા સામાન, sāmân. See મહાત્મા

મહાત્મા હમાન, hamân. વિં સઘલાઓ, બધા. Adj. All,
every one.

મહાત્મા દહમાન-યાતન, dahmân-yâtan. નાં દહમ
ચળદ નામનો એક કરેસ્તો. Subs. Daham yazed.

મહાત્મા અ-હમ-ખુરશને, a-ham-khurashnê. નાં સાથે
નહીં ખાવું; જુદું ખાવું. Subs. Not eating together,
eating separately.

મહાત્મા અહમાવર્દ, હમાવર્દ, ahmâvard, hamâvard. વિં
સખત, કઠણ, નહીં કરડાય—ચવાય તેવું. Adj. Hard,
that cannot be bitten—masticated. Compare
Av. احماءورد

મહાત્મા હમાક, hamâk. વિં તમામ, સઘળું. Adj. All,
whole.

મહાત્મા હમ-અતુ, ham-atu. વિં પુરી—સઘલી શક્તિવાળું. નાં
પુરતું કૌવત, પુરું બલ. Adj. All-powerful. Subs.
Sufficient strength, adequate vigour.

અ-આમાદન, a-âmâdan. કિં નહીં બનાવવું, તૈયાર નહીં કરવું. V. Not to make ready—prepare. Priv. + ૧૧૭૫ = Per. آمادان

અ-હમ-દીદન, a-ham-dîdan. કિં સઘળું નહીં જોવું, પુરી નેઘાહ નહીં કરવી. V. Not to see all, not to see minutely.

આમાદન, âmâdan. કિં તૈયાર કરવું, સરંજમ તૈયાર કરવો, શેતાબી કરવી. V. To make ready, to prepare, to equip, to expedite.

આમિક્તન, âmikhtan. કિં મેલવવું, અમિજ કરવું; સાથે મલી જવું. V. To mix, to mingle, to be intermixed. Comp. Per. آميختن

ખામ-દીદન, khâm-dîdan. કિં કાચી રીતે નેઘાહ કરવી, અધુરી નજરે જોવું; બારીકીથી ધીઆન નહીં આપવું. V. To see imperfectly—superficially, not to inspect closely. Comp. Per. دیدن + خام

હમ-દીદન, ham-dîdan. કિં સઘળું જોવું—જપાસવું, પુરી નેઘાહ કરવી. V. To see everything, to inspect minutely.

હમીદુન, hamîdun. કિં અં તેજ પ્રમાણે, એવીજ રીતે, આજે વખતે, આજે પહે, હમણાંજ. Adv. In the same manner, at this time—moment, just now. Comp. Per. همیدون

હમ-આતરે-ગાશ, ham-âtarê-gâsh. નાં સઘણાં આતશખાનાંઓ. Subs. All fire-temples.

અ-આમાર, a-âmâr. વિં શુમાર વગરનું; ગણત્રી વગરનું. Adj. Countless, innumerable. Per. بی شمار

અહમર, a-hamar. લિં એશુમાર, એહદ. Adj.
Countless, beyond all bounds, unlimited.

હમાર, આમાર, અએમાર, hamâr, âmâr, âêmâr.
નાં શુમાર, ગણત્રી, તોલ. Subs. Estimate, calcula-
tion, reckoning, weight. Av. Rt. હદ = Sans.
Rt. સમૃ = Per. شماریدن و شمردن

હામાલ, hâmâl. નાં ભાર ઉચકનાર, હમાલ. Subs.
A porter, one who carries burdens. Per. حمال

હમારાન, આમારાન, hamârân, âmârân. નાં
શુમાર—ગણત્રી—અંદાજે કરનારા. Subs. Those who
count—calculate, those who form an estimate.

આમારીગાંન, âmârîgân. નાં શુમાર કરનારા.
Subs. Those who count—judge—estimate.

આમારેશન, âmârêshna. નાં શુમાર કરવો,
ગણત્રી કરવી, અડસટો કાઢાડવો. Subs. Counting,
calculating, estimating.

આમારીનીદન, âmârînîdan. કિં શુમાર કરવો,
ગણત્રી કરવી, વજન કરવું, અડસટો કાઢાડવો. V. To
count, to reckon, to weigh, to estimate. Comp.
Per. شماریدن

આમારીદન, âmârîdan. કિં શુમાર કરવો,
ગણત્રી કરવી, અડસટો કાઢાડવો. V. To count, to
calculate, to estimate.

આમારના, âmârînâ. નાં પાક પરવરદેગારનાં નામો-
માંનું એક નામ છે, કે જે સાહેબ આદમીઓનાં સવાબ તથા
શુનાહોનો શુમાર કરનાર છે. Subs. One of the

names of the Supreme Being, the Righteous Judge of men's good and evil actions.

આમારનીદન, âmâr-nîdan. કિં See

આમાર-વજારદન, âmâr-vajârdan. કિં શુ-
માર કરવો, ગણતરી કરવી, હીસાબ આપવો. V. To count,
to calculate, to compute, to give an account
of. Per. گذاردن + شمار

અ-આમારે, a-âmarê. વિં તોલ્યા વગરનું, અડ-
સટો કાહાડ્યા વગરનું. Adj. Without being weigh-
ed, not estimated.

અ-આમાર-કશી, a-âmar-kashî. વિં શુમાર
નહીં ખેંચનાર, અડસટો નહીં કાહાડનાર. Adj. One
who does not count—estimate.

અ-આમારગીએ, a-âmar-gîê. નાં જેનો શુમાર
નહીં તે, બેહદ્દપણું. Subs. Countlessness, infinity.

અ-આમારગીહા, a-âmar-gîhâ. કિં અં શુ-
માર વગરનું, બેહદ્દ રીતે. Adv. Countlessly, *ad in-
finitum* (L.).

અ-હમારદ, a-hamârd. વિં નહીં ચવાઈ શકાએ તેવું,
સખ્ત. Adj. That cannot be chewed—masti-
cated, hard. Comp. Pehl. *av. અ-હમારદ*

આખે, આસ્મે, âkhmê, âsmê. નાં ખુશી, શોખ,
મજાહ. Subs. Pleasure, wish, desire, liking,
relish, pleasantness.

આખી, khâmî. નાં ભુલ, ચુક, ખાખી. Subs. Error,
mistake, imperfection, defect.

- અમુક હમે, hamê. વિ. તમામ, સઘળું, પુરું. Adj. All, whole, entire. Comp. Av. અમુક, અમુક, Per. અમુક.
- અમુક અ-હમ્યા, a-hamyâ. વિ. સાથી—સોબતી વગરનું. Adj. Friendless, destitute of companions—associates.
- અમુક હમી, hamî. સર્વે આએ; સર્વથી નજદીકની નીશાની. Pron. This; the nearest mark—sign.
- અમુક હમ્યા, hamyâ. નાં દોસ્ત, મિત્ર, રનેહી, બંચાવનાર. Subs. A friend, an intimate acquaintance, a well-wisher, a protector, a defender. Comp. Per. حامی.
- અમુક હામી, hâmi. વિ. મગર, કોઈને ગણકાવે—ગાંઠે નહીં તેવું, સરકશ. Adj. Haughty, arrogant, proud, not caring for anybody.
- અમુક હામીહ, hâmiḥ. નાં વીધુનું જેહર. Subs. The venom of a scorpion.
- અમુક આમીહા, âmîhâ. નાં અલકના લોકો, આમ લોકો. Subs. People of the world, the common people.
- અમુક આમીહા, khâmîhâ. નાં ભુલો, ધુકો, ખામીઓ. ક્રિ. અ. આમી ભરેલી રીતે, અધુરી રીતે. Subs. Errors, mistakes, imperfections. Adj. In a defective way, imperfectly.
- અમુક દામીહા, dâmiḥâ. વિ. પેદાયશ—દુનિયાંને લગતા. Adj. Relating to the creation—world (plu.).
- અમુક આમીહા, âmîhâ. નાં અલકનાં લોકો, આએ દુનિયાંની ચીજો. Subs. People of the world, things of this world.

ખામીહા, khâmîhâ. નાં See કામીહા khâmîhâ.

હમ-શહા-શીદા, ham-shahâ-shîdâ. નાં સઘલા
—તમામ દેવો ; દેવો સાથે. Subs. All *Dévs*—evil
spirits ; in company with *Dévs*.

હમ-શાખ, ham-shâkh. વિં શીંગડાં સાથે—
સહીત. Adj. With horns.

હમીહા, hamîhâ. કિં અં હરોન—હુખી—
સરગસતે રેહેવાથી. Adv. Being troubled—harass-
ed, being in a wandering state.

હમેશહા, hamêshhâ. કિં અં હમેશાં, અવેદાંન
સુધી. Adv. Always, ever, for ever. Comp.
Per. ہمیشہ

હમ-શાદી, ham-shâdî. નાં એકાએક ઉપનેલી
ખુશાલી, તમામ—પુરી ખુશી. Subs. Sudden joy, per-
fect satisfaction—gladness. Comp. ફ = Av.

શાદી = Per. ۴ + ۵ = Av. شادی = Per.

હમ-બેહેર, ham-bêhêr. વિં નસીબવાંન, બાએગ-
શાલી ; ખદલા—મોજદ સાથનું. Adj. Having good
luck, fortunate ; gaining a good reward.

હમ-બેહેર, ham-bêhêr. નાં સાહે નસીબ—બાએગ.
વિં ઘણું અજબ. Subs. Good luck—fortune. Adj.
Very wonderful. Per. ۶ = ۷

અ-હમ-બેહેરે, a-ham-bêhêrê. વિં નસીબવંત—
બાએગશાલી નહીં, બેનસીબ, અબાગીજીં. Adj. Unlucky,
not fortunate, ill-starred.

હમ-બેહેરે, ham-bêhêrê. See હમ-બેહેર ham-bêhêr.

અ-હમ-દેહેશના, a-ham-dêhêshna. નાં સઘલી પેદાયશ નહીં; સાથે નહીં આપવું, એકતું નહીં આપવું, એકતું આપવું. Subs. Not the whole creation; not giving together, act of giving separately.

આમ-દેહેશના, હમ-દેહેશના, âm-dêhêshna, ham-dêhêshna. નાં સઘલી પેદાયશ; તમામ આપી દેવું. Subs. The whole creation; giving away altogether.

આમ-શિનીદન, âm-shinîdan. કિં લોકોની એય—નિંદા કરવી. V. To run down people, to backbite men.

આમ્યાઝે, khâmyâzê. નાં અવાચી. Subs. Yawning, yawn.

અ-હમદાદેસ્તાન, a-hamdâdêstân. કિં ફરી ના આવ. V. Don't go round about, don't go the round.

અ-હમદાદેસ્તાની, a-ham-dâdêstânî. વિં એકમલતા વિચારવું નહીં. Adj. Not being of one mind, not agreeing in opinion.

હમદાદેસ્તાન-બુદન, ham-dâdêstân-budan. એકમલતા થવું, એક વિચારના થવું. V. To be of one mind, to go with, to concur. Contrast Per. ہمدستان شدن

અ-આમીક્ટે, a-âmîkhtê. ભૂં ફૂં નહીં મેલવેલું, નહીં બેલાયલું, અસલ મુજબ. Past part. Not mixed up, not united, as original. Per. نیامیختہ

મહાભારત આમ-દાદ, ām-dād. ક્રિં ભૂં દુનિયાં—જગત પેદા કીધી. V. Created the world (past tense).

મહાભારત દહમ-જાતન, દહમ-યાતન, દહમ-યજદ. daham-jātan, daham-yātan, daham-yazad. નાં See
મહાભારત

મહાભારત દામ-દાદ, dām-dād. ક્રિં પેદાયશ પેદા કીધી, ખલકત ખનાવી. નાં એકવીસ નુસ્ક મધેનાં એક નુસ્કનું નામ છે. V. Created the world—people. Subs. Name of one of the twenty-one Nōsks. Comp. Av.

મહાભારત

મહાભારત હમ-જાત, ham-zāt. વિં પોતાની જાતનો, એકજ કોમનો; સાથે હયાતી ભોગવતો. Adj. Of one's own caste, of one race; co-existent. Comp. Per.

મહાભારત

મહાભારત હમ-દાદ, ham-dād. નાં એકસરખો ઈનસાફ. Subs. Even-handed justice. Comp. Av.

મહાભારત + મહાભારત

મહાભારત દહમ-જાતન, daham-jātan. નાં દહમ યજદ નામનો ફરેસ્તો, જે મીનોઈ જેહાંનનો કોટવાલ છે. જે કોઈ આદમી યુજરેછે તેનું ફવાન ઓથે દિવસે આમદાદ પેહલાં એના સ્વાધીનમાં અયછે; પછી તે ફવાનને એ ફરેસ્તો ઈનસાફી દરખાસ્તમાં જીજું ફરેછે. Subs. The angel Daham yezed; this angel is the high sheriff of the next world. The soul of him who dies goes into his custody on the dawn of the fourth day, and is afterwards produced by him before the tribunal of justice.

મહાભારત સામ-શતન, સામ-શત્ર, sām-shatan, sām-shatra.

નાં સામનું શહેર. Subs. The city of Sâm (lit.).
Comp. Av. $\text{سهمان} + \text{شهر}$

સામદાન, sêham-dâdan. કિં બીહીક—ધાસ્તી
—દેહેસત આપવી. V. To strike terror, to frighten,
to affright. Comp. Per. سهم دادن

હમદાર, ham-dâr. નાં તમામ—સઘનું રાખનાર.
Subs. One who keeps all—everything.

હમયાર, ham-yâr. નાં દોસ્ત, પુરો દોસ્ત; માણસનું
નામ છે. Subs. A friend, an intimate friend;
name of a person.

અહમી, હમી, ahmî, hamî. નાં પુરતાપણું. વિં
તમામ. કિં અં હમેશે. Subs. Sufficiency, com-
pleteness. Adj. All. Adv. Always.

આમી, âmî. વિં આમ-લોકને લગતું, સઘલા લોકોને
લગતું. Adj. Belonging to the common people,
belonging to all.

ખામી, khâmî. વિં ભુલ ભરેલું, ચુકવાળું. નાં ચુક, ભુલ,
અધુરાપણું, વગર અજમાએશ વાળું, માહેતગારી વિનાનું. Adj.
Erroneous, faulty, full of mistakes. Subs.
Error, blunder, imperfection, want of experience
—practical knowledge.

દામી, dâmî. વિં પેદાયશને લગતું. Adj. Relating
to the creation.

સામી, sâmî. વિં સામને લગતું. Adj. Relating
to Sâm (a celebrated Persian hero).

સેહમી, sêhmi. વિં દેહેસતનાક, બીહીક—ધાસ્તી
ભરેલું. Adj. Dreadful, formidable, fearful. Per.

سهمگین و سهمناک

હમી, hamî. ક્રિં અં તેજ પ્રમાણે, તેમજ, તેવીજ રીતે, તેજ. વિં તમામ, સઘળું; ધીરજવાલો, મગરૂખી વગરનો. Adj. In like manner, the same, exactly so. Adv. All, whole; patient, modest. Per. همي

હમી, હમે, hamî, hamê. ક્રિં અં હમેશે. વિં તમામ, સઘળું. Adv. Always. Adj. All, whole. Per. همي

હામી, hāmî. વિં હેરાંન રહેલું, સરગશ્તે થયલું; રડતું, આંસુ પાડતાં. Adj. Troubled, harassed; weeping, shedding tears. Comp. Per. همي See ૧૪૪૦ hamin.

દામે-ગેહાન, dâmê-gêhân. નાં દુનિયાંની પેદાયશ. Subs. The creation of the world.

હમ-ગેહાન, હમે-ગેહાન, ham-gêhân, hamê-gêhân. નાં સઘલી દુનિયાં—જગત, તમામ ખલક—પૃથ્વી. Subs. The whole world, the entire creation, the wide world. Comp. Per. هم کيهان

હમસાયાન, hamsâyân. નાં એકજ છાયાં તલે રહેનારા (અસલ અર્થ), પડોસીઓ; ખેશીઓ, સગાંઓ. Subs. Living under the same shade (lit.), neighbours; relations, kinsmen. Comp. Pâz. همسايگان - ૧૪૭૪, Per. همسايگان

હમેશાન, hamêshân. ક્રિં અં હમેશે, સદા, અ-થુક. Adv. Always, ever, perpetually, permanently, for ever.

હમેશે, hamêshê. See ૧૪૪૦ hamêshê.

આમી-દીન, âmî-dîn. નાં સાધારણ લોકોને અનુ-સરતી દીન. Subs. Religion of the common peo-

ple, religion made suitable to the common people.

ખામી-દીન, khâmîê-dîn. નાં દીનની ખામી બરેલી હાલત; દીન—કાયદાનું અધુરાપણું; ચુકવાલા—અધુરા કાયદા. Subs. The imperfect state of religion, the imperfection of the law—religion.

હામી-દીન, hamî-dîn. નાં દીનનું—કાયદાનું પુરતાપણું; પુરતા—સંપૂર્ણ કાયદા. Subs. The perfect state of religion—laws; perfect—sufficient laws.

ખામીસ્ત, ખામિસ્ત, khâmîst, khâmêst. વિં પુરું, સઘળું, તમામ. નાં હદ, સીમા, મર્યાદા. શબ્દો અં સિવાય, વગર; સાથે. Adj. Whole, all, entire, complete. Subs. Limit, boundary. Prep. Except, besides, without; together with.

હામીસ્ત, hâmîst. નાં તમામ લશ્કર; બીજા સઘલા. Subs. The whole army, all others.

અ-હમ-બસ્ત-હોમનાદ, a-ham-bast-hômnâd. કિં તેણે સાથે બાંધ્યું નહીં હોતે, તેણે સાથે જોડી નાંખ્યું નહીં હોતે. V. He would not have bound—joined together.

હમેસ્તાર, hamêstâr. નાં દુશ્મન, શત્રુ, હરીફ. Subs. An enemy, a foe, an antagonist, a rival. Comp. Pehl. અવ. અવગણવ

હમેસ્તારી, hamêstârî. બાવં નાં દુશ્મની, હરીફાઈ, શત્રુતાઈ, સાંભે થવું તે. Abstr. subs. Enmity, antagonism, rivalry, opposition.

અહમદીના, a-ham-dînâ. વિ० વાજબી ઈનસાફને લગતું નહીં; એકસરખા વિચાર-મરજવાણું નહીં. Adj. Not pertaining to even-handed justice; not of one accord—mind.

અહમદીના, ham-dînâ. વિ० વાજબી ઈનસાફને લગતું, એકસરખા વિચારનું. Adj. Having even-handed justice, of one accord—mind.

અહમદીના, ham-dîn. વિ० એક દીન—પંથવાણું; એકજ રીત—કાએદાને લગતું. Adj. Having the same religion—persuasion; pertaining to the same custom—law. Comp. Pehl. Av. Per.

અહમદીના, a-ham-sajâî. વિ० લાયકી સાથનું નહીં. Adj. Devoid of propriety—worth—excellence.

અહમદીના, khâm-sêpâh. ના० કાચું લશ્કર, કવાયદ વિનાનું લશ્કર. Subs. An undisciplined—undrilled army. Comp. Per.

અહમદીના, હમ-સજાહ, હમ-સજાક. ham-sajâh, ham-sajâk. વિ० પુરતી રીતે લાયક. Adj. Sufficiently worthy, fully deserving.

અહમદીના, ham-sêpâh. ના० ઘણું લશ્કર, તમામ લશ્કર; લશ્કરનો ઝુંડો. Subs. A large army, the whole army; an army's flag—colours.

અહમદીના, khâmîst. See khâmîst, khâmêst.

પ્રજ્ઞા આમીન, *āmín*. કેવલં અં એમ થાઓ ! કલો ! આમીન !

Interj. So be it, so let it be ! amen ! Per. آمين

પ્રજ્ઞા હામિન, *hâmin*. નાં ઉનાલો, ગરમીની મોસમ, રપીથ્વ-
નનો વખત ; તાપ, તડકો, ગરમી. Subs. The time of
summer, the hot season, summer ; the heat of
the sun, warmth, heat.

પ્રજ્ઞા આમીનિ, *âmîni*. નાં સલામતી, આમીનપણું. Subs.
Security, safety. Comp. Per. آميني

પ્રજ્ઞા હામિની, *hâminî*. વિં ઉનાલાને લગતું, ગરમીની
મોસમને લગતું. Adj. Belonging to summer, per-
taining to the hot season. Comp. Pehl. પ્રજ્ઞા = Av.

પ્રજ્ઞા, પ્રજ્ઞા, Sans. समा, Per. هامين

પ્રજ્ઞા અહમ-દોબારશ્ન, *a-ham-dôbârashna*. નાં
સાથે નહીં દોડવું, સાથે દોડીને એકતું નહીં થવું. Subs.

Not running together. Comp. prohib. અ + પ્ર

= Av. પ્રજ્ઞા + પ્રજ્ઞા from Av. Rt. પ્રજ્ઞા = to run.

પ્રજ્ઞા હામિની, *hâminî*. See પ્રજ્ઞા *hâminî*.

પ્રજ્ઞા હામિનિન, *hâminin*. વિં હામીન—રપીથ્વન—ગર-
મીને લગતું. Adj. Belonging to summer—Rapith-
wan, summerly. Av. પ્રજ્ઞા

પ્રજ્ઞા અદેમીનીદન, અદેમીનીદન, *adêmînîdan*, *admînî-*
dan. Dink. કિં આહાવું. V. To wish, to desire,
to love.

પ્રજ્ઞા અહમ-દવીદન, *a-ham-davîdan*. કિં સાથે—
એકતું નહીં દોડવું. V. Not to run together. Prohib.

અ + પ્ર + પ્રજ્ઞા = Per. اويدن = to run.

॥१७५५५५ આમીનીદન, *āmīnīdan*. કિં લોકના વિચારને મલતું થવું; આહવું, ઈચ્છવું; આમીન—મુબારક થવું. V. To agree with the generality of people; to wish, to desire; to be fortunate—propitious.

॥१७५५५५ આમીનીદન, *khāmīnīdan*. કિં ભુલ કરવી, સુકવું, ગફલતી કરવી. V. To mistake, to blunder, to err.

॥१७५५५५ દામીનીદન, *dāmīnīdan*. કિં પેદા કરવું; અહર કરવું. V. To create; to make known. Comp. Per. دامیدن

॥१७५५५५ હમ-દવીદન, *ham-davīdan*. કિં સાથે—એકઠું દોડવું. V. To run together.

॥१७५५५५ હામીનીદન, *hāmīnīdan*. કિં સરગરતે થવું, હેરાન થવું; ગરમીવાળું થવું, ગરમી શરૂ થવી. V. To be wandering, to be harassed—troubled; to be warm, to begin summer.

॥१५५ હમ-બુઈ, *ham-bui*. નાં બધા ગુણો. વિં સ્વભાવિક, અતી, ખુદરતી. Subs. All the qualities. Adj. Innate, natural, inborn.

॥१૫૫ હામીન, *hāmīn*. નાં See ૧૫૫ *hāmin*. Comp. Pehl. ૧૫૫ Per. هامين

॥११૫૫ હમ-બોઈ, *ham-bōi*. વિં એક તરેહનું, એક આદતનું. નાં એક ઓરતનું નામ છે, કે જેણીએ પોતાના ભાઈને એહાકના શુલમ બરેલા બંદથી મરદાંનગી કરી છોડવ્યો હતો. Adj. Uniform, of one habit—custom. Subs. Name of a woman, who by her valour released her brother from the heavy chains of *Zohāk*.

॥१७५५५૫ હમ-બુનીનીદન, *ham-bunīnīdan*. કિં મૂલ

સાથનું થવું, યડવાનું થવું. V. To be rooted, to take root, to be fixed. Comp. Av. મુ, Sans. बुध्न, Per. મ.

હામ-બુઈ-ચ, ham-bui-cha. કિં અં સ્વભાવિકબી, ટેવ સાથનુંબી; એ રવેશે—રીતેબી; એકજ તરેહથીબી. Adv. Even inherent—characteristic; even in this manner—way, even uniformly.

હામ-બુને-ચ, ham-bunê-cha. કિં અં મૂલ સાથનુંબી, એક થડનું—એક જડનુંબી. Adv. Even with the root, even of the same stem or trunk.

અ-હામ-બુને-ચે-ચ, a-hambunê-chê-ch. કિં અં જરાકબી નહીં, થોડુંએક પણ નહીં, તદનજ—ખીલકુલજ નહીં; કોઈબી જડ—મૂલ સાથનું નહીં. Adv. Not even a little, not even in a small or slight degree; not entirely; even not with the very root.

હામ-બુનેચે-ચ, ham-bunêchê-ch. કિં અં વહી થોડુંક, અને જરાકબી, તદનજ, ખીલકુલજ; જડ—મૂલ સાથનુંબી. Adv. Even a little, and even in a small degree or quantity; altogether, wholly; even with the very root.

અ-હામ-બુન-ચ, a-ham-buna-cha. વિં શરૂઆત સાથનું નહીં. Adj. Having no beginning.

હામ-બુન-ચ, ham-buna-cha. વિં પુખ્ત જડમૂલ —બુનિયાદ સાથનું; સાથે મલી ગએલું. Adj. Having a firm root, of good birth—origin; mixed up together.

॥ अ-हम-बुदन, a-ham-bûdan. કિં એકઠું—એક
ઠેકાણે-સાથે નહીં મળવું—નહીં થવું, સાથે નહીં રહેવું. V. Not
to congregate in one place, not to meet toge-
ther, not to live together. Prohib. + ॥ =
Av. ॥, Sans. सम् + भू.

॥ અ-હમ-બુદે, a-ham-budê. કૃં વિં સાથે નહીં
મળેલું; હરીફ વગરનું; પાક—પવિત્ર નહીં તે. Part. adj.
Not congregated in one place; having no rival;
not pure—holy.

॥ દહમ-બન્દે, daham-bandê. નાં સારો બંદો, નેક
ચાકર. Subs. A good slave, a faithful servant.

॥ હમ-બુદે, ham-budê. ભૂં કૃં તમામ—પુરું થયલું;
મેવટ આવેલું. Past part. Finished, completed;
come to an end.

॥ અ-હમ-બુદન, a-ham-budan. See ॥ અ-હમ-
bûdan.

॥ ખામ-બુદન, khâm-budan. કિં કાચું—અધુરું રે-
હેલું; ખામીવાળું થવું, ગફલત—ચુક ખનવી—થવી. V. To
be raw, to remain unripe; to be defective, to
err, to blunder. Comp. Per. ۛ + ۛ

॥ દહમ-બુદન, daham-budan. કિં અશો—પાક થવું;
નેક બનવું. V. To be pure—holy; to become
virtuous.

॥ હમ-બુદન, હામ-બુદન, ham-budan, hâm-budan.
કિં એક ઠેકાણે સાથે મળવું, એકઠું થવું. V. To con-
gregate in one place, to meet together.

અભિજ્ઞાન, *âmêz*. વિ. સામેલ, બેલેલું. ક્રિ. સામેલ કર.

Adj. Associated with, united in company or in interest, joined. V. Associate thou (imper.).

Comp. Per. *بیا میز, آمیز*

અભિજ્ઞાન, *hamîz*. ના. તામેસ્તાન, ઊનાલો. Subs. The summer, the hot season.

અભિજ્ઞાન આમીજ, *âmîzî*. ના. સામેલગીરી, મેલાપપણું; મીલનસારી. Subs. Association, correlation, union; mildness, affability, amiability.

અભિજ્ઞાન આમીજે, *âmizê*. See અભિજ્ઞાન

અભિજ્ઞાન અદમીદ, *admîd*. ના. ઉમેદ, આશા, બરૂંશો. Subs. Hope, expectation with desire, confidence, assurance. Comp. Pehl. *امید*

અભિજ્ઞાન અ-ઉમીદાન, *a-umîdân*. વિ. નાઉમેદ, મુરાદ નગરનાઓ. Adj. Hopeless; disappointed (plu.).

અભિજ્ઞાન આદમીદાન, ઉમીદાન, *âdmîdân, umîdân*. ના. ઉમેદવારો, ઉમેદ—આશા રાખનારો; એક નામીયા દસ્તુરનું નામ છે, કે જે “આદર ફરોબગ ફરોખઅદાન” ના બાપનો બપાવો થાય છે. Subs. Those that entertain hopes, those who expect; name of an illustrious Dastur, who was the great-grandfather of *Ader Farobag-farokhzâdan*.

અભિજ્ઞાન અ-ઉમેદીહા, *a-umêdihâ*. ક્રિ. અ. નાઉમેદીથી Adv. Hopelessly.

અભિજ્ઞાન અ-ઉમેદી, *a-umêdî*. ના. નિરાશા, નાઉમેદી. Subs. Hopelessness, despair. Per. *نا امیدي*

અભિદી, admîdî. વિ० ઉમેદવાર, આશાવંત. ના०
ઉમેદવારી. Adj. Hopeful, confident, supported
by hope. Subs. Hopefulness.

અભિદી, ઉમેદ, admîdê, umêd. વિ० (See અભિદી
admîdî). ના० આશા, ઉમેદ. મુશદ. Subs. Hope,
expectation with desire, wish.

અભિદીનીદન, a-umîdînidan. ક્રિ० નાઉમેદ
—નિરાશ થવું. V. To be disappointed, to despair.

અભિદીનીદન, admîdînidan. ક્રિ० ઉમેદવાર
—આશાવંત થવું. V. To be hopeful, to expect
with desire.

સહમિદિનિદન, sahmîdinidan. ક્રિ० ક્ષીરમંદ
—ચિન્તાગુર થવું; બીહીવું. V. To concern, to be
solicitous; to dread, to fear.

હમિદન, hamîdun. ક્રિ० *અં તેજ વખતે; તેજ
જગોએ; એ રવેશે, એવી રીતે; હમેશાં. ના० સંભાલ; કોશિશ;
મદદ. Adv. At that very time; at that very
place; in this manner, thus; always. Subs.
Care, attention; endeavour; assistance. Per.

حميدون

હમીદ, hamîdê. વિ० વખણાયવું; વખણવા બેગ, કીર્તિ-
વાવું. Adj. Praised; laudable, glorious. Per.

حميده, حميد

અભિદ-રોશન, admîd-roshan. ના० ખરી આશા,
રોશન ઉમેદ. Subs. True—real hope, a bright
prospect.

હમિમાલ, hamimâl. ના० દુશ્મન, શત્રુ, હરીફ; લડવું;

તોહમત, બોહોતાન. Subs. An enemy, a foe; fighting; a false accusation, a fabricated charge.

હમિમાલી, hamimālī. નાં હમનખરદી, દુશ્મની, અદાવત; એક શુનાહતું નામ છે; તોહમત મુકનાર. Subs. Rivalry, enmity, spite, hatred; name of a crime; an accuser.

હમેમાલી, hamêmālī. નાં પુરેપુરે નીવેડા આવેલો; પુરેપુરું બનેલું. Subs. That which is wholly decided; that which has resulted or been brought about wholly.

હમિમાલેન્દ, hamimâlênd. ક્રિં તેઓ દુશ્મની—હરીક્ષાઈ કરેછે. V. They make enmity—rivalry.

ખામે, khâmê. નાં ઘર; આંન; કલમ; સીહાઈ; તોડદો. Subs. A house, edifice, mansion; a mine, a quarry; a pen, a writing-reed; ink; a pack, a package. Per. خامه

હામુ, hamu. સર્વેં આએ, એજ, Pron. This, the same;—as હામુ-ગાંસ hamu-gâs, hamu-gâh.

હામુ, hâmu. નાં અચરતી, ચમત્કાર, આશ્ચર્યતા. Subs. Wonder, marvel, surprise.

હામીન, હમો, hâmin, hamô. નાં ઉનાલો, ગરમી, રપીશ્વનનો વખત. Subs. Summer, heat, the hot or dry season. Comp. Pehl. گرم

એ-અમ્ના-દીનોદે, ê-amnâ-dînôdê. નાં એક ધધેડી. Subs. A she-ass. Comp. Ar. حمارة; Pehl. هماره = Av. hamra Sans. धेनु.

१०, ११, १२ આખમુનાક, ākhmunāk. વિં ખુશી ભોગવનાર, મોજ કરનાર. Adj. Enjoying pleasure, making merry.

૧૦, ૧૧, ૧૨ અ-હમવાર, a-hamvār. નાં ઉલટું જનાર, આડું ચાલનાર. વિં નાલાયક, પ્રમાણ વગરનું, બેહુદુ. Subs. One who goes in a wrong direction, one who goes astray—in a wrong path. Adj. Unworthy, unsuitable, disproportionate, absurd. Per. نامصوار

૧૦, ૧૧, ૧૨ હમવાર, હામવાર, hamvār, hāmvar. નાં રાસ્ત—બરાબર ચાલનાર, સીધો જનાર; હમેશગી; માયા; બીજાઓ સાથે બલમનસાઈથી ચાલવું. વિં બરાબર, પ્રમાણ મુજબ, લાયક; મલેજું. કિં અં હમેશે, કાયમ, સઘલો વખત. Subs. One who goes to the right path, one who walks straight; eternity; lenity, behaving gently or tenderly with others. Adj. Proportionable, suitable, worthy; equal, alike; mixed up, combined. Adv. Always, continually. Per. هموار

૧૦, ૧૧, ૧૨ હામવારે, hāmvarê. કિં અં હમેશાં, સદા. વિં મલેજું; બરાબર, સાદું. Adv. Always, ever. Adj. Mixed up; plain, equal. Comp. Per. همواره

૧૦, ૧૧, ૧૨ આખમને, આસ્મને, ākhmanê, āsmanê. નાં મરજી, શોખ, મનહ. Subs. Liking, will, desire, relish, pleasantness.

૧૦, ૧૧, ૧૨ આખમની, ākhmanî. નાં See ૧૧, ૧૨

૧૦, ૧૧, ૧૨ ખામુશ, khāmush. વિં સુપ, સુગું, થમ, શાંત, સ્થીર. Adj. Silent, dumb, hushed, mute, quiet, still.

Per. خاموش, خاموش

૫૫૫ દામની, dâmanî. નાં બુરખો. Subs. A veil or mantle.

૫૫૫ દામ-વેહ, dâm-vêh. નાં બધી પેદાયશ. Subs. Good creation. Contrast Av. ۛۛۛۛۛۛ

૫૫૫ દામી, દામીએ, dâmi, dâmiê. નાં શેકારી, શેકાર કરનાર. Subs. A hunter, a sportsman.

૫૫૫ દુશ્મની, dushmanî. નાં દુશ્મની, અદાવત. Subs. Enmity, spite, hatred, animosity, pique. Per.

دشمني

૫૫૫ હામુઈ, hâmuî. કિં અં એ તરેહથી, એવી રીતે, એ મીસાલે. Adv. In this manner—way, thus.

૫૫૫ હામુઈ, hâmuî. નાં અચરતી, ચમત્કાર, આશ્ચર્યવા. Subs. Wonder, marvel, surprise.

૫૫૫ આમુશી, khâmushî. નાં સુપકીદી, મુગાપણું. Subs. Silence, taciturnity. Per. خاموشي

૫૫૫ હામુઈએ, hamuîê. નાં તે વખતે કરવું. Subs. Doing at that time.

૫૫૫ હામુદીન, હામુદીન, hamudîn, hâmuđîn. કિં અં તેજ પ્રમાણે, એ રીતે. Adv. In this manner—way, thus.

૫૫૫ આસ્મુન, âsmun. નાં આસ્માન. Subs. The sky, the firmament. Comp. Pehl. ۛۛۛۛ Av. ۛۛۛ = Per. آسمان

૫૫૫ હામીન, hâmin. નાં See ૫૫૫

૫૫૫ હામુન, hâmun. નાં જંગલ, મોટું મેદાન, ખોલી જગા. Subs. An extensive plain, level ground, an

open place, a meadow, an esplanade. Per.

ہامون

॥ १५ ॥ આખમુની, ākhmunî. નાં ખુશી, ખુરમી. Subs.
Delight, pleasure, gladness, pleasantness.

॥ ૧૫ ॥ આમ-નોશ, khâm-nôsh. નાં કાચો—હલકો દારૂ.
Subs. Raw—undistilled liquor.

॥ ૧૫ ॥ આખમુનીહા, ākhmunîhâ. કિં અં ખુશીથી, મોજ
મજાહની રીતે. Adv. Willingly, with pleasure—
mirth.

॥ ૧૫ ॥ દહમ-વન્દાન, dahm-vandân. નાં સારું—ભલું—
પામનારાં, નેક હાંસેલ કરનારાં—મેલવનારાં. Subs. Reci-
pients of goodness, gainers of good.

॥ ૧૫ ॥ હામુ-આન, hâmunyân. નાં જંગલ—સપાટ મેદાન
ઉપર રહેનારા. Subs. Those that inhabit the level
ground—forest.

॥ ૧૫ ॥ આદમુનશને, âdmunashnê. નાં પામવું, હાંસેલ કરવું,
નફો, કાચદો, હાંસેલ. Subs. Gaining, act of obtain-
ing—acquiring, profit, advantage, gain.

॥ ૧૫ ॥ અદમુનેદ, admunêd. કિં આશા—ઉમેદ રાખે. V.
May hope, may expect with desire.

॥ ૧૫ ॥ હમુન, hamun. કિં અં તેમજ, હમણા, એ રવેથે.
Adv. Just so; now; in this manner.

॥ ૧૫ ॥ હામીન, hâmin. નાં See ૧૫

॥ ૧૫ ॥ હામુન, hâmun. નાં See ૧૫ hâmun.

॥ ૧૫ ॥ હામીની, હામીને, hâminî, hâminê. નાં ગરમીની
રવુ, ઉનાલો, રપીથનનો વખત. Subs. The hot season,
summer.

॥ १३० ॥ હમુન-બુદ, hamùn-bud. કિં હમણા થયું, એ રવેશે
હયું. V. Just became—happened, was in this
manner—way.

॥ ૧૩૧ ॥ હામિનિદન, hâminîdan. Bund. કિં ગરમી પડવી ;
જવું, ચાલવું. V. To be warm ; to go, to walk.

૧૩૨ ॥ આશમોગ, âshmôgh. નાં અશોઈ—પવિત્રાઈ તોડ-
નાર, આશમોગ. Subs. A destroyer of purity—
truthfulness, *Âshmôgh*. Comp. Pehl. ૧૩૨, ૩૩૨ ;
Av. ૧૩૨, Pâz. ૧૩૨

૧૩૩ ॥ આશમોગાન, âshmôgân. Yt. Hôr. નાં પવિત્રાઈ
—અશોઈનો નાશ કરનારા : આશમોગો. Subs. plu.
Destroyers of purity—righteousness ; *Âsh-
môghs*. Pâz. ૧૩૩

૧૩૪ ॥ અ-આમુજશને, a-âmujašnê. વિં શિખ્યા વગર,
વગર કેલવણીયું. Adj. Without learning, having
no education.

૧૩૫ ॥ આમોર્ઝશને, âmôrzashnê. નાં બક્ષવું, માફ કરવું,
જવા દેવું. Subs. Forgiving, pardoning, passing
over, excusing (a fault). Per. ૧૩૫

૧૩૬ ॥ અ-આમુર્ઝિદે, a-âmurzîdê. વિં નહીં બક્ષાએ—મા-
ફ થાય તેવું ; તકસીરવાર. Adj. Unpardonable, what
cannot be forgiven ; guilty, criminal, culpable.
Priv. ૧૩૬ + ૧૩૬ = Per. ૧૩૬

૧૩૭ ॥ અહમે, ahmê. વિં કાઠી ગયલું, ટુકડા થયલું ; નાકેસ,
અધુરું ; તમામ. Adj. Torn, broken in pieces, de-
fective, imperfect ; all, whole.

૧૫૫ અહમક, ahmak. વિ० નાદાન, બેવકુફ, અવિચારી. Adj. Ignorant, thoughtless, foolish, inconsiderate, childish. Per. احمق

૧૫૬ આમહ, āmah. નાં ને શખ્સ નાવર નહીં થયલો તે; ઓસ્તો. Subs. One who has not undergone the *Nāver* ceremony; an *Ostā*.

૧૫૭ ખામે, khâmê. નાં કલમ; ક્ષીહાઈ. Subs. A pen, a writing-reed; ink. Per. خام

૧૫૮ હમે, hamê. વિ० તમામ, સઘણું, પુરું. Adj. All, whole, entire, perfect. Comp. Pehl. ۴۵۴, Av. 𐬥𐬀𐬭𐬀, 𐬥𐬀𐬭𐬀, Per. هم

૧૫૯ ખામે, khâmê. Bund. નાં દુનિયાં; ઘર, મથક, મકાન; રોશનીવાલી દુનિયાં; ખોદાના તખ્તની જગો. Subs. The world; a house, an abode, a dwelling-place; the world of light; the place of the throne of God.

૧૬૦ હમકાર, હામકાર, hamkâr, hâmkâr. નાં સાથે કામ કરનાર, સાથી, એકજ ધંધો—રોજગાર કરનાર. Subs. Working together (lit.), a colleague; following the same profession. Comp. Av. 𐬥𐬀𐬭𐬀 + 𐬀𐬭𐬀, Pâz. 𐬀𐬭𐬀-𐬀𐬭𐬀

૧૬૧ હમકેશ્વર, હામકેશ્વર, ham-kêshvar, hâmkêshvar. નાં દુનિયાંના સઘલા મુલકો, બધા ખંડો. Subs. All the regions (of the world), all continents. Av. 𐬥𐬀𐬭𐬀 + 𐬀𐬭𐬀𐬀𐬭𐬀 = Per. همکشور

૧૬૨ ખામે, khâmê. See ૧૫૭

૧૬૩ અ-હમકોશ, a-hamkôsh. વિ० વગર સાથીનું, વગર

ભાગીયાનું; કોઈ ચીજ વગરનું. Adj. Having no companion—partner; destitute of anything.

અમ-કોશ, દામ-કોશ, âm-kôsh, dâm-kôsh. નાં
અલકનો નાશ કરનારા, પેદાયશનો નાશ કરનારા. Subs.
One who destroys the people—creation.
Comp. ક્ષ = Ar. ک + અમ = Av. Rt. અમ = to kill.

અમ-ક-ચા, khâm-kanyâ. નાં કાચો—લીલો વાંસ.
Subs. Raw bamboo; green—wet bamboo.

અમ-કોશ, khâm-kôsh. નાં કાચી કોશેશ, અધુરી
મેહેનત. Subs. An abortive attempt, imperfect
pains.

હમ-ગોશે, ham-gôshê. વિં એક જાતનું—ટોલાને
લગતું. Adj. Belonging to the same caste—tribe.

અમ-કોસ, âm-kôs. See અમ-કોશ. A
corrupt form of અમ-કોશ

હમ-કોહ, ham-kôh. નાં તમામ—સઘલા પાહાડ.
Subs. All mountains.

હમ-ગોહર, ham-gôhar. વિં એક જાત—જુનિયાદ—
તોખમ—ઓલાદ—પેહેડી—મૂલનું. Adj. Of the same
kind—nature—source—family; of one descent
—origin. Comp. ક્ષ + હમ = Per. ગ

અખમ-ગર, âkhma-gar. નાં મજાહ—મોજ કરનાર,
જુશી ભોગવનાર. Subs. One who enjoys pleasure,
one who revels.

અશમ-ગર, યશમ-ગર, khashma-gar, yashma-gar.
નાં જુસ્સે થઈ જનાર, ક્રોધ—ક્રેહર કરનાર. Subs. One

who becomes exasperated ; one who flies into a passion.

૧૨૫૦ દામ-ગર, dâm-gar. નાં તમામ જગતનો પેદા કરનાર.
Subs. The Creator of the whole world.

૧૩૧૫ હમ-ઘનશ, ham-ghanash. કિં અં તે પ્રમાણે,
એમ. Adv. In that manner—way, thus.

૧૩૫૦ આમ-ચ, khâma-cha. કિં અં કાચુંબી, અધુંડી. Adv.
Even raw—unripe—crude, even imperfect.

૧૩૭૦ અ-હમ-જશને, a-ham-jashnê. વિં ખુશી સાથનું
નહીં, ગમગીન. Adj. Unpleasant, unpleasing,
sorrowful, afflicted.

૧૩૭૦ આમુજશની, âmu-jashnî. નાં શિખવું. Subs.
Learning, teaching.

૧૩૮૦ આમ-ચે, khâm-chê. નાં જે કાંઈ કાચું હોય તે.
Subs. That which is raw—unripe.

૧૩૯૦ અદમત, admat. કિં અં ક્યાં ? કેમ ? કયું ? ૧૪૦ ની બ-
ગડેલી શીકલ. Adv. How, where ? which ? Cor-
rupt form of ૧૪૦

૧૪૦ આમત, âmat. Vand. XIII. કિં અં કેવારે ? ત્યારે.
When ? then.

૧૪૦ અ-હમતાક, a-hamtâk. વિં વગર બાગીયા—સાથી
—જોડીયાનું, સરખાવી નહીં શકાએ તેવું. Adj. Having
no partner—colleague, without an equal ; in-
comparable. Per. بی همتا

૧૪૦ હમતાક, hamtâk. નાં બાગીયો, જોડીયો, સાથી, મલતું.
Subs. A co-partner, a colleague, an associate ;
resembling.

સહમ્તાક, sahamtāk. વિં ધાસ્તી બરેહું, બય બરેહું.

Adj. Dreadful, horrible, fearful.

ખશમતાર, khashmatâr. વિં એસ્સાવાહું, ધાસ્તી બરેહું, બીહીક બરેહું; કીનો રાખનાઈ. Adj. Angry, wrathful, indignant; dreadful, harbouring revenge in the mind.

ખશમદાર-તર, khashma-dâr-tar. વિં વધારે ગુસ્સાવાહું, વધારે દેહશત—ધાસ્તી બરેહું. Adj. More enraged, more dreadful—fearful.

ખશમતાર-તર, khashmatâr-tar. વિં વધારે સખત—ગુરુકલ; વધારે ગુસ્સે થનાર, વધારે કીનો રાખનાર. Adj. More difficult—hard; becoming more angry, breathing revenge in a greater degree.

જામતુનતન, jâmtunatan. કિં પહોંચવું; થવું; જવું. V. To reach; to become, to be; to go.

અ-હમ-પતીદન, a-ham-patîdan. કિં એકઠા— સાથે મલી નહીં જવું, એકઠા નહીં રહેવું; સાથે નહીં પડવું. V. Not to join—unite together, not to associate; not to fall together. Prohib. અ + પ = Av. અપ + જ = Av. Rt. અપ = Sans. Rt. પત્ = Per. افتادن = to fall.

અ-અમર, a-amar. વિં ઘણું નહીં તેમ થોડું નહીં. Adj. Neither too much nor too little, moderate, in a limited degree.

અહમર, ahmar. નાં સી આલ અનવર, કોહહું. Subs. A fox, a jackal.

હામ-રાહ, hām-râh. નાં સાથે મુસાફરી કરનાર,

રસ્તાનો સોબતી, બોખીયો. Subs. A fellow-traveller, a companion on the road. Per. همراه

અમરુત હામ-રાહ, hām-râh. See અમરુત

અમરુત હુશ્મરશને, હોશ્મોરશને, hushmarashnê, hôshmrashnê. નાં બણવું, પઢાણ. Subs. Reciting, reading, studying. Comp. Pehl. અમરુત

અમરુત હેલુબાન, hêlubân. એ શબ્દ અમરુત “હેલુબાન” નો બગડેલો આકાર છે. A corrupt form of અમરુત hêlubân.

અમરુત શામ્રુતી, shâmrutî. નાં (આઠલી) મરતબે—વાર પઢવું. Subs. Reciting—reading so many times:— as અમરુત bishâmrutî.

અમરુત આમરોગ, âmrôg. નાં મરતબો, દબદબો ; કાયદો, નફો ; પુંજ. Subs. Dignity, magnificence, grandeur ; profit, gain ; capital, fund.

અમરુત હામેલે, hâmêlê. વિં હમેલદાર, ગર્ભવંતી. Adj. Pregnant, being with young (as a female). Per. حامله

અમરુત અ-અમર્ગીએ, a-amargîê. Dink. વિં હમેશગીતું નહીં તે, બેહશતી નહીં તે ; દોજખી, મોત વાલું. Adj. Not eternal, not residing in heaven ; infernal, hellish, mortal, full of death. (Comp. * + * both prohib. and અ = Av. અમરુત = Per. مرگ + ا)

અમરુત અ-હમર-કુશ, a-hamar-kush. વિં સાથી વગરનું ; કાંઈની ચીજ વગરનું. Adj. Having no companion—colleague ; without anything.

અમર-ઘનશની, a-amar-ghanashnî. નાં
એશુમાર મારવું; અગણીતવર્ણ. Subs. Striking in-
numerable times; innumerable times. Comp.
Av. અમર-ઘનશની

હામર, hâmarz. કિં આજ્ઞાં ઊઠ, ઉભોથા. V.
imper. Get up, rise, stand up.

હામરઝંદન, hâmarzîdan. કિં ઊઠવું, ઊભું થવું. V.
To get up—rise, to stand up.

હમ-રમ, ham-ram. વિં એકજ અત—ટોલાંને લગવું.
Adj. Belonging to the same caste—tribe.

હમ-રમે, હામ-રમે, ham-ramê, hâm-ramê. See
હેમ

૩૫૬ અ-અર

અ-અર, a-ar. વિં સેવટ નહીં, આખેરી નહીં. કિં અં
ના નહીં, કદી નહીં, નહીંતો. Adj. Having no end—
conclusion. Adv. Not at all, never, if not, or
else.

અગ-ગર, અંગ્ર, ag-gar, anghra. નાં ખરાબ—ખુરે
કરનાર, ઓછું—કમી—કોતાહ કરનાર, હુઆ દેનાર; આબાદી
ઓછી કરનાર—તોડનાર;—નેમકે ખેલ. Subs. An evil-
doer, a mischief-maker, one who decreases—
lessens; a tormentor, destroyer—diminisher of
prosperity. Comp. Av. અગ Av. Rt. અગ =
Sans. Rt. અંહ = to torment.

અ-સર, a-sara. વિં સરદાર—ધણી—શેઠ—મુરબી વ.

ગરતું. Adj. Destitute of a leader—master—owner—patron. Comp. Pehl. *گرس*, Av. *گرس*

જાણ અહલ, અષ, ahal, aṣha. નાં સચ્ચાર્ય, સત્યતા; અશોઈ, પાકીજી; વિં બીઠાસપર આવતું; છુટકારો પામતું. Subs. Truth, veracity, integrity; purity, freedom from moral defilement. Adj. Ripening to sweetness; getting release—freedom.

જાણ અહેલ, ahêl. નાં બુઝેરગી, મ્હોટાઈ. Subs. Eminence, greatness.

જાણ આખુર, âkhur. કિં અં પછી. Adv. Afterwards.

જાણ આખેર, આહેર, અપર, âkher, âhêr, apar. કિં અં

જાણ પાછું, પછી, છેલ્લે સરવાળે, સેવટે, અંતે, આકેખત; ત્યાર પછી, ત્યારે, હવે, તોએ, તે ઉપરથી, તેથી. શબ્દં અં પછ-વાડે, પીઠે, પુઠે; વિં કમ, ઓછું; છેલ્લું; હલકું, નીચ; દુરતું. Adv. Afterwards, after that, then, now, thereupon, on account; therefore, back, again; last, latest. Prep. Behind, backward. Adj. Less, wanting; last; base, mean; distant, remote. Per. آخر

જાણ આખેર, âkhêr. વિં સેવટ—આખેરી—છેડો નહીં. Adj. Having no end—conclusion.

જાણ આહર, âhar. વિં ખરાબ, બુરું; ઉલટું, પાછું; જોમડે જેમ “આહર્મન” યાને ‘અદમન’, એટલે બદીની રેહતુંમાઈ કરનાર; ઉલટો—ખરાબ વિચાર રાખનાર. Adj. Bad, evil, wicked, opposite, reverse; as જેમ Aharman, i.e. evil mind, a misdirector, an evil thinker.

જાણ આહાર, âhâr. નાં ખોરાક; સરસ, લાહી, હાર; આહર;

July July

અપવિત્રાઈ. વિ० ગરમ, તાજું. Subs. Food, victuals; glue, paste, starch; a border or fringe of cloth; defilement. Adj. Warm, hot. Per. آهار

જુલુ ઈશર, ishar. વિ० આશાન, સેહેલ; થોડું. Adj. Easy, convenient; little.

જુલુ એહેર, હેહેર, êhêr, hêhêr. ના० હેર નસો, સુકકો નસો (નખ, આલ, ઈત્યાદિ). Subs. Uncleanliness—impurity (as hair, nails, &c.). Av. 𐬨𐬀𐬭𐬀 = Pâz. 𐬨𐬀𐬭𐬀

જુલુ ખાર, khâr. ના० નેકી, ખુબી, કાંટો, કાંટાનું ઝાડ. વિ० ખુબ, નેક, સાફ, આશાન. Subs. Virtue, goodness; a thorn, a thistle, a bramble. Adj. Good, virtuous, honest; easy, convenient. Per. 𐬬𐬀𐬭𐬀

જુલુ ખાર, khâr. ના० કાંકરી. Subs. A pebble.

જુલુ ખાર, khâr. ના० ચઉદમી રાતનો ચંદ્ર; માથુકનું નખરું; સખત પથ્થર. Subs. The fourteenth day's moon; airs and blandishments of a sweetheart; a stone of extreme hardness. Comp. Per. 𐬬𐬀𐬭𐬀

જુલુ ખાર, khâr. ના० બેહેન; સીસોલીકું. વિ० નીચું, હલકું, સર્વથી ન્હાનું, કમીનું. Subs. A sister; a porcupine. Adj. Contemptible, mean; smallest, servile. Comp. Pehl. 𐬬𐬀𐬭𐬀, Per. 𐬬𐬀𐬭𐬀

જુલુ ખાલ, khâl. ના० કાલો તલ, કે જે આદમીઓનાં મોઢાં અથવા શરીર ઉપર હોય છે; મામો; લશ્કરનો વાવઠો; ધણી; વિચાર; મ્હોટાઈ; વીજલી; ખુરખો; હુશિયારી. Subs. A black mole on the face or some other part of the body; an uncle (on the mother's side); the standard of an army; a lord or master; great-

ness; lightning; a veil; natural aptitude—intelligence. Per. خال

જાન્યુરી, khâhand. Vand. XIII. કિં આહુ, ખ્યાર રાખે. V. May love—hold dear:—
જાન્યુરી-કિં આહુ-ખ્યાર રાખે

જાન્યુરી, khur. Nêrang. નાં કોઈના શરીર ઉપર હડી આંગલનો બંડો જખમ કીધાથી જે ગુનાહ થાયછે તે ગુનાહનું નામ. Subs. The name of the crime caused by the infliction of a wound $2\frac{1}{2}$ inches deep on the body of any person:—as in ગાંધીજીના શરીર ઉપર હડી આંગલનો બંડો

જાન્યુરી, gâr. એ એક પ્રત્યય છે, જેનો અર્થ “કરનાર” કરીને થાયછે:—જેમકે ગુનાહ કરનાર, ગુનેહગાર. A suffix denoting the doer of a thing:—as ગુનાહ કરનાર = one who commits crimes. Comp. Per. ગુનાહ કરનાર, ગુનેહગાર, &c.

જાન્યુરી, guzâr. નાં કરનાર; મારગ; જવું; ઉતાવળ. Subs. A doer, agent; a passage, transit; haste. Comp. Per. ગુઝાર

જાન્યુરી, nâbar. નાં મીનો નાવરની જુબ, મહોડી જુબ; હુરબદનો દરજ્જો. Subs. The *Khâb* of *Mino Nâver*; the dignity—rank of a *Herbad*:—as in ગાંધીજીના નાવરની જુબ

જાન્યુરી, yâr. નાં મદદગાર, સાહેતા આપનાર; દોસ્ત, મિત્ર; બરાબરીઓ. Subs. A helper, one that gives assistance, a helpmate; a friend, a companion, an associate; an equal. Per. યાર

હજર, hazâr. સંખ્યાં વિં હજર, ૧૦૦૦ :— જેમકે
 Numer. adj. One thousand, 1000 :—as
 Comp. Pehl. هزار, Per.

હર, har. વિં દરેક, સઘલા. નાં કરનાર; ખોદનાર,
 ખણનાર. Adj. Every, all. Subs. A doer; one
 who digs. Comp. Per. هر

હાર, hâr. નાં ગરદન, ડોકું; હરેક ચીજ; હાર; સિલસિલો;
 મોતી; મોતીનો હાર; આહુતું, ખાર રાખવો. Subs. The
 neck, the head; any—every thing; a row,
 series; a pearl; a string of pearls; loving, hold-
 ing dear, setting one's affections on. Per. هار

હાર, hâr. નાં હાડકાં, હાડ :—જેમકે હાર = હાડમંદ.
 Subs. Bones; frame, structure, make (of a
 man).

હાલ, hâl. નાં કરાર, આરામ, સુખ, નચીન્તાઈ; મજબુ-
 તી; હાલત, રીત, કામ; હાલનો વખત. Subs. Undisturb-
 ed "tranquillity, ease, comfort, freedom from
 anxiety; firmness; state, condition, an affair;
 the time present. Comp. Per. هال and حال

હર, hêr. વિં હલકું, હતરતું. Adj. Inferior, in-
 significant, lower.

અહેલીઅ, અશ્ય, ahêlîa, ashya. નાં પાકીનગી,
 પવિત્રાઈ, ચોખ્ખાઈ, સફાઈ. Subs. Holiness, purity,
 cleanness, faultlessness. Comp. Av. "pure", "holy"

અહેલુબ, અષવ, ahêlub, ashava. વિં અશો,
 પવિત્ર, પાક, નેક, સાચું બોલનારું. Adj. Pure, virtuous,

free from moral defilement, faultless, virtuous, truth-speaking. Comp. Pehl. خار , آو , Av. xâra , Sans. ऋतावन .

ખારા ખારા, khârâ. નાં (See khâr = khâr.) સખત પથ્થર. Subs. A stone of extreme hardness. Per. خارا .

યારા યારા, yârâ. નાં કુદરત, જોર, શક્તિ, તવાનાઈ, કૌવત, બહાદુરી; કુરસત; જખમ. Subs. Strength, power, vigour, physical force, potency, bravery, valour; leisure; a wound. Per. يارا .

સારા સારા, sârâ. વિં ખાલેસ, સ્વચ્છ, બેરબાર વગરનું; બિ-શ્રીત નહીં; ખીઠા વાસવાળું. Adj. Pure, guileless, innocent, unmixed, unalloyed; sweet-smelling. Per. سارا .

હેરી હેરી, hêrî. વિં સુકકા નસાવાળું—બરેળું. Adj. Full of dry uncleanness (as hair, nails, &c.). Comp. Pehl. هري .

હેરી હેરી, hêrî. See hêrî .

હેહરહા હેહરહા, hêharhâ. નાં હેર નસાઓ, સુકકા નસાઓ. Subs. plu. Dry impure—unclean things (as hair, nails, &c.).

હેલ-અષ હેલ-અષ, hêl-ash, hêl-adash. નાં પવિત્ર શખ્સ. Subs. A pure—holy man.

હેલહીએ હેલહીએ, hêlhyê, așhyê. વિં પાક, પવિત્ર, સાફ. Adj. Pure, holy, faultless, clean.

હેલાએશ હેલાએશ, hêlâêsh, așhâîê. નાં અ-

શોઈ, પાકી, પવિત્રાઈ, યોગ્યાઈ; સચાઈ, સત્યતા; બલાઈ; અરશસવંગ; લક્ષ્મી; સવાબ, દીન, એલમ, વિદ્યા; સવાબ, નેકી; 'અષેમ' નામની બંદગી; ખાલેસ નઈઅત; સખાવત; અશોઈ કરનાર. Subs. Purity, cleanness, freedom from defilement; truth, goodness; *Ashis-vanguhi*; wealth; merit arising from virtuous actions; faith, religion; knowledge, science, learning; virtue; the *Ashem* prayer; pure intention—thought; one who practises purity. Comp. Pehl. શબ્દાર્થ, Av. શબ્દાર્થ

હેલાએશીનીદાર, *hêlâêshînîdâr*. નાં અશોઈ—નેકી કરનાર. Subs. One who practises purity—virtue.

હેલાએ, *hêlâê, ašhâê*. નાં પાકી, સવાબ, અશોઈ. વિં પાક, અશો, પરહેઝગાર. Subs. Purity, virtue, freedom from guilt. Adj. Pure, virtuous, pious. See શબ્દાર્થ *hêlâêsh*.

હેલુબે, *hêlubê*. નાં એક પાક—પરહેઝગાર માણસ. Subs. A pure—pious man.

આહેર-આહેર, *âhêr-âhêr*. કિં અં એકેક પછી—પુઠ, પેદરપે, એક પછી એક. Adj. One after another, one by one, step by step.

દારાએ, *dârâê*. નાં પરવરદેગાર, પાલનાર. Subs. Providence, nourisher, supporter.

યારાઈ, *yârâi*. વિં કૌવત—તવાનાઈ—શક્તિવાળું, બહાદુર, દલેર. નાં ઝેર, કૌવત. Adj. Powerful,

અહલાએશ-ખારી, ahêlâesh-khârî. વિ.
પવિત્ર ખજાનો રાખનાર. નાં એક પહાડનું નામ છે કે જે
ખજાનાનો બરેલો છે. Adj. Keeping the holy trea-
sure. Subs. Name of a mountain full of trea-
sures.

અહલાદેશન, અશોદેશન, ahêlâêshân, ashôê-yân. નાં અશો—પાક લોકો, પરહેજગારો, સવાબકારો; સવાબો. Subs. Pure—righteous persons, devout men; merits arising from virtuous actions, meritorious acts.

હલાઈ-દેહાનદ, અહલાઈ-શાનદ, અષાદેશાનદ, hêlâi-dêhânad, ahêlâi-shânad, aṣhâêshânad. કિં તેઓ પવિત્રાઈ અપાવે. V. They may cause to give purity (to others).

અહલાદેશોમંદ, અષાઈઓમંદ, ahêlâêshô-mand, aṣhâiômand. વિં સવાબકાર, પુણ્યવાન, પાકી-વાલું, પવિત્રાઈ—પાકીજગી બરેલું. કિં અશો છે. Adj. Virtuous, righteous, pure, holy. V. Are pure (plu.).

હલાદેશ-ખારી, hêlâêsh-khârî. નાં પવિત્રાઈથી નીપજતું સુખ. Subs. Happiness—comfort derived from being pure—righteous.

હલાદેશીનીદાર, hêlâêshînidâr. નાં અશોઈ—સચાઈ રાખનાર. Subs. One endowed with purity—righteousness.

હલાદેશ-સેતાદેશની, અષાહી-સેતાદેશની, hêlâêsh-sêtâêshnî, aṣhâhî-sêtâêshnî. નાં પવિત્રાઈની તારીફ—વખાણ; 'અષેમ' બંદગીની વખાણ ગાવી. Subs. Praise of righteousness, singing praises of Asha. Av. ૧૭૧૭૨-૨૫૫

હલાદેશીઅન્દ, hêlâêshîand. કિં તેઓ

સવાય—પવિત્રાઈ કરે. V. They may do any good work (as worthy of reward); they may practise purity.

હેલાએશીનીદારી, hêlâêshînîdârî. નાં અશોઈ, પાકીજગી, સચ્ચાઈ, પાપ વગરની હાલત. Subs. Purity, devoutness, truth, verity, sinlessness.

આરાએશને, ârâêshnê. નાં સણગાર, સણગારવું. Subs. An ornament, embellishment, adorning.

હેલાએશને, hêlâêshnê. નાં પાક—સાફ કરવું; અશોઈ કરવી. Subs. Purifying, cleansing from impurities; practising righteousness.

અહેલાએશની, અષાએશની, ahêlâêshnî, aṣhâêshnî. નાં અશોઈ, પવિત્રાઈ, સચ્ચાઈ; પાક કરવાનું કામ. Subs. Purity, undefiledness, righteousness; the act of purifying.

હેલાએશનીનીનદ, અષાએશનીનીનદ, hêlâêshnî-nînad, aṣhâênînînad. ક્રિં સવાયનો કામો કરે, અશોઈ—પાકી—પરહેજગારી કરે. V. May do good works (as worthy of reward); may practise purity—righteousness.

હેલાએશનીનીદન, અષાએશનીનીદન, hêlâêsh-nîmîdan, aṣhâîênîmîdan. ક્રિં અશોઈ કરવી, સવાય કરવો. V. To practise purity, to do any good work (as worthy of reward).

અહેલાએશ-ચ, અષાએશ-ચ, ahêlâêsh-cha, aṣhâîê-cha. નાં પવિત્રાઈબી, અરદી બેહેશતબી, પુણ્યબી.

Subs. Even purity, purity itself; *Ardibêhêsh* itself; even moral or religious merit; also a meritorious act.

હૈલાએશ-પેદાકી, *hêlâêsh-pêdâkî*. વિં
પાક—અશોઈના ચેહરાનું, સત્યતાના દેખાવનું, અશોઈનાં તોખમ
—મૂલનું. Adj. Having a pure—holy face, having
a countenance beaming with righteousness,
having a source—origin in purity. Comp. Av.

સુભાષ + સુભાષ-સુભાષ

હૈલાએશ-મીઅઝદ, *hêlâêsh-mîâzd*. નાં
પાક ખોરાક; સોએમેવો. Subs. Pure food—offering;
good fruits. ૩૬૬ = Av. સુભાષ

અહેલાઈએનીદારી, અષાઈએનીદારી, *ahê-
lâiênidârî, ašhâiênidârî*. નાં આદમીએને અશોઈ અને
નેક કામ શીખવવું, કોઈને નેક રાહમાં બેહતની રેહનુમાઈ
કરવી. Subs. Teaching men to go to the path
of purity and virtue; guiding one to the right
path of heaven.

હૈલાએસનીદાર, અષાઈનીદાર, *hêlâêsnîdâr,
ašhâinîdâr*. નાં અશોઈ કરનાર—રાખનાર. Subs.
One who practises righteousness, one who
keeps purity.

આહેર-એસ્તીનદ, *âhêr-êstinad*. કિં ઉલટું
જાય, પાછું રહે. V. May go in a contrary direc-
tion, may go back, may remain back.

અહરાઈન, *aharâîn*. નાં સુરાખદાર—આંધલાં—
કાણાંવાલી રકાબી કે જે પાવ મહેલમાં કિયાના કામમાં આવેછે.

Subs. A dish or plate with holes used in religious ceremonies.

આખેર-આઈન, âkhêr-âîn. નાં છેલ્લી દીન—ધર્મ, પાછલો રેવાજ—રસમ—રીત. Subs. The latter usage—custom, the last religion. Comp. ۱۰ = Per. = آخر + ۱۰ = Per. آئین

આરાઈન, ârâîn. નાં સણગાર, આરાએશ. કિં સણગારે, સમારે. Subs. Decoration, ornament, embellishment. V. May decorate—adorn.

હર-આઈન, har-âîn. કિં અં હરેક તરેહ—રીતે, દરેક રીતે. Adv. Anyhow, anyway, in any way.

હેલાઈન, અષાઈન, hêlâîn, aṣhâîn. Nêrang. કિં પાક—પવિત્ર—સાફ કરે. નાં અશોઈ, સત્યતા. V. May purify—consecrate—cleanse. Subs. Purity, righteousness.

અહેલાઈનદ, અષાઈનદ, ahêlâînad, aṣhâînad. કિં પાક થાય; પાક—સાફ—પવિત્ર કરે. V. May become pure, may purify—cleanse.

આરાયંદ, ârâyand. કિં તેઓ સમારેછે—સણગારે છે. V. They adorn—decorate. Per. آرايند from آراستن

હેલાયંદ, hêlâyand. કિં તેઓ અશો છે. V. They are pure—righteous.

અહેલાઈનીદાર, અષાઈનીદાર, અષ-રાઈનીદાર, ahêlâînîdâr, aṣhâînîdâr, aṣh-râînîdâr. નાં અશોઈ

—પરહેજગારી કરનાર ; અશોઈ વધારનાર ; અશોઈનાં કામો કરનાર. Subs. One who practises purity—righteousness; one who promotes purity—righteousness; one who practises pure—righteous actions.

અહેલાઈનીદન, અષાઈનીદન, ahêlâînîdan, aṣhâînîdan. કિં સવાબનાં કામો કરવાં, અશોઈ પવિત્રાઈ કરવી. V. To perform virtuous actions, to practise purity—righteousness, to perform righteous deeds (as worthy of reward).

આરાઈનમ, ârâînām. કિં હું સમારું—સુધારું—સણગારું. V. I may rectify—mend, I may adorn.

હેલાએઓમ, hêlâêôm. Dink. કિં હું અશો છું. V. I am pure—righteous.

આહેર-આઈન, âhêr-âîn. See અહેર

હેલાઈયે, hêlâîyê. S. Am. નાં અશોઈ, પાકી. Subs. Purity, righteousness, sinlessness.

યારાન, yârân. નાં દોસ્તો, સોબતીઓ, આશકો, બચાવનાર, મલતીયા. Subs. plu. Friends, comrades, lovers, defenders, followers. Per. یاران

અ-અર-એવ્યાસ્ત, a-ar-êvyâst. Nêrang. કિં તારપછી—સેવટે આસપાસ બાંધ્યું—પેહેર્યું. V. Afterwards girded round; at last put on.

આહારાન, આરાન, khâharân, khârân. નાં બેહેનો. Subs. Sisters.

યારાન, yârân. See યારાન.

આહર-હુફારાશ્મો-દાદ, âhar-hufarâshmô-dâd. નાં ઉશહેન ગેહેનો વખત, રાત્રે બાર વાગ્યા પછીનો વખત. Subs. The time of the *Ushahîn Gêh*, the time after midnight. Compare Av. -
-હુફારાશ્મો-દાદ

યારોમંદ, yârômand. વિં મદદ કરનારે, મદદ વાળું. Adj. Helping, helpful.

એહેર-ઓમંદ, êhêr-ômand. વિં નસા—આલા-એશ—બરેલું, સુકકા નસાવાળું. Adj. Full of dry impurities (as hair, nails, &c.).

હારોમંદ, hârômand. વિં હાડવાળું—રાખનારે. Adj. Corporeal, material, bodily.

હલાક, halâk. નાં નાશ, હેરાનગતી, પાથમાલી, મોત. Subs. Ruin, distress, privation, destruction, death.

અહેલા-ચ, અષા-ચ, ahêlâ-cha, aṣhâ-cha. નાં (એ શબ્દ અહેલાએશ-ચ નો ટુંકો આકાર છે.) અંશો-ઈબી, અરદીએહેશત પણ. Subs. (Contracted form of ahêlâêsha-cha.) Even purity, righteousness itself, even *Ardîbêhêsh*t.

આરામ, ârâm. નાં રોશની, ઉજસ; આસાએશ, સુખ, નચીતાઈ, આરામ, ખાખ. Subs. Light, glitter, glare; rest, ease, happiness, joy, repose, sleep. Per. آرام; Av. Rt. - = to rest.

આરામ, khârâm. વિ. લેહેજ તદાર, સ્વાદિષ્ટ, સ્વાદદાર. ના. લાયક ખોરાક. Adj. Tasteful, sapid. Subs. Proper food. Pâz. سازگار

હરામ, harâm. વિ. હરામ, મના કીધેલું. Adj. Unlawful, forbidden, prohibited. Per. حرام

આરામી, ârâmî. ના. સુખ, નયીતાર્થ, સંતોષ, તંદરોસ્તી, શાંતપણું. Subs. Happiness, ease, contentment, health, tranquillity. Per. آرامی

આરામી-તનુ, ârâmî-tanu. વિ. તનની સુખી હાલત, તંદરોસ્ત શરીર. Subs. Happy state of the body; a healthy body.

આરામીદન, ârâmîdan. ક્રિ. આરામ લેવો, સુખ પામવું, સુખી થવું, સુખ હાંસેલ કરવું; ઠરીઠામ રેહેવું; તંદરોસ્ત થવું. V. To take repose, to settle, to acquire—enjoy happiness; to take pleasure, to delight in; to be happy—healthy. Per. آرامیدن
Av. Rt. س + د (in سازگار..., see Vand. V., para. 21).

આરામી, ârâmî. વિ. સુખી, રોશનીવાળું. ના. આશાએશ, સુખી હાલત, શાંતપણું, આરામ, તંદરોસ્તી. Adj. Happy, full of light. Subs. Rest, happy state, tranquillity, ease, quiet, health. آرامی

અ-આરામશને, a-âramashnê. ના. આશાએશ ન લેવી, સુખ ન પામવું. Subs. Not taking rest, not acquiring happiness.

આરામશને, âramashnê. ના. આરામ—સુખ

પામવું, આસાએશ લેવી. Subs. Reposing, taking one's ease, recovering one's breath.

અહમ્મ અરામીદન, ârâmîdan. See અહમ્મ ârâmîdan.

અહમ્મ આહરે-મન, અન્ઘ્ર-મીનુ, âhrê-man, anghra-mînu. નાં હરેમન, શેતાન; બદનકસ; બદીની રેહુમાઈ કરનાર; બદ-મન; બદ અત; બદીનું મૂલ, આબાદીનો ઘટાડો કરનાર. Subs. *Ahrêman, Satan*; evil spirit; the source of wickedness; evil mind; a low-born—vicious person; one who misdirects—misleads; the invisible evil-doer; an evil-minded person; one who decreases prosperity. Comp. Pehl. *હેમ, Av. 𐬔𐬀𐬎𐬌𐬎𐬎𐬀𐬎𐬎𐬀* = Per. *آهرمن*

અહમ્મ અહેલુબ, અષો, ahêlub, ašhō. Afr. Gâh. વિં પાક, અશો. Adj. Pure, righteous. Comp. Pehl. *अहल*

અહમ્મ હેલી, અષી, hêlî, ašhî. નાં લક્ષ્મી; પચીસમાં રોજનું નામ; ખોદાની એક શક્તિ. Subs. Wealth, prosperity; the twenty-fifth day of every month; one of the powers of God.

અહમ્મ, અહમ્મ આખેરશ, આખેર-શ, âkhêrash, âkhêrsha. કિં અં સેવટે, છેડે, અંતે, પછવાડે, પાછલ, પછી, પાછલ તલક, હવે પછી. Adv. In the end, finally, behind, backward, after, in the rear, till the end, hence. Comp. Per. *آخر*

અહમ્મ આખેરી, âkhêrî. નાં સમાપ્ત થવું, પુરું થવું, સેવટે બનવું. Subs. Ending, finishing, happening in the end.

- અહરિ, âhêrî. નાં હલકાઈ, નીચાઈ, પસ્તી. Subs. Baseness, meanness, lowness.
- આરી, khârî. નાં આસાની, સહેલાઈ; સુખ. Subs. Easiness, facility; happiness.
- આરશ, khârash. નાં અદેખાઈ, અદાવત; રશવાઈ, નીચાઈ. Subs. Envy, spite; ignominy, baseness. Comp. Per. خاري and خوري
- દારશ, dârash. નાં નેઘાહુ રાખવી, માહાવજત કરવી; મેહેલ, દરબાર; ધર્જનું ચોકસ માપ. Subs. Watching, protecting, preserving; a palace, a court; a certain measure of wheat. Comp. Per. داري
- ચારી, yârî. નાં ચારી, દોસ્તી, મદદ. Subs. Friendship, companionship, help, assistance. Per. ياري
- હારશ, hârash. નાં ભય, ડર, ધાસ્તી ખાવી, આપખતલખ, ખુદનુખાઈ, ખુદપસંદી. Subs. Fear, dread, apprehension, taking fright; self-interest, self-conceit, self-complacency.
- હારી, hârî. નાં હલાલખોર, ઢેડ. Subs. A cleaner of jakes, a sweeper, a *halâlcore*.
- આખેર ગાહ, âkhêr-gâh. નાં સગીથી છેલ્લો વખત. Subs. The last or final point of time.
- આખેરીહા, âkherîhâ. કિં અં આખેરીએ, છેલ્લે સરવાલે. Adv. At last, in the end.
- આહેરીહા, âhêrîhâ. કિં અં પછવાડેથી, ફરીને. Adv. From behind; subsequently, once more, a second time.

ખરીહા, khârîhâ. કિં અં આસાનીથી, સહેલાઈથી.

Adv. With easiness—facility, easily.

યારીહા, yârîhâ. કિં અં મદદની રીતે. Adv.

By way of help.

અહેલાએશ, અષાએશ, ahêlâêsh, așhâêsh.

See અહેલાએશ.

ખરીએ, khârîê. નાં આસાની, શાંતપણું. Subs.

Easiness, facility, ease, tranquillity.

યારીએ, yârîê. નાં મદદ, સહાયતા. વિં મદદ-

ગાર, સહાયકારક. Subs. Assistance, help. Adj.

Helpful, helping.

હાર્શી, hârshî. વિં બીહીકણ, ધાસ્તી—ડર રાખનારું,

બીહીનારું. Adj. Fearing, apprehending, timid,

timorous.

આરાયંદ, ârâyand. See આરાયંદ

દાર્શીનદ, dârshînad. કિં નેઘાહ રાખે, સાહાવનત

રાખે. V. May keep watch, may preserve—

protect.

હાર્શીનદ, hârshînad. કિં બીહી, ડરે, ધાસ્તી રાખે.

V. May fear, may be afraid, may dread.

ખારીહેદ, khârîhêd. કિં પુનમના ચંદ્રની મીશાલનો

થાયછે. V. Assumes the shape of a full moon

or resembles a full moon.

યાર્શહેદ, yârshêd. કિં દોસ્ત—મિત્ર થશે, મદદ—

સાહેતા કરશે. V. Will become a friend—an asso-

ciate—a companion; will assist—help.

ચારીહેદ, yârihêd. હિં મદદ કરેછે, દોસ્તી કરેછે.

V. Helps, assists, befriends.

આખીયાન, âkhriyân. નાં સરસામાન, પૈસા, દોલત, અસખાખ; ખાંગ, પોકાર, આવાજ. Subs. Furniture, money, wealth, baggage; bawling, a loud cry, sound.

અ-ખુરશની, a-khurashnî. વિં વગર આવે, કાંઈ બી ખોરાક લીધા વગર, ભુખ્યું. Adj. Without eating, without taking any food, hungry.

આહેર-દાનેશ, âhêr-dânêsh. નાં સેવટનો વિચાર કરનાર. Subs. One who thinks of the future—end.

આહેર-દાનશની, âhêr-dânashnî. નાં સેવટનો વિચાર, દુર અંદેશો. Subs. Thought of the end—future, forethought, providence.

અખર્યાન, આહેર્યાન, અખેર્યાન, akharyân, âhêryân, âkhêryan. નાં સરસામાન, માલ, અસખાખ, મતા, પોકાર, શોર, આવાજ. Subs. Furniture, baggage, property; a loud cry, uproar, sound.

અહેલીઆન, ahêliân. નાં પાક—અશો લોકો. Subs. Pure—righteous men.

આખેર-દાન, આહેરદાન, âkhêr-dân, âhêrdân. (અવ્યથીલાવ સમાસ) નાં આગલતું જોનારું, સેવટનો વિચાર કરનારું. Subs. One who looks forward, provident; one who thinks of or pries into the future.

ખારશને, ખારીઆન, khârashnê, khâriân. વિં

કોટાવાણું. નાં આસાની, સેહેલાઈ; કંગાલીઅત. Adj. Thorny. Subs. Easiness, facility; ruin, wretchedness.

ખારશને, khârashnê. નાં ખુજલી; કીડ, શરીર ઉપર બેઠેલી ઝીણી કુલ્લી. Subs. Itches, inclination to scratch the skin; eruption on the skin. Comp. Per. خارش

ખોરાક, khârashnê. નાં ખોરાક. Subs. Food, victuals, meal. Comp. Pehl. خوراک, Per. خورش

ખા-રોશને, khâ-rôshnê. નાં કુદરતી રોશની. Subs. Natural light. Av. نور-الطبیعی

યારશને, yârashnê. નાં યારી—મદદ કરવાનું કામ. Subs. Act of helping—assisting.

હેલ્યાન, hêlyân. નાં અશો લોકો, પરહેજગારો. Subs. Pure—righteous persons.

અહરશ-વંગ, અષશ-વંગ, ahrash-vang, ahashash-vang. નાં અર્શેશવંગ દરેસ્તો, લક્ષમી; પચીસમાં રોજનું નામ, એક માણસનું નામ. Subs. Ashi-vanguhi, the name of an angel presiding over wealth; wealth; the 25th day of every month; the name of a man. Av. اهرش-وانگ

આહેર-અનુનતન, âhêr-jânunatan. ક્રિં કમ—ઓછું થવું, ઘટવું. V. To decrease, to grow less, to abate.

એહર્બદ, êhrbad. નાં આતશકદેહનો અલવનાર, દરેમેહરનો પંચકી, બોએવાલો. Subs. The guardian of

the fire-temple, the chief priest of the fire-temple, one who offers sandalwood, incense, &c. to the sacred fire. Comp. Pehl. 𐭥𐭥𐭥𐭥, Av. 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀, Per. 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀

ગઝારી, gazarî. વિં નાલાં—નેહરને લગતું. Adj. Pertaining to a rivulet—canal.

સારી, Sârî. નાં માજદરાનની નજદીકનાં એક શહેરનું નામ છે. Subs. The name of a city near Mâzen-drân.

અહલેશ, ahlêsh. વિં અશો, પવિત્ર, પાક. નાં સવાબ, અશોઈ, નેકી. Adj. Pure, righteous, holy, pious. Subs. Righteousness, purity, virtue.

અહુરેહ, ahurêh. નાં સાહેબ, ધણી. Subs. A lord, master, owner, ruler.

આખેરીએ, âkhêriê. વિં આખેરના ભાગને લગતું, સેવટનું. Adj. Belonging to the latter portion—end.

હારેશને, hârêshnê. નાં અર્શેસ્વંગ ક્રેસ્તો. Subs. *Ashi-vanguhî* (name of an angel).

આહરેશ્વંગ, હારેશ્વંગ, âhrêshvang, hârêshvang. નાં બંદગીનો ખજાનો. See 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀 ahrashvang. Subs. The wealth of prayers, the rich store of prayers.

અ-અરેસ, a-arêš. વિં બેઅકલ, ઠોઠ, બોઠડ, નાચાલાક. Adj. Unwise, senseless, dull, stupid, wanting intelligence, not clever—brisk.

ખાલેસ, khâlêš. વિં નિર્મલ, નીતરું, સાદ, સ્વચ્છ.

Adj. Void of dirt or impurity, pure, unsullied, guileless.

અભ્યાસ યારીએ, yârîê. નાં મદદ, સહાયતા, યારી. Subs.
Help, assistance, succour.

અખેરસંગીન, âkhêrsangîn. નાં પડતલ જગ્યા. Subs. Waste—uncultivated land.

આહેરી-ચ, âhêrî-cha. ક્રિં અં છેક અંતે, છેલ્લે સરવાલે. Adv. Last of all, in the end, at last.

અએરેચપદ, âêrêchpad. નાં એરવદ, ધરમગુર. Subs. A *Herbed*, a religious teacher, a spiritual guide.

આગેરેફત, âgêrêft. નાં એક ગુનાહનું નામ છે. Subs. Name of a crime.

આહરસ્વદ, âhrasvad. See અહરસ્વદ

અએરી-પત, âêrî-pat. See અએરેચપદ. Comp. Pehl. અહા

આગેરેફતે, âgêrêftê. See અગેરેફત

યાર-સજદ, yâr-sazad. ક્રિં દોસ્તને લાયક થાએ. V. May become worthy of a friend, may be qualified to be a friend.

એહર-ગેતી-ગેથ, êhâr-gêti-gêthya. નાં દુનિયાઈ આલાએશ, દુનિયાનો સુકો નસો (જેમકે બાલ નખ.) Subs. Worldly contamination, dry impurities of the world (as hair, nails, &c.).

પ્રારામ્ય યારસ્તન, yârastan. ક્રિં શકવું, શક્તિવાન થવું, સારી નીતિ મનમાં ઠસાવવી, હાથચાલાકી કરવી. V. To be able, to be powerful, to inculcate good manners, to perform sleight-of-hand tricks. Per. یارستن

કારીગરી, ખારીગરી, kârîgarî, khârîgarî. નાં કારીગરી, કુશિલ, હીકમત, કસબ, હોનર. Subs. Skill, art, workmanship, contrivance.

અખ્રે-રોદ, akhrê-rôd. નાં એક નદીનું નામ છે. Subs. Name of a river.

હેલુબ, hêlub. See હેલુબ

અહલબુબ, હેલબુબ, ahalbub, hêlbub. વિં સ્વર્ગવાસી, કૈલાશવાસી, ખેહેશી. Adj. Residing in paradise—heaven (used of a deceased person), celestial.

ખાલ્બુ, khâlbu. સંખ્યાં વિં ૪૦, ચાલીસ. Numer. adj. Forty, 40.

ખાલેક, khâlêk. નાં પેદા કરનાર, તમામ ચીજોનો બનાવનાર. Subs. The Creator, the Maker of all things. Per. خالق

આખેરીએ, âkhêriê. ક્રિં અં સેવટે, છેલ્લે સરવાલે, અંતે, પછી. Adv. Last of all, in the end, at last, afterwards.

હેલુબે, hêlubê. વિં પાક, અશો, (એ પ્રમાણે નો બગડેલો આકાર છે.) Adj. Pure, righteous (a corrupt form of હેલુબ)

349

॥१८॥ यारीदन, yâridan. कि० भदद डरवी—आपवी. V.

To help, to give assistance—succour. Comp.

Per. یاری دادن and یاری کردن, یاریدن.

હૃરી-તન, hêri-tan. નાં નસાવાણું તન, મુવેલાના શરીરને લાગ્યાથી રીમન થએલો શબ્દ. Subs. A polluted body; one whose body is affected with impurity by coming in contact with a dead body.

આહરીમે, આહરેમન, âhrimê, âhrêman. See

આખેર-ગરેહ, âkhêr-garêh. નાં છેડેનો ગાંઠ. Subs. The last knot. Comp. Per. گره (a knot).

અહરન, ahran. નાં હરેમન. Subs. *Ahrêmen*, evil spirit (abbrev. of અહેમેય)

ખલુ, khalu. નાં આલુ. Subs. A plum.

ખાલુ, khâlu. નાં મામો; અડીએલ ઊંટ; વાનંત. Subs. A maternal uncle; a stubborn camel; a wind musical instrument. Per. خالو.

હર, haru. નાં અરાબ—ખુરો પુરુષ. Subs. A bad—depraved person.

હારુ, hâru. નાં એક જહાગર ઓરતનું નામ છે, કે જે “અંદરૂશ” ની બાઈડી થાય છે, જેણી દરીઆની વચમાં એક ટાપુમાં રહેતી હતી. Subs. The name of a sorceress, wife of Andarûs, who dwelt in an island situated in the midst of the sea.

હલુઈબે, haluibê. નાં એક શહેરનું નામ છે. Subs. Name of a city.

અહેલાએશ, અષાઈએ, અહેલવાએશ, ahêlâêsh, aṣhâiê, ahêlvâêsh. See હેલાએશ hêlâêsh.

હેરો-ઓમંદ, hêrô-ômand. વિં સુકકા નસા (જેમકે બાલ, નખ) થી ભરેલું. Adj. Full of dry impurities (as hair, nails).

હર-વાદરંગ, har-vâdrang. નાં દરેક તોરંજ. (લીંબુની ખતલું એક ફલ). Subs. Every citron.

અ-સરોબ, a-sarôb. નાં ખરાબ—નાલાયક સચુન—શબ્દ. Subs. An unworthy—bad word. Contrast Av. *સારોબ*, Pehl. *ساروب*.

અહરુબ, હારુબ, ahrub, hârub. નાં માફી. કું વિં માફ કીધેલું, છોડી દીધેલું. Subs. Pardon, remission. Partic. adj. Pardoned, remitted, absolved.

અહેલુબ, યશરુબ, અષો, ahêlub, yashrub, aṣhô. વિં સાચું બોલનાર, અશો, પાક, પવિત્ર, પુણ્યવાન, પાકીનેહ, ભક્તિમાન, આખર; ખેઆખર; તંદન ગુનાહથી વેગલું—બાતેલ; નાં ખાલેશ—ખેહસ્તી લોકો, નેક એખલાસ રાખનારા, રોશન દીલનાંઓ. Adj. Righteous, pious, religious, holy, pure, virtuous; free, independent; innocent, harmless; quite free from guilt. Subs. Those who are pure—righteous—undefiled; those who reside in paradise; those whose hearts are pure; truth-speaking. Av. *અશરુબ* Sans. *ऋतावन्*. Comp. Pehl. *اشروب*

આખર-વદ, âkhêr-vad. કિં અં સેવટ—આખરશ સુધી. Adv. Till the end, up to the end.

અહલુબા આરોગ, ârôg. નાં અટકાર ; અવાચી ખાવી ; મ્હોટું
ધુવડ. Subs. Belching, after-taste ; yawning ; a
large owl. Comp. Per. اروع

અહલુબા અહોઆ, ahêlubâ, așôâ. નાં ઓ તું
અષો ! અરે તું પરહેજગાર ! Subs. O thou pure—
righteous—pious !

અહલુબા અહલુબી, હેલુબી, ahêlubî, hêlubî. નાં અશોઈ,
પાકી, પવિત્રાઈ. Subs. Purity, righteousness,
piety. Comp. Av. اهل و عباد

અહલુબા અખ્રુશ, અ-ખરુશ, akhrush, a-kharush. નાં
ખોકાર, શોર, ઘોંઘાટ, આવાજ. વિં ખોકાર—ઘોંઘાટ
વગરનું, સુપ, સુંગું. Subs. Noise, uproar, a loud
cry, voice. Adj. Making no noise—uproar,
silent, mute. Contrast Per. خروش

અહલુબા અરુશ, kharush. See અહલુબા akhrush.

અહલુબા આખેર-નયા, âkhêr-nayâ. નાં વાંસ-ખાંબુનો છેડો.
Subs. The end of the bamboo. Comp. Per. آخر
نای و ونی

અહલુબા યાર-વેહ, yâr-vêh. નાં બલો દોસ્ત, —સાથી. Subs.
A good friend—companion.

અહલુબા હેલુબીની, hêlubînî. વિં પવિત્ર, અશોઈ—પાકી-
જગીને લગતું. Adj. Pure, pertaining to piety—
righteousness.

અહલુબા અહલુબા-આસ, ahelubâs. નાં સોજાએ —
નીતરો દારૂ, સારો દારૂ. Subs. Pure wine, good
liquor.

અહેલુબાઈ, અહેલુબીએ, અષોઈએ, ahêlubâi, ahêlu-
bîê, ašhōîê. નાં પવિત્રાઈ, પરહેજગારી, પાકીજગી.
Subs. Purity, righteousness, undefiledness,
piety.

અહેલુબ-અક, અષો-અક, ahêlub-jâk, ašhō-jâk.
વિં પવિત્ર જનમેલો, અષો પેદા થયલો. Adj. Born pure.

અહેલુબાક, અષોયાક, ahêlubâk, ašhōyâk. વિં
પવિત્ર થયલો. Adj. Become pure.

અ-ખરોશીદન, a-kharôshîdan. કિં નહીં પો-
કારવું, શોર નહીં કરવો. V. Not to bawl out—
shout. Contrast Per. خروشيد

ખરોશીદન, kharôshîdan. કિં પોકાર—શોર
કરવો. V. To bawl out, to vociferate.

અહેલુબ-ગબના, અહેલુબ-ગબ્રા, ahêlub-gabnâ,
ahêlub-gabrâ. નાં અશો—પવિત્ર પુરુષ—મદે, જરથુશ્ટી
મજહબવાલો તે; ગયોમદે. Subs. A pure—righteous
man; one who is in the Zoroastrian religion;
Gayômad. Comp. Av. گویماد

હેલુબાની, hêlubânî. વિં અશો લોકોનું, પરહે-
જગારોને લગતું. Adj. Relating to pure—righte-
ous persons.

અહેલુબાં, યશ્રુબાં, અષોબાં, ahêlubân, yashru-
bân, ašhōbân. નાં પવિત્ર માણસો, ખરા ચજદાં પરસ્તો,
અશો લોકો, પુણ્યવાનો, ખેહરતીઓના અને નેક લોકોના રહો,
નેક ખસલતનાં પુરુષો, ખેહરતીઓ. Subs. The pious—

true Mazdayasnians, righteous persons, the pure, the souls of the righteous who reside in paradise; those whose innate quality is morally good; those who are pure—righteous; those who reside in heaven—paradise.

અહુબાન નેહીદ, hêlubân-nêhîd. ક્રિં અશો લોકોએ ગમ આધો, સાચા લોકો ચિંતાતુર થયા. V. Pious men condoled, righteous persons became solicitous.

અહુબાન જકરં, અષોબાન જકરં, ahêlubân-jakarân, ashôbân-jakarân. નાં અશો મરદો. Subs. Pure—virtuous—righteous men. ૧૧૫૫ = Av. ૧૧૫૫; ૧૫ = Ar. ૧૫ = male, masculine.

અહુબાન નાઈરીગાન, ahêlubân-nâîrîgân. નાં અશો પવિત્ર ઓરતો. Subs. Pure—virtuous—righteous women. Comp. Av. ૧૧૫૫ ૧૧૫૫

અહુબાન ઓમંદ, અષો ઓમંદ, ahêlub-ômand, ashô-ômand. વિં અશોઈ પાકી ભરેલું. ક્રિં તેઓ અશો છે. Adj. Full of purity—piety. V. They are pure—righteous.

અહુબાન, અ-આલુદી, a-âludî. વિં નજીસાત—ચરકીણ—રી-મની વગરનું. Adj. Free from filth—pollution—contamination. Contrast Per. ૧૧૫૫

અહુબાન, અષોઈ, અહુબાની, હુબાની, ahluî, ashôî, ahêlubî, hêlubî. નાં અશોઈ પાકી, પવિત્રાઈ, પાકીજગી. Subs. Purity, righteousness, undefiledness, holiness.

અર્ધાચાર્ય આલ્વી, âlvî. નાં બુલંદી, ઉચ્ચાઈ. Subs. Elevation, loftiness:—as in અર્ધાચાર્ય આલ્વી આલ્વી
અર્ધાચાર્ય આલ્વી આલ્વી

અર્ધાચાર્ય અરુસ, kharus. See અર્ધાચાર્ય kharush.

અર્ધાચાર્ય અલુજી, khaluji. નાં આલું. Subs. A plum.

અર્ધાચાર્ય આલુઈ, khâlûî. વિં મામાને લગતું. Adj. Pertaining to one's maternal uncle. Comp. Per. خالو

અર્ધાચાર્ય અહર્વેશ, aharvêsh. Gloss. નાં મરતબે, વખત. કિં અં પાછું, ફરીથી. Subs. Time, turn. Adv. Again, back.

અર્ધાચાર્ય અહેલુબી, અષાઈ, ahêlubî, ashâî. See અર્ધાચાર્ય hêlubî.

અર્ધાચાર્ય આરોએશ, ârôêsh. નાં ફરીફરીથી આવનાર. Subs. One who visits often, a frequenter.

અર્ધાચાર્ય આરોગી, ârôgi. વિં વારેઘડીએ અટકાર ઉત્પન્ન કરતું—લાવતું; રોગીષ્ટ. Adj. Producing continual belching; diseased. Comp. Per. اروغ

અર્ધાચાર્ય આહરન્દી, âhrandî. વિં હરેમંદી. Adj. Ahri-manism, Satanism. Comp. Per. اهرمني

અર્ધાચાર્ય આહર-વેશ, âhêr-vêsh. કિં અં વધારે પાછલ—પછવાડે. Adv. More behind—in the rear.

અર્ધાચાર્ય યારન્દેહ, yârandêh. નાં મદદ કરનાર, સહાય થનાર. Subs. A helper, one who gives assistance.

અર્થસાગર યારેગી, yârêgî. નાં તવાનાઈ, શક્તિ, બેર. કુરસત,
Subs. Power, strength, vigour; leisure. Comp.
Per. یار

અર્થસાગર હર્નીઝ, harnîz. નાં વચન—કોલકરાર—સચુન
આપવો. Subs. Giving an oral promise—one's
word.

અર્થસાગર હેર-નસા, hêr-nasâ. નાં સુકકો નસો (બાલ, નખ,
ઈત્યાદિ.) Subs. Dry uncleanness (as hair, nails,
&c.). Comp. Pehl. هیر نسا, Pâz. هیر نسا

અર્થસાગર હેર્વદી, hêrvadî. નાં કૌવત, બેર. Subs.
Strength, vigour.

અર્થસાગર હેલોએશ, હેલુબી, hêlôêsh, hêlubî. Dînk. નાં
અશોઈ, પાકી, પવિત્રાઈ. Subs. Purity, righteous-
ness, freedom from moral defilement. Comp.
Pehl. هلو بهی

અર્થસાગર હેર-નસા, hêr-nasâ. See અર્થસાગર hêr-nasâ.

અર્થસાગર હેલોબશીનદ, હેલોબીયન્દ, hêlôbshînad, hêlôbî-
yand. કિં તેઓ પવિત્રાઈ—અશોઈ કરે. V. They
may promote purity—exercise righteousness.

અર્થસાગર હેલુબીએન્દ, hêlubîênd. કિં તેઓ પવિત્ર—
અશો થાએ. V. They may become pure—
righteous.

અર્થસાગર અહેલુબ-દેહેદ, અષો-દેહેદ, ahêlub-dêhêd,
ashô-dêhêd. કિં અશો લોકોને આપે. નાં આશોદાદ,

દક્ષણ. V. May give to the pure—righteous.
Subs. Money or presents given to worthy—
righteous persons.

અહલુબશેદ, ahêlubshêd. ક્રિં અશો—પવિત્ર—
પરહેજગાર થશે. V. Will become pure—righteous.

અહલુબીહેદ, ahêlubîhêd. ક્રિં અશોઈવાણું થાય-
છે; અશો થાયછે. V. Becomes pure—righteous.

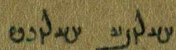
અહલુબ-અન, અષો-અન, ahêlub-jân, ashô-jân.
નાં પવિત્ર આત્મા, અશો રૂહ. Subs. Pure—undefiled
soul.

અહલુબશને, ahêlubashnê. નાં પવિત્ર કરવાનું કામ;
અશોઈ. Subs. Act of purifying, purity, free-
dom from defilement.

અહલુબ્યાન, અષોયાન, ahêlubyan, ashôyan. નાં
અશોઈ રાખનારા, અશો લોકો. Subs. Those who are
morally pure—undefiled; righteous persons.

અહલુબદાદ, અષોએદાદ, ahêlub-dâd, ashô-
dâd. નાં અશો માણસને કાંઈ ચીજ ખોદાની રાહમાં આ-
પવી; ધર્મ—બક્ષેશખાતું; અશો પુરૂષની દાદ લેવી; સાચ્યા—
અશો શખસની હાજત પુરી પાડવી, અશો માણસને ઈન-
સાફ આપવો; આશોદાદ, દક્ષણ. Subs. Act of giving
something to a righteous man in the name of
God; a charitable institution—establishment;
giving protection to a virtuous man, supplying
the wants of a truth-speaking person, giving

ଅହେଲୁବୀ, ahêlubî. See ଅହେଲୁବୀ ahêlubî.

ಖಲಜು, khalujî. See *ಖಲ* khalujî.

અહેલુબીએ, ahêlubîê. વિ० અશોઈ—પવિત્રાઈ
વાળું. Adj. Full of purity—righteousness.

अहलुबिनी, अशोर्षिनी, ahêlubînî, aṣhōinî. वि०
 पवित्र, अशोर्ष राप्ताइं; तुं पवित्रने. Adj. Pure, righte-
 ous, possessing purity—virtue; to thee (who
 art) pure.

אֶהְיֶה לָּהֶם אֶהְיֶה לָּהֶם, ahêlubînî. See אֶהְיֶה לָּהֶם ahêlubînî.

॥१७॥ अहंलुब्धनीदन, अशौर्धनीदन, ahêlubhîndan, ashô
inîdan. ॐ सवायनां कामो करवां, आशौर्ध—पवित्रार्थ
करवी. V. To perform righteous—virtuous
deeds, to practise virtue—purity—righteous-
ness, to make pure.*

॥ ५ ॥ હેલુબીન, અષોબીન, hélubîn, ashôbîn. વિં અ-
શો, અશોઈ રાખનાર. Adj. Pure, undefiled, pos-
sessing purity—righteousness.

અ-હર્વસ્ય, a-harvasp. વિ० તમામ—પૂરું નહીં, અપૂરું.
Adj. Not total—whole; imperfect.

𐬵𐬀𐬯𐬭𐬀 𐬵𐬀𐬯𐬭𐬀, harvasp. वि० तमाम्, सधत्तुं, पुङ्. Adj.
All, whole, entire. Av. 𐬵𐬀𐬯𐬭𐬀𐬵𐬀𐬯𐬭𐬀=Per. 𐬵𐬀𐬯𐬭𐬀;
comp. Pehl. 𐬵𐬀𐬯𐬭𐬀, 𐬵𐬀𐬯𐬭𐬀

હારવસ્પ હર્વસ્ય, harvaspa. See હારવસ્પ harvasp.

હારવસ્ત હર્વસ્ત, harvast. See હારવસ્પ harvasp.

૧૧હારવસ્પ અખ્રુસ્તન, a-khrustan. કિં પોકાર મારી દુર
હાંકી નહીં કાઢાડવું, દેકે નહીં કરવું. V. Not to drive
away by bawling out, not to chase away.
Comp. prohib. ૨ + ૧૧હારવસ્પ = Av. Rt. ૨૦૬ = Sans.
ક્રુશ = Per. خروشیدن

૧૧હારવસ્પ અ-અરુસ્તે, a-kharustê. વિં ગુસ્સા—ક્રોધ વગરનું;
પોકાર મારીને નહીં હાંકી કાઢાડેલું. Adj. Free from
anger—resentment—indignation: not driven
away by bawling out.

હારવસ્પ { અહેલુબન, અષવન, હેલુબ, ahêluban, ashavan,
હારવસ્પ { hêlub. વિં પાક, અશો, દીનદાર; બેહુશ્તી, સ્વર્ગ-
વાસી. Adj. Pious, righteous, one who has
given his heart to his own religion; celestial,
residing in heaven. Av. ૧૧૨૨૨, Sans. ॐનાવન;
comp. Pehl. ૨૦૨

હારવસ્પ હારુબ, hârub. નાં માફી, ક્ષમા. Subs. Pardon,
forgiveness. See હારુબ hârub.

હારવસ્પ હેલુબીએ, hêlubîê. વિં અશોઈથી ભરપૂર. Adj.
Full of purity—righteousness.

હારવસ્પ હેલુબવાન, hêlubvân. નાં અશો લોકો. Subs.
Pure—righteous persons. Comp. Av. ૧૧૨૨૨

હારવસ્પ અહેલુબ-નયા, અશો-નયા, ahêlub-nayâ, ashô-

nayā. નાં પાક બપાવો—મમાવો ; પવિત્ર વડવો. Subs.
A pious grandfather, a righteous ancestor.
Comp. Av. *સામાજિક મુદ્દા*

-જાતકીય અહેલુબીએ, અષોઈએ, હેલુબની, ahêlubîê, ashôîê,
hêlubanî. નાં અશોઈ, પવિત્રાઈ, વિં અશો. Subs.
Purity, righteousness, freedom from moral de-
fillement. Adj. Pure, righteous.

જાતકીય હેલુબ-દેહેદ, hêlub-dêhêd. See જાતકીય hêlub-
dêhêd, ashô-dêhêd.

જાતકીય અહેલુબેશીનદ, અશોએઈનદ, ahêlubêshînad,
ashôêînad. કિં પવિત્રાઈ—પરહેજગારી—અશોઈ કરે.
V. May practise purity—virtue—righteous-
ness.

જાતકીય હેલુબ-દાદ-બવીહુનસ્તન, hêlub-dâd-
bavîhunastan. કિં આશોદાદ—બીક્ષા ઉપર ગુજરો
કરવો. V. To subsist on money or presents
given away in charity.

જાતકીય હેલુબીની, અષોઈની, hêlubînî, ashôînî. See
જાતકીય ahêlubînî.

જાતકીય અ-સરોબીનીદન, a-sarôbînîdan. કિં સખુન
—શબ્દ નહીં ઓચરવો, અરાખ વાણી નહીં બોલવી. V.
Not to utter a word, not to use any foul
language.

જાતકીય હેલુબીનીદન, hêlubînîdan. કિં અશોઈ વધારવી,

સાફ કર. Subs. One who practises purity—promotes righteousness. V. imper. Make pure—undefiled. ૧૧૧ = Av. Rt. ૧૨૧ (= to do).

૧૧૧૧૧૧ અહલુબે-ગન, અષોબે-ગન, ahêlubê-gan, ašhôê-gan. નાં અશો માણસને મારનાર; પવિત્રાર્થ—પાકીજગીને ખરાબ કરનાર. Subs. One who kills a pure—righteous man, one who defiles—violates purity—virtue. ૧૧૧ = Av. Rt. ૧૨૬, ૨૧૨ (= to kill).

૧૧૧૧૧૧ અહલુબે-ગુન, અષોબે-ગુન, ahêlubê-gun, ašhôê-gun. નાં ચોખ્ખો—સફેદ રંગ. Subs. Genuine—white colour. Comp. Pehl. ૧૨ (= colour).

૧૧૧૧૧૧ અહલુબ-ઘાન, hêlub-ghân. નાં અશો—પાક લોકોને મારી નાખનારા; અશો માણસોને દુઃખ દેનારા. Subs. plur. Those that kill pure—righteous persons; those that torment pious men. Comp. Av.

અહલુબે-તુમી

૧૧૧૧૧૧ અહલુબે-તુમી, અષોબે-તુમી, ahêlubê-tumî, ašhôê-tumî. વિં બહુજ પવિત્ર, સર્વથી વધારે અશો—પરહેજગાર. Adj. Most pure, most truthful—righteous.

૧૧૧૧૧૧ અહલુબ-ગીની, અષો-ગીની, ahêlub-gîni, ašhô-gîni. નાં અશોગીની ગુનાહ, અશોને હેરાન કરવાનો તથા મારી નાખવાનો ગુનાહ. Subs. The crime of harassing and killing a pious—righteous man.

૧૧૧૧૧૧ અહલુબ-કના-ચ, અષો-કના-ચ, ahêlub-kanâ-

cha, aṣhō-kanā-cha. નાં દરેક અશો—પવિત્ર પુરુષ.
Subs. Every pious—righteous person.

અહલુબ-ગનીચ, અષો-ગનીચ, ahêlub-ganîcha, aṣhō-ganîcha. નાં બેચુનાહ—અશો માણસને હેરાન કરનાર—મારી નાખનાર; જીલમગાર. Subs. One who harasses—kills an innocent—pious man; a tyrant.

હલુબ-ગેન, hêlub-gên. See the preceding word.

અહલુબ-ઘની, અષો-ઘની, ahêlub-ghanî, aṣhō-ghanî. See હલુબ-ગેન.

અહલુબ-ઘન, અષો-ઘન, ahêlub-ghan, aṣhō-ghan. See હલુબ-ગેન.

અહલુબ-ઝાહક, અહલુબ-ઝાહક, અષો-ઝાહક, અષો-ઝાહક, ahêlub-zâhak, ahêlub-zîâk, aṣhō-zâhak, aṣhō-zîâk. See અહલુબ-ઝાહક.

અહલુબ-ઝાક, અષો-ઝાક, ahêlub-zâk, aṣhō-zâk. વિં પવિત્ર જનમેલું, અશોઈનો પેદા કરનાર, અશોઈની ઉત્પત્તિ વાલું. Adj. Born pure, one who affects purity, producing—creating purity. Av. અહલુબ-ઝાક.

અહલુબ-તુમ, અષો-તુમ, ahêlub-tum, aṣhō-tum. વિં સર્વથી પવિત્ર, ઘણોજ પરહેજગાર. Adj. Purest (morally); most pious, most undefiled. Comp. Av. અહલુબ-તુમ.

અહલુબ-તુમી, ahêlub-tumî. See અહલુબ
ahêlub-tum, ashô-tum.

અહલુબ-તર, અષો-તર, ahêlub-tar, ashô-tar. વિં
વધારે પાક—પવિત્ર. Adj. Purer, more righteous.
Per. اشوتر; comp. Av. 𐬀𐬵𐬀𐬵𐬀 (see Yasna, chap.
47, para. 4).

અએરૂન, અહરૂન, aêrûn, ahrûn. કિં અં આએ
વખતે—ઘડીએ—પલે. Adv. At this time, now, at
this moment.

ખારૂન, khârûn. નાં બાજુ જનવર, ચલ્લી, મસ્તીખોર
ઘોડો. Subs. A falcon, a hawk, a hen-sparrow,
a restive horse. Per. خارون

હારૂન, hârûn. નાં કાસદ; અચરતી, હેરત, હેરાન;
સુસાના ભાઈનું નામ. Subs. A courier, messenger;
wonder, surprise, amazement; the name of
Moses' brother.

હેલુબ, અષો, hêlub, ashô. Dâd. See અહલુબ ahêlub.

આસ્રુનશને, âsrunashnê. નાં બાંધણ, બાંધવું; મુકવું.
Subs. Act of binding—tying, act of putting.

હારૂનીદન, hârûnîdan. કિં આશ્ચર્ય પામવું, હેરત
રેહેવું; નીચું રેહેવું. V. To be astonished—astound-
ed, to be amazed; to be meek—humble.

અહલુબે, અષોબે, ahêlubê, ashôê. ્રુષ નો બગ-
ડેલો આકાર. A corrupt form of અહલુબે ahêlubê.

અહલુ-વન, અષ-વન, ahêlu-van, aṣha-van. નાં
પવિત્રાઈને તોડનાર, અશોઈનો નાશ કરનાર. Subs. One

who destroys—annihilates purity—righteous-
ness.

ness.
 दाह, dāh. ना० दवा, औषद. Subs. Medicine,
 physic, drug.

physic, dug.
 শীলুনে, shīlunē. Dād. નાં કાચબો. Subs. A
 tortoise, crab:—as in શીલુને અથવા કાચબા શીલુને અથવા કાચબા
 શીલુને અથવા કાચબા

૧૪૭૧ આખેર-વઘદાન, આહિર-વઘદાન, âkhêr-vagha-
 dâ, âhêr-vaghadân. નાં માથાનો પાછલો ભાગ,
 પાછલું માથું. Subs. The back part of the skull,
 the hind part of the head. ૐ = Per. آخر *âkhar* and
 ૧૪૭૨ = Av. *axhêr*

ખાલુજી, ખાલુજી, khalujî, khâlujî. નાં ૪૨૬
આલુ, ખોટું આલુ. Subs. An apricot, a large
plum.

ਖਲੂਜ਼ਿ, ਖਲੂਜ਼ਿ, khaluzî, khâluzî. See ਖਲੂਜ਼ਿ
khalujî.

ક્રિયા ખાઈમ, khâîm. નાં આસાની—સુખ આપનાર.
વિ० આસાએશ બરેલું, સુખી, નયીત. Subs. That
which gives comfort—ease—facility. Adj.
Comfortable, happy, easy.

અશ-રોમ-ગાન, ash-rômagân. સર્વે હમો નેઓ.
Pron. We who.

આહરેમોગાન, âhrêmôgân. See આહર-
મોગાન.

१५५५ आर्वर, khārvar: ना० 'खरेडु इरांकरद' नामना हरि-

આની નજદીક આવેલા એક પાહાડનું નામ. એ ઠેકાણે કેર-
શાસ્ત્ર નામના અણીતા ઈરાની પેહેલવાને “ગંધર્વ” નામના
દેવને મારી નાખ્યો હતો. વિં કાંટાદાર. Subs. The
name of a mountain near the Zarêhfarâkêrd
Sea. Here the Dêv Gundharv was killed by
the famous hero Kêrshâsp. Adj. Thorny, full
of thorns. Comp. Per. خار

જાન્ય ખાલ-વર, khâl-var. વિં મોહોડાં ઉપર તલ રાખનારું.
Adj. Having a mole on the face. Comp. Per. خال

જાન્ય હાવર, hârvâr. વિં હાડખંદ. Adj. Corporeal,
material.

જાન્ય હાઈન, hârûn. નાં મુસા પેગમ્બરનો વડો ભાઈ. Subs.
The elder brother of Moses the prophet.

જાન્ય હાઈર, hârûr. નાં એક દેવનું નામ છે, કે જેને કેરશાસ્ત્રે
માર્યો હતો. Subs. The name of a Dêv, whom
Kêrshâsp killed.

જાન્ય હાવરે, hârvârê. નાં આએ બોલ કેરશાસ્ત્રની બાબ-
દમાં ‘દાદેસ્તાને દીની’ ના પેહેલા બાબમાં આવેલો છે. This
word occurs in the first chapter of the “Dâ-
dastânê-Dînî,” treating of Kêrshâsp:—
જાન્ય ૧૯૫૪

જાન્ય અહેલે, ahêlê. નાં લોક; માઠી અથવા બઈએર;
કુટુંબ; રેહેવાસી; ઘેરનું માણસ. વિં લાયક, હુશિયાર.
Subs. People; spouse, consort; a family; an
inhabitant, a domestic. Adj. Worthy, fit,
skilful. Comp. Per. اهل

જાન્ય ખારેહ, khârêh. નાં ઓરત, બાએડી, વહુ, ધણીઆણી.

Subs. A woman, female; a wife; a daughter-in-law; a female owner or ruler, a mistress.

ખાંધેલી ખાંધેલી, khârê. નાં સખત પથ્થર, વાહાણનું ડોલ, લાકડી સાથે બાંધેલી ઝાડુ—સાવરણી. Subs. A stone of extreme hardness; a mast of a ship; a broom tied to a stick.

ચારે, yârê. નાં હાથના ચુડા—ચીતલ; શક્તિ, કૌવત; દોસ્તી; જરૂર; કર, જગાત; મદદગાર, દોસ્ત, સાથી, સોબતી. Subs. A glass bangle or wristlet; power, strength; friendship; necessity; tax, toll; a helper, a friend, a companion, an associate.

Per. یار

હલક, halak. નાં ગળું. Subs. The throat.

હલે, halê. વિં ચેલું, દેવાનું. Adj. Mad, lunatic, insane.

હલ-કામગી, અષ-કામગી, hêl-kâmagî, aș-kâmagî. Yas. વિં પવિત્ર આહેશવાલું, પાક મુરદવાલું. Adj. Of holy wish, of pious desire:—as in

પવિત્ર આહેશવાલું

અહેલુઈ, અષોઈ, ahêluî, așhôi. નાં અશોઈ, પરહેજગારી, સચ્ચાઈ. Subs. Purity, piety, truthfulness.

ગીરીયે, gîrîyê. નાં પકડવું, ધરવું. Subs. Seizing, grasping, holding:—as દાસગીરીયે dastagîrîyê.

ચાર્ગી, yârgî. નાં મદદ, ચારી, દોસ્તી. Subs. Assistance, help, friendship.

હાલકી, હાલગી, hâlakî, hâlagî. વિં પસવાડેલું,

મસલેજું. Adj. Moved the hand smoothly and gently; rubbed.

હાલગીએ, hâlgîê. નાં મસલવું, મોહોર ચઢાવવો, ઘુંટવું. Subs. Rubbing, glazing, polishing, rubbing smoothly in order to polish.

હેલગી, hêlagî. See અહેલુઈ ahêluî.

ખાલી, khâlî. Nêr. વિં ખાલી; ખેડયા વગરનું, વસ્યા વગરનું, આલસુ. નાં મોહોડા ઉપરનો તલ; મામો; પોશાક; વાવટો. Adj. Empty, vacant, uncultivated, uninhabited, sluggish. Subs. A mole (on the face); a maternal uncle; garments; a banner.

આખેર-કોસ્તે, âkhêr-kôstê. નાં પાછલી તરફ. Subs. The back side.

એહર-કન, êhar-kan. કિં આજ્ઞાં સુકકો નસો ઉખેડી કાઢાડ. V. imper. Dig up—take out dry impurities (as hair, nails, &c.). Comp. Av. અહર + Av. Rt. ૫૫ (=to dig).

ખાર-કુન, khâr-kun. કિં આજ્ઞાં ખુવાર—પાયામાલ કર; ધિક્કારવા એગ કર. V. imper. Ruin, destroy (thou); make (him or her) contemptible.

યારે-વન, yârê-van. નાં મદદગારને મારનાર. Subs. One who kills a helper.

ખાર-કુનશને, khâr-kunashnê. નાં ખુવાર—પાયામાલ કરવું, ખુજવવું. Subs. Ruining, extinguishing.

આખેર-કત્રુનમ, âkhêr-katrunam. કિં પાછો રહેવું—ફરે. V. I remain behind, I turn back.

અખ્રે-રોદ, akhrê-rôd. See અખ્રે-રોદ

દો-દો-રઘ-રઘ, dô-dô-ragh-ragh. સંખ્યાં વિં ચા-લીસ લાખ, ૪૦,૦૦,૦૦૦. Numer. adj. Four millions, 4,000,000.

અ-અર-ચ, a-ara-cha. Vand. VIII. સર્વં કોઈ નહીં. Pron. No one.

આખેરચ, âkhêracha. કિં અં પછવાડે—પાછલા કેમ—કાંએ? સામાટે પછવાડે? સેવટે, અંતે, આખેરે; તોપણ, તો, પછી, તે છતાં, કેમકે. વિં સૌથી દુરનું. Adv. Why in the end—at length? why behind? after all, in the end; however, indeed, afterwards, notwithstanding, because. Adj. Remotest.

આહરચ, âharacha. નાં વસંતરતુ બી. Subs. Even the season of spring.

આહેર-ચ-શ, âhêr-cha-sha. કિં અં પછવાડે-થીબી તેને, પછી તેણે. Adv. Even afterwards to him; afterwards he.

આખેર-ચ-મીન, akhêr-cha-mîn. કિં અં પછી, મોડેથી, ત્યાર પછીબી. Adv. Afterwards, late, even after that.

આખર-ચરખ, âkhar-charb. નાં રોજની કરા-બી, એશ અશરત. Subs. Plenty of worldly goods, easy circumstances; pleasure.

દો-દો-રઝ, dô-dô-raz. સંખ્યાં વિં ચારસો, ૪૦૦. Numer. adj. Four hundred, 400.

ઝકઝક આખેર-ઝક, âkhêr-zak. ક્રિ. અંતેની પછી, તે પછી.

Adv. After him—that. ઝક = آخر; کر = Ar. ذاك (= he, that).

દો-દો-રઝ-એ, ચેહર-રઝ-એ, dô-dô-raz-ê, chehar-raz-ê. સંખ્યાં વિ. ચારસો એક, ૪૦૧. Numer. adj. Four hundred and one, 401.

ખાર્ઝમ ખાર્ઝમ, khârzam. નાં એક ગોફાનું નામ છે. Subs. The name of a cave.

દો-દો-રઝ-રઘ, dô-dô-raz-ragh. સંખ્યાં વિ. ચારસો હજાર, ચાર લાખ, ૪,૦૦,૦૦૦. Numer. adj. Four hundred thousand, 400,000.

અ-ખેરદ, a-khêrad. વિ. અકલ વગરનો, હેમક. Adj. Deprived of judgment, stupid. Comp. Av.

Per. بی خبر Per.

આરદ, ârad. ક્રિ. લાવે. V. May bring.

ખેરદ, khêrad. Dînk. નાં અકલ, ખુદિ. Subs. Sense, judgment. Comp. Pehl. دل

દારદ, dârad. ક્રિ. રાખે. V. May keep.

આબરતાર, âbartâr. નાં એકેદોના એક પંથનું નામ છે. Subs. The name of one of the orders of Mobeds. Comp. Av. Mobed, Pehl. Mobed (See Vend. Farg. 5, paras. 57, 58.)

અ-અદી, a-ardî. વિ. ગુસ્સા—કેહેર વગરનું. Adj. Void of anger—wrath.

અ-ખેરદીતુમ, a-khêradîtum. વિ. અતીશય

નાદાન—બેવકુફ—મૂર્ખ. Adj. Most senseless, most imprudent—foolish. Contrast Av. ૧૦૫૭૫૭૫૭૫૭૫૭

૧૦૫૭૫૭૫૭ આર્તીનશને, ârtînashnê. નાં પીસી નાખવું, ઘુંટી નાખવું, દલી નાખવું, મેલવી નાખવું. Subs. Act of grinding—pounding, reducing to powder, mixing up.

૧૦૫૭૫૭૫૭ એહર-દીનશને, êhêr-dînashnê. નાં નસાની ચીજ નાખી દેવી. Subs. Throwing any dead matter.

૧૦૫૭૫૭૫૭ આર્તીનશને, khârtînashnê. Nêr. નાં પીવું; ખાવું, ખવડાવવું. Subs. Drinking; eating, feeding, furnishing provisions.

૧૦૫૭૫૭ અખેરદ, a-khêrad. (See ૧૦૫૭ a-khêrad.) વિં અકકલ—બુદ્ધિ વગરવું. Adj. Senseless, unwise, foolish, injudicious. (Comp. prohib. ૧ + ૧૦૫૭ = Av. ૧૦૫૭ = Pâz. ૧૦૫૭ = Sans. ૧૦૫૭ = Per. ૧૦૫૭; Av. Rt. ૧૦૫૭ = to see, to examine.)

૧૦૫૭૫૭ આરદ, ârad. See ૧૦૫૭ ârad.

૧૦૫૭૫૭ યારદ, yârad. કિં ચારી—મદદ કરે. V. May assist—help.

૧૦૫૭૫૭ હેર-તન, hêr-tan. નાં રીમન તન, તનનો હેર નસો, Subs. An impure—polluted body; dry impurities of the body (as hair, nails, &c.).

૧૦૫૭૫૭ અ-અર્તન, a-artan. કિં નહીં પીસવું—દલવું. V. Not to grind, not to reduce to powder in a mill.

૧૦૫૭૫૭ એહર-તન, êhar-tan. નાં અપવિત્ર તન, નસાવાણું

શરીર. Subs. An impure body, a body that has become polluted by coming in contact with any dead matter.

જુગલો આર્પોશ્ત, khârpôsht. નાં સીસોલીંગ, સાહુડી.

Subs. A porcupine. Per. خار پشت
જુગલો આર્પોર, khârpôr. See જુગલો

જુગલો આગેરફત, âgêraft. નાં એક ગુનાહતું નામ છે. Subs.
Name of a crime (âgêrépta).

જુગલો હેર્પતે, hêrpatê. નાં હેરબદ, એરવદ, ઉસ્તાદ. Subs.
A teacher, professor, master, Herbed. Av.

જુગલો હેર્પતે = Per. ہر پتہ. Comp. Pehl. જુગલો

જુગલો આખેર-મીન, âkhêr-mîn. કિં અં પાછલથી, જ્યાંસુધી,
અવાઈ, મોડેથી. Adv. Afterwards, subsequently,
till, late.

જુગલો આહર-મન, અંગર-મન, âhar-man, aṅgar-man. નાં
આબાદની ઓછી કરનાર—ઘટાડનાર, છુપો નાશ કરનાર,
અરાબ વિચાર કરનાર, માણસોને હલકે મારગે ચલાવનાર;
હોરેમન. Subs. One who decreases prosperity,
the invisible destroyer, an evil-thinker; one who
misdirects men; *Ahriman*, Satan. (Comp.
કેવ = Av. પઝ = Pâz. જુગલો = Per. જુગલો + ૬ = Av.

જુગલો = Pâz. જુગલો = Per. جہ

જુગલો હારમન, hârman. વિં દલેર, મરદાનગીવાલો, બહાદુર.
Adj. Brave, manly, courageous, daring.

જુગલો હેરેમના, hêrêmanâ. નાં હોરેમન્દી, શેતાનનાં કામો.
Subs. *Ahrimanism*; Satanic deeds.

આહરમન-ખુરશને, âhêr-men-khurashnê.

કિં અં આઈ—જમી રહ્યા પછી. Adv. After eating.

Comp. Per. پس از خوردن

હરેમની, hêremanî. નાં હરેમ-દી. Subs. Devilism, Satanism. Comp. Per. اهرمني

આહર-મુદાઈ, âhêr-mudâi. નાં પીઠ પછ-વાડે ગીયત કરવી, બ્રુતકું કરવું, બે મોહોડે બોલવું. Subs. Tale-telling, backbiting, speaking equivocally.

આહરમોગી, અષમોગી, આહરમુઈ, આષમુઈ, âhar-môgî, aṣhamôgî, âharmuî, âṣhmuî. નાં અશોઈને તોડવું, આશમોગી. Subs. Violation of purity—righteousness. Comp. Av. پاز Pâz. (See Patit Aderbâd.)

હરેમની, hêremanî. See હરેમની hêremanî.

આહરમોગી, âharmôgî. નાં જુદી સમજવત. Subs. Misinterpretation, misconstruction. Comp. Pâz. آشموغي, Per. آشموغي

આહરમન, હરેમન, âharman, hêreman. See આહરમન âharman.

હરેમની, hêremanî. See હરેમની hêremanî.

હરેમ-દી, hêremandî. હરેમની. Subs. Satanism, devilism, *Ahrimanism*.

હરેમનીએ, hêremanîê. નાં હરેમન—સેતાન—દેવને લગતું થવાની હાલત. Subs. State of being like *Ahriman*.

૧૧૫૧૬૫ આહરમોઘ, આષમોઘ, âharmôgh, âshmôgh. નાં
અશોઈને તોડનાર, જીહું સમજવનાર, આશમોઘ. Subs.
One who violates—defiles purity, one who
misinterprets, one who puts a false construc-
tion on anything. Av. ૨૧૫૧૬૫ = Per. آشموغ

૧૧૫૧૬૫ આહરમોઘાન, આષમોઘાન, âharmôgân, âshmô-
gân. નાં અશોઈ—પવિત્રાઈને તોડનારા, રાસ્તી—સચ્ચા-
ઈનો નાશ કરનારા. Subs. plur. Those who violate
purity—moral virtues.

૧૧૫૧૬૫ હારમોઘાન-ચ, hârmôgân-cha. નાં પવિત્રાઈ—
સચ્ચાઈનો નાશ કરનારાની, આશમોઘોની. Subs. plu.
Even destroyers of purity—righteousness,
even Âshmoghs.

૧૧૫૧૬૫ આહરમોઘી, આષમોઘી, âharmôgî, âshmôgî.
નાં ભાવં આશમોઘી, આશમોઘપણું. Subs. abs. Defile-
ment of purity, violation of moral virtue.
Paz. ૨૧૫૧૬૫, Per. آشموغي.

૧૧૫૧૬૫ આહરમોઘીહા, આષમોઘીહા, âharmôgîhâ, âsh-
môgîhâ. ક્રિં અં અશોઈ તોડવાથી, હલટી ચાલથી, આ-
શમોઘીથી. Adv. In a manner to defile—violate
purity—righteousness.

૧૧૫૧૬૫ હારમોઘીએ, hârmôgîê. See ૨૧૫૧૬૫ âharmôgî.

૧૧૫૧૬૫ આહરમોઘ, અષરમોઘ, અષમોઘ, âharmôgh, așhar-
môgh, așhamôgh. નાં પવિત્રાઈ—સચ્ચાઈનો નાશ
કરનાર, આશમોઘ નામનો દેવ; ક્રીતનાખોર, ક્રીતનો ઉઠાવનાર;
જીહું બોલનાર; બે આદમીઓ વચ્ચે ઠંટો કરાવનાર; અવસ્તાની

જુઠી માએની સમજવનાર; ફરેખનો દેનાર; આપમતલબીઓ; સુખનપરવર, અહેલ, ખોહસીયું; અણીએઈને અસલ મતલબને ઉલટાવનાર; ફરેખ ખાનાર; આશમોધીનાં કામને ટેકો આપનાર; સવાખનાં કામો કરીને તે ઉપર ઈમાન નહીં રાખનાર. Subs. One who destroys purity—righteousness, Âsh-mogh (the name of a Dêv); a rebel, an insurgent; a liar; one who produces disagreement between two persons; a misinterpreter of the Avastâ; a treacherous man; an impostor; a self-interested person; a self-willed man; an ignorant—unlearned man; an obstinate—stubborn person; one who intentionally perverts the meaning; one who is deceived; one who abets evil actions; one who after performing virtuous actions puts no faith in them. Av.
 آشموغ, Per. آشموغ

અહરમોઘી, અષરમોઘી, અષમોઘી, âharmôghî, ašharmôghî, ašhamôghî. See અહરમોઘી âharmôghî.

અહરમેનઝક, અખેરમેનઝક, âhêr-men-zak, akhêr-men-zak. ક્રિ० અ० ત્યારપછી, સેવટે, આખેરસ. Adv. In the end, after that, afterwards.

અખેર-રવી, âkhêr-ravî. નાં પાછલ ચાલનાર, પુટે લાગનાર. Subs. A follower, a dependant, an adherent.

યાર-રસ, yâr-ras. નાં મદદગાર; સુરખી. Subs. A helper, an assistant; a patron.

હાક હાક

હાક

હાક અઈશ, aish. સર્વં આએ, હરેક કોઈ. Pron. This, any, anybody.

હાક અએશ, aêsh. નાં એક અતનું માપ—બરત, વેત. Subs. A kind of measure—measurement; a span. Av. 𐭠𐭣𐭥𐭥 (in 𐭠𐭣𐭥𐭥-𐭠𐭣𐭥𐭥 = Pehl. 𐭠𐭣𐭥𐭥-𐭠𐭣𐭥𐭥, see Vend. Farg. 19, para. 19).

હાક અખા, akhâ. નાં અંધારું, તારીફી. Subs. Dark, darkness, obscurity.

હાક અશ, ash. Nîâ. Khûr. સર્વં તે, જે. Pron. He, who.

હાક આએ, khâê. નાં ઈડું. Subs. An egg. Comp. Per. خاير

હાક આહ, khâh. નાં બાઈ. Subs. A brother.

હાક ગદા, ગદ, gadâ, gada. નાં એક અતની બીમારી— માંદગી—રોગ; લુટારો; ખુની; લશ્કર; ગુરજ, સોટો. Subs. A sort of sickness—disorder—disease; a plunderer; a murderer; an army; a mace of iron, copper, &c., a cudgel. Comp. Av. 𐭠𐭣𐭥𐭥 = Sans. गद्.

હાક શા, shâ. નાં વાર, વખત, મરતબે. Subs. Time:— as 𐭠𐭣𐭥𐭥𐭥𐭥 (i.e. one time said—recited).

હાક સસ-દો, sas-dô. સંખ્યાં વિં બેઆસી, દર. Numer. adj. Eighty-two, 82:—as 𐭠𐭣𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥 𐭠𐭣𐭥𐭥

હાક હાક, hakh. નાં પગનું તલિયું. Subs. The sole of a foot. Comp. Pehl. 𐭠𐭣𐭥𐭥, Av. 𐭠𐭣𐭥𐭥

હોશ, hōsh. Niā. Ât. નાં અક્કલ, બુદ્ધિ, વકુલ.

Subs. Sense, understanding, intellect. Comp.

Av. هوش, هوش, Per. هوش

અખ-અખ, akh-akh. વિં ખુશ ખુશ. Adj. Greatly pleased—satisfied.

આહી, âhî. કેવલં અવ્યં અકસોસ ! હાય ! અરે !

Interj. Alas ! Oh ! O ! Comp. Per. هاي

દો-દો-દો-દો, ચહર-ચહર, dô-dô-dô-dô, chahar-chahar. સંખ્યાં વિં આઠ, ૮. Numer. adj. Eight, 8.

શાહ, shâh. નાં પાદશાહ, રાજ. Subs. A king, a monarch. Comp. Per. شاء

હાહા, hâhâ. નાં શોર, પોકાર. Subs. A loud cry, uproar. Comp. Per. هاي هوي

શાહાન, શીદાઆન, shâhân, shîdâân. Bund. નાં દેવો, સેતાનો. Subs. Devils, Dêvs, evil spirits.

અખાનાન, akhânân. નાં દુનિયાંના લોકો. Subs. The people of the world.

ખાહાને, khâhânê. નાં દોસ્તો, બહું ચાહનારાઓ. Subs. Friends, well-wishers.

અશાન, ashân. સર્વં તેઓ, જેઓ, તેઓ કે જે. Pron. They, who, they who.

અદશાન, adashân. નાં લોકો, બીજાઓ. Subs. People, others.

આશીઆને, âshîânê. નાં પક્ષીનો માલો. Subs. A bird's nest. Per. آشيانہ

દો-દો-અયુજશને, dô-dô-ayûjashnê. નાં આ-
ર બેડેલા (ધોડા—બલદ.) Four (horses or bul-
locks) yoked together in a carriage. Comp. Av.
દો-દો-અયુજશને—દો-દો-અયુજશને

હાહાવરાન, hâhâvarân. નાં યમન નામનું શેહર
કે જે અરબસ્તાનમાં આવેલું છે. Subs. Yemen (in
Arabia Felix).

ચહર-ચહર-રઝ, chahar-chahar-raz. સંખ્યાં
વિં આઠસો, ૮૦૦. Numer. adj. Eight hundred,
800.

અદશી, adashî. નાં લોક. સર્વેં કોઈએક. Subs.
People. Pron. Somebody, some one.

અ-યાબ, a-yâb. નાં નહીં પામવું—હાંસલ કરવું,
પેદા નહીં કરવું. Subs. Not obtaining—acquiring,
not producing. Comp. Per. نایاب

અક્ષી, akhshî. નાં નબળું નહીં થવું, ઓછું નહીં થવું,
અસી ન કરવું. Subs. *Not becoming weak—less,
not castrating.

ચહર-સે, દો-દો-દો-એ, chahar-sê, dô-dô-dô-ê.
સંખ્યાં વિં સાત, ૭. Numer. adj. Seven, 7.

આહી, âhî. નાં હરણ. Subs. A deer, an
antelope.

ખાહશ, khâhash. નાં દીનના કામમાં રહીને જર્ણક
થવું, દીનમાં મશગુલ રહીને નાતવાન થઈ જવું. Subs.
Becoming old—weak by being engaged in
religious works.

૭૫૫ અ-આસા, a-āsā. વિં ઉમેદ વગરનું, આશાભંગ, નીરાશ.
Adj. Hopeless, despondent, despairing.

૭૫૫ અએ-ગાસ, aē-gās. નાં આએ ગાયા. Subs. This
Gāthā.

૭૫૫ અ-અહ, a-jāh. વિં દબદબા—મરતબા વગરનું. Adj.
Devoid of pomp—dignity.

૭૫૫ અ-યાસ, a-yās. વિં નેકી—ખુબી—બલાઈ વગરનું.
Adj. Devoid of goodness—virtue—kindness.

૭૫૫ દો-દો-ગાહ, dō-dō-gāh. નાં ચાર તખ્ત; ચાર જગ્યા;
ચાર ઘેહ. Subs. Four thrones, four seats; four
Gāhs or Gēhs (i.e. four different divisions of
the day, which are five in number).

૭૫૫ શાહી, shāhī. નાં પાદશાહી, હકુમત. Subs. The
kingly office or dignity, royalty, sway, au-
thority.

૭૫૫ હયેયાસ, hayēyās. નાં 'અહ્યા યાસા' નામની ખંદગી.
Subs. Name of the prayer called *Ahyā yācā*.
Comp. Av. ૪૪૪૪૪ ૪૪૪૪૪

૭૫૫ આહેશ, khāhēsh. નાં ઈચ્છા, આહેશ, મોરદ.
Subs. Wish, desire, intention.

૭૫૫ દો-દો-અદશ, dō-dō-adash. નાં ચાર સજ્જો—
પુરૂષો. Subs. Four persons.

૧૪૫૫ આહેશને, khāhēshnē. નાં ઈચ્છા—નઈઅત કરવી.
Subs. Desiring, intending.

૧૪૫૫ અ-યસ્ક, a-yaska. વિં આઅર—દુઃખ વગરનું.
Adj. Free from disease—affliction. Av. ૪૪૪૪૪૪

અભાસી, a-khâstî. વિં ખાહેશ—મરજી—ઈરાદા
વગરનું. Adj. Having no desire, unintended.

અખ્ષેનીન, a-khshênîn. વિં દુર્બલ—નબળું નહીં,
ઐરાવર, ખક્ષી નહીં કીધેલું. Adj. Not emaciated—
weak; strong, uncastrated. Comp. Av. અખ્ષેનિન

યાયેઝ, yâyêz. નાં પરસ્તેશ કરનાર. Subs. A
worshipper, an adorer.

યાઈઝગી, yâîzagî. નાં પરસ્તેશ—પુજ કરવી.
Subs. Adoration, worshipping.

આહીદ, âhîd. કિં લાયક થાય, થટેછે. V. May
be fit—worthy, it becomes, it behoves.

કાહેદ, kâhêd. કિં ઓછું થાય. V. May
lessen—decrease.

ખાહેદ, khâhêd. કિં ચાહે, ઈચ્છે, પસંદ કરે. V.
May wish—desire, may choose.

દો-દો-દોએ-તાક, dô-dô-dôê-tâk. નાં સાત તાએ,
સાત તાએની બરસમ, એબરસમ જે કોઈ નાવર થાય, યાને
'હેરબદી' ના દરબજામાં પેહેલવેહેલો દાખલ થાય તેની કીરીઆ-
માંજ બાંધવામાં આવેછે. Subs. Seven twigs of
Barsam bound together (used in the *Nâvar*
ceremony).

કાહીદન, kâhîdan. કિં ઘટવું, કમી—ઓછું થવું
V. To lessen, to abate, to diminish. Comp.
Per. کاستن and کاستیدن

ખાહીમ, khâhîm. કિં હમો ચાહીએ, હમો ઈચ્છીએ
છીએ. V. We may desire; we wish.

અવગણના અએશ-દરાના, aêsh-darânâ. વિ. અએશ-
નાં જેટલું લાંબું. Adj. As long as *Aêsha*. Comp.
Av. 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀-𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀 (See Vend. Farg. 19, para. 19).

સપ્તસ્ર અહર-સે-રઝ, chahar-sê-raz. સં. વિ. સાતસો,
૭૦૦. Numer. adj. Seven hundred, 700.

અશાન, ashân. સર્વે તેઓ. Pron. They.

અ-ખાવ, a-khâv. વિ. વગર ઉઘે—નિદ્રાતું, જાગૃત, સા-
વધ. Adj. Sleepless, awake, vigilant, alive to.
Comp. Pehl. 𐬀𐬀𐬀, Av. 𐬀𐬀𐬀𐬀𐬀 (See Vend. Farg.
19, para. 20).

ગશાન, gashân. વિ. ફરતું. Adj. Turning, revolv-
ing.

ગેહાન, gêhân. ના. દુનિયાં, જગત, પૃથ્વી. Subs.
The world, the earth. Comp. Pehl. 𐬀𐬀𐬀 Per.

અખાનાન, akhânân. See 𐬀𐬀 gêhân. کیهان

દો-અખાન, dô-akhân. ના. બંધે દુનિયાં. Subs.
Both worlds.

અહાનદ, ahânad. ક્રિ. બાલે. V. May burn.

ખાહંદ, khâhand. ક્રિ. તેઓ આહું—ઈચ્છે; તેઓ
પસંદ કરેછે. V. They may wish—desire; they
choose.

ગેહાંની, gêhânî. વિ. દુનિઆઈ. Adj. Worldly.

ગેહાને, gêhânê. ના. એક દુનિયાં. Subs. One
world.

૫૪૫૫ હાખ-દ, હાહઈ, hakhand, hâui વિં ભુજેણું, પકાવેણું.
Adj. Roasted or baked in the oven, cooked.
Comp. Av. ૫૪૫૫૫૫૫૫; Av. Rt. ૫૪ = Sans. सु.

૫૪૫૫ હાખ-દ, હાખ-દ, હાવે, hâkhand, hakhand, hâvê.
ક્રિં તેઓ ભુજે, પકાવે—તૈયાર કરે. V. They may
bake—cook—prepare.

૫૪૫૫ આસાની, âsânî. નાં સુખ, આસાએશ, નીરાંત,
સહેલાઈ. Subs. Happiness, rest, quiet, ease,
facility. Comp. Per. آسانی

૫૪૫૫૫૫ હાવેશ્તી, hâvêshî. નાં શાગેરદી, ચેલાપણું,
શિષ્યપણું. Subs. Apprenticeship, pupilage.

૫૪૫૫ અખાન, અહુન, આને, akhân, ahun, khânê. નાં
આ દુનિયાં—જેહાંન—જગત; આ ઘર,—મકાન. Subs.
This world—universe—earth; this house—
abode—dwelling.

૫૪૫૫ અ-દશને, a-dashnê. વિં જમણી બાજુનું નહીં, ડાબી
તરફનું. Adj. Not of the right side, of the left
side. Contrast Pehl. ૫૪

૫૪૫૫ અદશુન, અએશુન, adashun, aêshun. સર્વં કોઈ,
કોઈ શખ્સ; તેઓ. Pron. Any, some, any one,
anybody, they.

૫૪૫૫ અહાન, આહન, ahân, âhan. નાં લોહું. Subs.
Iron. Comp. Pehl. ૫૪૫૫, Av. ૫૪૫૫૫૫ = Sans. अयस्
Per. آ

૫૪૫૫ આંન, ân. વિં પુશ્કલ, ઘણું; બહુ વચનની નિશાની, જો-
મકે ૫૪૫૫૫૫ “દેવાન.” Adj. Much, considerable; sign
of the plural :—as ૫૪૫૫૫૫

- १५૦૦ ગઝાન, gazhân. નાં નાલાંઓ. Subs. Rivulets.
- १૫૦૦ ગેહાંન, gēhân. નાં દુનિયાં, પ્રાણી, જીવજંતુ; મુલક. Subs. The world, a creature, an animal, a country, a region. Comp. Pehl. ૧૫૦૨૩
- १૫૦૦ હાહન, hâûn. નાં હાવનીમ, કે જેમાં હોમ કુટે છે તે, ઘુંદવાની ખાંડણી—ખલ; હાવનચેહ. Subs. A mortar used for ceremonial purposes in pounding the Hôrn, the time of *Hâvan* (from sunrise to midday).
- ૭૧૫૦૦ અખાંનશ, akhânash. નાં તે દુનિયાં. Subs. That world, the other world.
- ૭૧૫૦૦ અખાની, akhânî. વિં દુનિયાંને લગતું, ઘરસંસારને લગતું. Worldly, earthly, household.
- ૭૧૫૧૫ આસાની, âsânî. See ૭૫૦૦ âsânî.
- ૯૦૦૭૧૫૦૦ આહન-વદાખત, âhan-vadâkht. નાં ગરમ લોહું, પીગલેલી ધાતુ. Subs. Hot iron, melted metal. Comp. Per. آهن گداخته.
- ૯૦૦૭૧૫૦૦ આહન-વદાખત, âhan-vadâkht. See ૯૦૦૭૧૫૦૦ âhan-vadâkht.
- ૧૫૦૦૧ અહુરાંને, ahurânê. નાં સાહેબ, ધણી, ખોદા. Subs. A lord, master, owner, God.
- ૧૫૦૦ અ-ખાંને, a-khânê. વિં ઘર વગરનું. Adj. Houseless.
- ૧૫૦૦ આઈને, âînê. નાં તરેહ, રીત, રવેશ, બાંત, ક્રિયા. Subs. Kind, sort, usage, manner, mode, rite :—as in
- ૧૫૦૦૧૫૦૦ અખાંનશુન, akhângun. નાં 'પુરવરામ,' એ દાડમ-

ડીની ડાંખલીના કટકાને કહેછે, કે જે પાવ મેહેલની ક્રિયામાં તથા હોમ તૈયાર કરવાના કામમાં આવેછે. Subs. A twig of the pomegranate tree, used for ceremonial purposes and in preparing the *Hôm*.

11914000 અખાનગુન, akhângun. નાં એક જતનું પાણી. Subs. A kind of water.

11404400 આહંજદન, âhanjîdan. ક્રિં પીવું; ખેંચવું, તાણવું. V. To drink; to stretch. Comp. Av. Rt. ૧૪૫૦૦ (in ૧૪૫૦૦૦૦૦૦૦, see Vend. Farg. 9, paras. 9 and 10), Per. آهناچیدن

૧૪૫૦૦૦ અએબે-બુદી, aêbê-bûdî. નાં ખોરેહનું ખરાબ થઈ જવું, કીર્તીને ખંખ પોહોંચવી. Subs. Effacement of lustre or brightness; glory sullied.

૧૪૫૦૦૦ અએબે-બુદી, aêbê-bûdî. See ૧૪૫૦૦૦

11914000 અએબે-બુદે, aêbê-budê. વિં એબીઅલ થયવું, એબદાર બનેવું, બીગડેવું. Adj. Deformed, become ugly, spoiled.

11404400 આશુફીનીદન, âshufîmîdan. ક્રિં ઝઘડો ઉઠાવવો, ફેસાદ કરાવવો. V. To raise a tumult, to create a disturbance or quarrel. Comp. Per. آشتن

11404400 અ-આસાનેહ, a-âsânêh. વિં મુશકેલી ભરેવું, દુખિઆઈ, આસાનીવાળું નહીં. Adj. Difficult, distressed, unhappy, not easy.

11404400 આસાનેહ, âsânêh. Vand. III. વિં આસાની, સુખી, મુશકેલી વગરનું. Adj. Easy, happy, having no difficulty.

૧૧૫૫ ગઝાગાન, gâzhâgân. નાં નાલાંઓ. Subs.
Rivulets.

૭૫ આખેઝ, âkhêz. કિં આજ્ઞાં ઊઠ, ઉભો થા. V.
imper. Get up, rise.

૭૫૭૫ અયાવાનદ, અયાવંદ, ayâvânad, ayâvand. કિં
તેઓ પામે, હાંસેલ કરે. V. They may obtain—
acquire.

૭૫૭૫ આખેઝનદ, âkhêzând. કિં તે ઊઠે, ઉભો થાય; તે
ઊઠશે. V. He may get up—rise, he will rise.

૧૧૭૭૫ અયાવીવશને, ayâvîvashnê. નાં હાંસેલીઅત,
પામવું, નફો. Subs. Act of gaining—obtaining,
profit.

૧૧૭૭૫ આખેઝઝશને, âkhêzîzashnê. નાં ઊઠવું, ઊઠા-
વવું. Subs. Act of getting up—rising; act of
lifting up—raising up.

૧૭૫ અ-આખેઝેદ, a-âkhêzêd. કિં તે નહીં ઊઠે. V.
He may not get up.

૧૭૫ અ-આઝેદ, a-âzêd. કિં લોભ નહીં કરે, લોભઈ નહીં
જામે. V. May not be avaricious; may not be
allured.

૧૭૫ અયાવેદ, ayâvêd. કિં મોરાદ પામે, ઈચ્છા ખર
આવે. V. May have the desire fulfilled.

૧૭૫ અ-યાવેદ, a-yâvêd. કિં નહીં પામે—હાંસેલ કરે.
V. May not acquire—obtain.

૧૭૫ આખેઝેદ, âkhêzêd. કિં ઊઠે, ઉભો થાય. V.
May get up—stand up.

જાવેદ, yâvêd. ક્રિં પામે. May obtain—get.

જાખેઝદન, âkhêzîdan. ક્રિં ઊઠવું. V. To get up, to rise.

જાયાફ, ayâft. નાં મોરાદ, ઇચ્છા, આદેશ. Subs. Desire, wish, inclination, coveting. Comp. Pâz. જાણનાં

જાએબાદ, aêbâd. નાં યાદ, યાદદાશત; અજબર. Subs. Remembrance, recollection; getting by heart.

જાદાદ, a-dâd. નાં જુલમ, ગેરઈનસાફ, બેદાદી. Subs. Tyranny, injustice, mismanagement.

જાખત, âkht. ક્રિં ખેંચ્યું, તાણ્યું. V. Pulled, stretched. Per. آخت

જાશીદ, kashîd. ક્રિં ખેંચ્યું, તાણ્યું, લંબાવ્યું. V. Pulled, stretched, prolonged.

જાઝાદ, ghazâd. નાં દૂધ. ક્રિં વિં દોહેવું. Subs. Milk. Partic. adj. Milked.

જાગેદ, shâgêrd. નાં એલો, શિષ્ય. Subs. A disciple, a pupil. Comp. Pehl. شاگرد, Per. شاگرد

જાહિશ્ત, hisht. ક્રિં છોડી દીધું, લટક્યું, ટપક્યું. V. Left off; hung loose; fell in drops (past tense). Comp. Per. هشت

જાહેશ્ત, hêshî. ક્રિં બાહર કાઢ્યું, ખેંચ્યું. V. Drew out, pulled.

જાદાસ્તાન, dâstân. નાં બ્યાન, વાત, દાસ્તાન. Subs. An account or description, narration.

જાપાન્ય સીસ્તાન, sistân. નાં એક શહેરનું નામ છે. Subs.
Name of a city.

જાપાન્ય આહદ-આવોદે, khâhad-âvôrd. કિં લાવશે. V.
Will bring.

જાપાન્ય આહદ-અુક્ત, khâhad-khuft. કિં સુશે, ઉંઘાશે.
V. Will sleep—go to bed.

જાપાન્ય હાતામ, hâtâm. નાં હાઓ, કરદાઓ, પ્રકરણો.
Subs. Chapters, sections. Comp. Av. જાપાન્ય

જાપાન્ય આહદ-આમીખત, khâhad-âmîkht. કિં મેલ-
વશે. V. Will mix.

જાપાન્ય આહદ-આમુખત, khâhad-âmukht. કિં શિખ-
શે, શિખવશે. V. Will learn—teach, will be
educated.

જાપાન્ય આખ્તાર, âkhtâr. નાં ખેંચનાર, ઉપર લાવનાર.
Subs. One who pulls—drags, one that brings
up—pulls up.

જાપાન્ય આસ્તાર, khâstâr. નાં આહેશ રાખનાર, માગનાર,
અરજ કરનાર. Subs. One who desires—asks, a
petitioner. Comp. Per. خواستار

જાપાન્ય દાશ્તાર, dâshtâr. નાં રાખનાર. Subs. One
who keeps. Comp. Pâz. જાપાન્ય

જાપાન્ય યશ્તાર, yashtâr. નાં આરાધના કરનાર, પુંજનાર,
ઈજનાર. Subs. A praiser, one who offers divine
honours, an adorer, a worshipper. Av. જાપાન્ય
= Sans. यष्टर. Av. Rt. યજ્ઞ = to worship.

જાપાન્ય સાખ્તાર, sâkhtâr. નાં બનાવનાર, કરનાર, તૈયાર

કરનાર. Subs. One who makes—performs—prepares.

હાકતાર, hākhtâr. નાં એચનાર. Subs. One who pulls—draws. See ઠાકતાર.

અગશ્તારી, a-gashtârî. વિં નહીં ફરનારૂં. Adj. Not turning—moving round.

અયશ્તારી, a-yashtârî. વિં આરાધના નહીં કીધેલું, નહીં વખાણેલું. Adj. Uninvoked, not praised.

આખ્તારી, âkhtârî. વિં ઉપર લાવનારૂં, એચનારૂં. Adj. Bringing up, pulling up, drawing.

દાશ્તારી, dâshtârî. વિં રાખનારૂં. Adj. Keeping.

યશ્તારી, yashtârî. ઈજનારૂં, આરાધના કરતું, વખાણતું. Adj. Invoking, giving divine honours to, praising.

સાખ્તારી, sâkhtârî. વિં બનાવનારૂં, કરનારૂં; તૈયાર કરતું. Adj. Forming, modelling, making; preparing.

અએબાદી, aêbâdî. નાં યાદ, નોંધ. Subs. Remembrance, memorandum.

ખાહદ-દાનેસ્ત, khâhad-dânêst. કિં જણશે; જુજશે. V. Will know—understand; will feel.

ખાહદ-શોસ્ત, khâhad-shôst. ધોશે. V. Will wash.

અએબાદશને, aêbâdashnê. નાં યાદ, યાદદાશત;

રીસાલો, ઓપડી, કેતાબ, પુસ્તક. Subs. Remembrance, memory; an essay, a book.

૧૧૭૭૫ અ-એબાદશને, a-êbâdashnê. નાં યાદ ન કરવું—રાખવું, ભુલી જવું. Subs. Not remembering, forgetting.

૧૧૭૭૫ આહદ-યાફત, khâhad-yâft. કિં પામશે, મેલવશે, હાંમેલ કરશે. V. Will obtain—acquire, will be profited.

૧૧૭૭૫ આહદ-બસ્ત, khâhad-bast. કિં બાંધશે. V. Will bind—tie.

૧૧૭૭૫ આહદ-દીદ, khâhad-dîd. કિં જોશે. V. Will see—observe.

૧૧૭૭૫ ખેશ્તીનદ, khêshâtînad. કિં ઊઠે, ચાલે; પેહેલ કાઢે, આગલ ચાલે. V. May get up, may walk; may set an example, may proceed:—as in

૧૧૭૭૫ અનાબસ્ત, a-nâbast. ૧૧૭૭૫ અનાબસ્ત, a-nâbast. ૧૧૭૭૫ અનાબસ્ત, a-nâbast.

૧૧૭૭૫ દાશ્તીદ, dashtîd. કિં તમોએ રાખવું. V. You kept.

૧૧૭૭૫ સાખ્તીદ, sâkhtîd. કિં તમોએ બનાવ્યું—તૈયાર કીધું. V. You made—prepared.

૧૧૭૭૫ હખ્તેદ, hakhtêd. Nêrang. મરદની અત, પુરૂષનો આલાત. Subs. The male organ.

૧૧૭૭૫ આહદ-ગરદીદ, khâhad-gardîd. કિં ફરશે. V. Will turn—revolve—move round.

૧૧૭૭૫ આખ્ત, âkht. કિં લટકાવીઈ, મેઆનમાંથી તલવાર બહાર કાઢી, પોહોંચ્યું. V. Hung; unsheathed (a sword); reached. Comp. Per. آخت

॥१५०७ આયાદ, âyâd. કિં આવ્યો; આવો; આવજો. V.
Come in, welcome! good-bye! do come again:—
as ॥૧૫૦૭૧૩૧

॥૧૫૦૭ આસ્ત, આહદ, khâst, khâhad. કિં આહયું; આહેછે.
V. Wished (past tense); wishes (pres).

॥૧૫૦૭ દાશ્તે, dâshtê. ભૂં કું રાખિયું. Past partic.
Kept, having kept. Comp. Pehl. ૧૧૫૦૭

૧૧૫૦૭ આહદ-નેહાદ, khâhad-nêhâd. કિં મુકશે, રાખશે.
V. Will put—keep.

૧૧૫૦૭ હાદુખ્ત, hâdukht. નાં એક નુસ્કનું નામ છે; એક
ખંડગીનું નામ છે, કે જેને હાદુખ્ત હોમાસ્ત કરી કહેછે. Subs.
The name of a Nôsk, name of a prayer called
Hâdukht-Hômâst. Comp. Pehl. ૧૧૫૦૭, Av.
૧૧૫૦૭૧૩૧

॥૧૫૦૭ આખ્તન, અહખ્તન, હખ્તન, હાખ્તન, âkhtan, ahakh-
tan, hakhtan, hâkhtan. કિં ખેંચવું, ખેંચાઈ આવવું;
લટકાવવું, ખેંચાનમાંથી તલવાર બહાર કાઢવી; પોહોંચવું. V.
To draw; to be drawn—pulled up; to hang,
to unsheath (a sword), to reach. (see ૧૧૫૦૭)

॥૧૫૦૭ આહેખ્તન, âhékhtan. કિં ઈરાદો રાખવો, દરખાસ્ત
કરવી; કરવાને શક્તિવાન થવું, સંભાલ લેવી, માપવું. V.
To intend, to propose; to be able to perform;
to take care of; to measure. Comp. Per.
آهيختن (see ૧૧૫૦૭ âkhtan, ahakhtan).

॥૧૫૦૭ દાશ્તન, dâshtan. કિં રાખવું. V. To keep.
Comp. Pehl. ૧૧૫૦૭, Per. داشتن

॥૧૫૦૭ યશ્તન, yashtan. કિં આરાધવું, ઈજવું, વખાણ

કરવી, માનવું, કબુલ કરવું, મનમાં પઢવું. V. To invoke, to praise, to adore, to worship, to recite in a very low voice. Comp. Pehl. ૧૧૪૭૦ Av. Rt. ૬૫૩, Sans. यत् Per. يشتن

૧૧૪૫૭ યાખ્તન, yākhtan. કિં બહાર ખેંચવું, મ્યાનમાંથી તરવાર બહાર કાઢવી; મારવું; નાખવું; આશકારા કરવું; પુછવું, સવાલ કરવો. V. To pull out, to draw out, to unsheath; to strike; to throw; to make wide, to publish; to ask, to question.

૧૧૪૫૭ યાસ-તન, yās-tan. નાં નિરાશ થએલું તન, નિશ્કલ થએલું માણસ. Subs. A broken-down constitution, a disappointed man.

૧૧૪૫૭ શશ્તન, shashtan. કિં ફેંકવું, નાખવું. V. To throw, to cast.

૧૧૪૫૭ સાખ્તન, sākhtan. કિં બનાવવું, કરવું, તૈયાર કરવું. V. To do, to form, to prepare, to model. Per.

૧૧૪૫૭ હેખ્તન, hékhtan. કિં પાણી સીપવું, નેહેર કરવી. V. To sprinkle water; to cut a canal; to water, to irrigate. Av. Rt. ૧૭૭ = Sans. सिच. Comp. Av. ૧૧૪૫૭-૫૭૭

૧૧૪૫૭ હેશ્તન, hēshtan. કિં ખેંચવું, તાણવું, છોડીદેવું—ખેલવું. V. To pull, to stretch; to leave off.

૧૧૪૫૭ હાખ્તી, hakhtî. નાં પીડુ. Subs. The abdomen. Comp. Pehl. ૧૫૭, Av. ૧૧૪૫૭, Sans. सक्थि.

૧૧૪૫૭ અએબાદગાર, aêbâdgâr. નાં યાદગાર; કેતાબ

ચોપડી, બેવ, શ્લોક. Subs. Anything given as a memorial ; a book ; a verse, a distich. Pâz. چاپڈی

અએબાદગારી અએબાદગારી, aêbâdgârî. નાં ચાદંગારી. Subs. A remembrance—token.

દાશ્તે દાશ્તે, dâshte. બૂં ફૂં રાખેલું. Past partic. Kept. Comp. Per. داشتہ

ખાહદ-કન્દ ખાહદ-કન્દ, khâhad-kand. કિં ખોદશે. V. -Will dig.

ખાહદ-ફરુબોર્દ ખાહદ-ફરુબોર્દ, khâhad-farubôrd. કિં નીચે લઈ જશે. V. Will carry down.

એશ્મ એશ્મ, એશ્મ, aêshma, khêshma. નાં ગુસ્સો, ક્રોધ ; ગુસ્સાનો દેવ, સરોશ યજ્ઞનો દુશ્મન. Subs. Anger, wrath ; the evil spirit of anger (the enemy of *Serosh Yazad*). Av. અશ્મ, Per. خشم ; comp. Pehl. اشم

આઈશ્મ આઈશ્મ, âîshma. નાં ચંદ્રમાની રોશની, ચાંદરણી. Subs. The light of the moon.

ખાહમ ખાહમ, khâham. કિં હું ચાહુંછું—ઈચુંછું. V. I wish—desire.

એશ્મે એશ્મે, khêshmê. See એશ્મ aêshma, khêshma.

આહામંદ આહામંદ, âhâmand. નાં જીતું બોલનાર, ખોટું ઉત્તર કરનાર ; શક, યુમાન. વિં બુદ્ધિનિચાદ, ખત વગરનું. Subs. A liar, one who utters falsehood, a fabricator ; a doubt, a suspicion. Adj. Base, ignoble, low-born.

અ-હમતાક, a-hamtāk. વિં બરાબરીઈ નહીં, બાગિયા વગરનું, બેમીસાલ, જેના જેવું બીજું નહીં. Adj. Having no equal, incomparable, having no partner. Comp. Per. بی همتا

હેશમતાક, hêshmatāk. વિં ગુસ્સા બરેલું, ક્રોધા-યમાન. Adj. Angry, wrathful.

અ-આહેર, a-âhêr. કિં અં પછવાડે—પુઠે—પાછલ નહીં; આગલ. Adv. Not backward,—behind; in front. Contrast Pehl. آخر, Per. آخر

અએ-બાર, aê-bâr. કિં અં એક મરતબે, એક વખત —વાર; એકદમ. Adv. Once, one time; at once.

અએબાર, aêbâr. નાં મદદ, સહાયતા, આસરો; ઠેકો; દોસ્ત. Subs. Help, assistance, aid; a friend, a companion.

અખાલ, akhâl. નાં નકામી—નિરૂપયોગી વસ્તુ—ચીજ. Subs. A useless thing, a trifle, a thing rejected. Comp. Per. احوال

આખાલ, âkhâl. નાં એક શહેરનું નામ છે, કે જેને મદીના બી કહેહે છે. વિં બેકાર, ચાકરી—ધંધા વગરનું. Subs. The name of a city, sometimes used for Medina. Adj. Out of service, unemployed.

આહાર, âhâr. નાં ખોરાક, ખાવાની કાંઈ ચીજ, બેહર રાખનાર કોલાદ; સરસ, લાહી; આબુદગી, નાપાકી. વિં તાવું, ગરમ. Subs. Food, eatables; steel; glue, starch; contamination, defilement. Adj. Hot, warm. Comp. Per. آت

આહર, âhêr. કિં અં પછી, પાછલ, પછવાડે. Adv.
Afterwards, behind, backward.

આહર, khâhar. નાં બહેન. Subs. A sister.
Comp. Av. خواهر, Per.

અહેલુબ, ahêlub. See :—as
અ-આખેરીએ, a-âkhêriê. વિં સેવટ—છેડા—
આખેરી વગરનું, વગર પરીણામ વાળું. Adj. Endless,
boundless, having no limit, having no result.

અએબારાન, aêbârân. નાં દોસ્તો, મિત્રો, બાઈ-
બંધો, સનેહીઓ. Subs. Friends, companions, as-
sociates, brethren.

હયાર-ઓમન્દ, hayâr-ômand. વિં મદદવાળું,
મદદ કરતો. Adj. Helping, helpful.

અ-આખેરી, a-âkhêrî. કિં અં પછાત નહીં,
હરોલ. Adv. Not backward—behind, in front,
ahead, in the van.

અએબારી, aêbâri. નાં મદદ. Subs. Assist-
ance, help.

ખારી, khârî. નાં આસાની, સહેલાઈ, શાન્તી, નીરાંત.
Subs. Ease, facility, easiness, calmness, quiet.

અએબારેશન-તર, aêbârêshna-tar. વિં વ-
ધારે મદદ કરનારું, વધારે બેરાવર. Adj. More help-
ing, more powerful.

અએબારીનેદ, aêbârînéd. કિં મદદ કરેછે, સહાય
યાચે. V. Assists, helps (pres.).

ઐબારે, aêbârê. નાં સવારી. Subs. Mounting upon horseback, riding upon.

અયારદેહ, ayârdêh. નાં જંદ અવસ્તા ઉપર શરેહ —ખોલાસો. Subs. A commentary on the *Zend Avesta*.

અ-આહેર-મેન, a-âhêr-mên. કિં અં પછી નહીં, હમણા. Adv. Not after, now.

આહરમોક-ચ, હારમોક-ચ, âharmôk-cha, hârmôk-cha. નાં આશમોગખી, ખણીએઈને ખરી બાબદને હલટાવનારખી. Subs. Even *Ashmôgh*, even he who intentionally perverts facts.

અ, સ, ય, ડ

અએ, aê. દર્શં સર્વં એ, આએ. સંખ્યાં વિં એક, ૧.
સ } Demons. pron. This. Numer. adj. One, 1.

અએ, aê. See ડ aê. કિં અં એટલે કે, યાને તે; કેવલં અં અરે ! ઓ ! અએ ! હા ; અરેખર. Adv. That is to say, viz., namely. Interj. Ah ! oh ! yes, ay, indeed, certainly. Per. ય

અએ, aê. કિં અં ના, નહીં. ઉભયાં અં એ કે, તો-પણ, નહીંતર. Adv. No, not. Conj. Although, notwithstanding, yet, or else, otherwise.

અએ, aê. See અ aê.

અગ, ag. નાં બદ નક્સ ; ઘઉં. વિં એકહું, તમામ ; ખરાબ, ખુરં, ઓછું ; કમી. કિં અં એક બારગી ; એકદમ, એક જથ્થાએ. Subs. An evil passion ; wheat. Adj. Together, entire ; bad, evil ; less, deficient,

ۛ ۛۛۛ, ag. See ۛ ag.

אג, ag. See אג ag.

સુ અદ, ad. ક્રિં અં એહ્યં. Adv. Thus much, so much.

ॐ अद्, ad. क्रि० अ० सुधी, दगडा. संख्या० वि० अेक, १.
Adv. Till, until. Numer. adj. One, 1.

داد } اد, ad. See اد ad.
داد

अप, ab. ना० पिता, आप, गुरुजी. Subs. A father,
a patron, a benefactor.

अयु, यु, ayu, yu. संख्या० वि० ओ३, १. Numer.
adj. One, 1.

— आ, â. Vand. III. शब्द० अ० तरङ्ग, नजदीक, आगल.
Prep. Towards, near, before, close to. Av. —

आ, अ. ना० सत्तरमां हुस्पारम बुद्धुं नाम. Subs.
The name of the seventeenth Nôsk, called
Hôspâram. Comp. Av. ^म

Ah! oh! Av. ۳, Per. ای

س آب, Ab. ना० पाणी; आभर; अरो; रस, बीनास;
 अलकाठ; हीरातुं तेज; साक्ष डीधेजुं पोलाह; अक तत्व. Subs.
 Water; honour, reputation; a fountain; juice,
 moisture; splendour; the water or lustre of a
 diamond; polished steel, an element. Av. ०
 Per. آب

- ઉ દે-દો, dē-dô. સંખ્યાં વિં ૧૨, બાર, બે અને દશ. Numer. adj. Two and ten, twelve, 12.
- ઉ યસ, yas. નાં ઈજવું, પુજવું, ઈશ્વરી માન આપવું. Subs. Adoring, worshipping, giving divine honours. Comp. Av. *સમય*
- સ ૨-૨-૨, ra-ra-ra. સંખ્યાં વિં સાહઠ, ૬૦. Numer. adj. Sixty, 60.
- સ લા, lâ. કિં અં ના, નહીં; નો બગડેલો આકાર. Adv. No, not; corrupt form of *લો* lâ.
- ઉ સક, sak. સંખ્યાં વિં પચાસ, ૫૦. Numer. adj. Fifty, 50.
- સ સે, sê. સંખ્યાં વિં ત્રણ, ૩. Numer. adj. Three, 3.
- હ હદ, had. વિં હક, વાજખી; જીવું. નાં કાયદો. Adj. Just, fair, equitable; old or ancient, of long standing. Subs. Profit, gain.
- સ અબા, abâ. શબ્દં અં સાથે. Prep. With, together with. Comp. Per. *બા, બ*
- અ અયા, ayâ. કેવલં અં અરે! ઓ! સંભાલ! અજબ! નાં ઝલકાટ, રોશની. Interj. Ah! oh! take care! strange! wonderful! Subs. Splendour, light. Per. *બા*
- અ અશ, ash. સર્વં તે, તેને; તેનું; તેઓ; તેઓનું. કિં અં ત્યારે. સંખ્યાં વિં એક. Pron. He, she, it; to him; his; they; theirs. Adv. Then. Numer. adj. One, 1. Comp. Per. *અશ*
- અ અશ, ash. નાં આસ્માન, આકાશ. Subs. The sky, the firmament.

— ۳۰۳ — અશ, ash. વિ० ઘણું, બહુ, અતીષય, પુરતું. Adj. Much, excessive; sufficient. Comp. Av. — ۳۰۴ —, — ۳۰۵ —

— ۳۰۴ — અશ, asha. નાં પવિત્રાઈ, પરહેજગારી, પાકીજગી, સચ્ચાઈ. Subs. Purity, piety, devoutness, righteousness. Comp. Av. — ۳۰۶ —

— ۳۰۵ — આદખ, âdakh. વિ० નેક, સાદું, દેખામણું, સોહામણું, ઉમદા. Adj. Virtuous, good; sightly, comely; noble; rare. Comp. Per. — ۳۰۷ —

— ۳۰۶ — આદા, હયા, ખયા, âdâ, hayâ, khayâ. નાં જીવ, જન, આત્મા; હથિઆર; લડાઈ. Subs. Life, vitality, the vivifying principle; an instrument, weapon; battle, war. Comp. Av. — ۳۰۸ —

— ۳۰۷ — આબા, âbâ. સર્વેં તેને. Pron. To him; to it.

— ۳۰۸ — આશ, âsh. નાં ખોરાક; શરાબ, દારૂ. Subs. Food, victuals; vinous or spirituous liquor.

— ۳۰۹ — એશ, êsh. નાં આંખ. Subs. The eye. Av. — ۳۱૦ — = Sans. અક્ષિ. Av. Rt. — ۳૧૧ — = To see.

— ۳૧૦ — સે-દો, sê-dô. સંખ્યાં વિ० ત્રણ અને બે, પાંચ; ૫. Numer. adj. Three and two, five, 5.

— ۳૧૧ — હબા, habâ. વિ० બેઅકલી, બેવકુફ, મૂર્ખ. નાં ધુળની ઝીણી રજ. Adj. Senseless, unwise, foolish, stupid. Subs. Very fine particles of dust. Comp. Per. — ۳૧૨ —

— ۳૧૨ — હશ, hash. વિ० આપમતલબી; ખુદનુમાઈ રાખનાર. Adj. Selfish, self-interested; conceited.

— ۳૧૩ — હેશ, hêsh. નાં કીચલ, કાદવ; કચરો; મલમ; બીગાડ,

જવું. Subs. Mud, dirt, rubbish; ointment; depravity; going. Comp. Per. هيش

۳۳۳ અ-બેશ, a-bêsh. વિં ઈઅ—દુશ્મની—તુકસાન—ધિક્કર વગરનું. Adj. Free from torment—enmity—harm—hatred. Comp. Av. ۳۳۳, ۳۳۳, ۳۳۳ (in Yasna XXIX. 3), Sans. अद्वेष.

۳۳۳ અશા, ashâ. વિં સાદ્, પવિત્ર, ચોખ્ખું. Adj. Clean, clear, pure, holy.

۳۳۳ અશા, ashâ. Nêrang. p. 42, l. 4.

۳۳۳ આગાહ, âgâh. વિં અબરદાર, હુશિયાર, વાકેફગાર, સાવધ. Adj. Intelligent, knowing, experienced, vigilant. Per. آگاه; comp. Av. Rt. ۳۳ + ۳ (in ۳۳۳, see Vend. Farg. 22, paras. 2, 9, and 15.)

۳۳۳ આબહા, âbhâ. નાં પાણીઓ. Subs. Waters.

۳۳۳ આયા, âyâ. કેવલં અં અએ! ઓ! અરે! Interj. Ah! oh! Comp. Per. آیا

۳۳۳ દો-બેહેર, dô-bêhêr. નાં બે હીસ્સા—ભાગ. Subs. Two shares—portions.

۳۳۳ આગાહ, âgâh. See ۳۳۳ âgâh.

۳۳۳ અઝગેહાંન, azhgêhân. નાં સુસ્ત—આલસુ માણસ. Subs. A lazy—indolent fellow.

۳۳۳ અશહબ, ashhab. નાં અમબર. Subs. Ambergris.

۳۳۳ {અશાએ, ashâê. નાં પવિત્રાર્થ, પરહેજગારી,

۳۳۳ {સદ્ધાર્થ, સચ્ચાર્થ, સાદી. Subs. Purity, cleanliness, righteousness.

આગાહી, āgāhī. નાં અખરદારી, આગાહી, વાકેફ-
ગારી. Subs. Intelligence, knowledge, acquaint-
ance with. Per. آگاهي

ખેશીએ, khêshîê. સર્વં પોતે, જતે. Pron. Per-
sonally, himself, herself.

અશહી, ashahî. નાં સવાબ, પવિત્રાર્થ, પરહેજ-
ગારી. Subs. Righteousness, virtue, purity, de-
voutness. Pâz. عفاف

અશહીઆ, ashahîâ. નાં જે વખત પઢવાની એક
નીરંગનું નામ છે. Subs. Name of a *Nérang* to be
recited twice.

ખશખશ, khashkhash. નાં ખશખશ. Subs.
Poppy-seed. Per. خشکاش

અશહીખારેશ, ashahîkhârêsh. See
અશહીખારી.

અશહીખારી, ashahî-khârî. નાં પવિત્ર
અજનો રાખનાર; એક પહાડનું નામ છે, કે જે અજનાનો ભરે-
લો છે; પવિત્ર સુખ રાખનાર. Subs. Keeping the
holy treasure (lit.), name of a mountain full of
treasure; possessor of pure—sanctified happi-
ness. Pâz. عاف عاف

અએબાદીનીદન, aêbâdînîdan. કિંમદ—
ચારી કરવી; મોહોડે કરવું, ગોખવું. V. To assist, to
help; to get or learn by heart.

અએબાદહેદ, aêbâdhêd. કિંમદ કરે; યાદ—
સ્મરણ કરેછે. V. May remember; remembers
(pres. 3rd sing.).

અએબાદહેદ, aêbâdhêd. See અએબાદહેદ

આદાહીગાને, âdâhîgânê. નાં સ્વદેશીઓ, એકજ ગામડાના. Subs. Countrymen; those born in the same village. Comp. Pâz. અર્દાફરવશ (in Afrin Ardâfarvash).

અએબાદશની, aêbâdashnî. Vand. V. નાં મેલવણું; લડાઈ કરવી; દસ્તાન; યાદ; યાદગારી; ઓપડી. Subs. Acquiring; fighting; the menses; remembrance; memento; a book.

અ-શાએશને-તર, a-shâêshnê-tar. Pand. Buz. નાં નહીં બક્ષનાર—ભાગ કરનાર. Subs. Not bestowing, not dividing.

અએબાદશની, aêbâdashnî. See અએબાદશની aêbâdashnî. નાં ચારી કરવી, મદદગાર થવું, ભાગીઓ કરવો; યાદગારી. Subs. Helping, giving assistance, making a partner; memento.

અસબાએશને, asbâêshnê. નાં મીલનસારી; આમીખતગી. Subs. Sociableness; mixing together.

આદાહીગાને, âdâhîgânê. See આદાહીગાને âdâhîgânî.

આશાએશગર, âshâêshgar. નાં આશાએશ આપનાર, નીરાંત આપનાર. Subs. One who gives rest—ease.

અએબાદી, aêbâdî. નાં યાદ; મદદ, ચારી. Subs. Memorandum; help, assistance.

અભિયાદેશની, aēbādēshnī. નાં યાદ કરવું.
Subs. Remembering.

અ-શાએસ્ત, a-shâēst. વિં અઘટિત, નાલાયક.
Adj. Unworthy, unbecoming.

અ-શાએસ્તીહા, a-shâēstīha. ક્રિં અં ના-
લાયક રીતે, અઘટિતપણે, અવિવેકથી. Adv. In an
unworthy manner, improperly, not courteously.
-Pâz. અભિયાદેશની અભિયાદેશની

અ-શાયસ્તે, a-shâyastê. See અ-શાએસ્ત a-shâēst.

અ-શાએદગી, a-shâēdagī. Pand. Buz. નાં
અઘટિતપણું, નાલાયકપણું. Abstr. subs. Unworthi-
ness, impropriety, unfitness. Contrast Per.
شایستگی

અએબાદી, aēbādī. વિં મદદ—ચારી કરવું;
યાદદાસ્ત—નોંધ—પુસ્તકને લગવું. Adj. Helpful, as-
sisting; pertaining to a memorandum, relating
to a book.

અએબાદગી, aēbādagī. See અએબાદી aēbādī.

અએબાદગી, aēbādagī. See અએબાદી aēbādī.

અએબાદગી, aēbādagī. See અએબાદી aēbādī.

અએબાસ્તાર, અએબાદીદાર, aēbâstâr, aēbādī-
dâr. નાં યાદી—નોંધ—યાદદાસ્ત રાખનાર, યાદ કરનાર,
પુસ્તકખાનાની સંભાલ રાખનાર. Subs. One who
notes down—enters in an account book, one

who keeps in mind, one who calls to remembrance ; a librarian.

અશાઁનીદાર, ashâînîdâr. નાં પવિત્રાઈ—અશોઈ કરનાર ; અશોઈ, પરહેજગારી. Subs. One who practises purity—righteousness ; purity, devoutness.

અશાઁ, ashâê. નાં રવાન ; પવિત્રાઈ ; દાનાઈ ; દીન ; જેમકે અશાઁ રવાન = રવાનના ધ્યાને માટે. Subs. Soul ; purity ; faith, religion :—as અશાઁ રવાન = for the love of one's soul.

અશાઁ, ashâê. કું વિં ચીરીને, કાડીને. Part. adj. Tearing, rending, splitting.

અશાઁદ, a-shâêd. વિં નાલાયક, અઘટિત, નારવા. Adj. Unworthy, unfit, unlawful. Contrast Per. شاید

એશાઁદ, êshâêd. કિં ઘટે, યોગ્ય થાય, લાયક થાય. વિં ઘટારત, લાયક, યોગ્ય. V. May become worthy—fit, may deserve. Adj. Worthy, suitable, deserving.

અશીનેદ, khashinêd. કિં રોશન-ઝલકતું કરે. V. May make bright—glittering. Comp. Av. Rt.

અશાઁદે, a-shâêdê. વિં See અશાઁદ a-shâêd.

અશ-અદમન, ash-adman. સર્વેં તેકે—જે—કે આરે. Pron. He that, he who ; he at what time? (lit.).

અશ-દેમન, asha-dêman. નાં તેનું દિલ—અંતઃકરણ. Subs. His heart—conscience.

જોડાણ આશાગેદ, âshâgêrd. નાં ચેલો, શિષ્ય, શિષ્યાઉ.

Subs. A pupil, a disciple, a tyro.

જોડાણ અશાન, ashân. સર્વં તેઓ; જેઓ. નાં છાંટ.
છંટકાવ. Pron. They; who. Subs. Sprinkling,
watering. Comp. Pehl. જોડાણ

જોડાણ અશોહશ, ashôhash. Ser. Hâd. નાં પારકી
દીનની તારીફ કરવી. Subs. Praising a foreign creed
or religion.

જોડાણ આગાહનીદન, âgâhnîdan. ક્રિં અખર કરવી,
વાકેફ—અણીતું કરવું. V. To inform, to make
acquainted with, to warn. Comp. Av. Rt.
જોડાણ + જ, Per. آگاهانیدن, آگاهان

જોડાણ અઝહન, azhhan. નાં સુસ્ત—આલશુ માણસ, નકારું
આદમી. Subs. An idle—indolent fellow, a
useless person.

જોડાણ અશાન, એશાન, ashân, êshân. See જોડાણ ashân.

જોડાણ ઓશાન, ôshân. સર્વં તેઓ, જેઓ. Pron. They,
those who. Comp. Av. જોડાણ, Per. اوشان, اوشان

જોડાણ શીદાન, shîdân. નાં દેવો, દેવો. Subs. *Dévs*,
Drujs, evil spirits. Comp. Pehl. જોડાણ

જોડાણ હેશાન, hêshân. નાં છંટકાવ, છાંટવું. Subs.
Sprinkling, watering. Comp. Av. Rt. જોડાણ?

જોડાણ આશાન્તાર, âshântâr. નાં આશાની—સુખ
ભોગવનાર. Subs. Enjoying happiness—ease.

જોડાણ અશહુફેદ, અશહુવેદ, ashhufêd, ashhuvêd.

કિં ૦ ખરાબી—નુકશાન કરે ; ઉકલે. V. May do harm—
injury ; may boil, may be heated (as water).

૧૫૫૫ અઈસાક, એસાક, aisâk, êsâk. નાં ઢોરની ઉપર
બોજે લાધવો, ઘણો બોજે મુકવો. Subs. Laying burdens
on cattle ; loading heavily.

૧૫૫૫ અયાક, ayâk. નાં ધ્યાણું ; પાણી પીવાનું કાંઈની વા-
સણ ; મરતબો, કીર્તિ ; દયા ; મારગ, રસ્તો. વિં પંકાયણું.
Subs. A cup ; any drinking vessel ; dignity,
glory ; pity, compassion ; passage, course. Adj.
Illustrious. Per. ایاغ

૧૫૫૫ અશાક, ઓશાક, ashâk, ôshâk. નાં ચાકર, નોકર,
ગોલામ. Subs. A servant, an attendant, a slave.

૧૫૫૫ અ-શાક, a-shâk. વિં મુશકેલી વગરનું ; દુઃખ નહીં
હેતું ; પીડા નહીં ખેંચનારું ; શક નહીં લઈ જનારું. Adj.
Free from any difficulty ; not distressing ; not
labouring under afflictions ; not doubting.

૧૧૧૫૫૫ અશાગેદ, ashâgêrd. See ૧૧૧૫૫૫ âshâgêrd.

૧૧૧૫૫૫ આશાગેદ, âshâgêrd. See ૧૧૧૫૫૫ âshâgêrd.

૧૧૫૫૫ અએબાદ, aêbâd. નાં યાદ, સ્મરણ ; બીદારી, જાગૃતી ;
નકશ, ચિતાર ; દીલમાં ગોખણું ; અજબર ; પુસ્તક. Subs.
Memory, remembrance ; wakefulness, vigi-
lance ; painting, a picture ; conning, committing
to memory ; a book.

૧૧૫૫૫ અ-દાદ, a-dâd. વિં બેઈનસાક, ગેરવાજબી ; જુલમી.
Adj. Unjust ; unfair, despotic. Av. ۱۱۱۱۱۱۱۱,
Per. ۱۱۱۱۱۱۱۱ ; comp. Pehl. ۱۱۱۱۱-۱۱۱

अशत, ashât. ना० मदद—अंयाव कराववो. To have help rendered ; to have defence made.

अशद, ashâd. ना० 'पात्रुन' नुस्कनुं अवस्तानुं नाम, छठा नुस्कनुं नाम. Subs. The Avasta name of the *Pâjum Nôsk* ; the name of the sixth *Nôsk*.

अ-शद, a-shâd. वि० दीलगीर, गमगीन, नायुश. Adj. Sorrowful, sad, displeased. Contrast Per. شادان, شاد

अशहद, अशहद, eshâhad, êshhad. ना० भीडास, अरय, दुध. Subs. Sweetness, fat, milk.

अशहद, gâzhâd. ना० वेहवुं, नेहेर. Subs. Flowing, a stream, a canal. Comp. Av. گاهساز

अशहदी, aêbâdî. ना० यादगारी, याददास्त, नोध. Subs. Memento, remembrance, memory, memorandum.

अ-सक्ति, a-sakhtî. ना० कौवत—शक्ति वगरनी छलत ; नयणार्थ ; सक्ति—गरीबी वगरनी छलत. Powerlessness, want of physical strength ; weakness ; freedom from hardship—indigence. Contrast Per. سختي

अ-शदी, a-shâdî. ना० नायुशी, दलगीरी. Subs. Displeasure, sorrow. Contrast Per. شادي

अशहदशना, aêbâdashna. ना० याद रायवुं ; लडवुं ; योपडी. Subs. Remembering ; fighting ; a book.

अशहदशनी, aêbâdashnî. ना० याद देवडा-

વતું; ખબર કરવી. Subs. Reminding; informing.
See અંબાદશનિ. aēbādashnî.

અંબાદશનિ, aēbādashnê. નાં પત્ર; યાદ, યાદ કરવું. Subs. A note, a letter; a memorandum, remembering.

અંબાદી, aēbâdî. નાં તકશીલવાર—વિગતવાર નોંધ. Subs. Detailed notes.

અંબાદીનશનિ, aēbâdînashnê. નાં યાદ કરવું. Subs. Remembering.

અંબાદીનેદ, aēbâdînêd. ક્રિં યાદ કરે, ગોખે. V. May remember, may con, may commit to memory.

અંબાદીનીદારી, aēbâdînîdârî. ક્રિં અં યાદ કરવા તરીકે. Adv. By way of remembering.
Pâz. پاڙ ڪري ڏيکارو

અંબાદીનીદન, aēbâdînîdân. ક્રિં યાદ રાખવું. V. To remember, to recollect.

અંબાદીનન્દ, aēbâdînand. ક્રિં તેઓ યાદ રાખેછે, તેઓ મનમાં લાવેછે. V. They remember—keep in mind (pres. 3rd plu.).

અંબાદ-ગર, aēbâd-gar. નાં યાદગારી; યાદ કરનાર, ચેતવણી આપનાર. Subs. A memento, a remembrancer.

અંબાદ-ગર-જાનુનેદ, aēbâd-gar-jânunêd. ક્રિં યાદગાર થાયછે; ચેતવણી આપેછે. V. Becomes a remembrancer; informs previously, hints (pres. 3rd sing.).

૧૨૫૫ અએબાદે, aêbâdê. નાં ચોપડી, પત્ર, લેખ, યાદદાશત.

Subs. A book, a letter, a document, a writing; memory.

૧૨૫૫ અઘે-બખ્તે, aghê-bakhtê. નાં બદબખ્તી, કમ-બખ્તી. Subs. Ill-luck, misfortune. Comp. Av.

અજીબ, અજીબ

૧૨૫૫ અ-શાદ, a-shâd. See ૧૨૫૫ a-shâd.

૧૨૫૫-૧૨૫૫ અએબાદ-દાશ્તાન, aêbâd-dâshtan. ક્રિં
યાદ—અનબર રાખવું, ધ્યાન રાખવું. V. To remem-
ber, to learn by heart, to be attentive. Comp.
Per. یادداشت

૧૨૫૫ અએબાદે, aêbâdê. નાં યાદદાશત શક્તિ. Subs.
The faculty of retention.

૧૨૫૫ અશાદે, એશાદે, ashâdê, êshâdê. નાં જુલંદ કરવું;
જોડું નામ કરવું; જુલંદ આવાને પઢવું. Subs. Exalting;
making a great name; praying with a loud—
full-toned voice.

૧૨૫૫ અએબાદગાર, aêbâdgâr. See ૧૨૫૫ aêbâdê.

૧૨૫૫ અએબાદગારી, aêbâdgârî. નાં યાદગારી,
યાદદાશત, કેતાબ. Subs. A memento, a remem-
brancer, a book.

૧૨૫૫ અએબાદગી, aêbâdgî. See ૧૨૫૫ aêbâdgî.

૧૨૫૫ અએબાદતર, aêbâdtar. વિં વધારે યાદ રાખવા
લાયક. Adj. More worthy to be remembered.

૧૨૫૫ અશાદ-મીનશની, ashâd-mînashnî. નાં
નાજુશ દીલ, ગમગીન વિચાર. Subs. A sorrowful—
discontented heart, a sad thought.

અશામ, આશામ, ashâm, âshâm. નાં પીનારો ;
થોડું ખાવું—પીવું ; નહીં ખાવું—પીવું. Subs. A drinker ;
eating—drinking a little ; not eating—drinking.
Comp. Per. (خون اشام , شراب اشام in اشام)

અદહ્માન, a-dahmân. Vand. XXII. વિં
અપવિત્ર, નાપાક ; બલો નહીં. Adj. Unholy, impure ;
not good—virtuous. Comp. Av. (Pehl. ۳۴۵)

અદબાર, અએબાર, adbâr, aêbâr. નાં દોસ્ત, મદદ
કરનાર. Subs. A friend, a helper :—as in

અએબેહર, aêbêhêr. નાં એક હિસ્સો ; એક ક્ષએદો.
Subs. One share—portion ; one advantage.
Comp. Per. یک بهره

અ-બેહર, a-bêhêr. વિં હિસ્સા—ભાગ વગરનું, બેન-
સીખ. હીણું, માઠાં બાથગનો. Adj. Having no share,
unfortunate, ill-starred. Per. ۲ بهره

અસબાર, asbâr. નાં ઘોડેસ્વાર, સવાર. Subs. A
cavalier, a horseman. Per. سوار , اسوار

અ-સબાર, a-sabâr. વિં સરદાર—વડા વગર. Adj.
Having no leader—chief.

દો-બેહર, dô-bêhêr. નાં બે હિસ્સા, ભાગ. Subs.
Two portions—shares. Comp. Per. دو بهره

અએબારા, aêbârâ. નાં કૌવત, શક્તિ, તવાનાઈ ;
પિત્તો ; બહાદુરી ; કુરસદ ; દોસ્ત થવું. Subs. Power,
strength, vigour ; a gall-bladder ; bravery ;
leisure ; becoming a friend.

અસબારાન, *asbârân*. નાં સવારો, ઘોડેસ્વારનું
લશ્કર. Subs. Cavaliers, troops; horse. Comp.
Per. سواران

અઈબારોમન્દ, *aîbârômând*. વિં દોસ્તી રાખ-
નાર, યારી કરનાર. Adj. Keeping friendship,
helping.

અએબારોમન્દી, *aêbârômandî*. વિં મદદ
કરવું, સહાયતાવાળું. Adj. Helping, helpful.

અએબારોમન્દી, *aêbârômandî*. નાં મદદ-
ગારી, મદદ. Subs. Helpfulness, assistance.

અએબારી, *aêbârî*. નાં સવારી, ઘોડેસવારની
દુકડી, આશરો, દોસ્તી. Subs. An equipage, retinue;
a body of troops; protection, support, friend-
ship.

અસબારી, *asbârî*. વિં સેવટ આવેલું. Adj.
Terminated, ended.

અઈબાર-દેહશને-તર, *aîbâr-dêhshnê-tar*. વિં
વધારે મદદ—કૌવત આપનારું. Adj. Giving more
assistance—support.

અઈબાર-દેહશને, *aibâr-dêhshnê*. નાં મદદ
કરવી, યારી આપવી. Subs. Helping, giving as-
sistance.

અએબારીગશની, *aêbârîgashnî*. નાં કુશ્તી
બાંધવી. Subs. Girding up the *Khushti* round
the waist.

॥અર્થશાસ્ત્ર અએબારીસ્તન, aēbârîstan. ક્રિં ચારી—મદદ કરવી. V. To assist, to help.

॥અર્થશાસ્ત્ર અએબાર-શમે, aebâr-shamê. નાં નેક નામ, નેક કામ. Subs. A good name, a virtuous deed.

॥અર્થશાસ્ત્ર અએબાર-અમતુન, aēbâr-jâmtun. નાં ચારી-એ પોહોંચનાર, મદદગાર. Subs. A helper, one who assists.

॥અર્થશાસ્ત્ર અઈબારસ્તન, aibârastan. ક્રિં શકવું; દસ્તદરાજ કરવી, મારામારી કરવી; સારી નીતિની વાત મનમાં ઠસાવવી; સારી ફેલવણી આપવી. V. To be able; to quarrel, to fight; to inculcate good morals; to educate well. Comp. Per. یارستن

॥અર્થશાસ્ત્ર અઈબારીનાક, aîbârînâk. વિં મદદ કરવું. Adj. Helping.

॥અર્થશાસ્ત્ર અએબાર-બુદન, aēbâr-budan. ક્રિં મદદ લઈ જવી—કરવી. V. To give assistance.

॥અર્થશાસ્ત્ર અ-બેહેરેનીદન, a-bêhêrênîdan. ક્રિં ભાયગ-શાલી નહીં થવું; કોઈને માઠા ભાયગવાણું કરવું. V. Not to be fortunate; to render—make one unlucky—unfortunate.

॥અર્થશાસ્ત્ર અએબારીદન, aēbârîdan. ક્રિં મદદગાર થવું. V. To become a helper. Comp. Per. یاریدن, یاری کردن, یاری دادن

॥અર્થશાસ્ત્ર અએબાર-બરશની, aēbâr-barashnî. નાં ચારી કરવી, સીકારશ—ભલામણ કરવી. Subs. Hold-

ing out a helping hand ; recommending, speaking well of.

అభిజ్ఞాన శాస్త్రము అభిజ్ఞాన-దీ, aēbârvandî. వి० మదద—చారి
మెలవనాడే. Adj. Getting help—assistance.

అభిజ్ఞాన శాస్త్రము అభిజ్ఞాన-మంద, aēbârômand. వి० మదద కరచు,
చారివాచు. Adj. Assisting, helpful.

అభిజ్ఞాన శాస్త్రము అభిజ్ఞాన-క, aēbâarak. నా० బాత్రాదీనా పెటాం బరచు
రదేవాని జగ్గా. Subs. The womb, matrix.

అభిజ్ఞాన శాస్త్రము అభిజ్ఞాన-గి, aēbâragi. See అభిజ్ఞాన శాస్త్రము aēbâr-
barashnî.

అభిజ్ఞాన శాస్త్రము అభిజ్ఞాన-గి, aēbâragi. See అభిజ్ఞాన శాస్త్రము aēbârâ.

అభిజ్ఞాన శాస్త్రము ఆశాన-కశ, âshârkash. నా० తే శుశి ఆగవనాడే.
Subs. He—enjoying pleasure (lit.).

అభిజ్ఞాన శాస్త్రము అభిజ్ఞాన-ద, aēbârad. క్రి० శక్తే, తేనాచి బనిశక్తే
తే. V. Is able ; is within one's means.

అభిజ్ఞాన శాస్త్రము అశి, ashî. నా० చీజ, వస్తు, అచీర. Subs. A
thing, an article ; leaven.

అభిజ్ఞాన శాస్త్రము ఆదాఁ, âdâi. వి० జన—జీవ—జీవాదీనె లగచు. Adj.
Pertaining to life—existence.

అభిజ్ఞాన శాస్త్రము ఆదా-అ, âdâ-ê. నా० అక జీవ—ఆత్మా. Subs.
One soul. Comp. Av. అ (in అ-అ-అ-అ-అ)

అభిజ్ఞాన శాస్త్రము శేష, sêsh. వి० ష, డ. Numer. adj. Six, 6.

అభిజ్ఞాన శాస్త్రము అ-గద, అ-గదేడు, a-gada, a-gâdêh. వి० మిదగి—
ఆజర వగరచు. Adj. Free from sickness—dis-
ease.

અઝ, *azî*. નાં કામ; કાંઈ ચીજ; મરવતનો ધણી.

Subs. Doing, a work; anything; a faithful—grateful person.

અ-દેહી, અ-દેહેશ, *a-dêhî, a-dêhêsh*. નાં નહીં આપવું. Subs. Not giving.

આદાઈ, *âdâî*. See આદાઈ.

અ-દેહી, *âdêhî*. દિં આજ્ઞાં તું આપ. V. imper. Give thou.

આદાઈહા, *âdâîhâ*. દિં અં હંદગી આપે એવી રીતે. Adv. In such a manner as to give life.

અશગેહાની, *ashgêhânî*. નાં આલશાઈ, સુસ્તી. Subs. Indolence, laziness.

અશગહાનશ, *ashgahânash*. નાં કાહેલી—સુસ્તી કરનાર; એક દેવનું નામ છે, કે જે શેહરેવર અમશાસ્પંદનો ઉલટો છે. Subs. An idler, a sluggard; the name of a demon opposed to *Shaharêvar Amshâspand*.

અએબઘહાન, *aêbaghahân*. નાં “એવીઅંધ-હન”; પાવ મેહેલની કિયામાં બરસમ બાંધવાને માટે અજુ-રીની પાતરીના ૭ તાર કાઢાડીને તે ૭ તારને સાથે ગુંથવામાં આવેછે. તેને “એવીઅંધહન” કરીને કેહેછે; કુશ્તી. Subs. The *Aêvyanghahan*; the seven threads, drawn from a date-tree leaf and twisted together, which are used in higher religious ceremonies in binding the *Barsom*, are called the *Aêvyanghahan*; *Khushti*; a sacred girdle worn by a Zoroastrian round the waist.

૧૪૭૭-૭૭ અશગહાન, ashgahân. નાં આજસુ માણસ, નકામો પુરૂષ. Subs. An idle fellow, a useless person.

૧૪૭૭-૭૭ શેશ-સે, shêsh-sê. સંખ્યાં વિં છ અને ત્રણ ઈ-આને નવ, ૯. Numer. adj. Six and three=nine, 9.

૧૪૭૭-૭૭ અયાશશને, આયાદાશને, ayâashashnê, âyâdâshnê. નાં ચારી કરવી; હાથશરીક—સાથી થવું; ખારી આંખે જોવું. Subs. Assisting, becoming a partner; squinting, looking askance.

૧૪૭૭-૭૭ અ-બાશશને, a-bakhshashnê. નાં નહીં બખશવું, માફ નહીં કરવું, જવા નહીં દેવું. Subs. Not bestowing, not pardoning; not passing over—excusing (a fault).

૧૪૭૭-૭૭ અશી-આશને, ashî-âshnê. નાં આંખના ખુણાથી નેઘાહ કરવી, ખારી નજરે જોવું; આંખનું ખુણું. Subs. Seeing obliquely, looking askance; the corner of the eye.

૧૪૭૭-૭૭ એશબાશને, êshbâshnê. See ૧૪૭૭-૭૭ ashîâshnê.

૧૪૭૭-૭૭ અએબગાએશની, aêbagâêshnî. નાં પેહેરણ; પેહેરવું. Subs. A sort of shirt or frock; putting on clothes.

૧૪૭૭-૭૭ શેશ-સે-ગરેસ, shêsh-sê-garês. નાં નવ ગાંઠ; નવગર; એ એક બરસનુંમ દેવાનું આલાત છે; એક નવ ગાંઠની લાકડી સાથે ચમચો બાંધવાથી તેને “નવગર” કહેછે, એથી બરસનુંમ લેનારને નેરંગદીન, ખાક—રેતી તથા આવ આપવામાં આવેછે. Subs. Nine knots (lit.); *Navgar*, an instrument used whilst administering the *Barsh-noom*. A stick of nine knots to which a spoon

is tied is called the *Navgar*. The person who undergoes the *Barshnoom* ceremony is made to take the *Nirengdin*, ashes or sand and water with this *Navgar*.

આદા-ગયોમર્દ, âdâ-gayôpard. નાં ગયોમ-
રદનો જીવ—આત્મા. Subs. The soul of *Gayôpard*.
અ-દક્ષશેદ, a-dakhshêd. ક્રિં નહીં દેખાડે. V.

May not show. Comp. Av. Rt. અ, Sans. दिश.
આ-દક્ષશેદ, â-dakhshêd. ક્રિં દેખાડે. V. May
show.

અ-દાદાની, a-dâdânî. વિં ઠેરવેલા કાયદા—રસમ
મુજબ નહીં; નીલાનરૂં. Adj. Not according to
established principles—rules—customs; inde-
cent, indecorous.

અ-દેહેશની, a-dêhêshnî. વિં વગર આબરૂ—ઈન્-
તરૂં; વગર હાંસેલતું. Adj. Dishonourable; void of
profit—gain. Contrast Per. دہش

અશગાનશ, ashgânash. નાં આલસાઈ—સુસ્તીનો
દરજા. Subs. The *daruj* of indolence—sloth.

એ-દેહેશની, ê-dêhêshnî. નાં આએ પેદાએશ—
આબાદાની. Subs. This creation—prosperity.

અજહેશની, ajahêshnî. નાં સુગલી કરનાર, આડીઓ,
નિંદાખોર. Subs. A tell-tale, a slanderer, a
reviler.

અશગહાનીઝ, અશગાનીઝ, ashgahanîz, ashgânîz.
નાં આલસાઈ, સુસ્તી. Subs. Indolence, laziness,
sloth.

આબાદાનીદન, âbâdânîdan. ક્રિં તારીફ—વખાણ કરવી, દુવા પઢવી—કરવી ; વખણાયણું થવું ; કોઈ જગાને વસવા લાએફ કરવી ; આબાદ કરવું. V. To praise, to bless ; to be famous ; to make a place habitable ; to make prosperous—populous. Comp. Per.

آبادان کردن

અઝગાન, azgân. See અઝેગેહન, azêgêhên.

અશ્યાન, આશ્યાન, ashyân, âshyân. નાં પક્ષીનો માળો, ઘરનું છાપરું. Subs. A bird's nest ; the roof of a house.

અશશવંગ, ashashvang. નાં મહીનાના ૨૫ મા રોજનું નામ ; અરશેશવંગ ફરેશ્તો, લક્ષ્મી, દોલત. Subs. The 25th day of every month ; name of an angel ; wealth, riches. Av. અશશવંગ

અશી-વાંગ, ashî-vâng. નાં ભલી અશોઈ—પવિત્રાઈ. Subs. Good purity—righteousness.

અએ-આહાનજશની, aê-âhanjashnî. ફું નાં ચાને કાઢીને—બહાર ખેંચીને. Partic. subs. That is drawing—pulling out (lit.).

અ-દક્ષક, a-dakhshak. વિં કાંઈથી ખાસપણાંની નિશાન વગર, આબાદાની વગરનું ; નારાજ. Adj. Having no peculiarity—mark, not thriving—flourishing ; displeased, dissatisfied. Contrast Av.

અ-દક્ષક

અદાશ્ત, adâsht. ક્રિં રાખું, રેહેવા દીધું. V. Kept, allowed to remain (past tense).

અશ્યાદ, ashyâd. ક્રિં ચાલે, અથ. V. May go—walk—move.

જાણ્ય-જાણ્ય આશ્યાદ, âshyâd. નાં રોટલી. Subs. Bread.

જાણ્ય-જાણ્ય ગઝાદ, gâzhâd. See જાણ્ય gazâd.

જાણ્ય-જાણ્ય અ-દાશ્તાર, a-dâshtâr. નાં નહીં રાખનાર.
Subs. One who does not keep.

જાણ્ય-જાણ્ય અ-દાશ્તન, a-dâshtan. ક્રિં નહીં રાખવું; રાખવાથી
પાછું રેહેવું. Not to keep, to abstain from keeping.
Contrast Per. داشتن

જાણ્ય-જાણ્ય ક્ષીઆદનદ, khshîâdanad. ક્રિં તેઓ ખુશી—
મોજમજાહ ભોગવે છે. V. They enjoy pleasure,
they regale themselves.

જાણ્ય-જાણ્ય અશેમ, ashêm. નાં see જાણ્ય ashêm.

જાણ્ય-જાણ્ય અ-ગાસ, a-gâs. વિં કવખત, તકસરતું નહીં. Adj.
Untimely, unseasonable. Per. بیگاہ

જાણ્ય-જાણ્ય અદાસ, adâs. નાં ખુશકી, જમીન, સુકી મીઠી.
Subs. Dry land, ground, dry earth.

જાણ્ય-જાણ્ય આગાહ, âgâh. See જાણ્ય âgâh.

જાણ્ય-જાણ્ય અગાએશ, agâêsh. નાં ખુરો શખ્સ; દેવ. Subs.
A bad man, a devil; a *Dév*.

જાણ્ય-જાણ્ય અદાઈયે, adâiyê. વિં જીવ—આત્માને લગતું. Adj.
Pertaining to life—soul.

જાણ્ય-જાણ્ય અ-યાસા, a-yâsâ. વિં આશા—ઉમેદ વગરતું; નાસુ-
રાદથયલો. Adj. Destitute of hope; disappointed.

જાણ્ય-જાણ્ય આદાએશ, âdâêsh. નાં ચેલો જીવ; તેનો આત્મા.
Subs. That life; his soul.

જાણ્ય-જાણ્ય આદેહી, âdêhî. વિં આજે ગામ—શેહેરને લગતું. Adj.
Relating to this village—city. Pâz. پاز

અશીશ, khashîsh. નાં જીઆદતી, વૃદ્ધિ, વધારો.
Subs. Increase, growth, augmentation.

અશગેહાની, ashgêhânî નાં કાહેલી, સુસ્તી,
આલસાઈ. Subs. Indolence, sloth, laziness. Pâz.
અજાલતી

અશગેહાનીહા, ashgêhânihâ. કિં અં આલ-
સાઈથી, સુસ્તપણે, કાહેલીથી. Adv. Lazily, indolently,
sluggishly.

અશગેહાની, ashgêhânî. See અશગેહાની ash-
gêhânî.

અશગેહાની, ashgêhânî. વિં આલસાઈને લગતું.
Adj. Pertaining to indolence—idleness.

આદાઈગાન, âdâîgân. નાં આએ શેહેરના લોકો.
Subs. The people of this city.

અદેહેશની, a-dêhêshnî. નાં નહીં આપતું—
પેદા કરતું. Subs. Not giving—creating.

અશગેહની, ashgêhnî. See અશગેહાની ash-
gêhânî.

અદેહેશનીગી, a-dêheshnîgî. See અદેહેશની
adêhêshnî.

આદાઈગાને, âdâîgânê. નાં આએ ગામનું—શેહે-
રનું. Adj. Of this village—city.

અદાઈગાને, a-dâîgânê. See આદાઈગાને âdâîgânê.

આદહિગાન-ચે, âdahîgân-chê. નાં આએ ગામ
—શેહેરના લોકોની. Subs. Even the people of this
village—city.

શ્રેણી-ગામ, shêsh-gâm. નાં છ કદમ—પગલાં.

Subs. Six paces—steps. Comp. Av. શ્રેણી-ગામ,

Per. શ્રેણી-ગામ

આગાહી, âgâhî. નાં વોકેદી, ખબરદારી, આગાહી ;

વકુલ. Subs. Skilfulness, expertness, knowledge, information. Per. આગાહી

આગાહીદાર, âgâhîdâr. વિં ખબર—વોકેદી

—આગાહી—રાખનાર. Adj. Intelligent, knowing, conversant with. Comp. Per. આગાહીદાર

અ-દાદેશની, a-dâêshnî. See અ-દેહેશની a-dêhêshnîgî.

અ-દેહેશની, a-dêhêshnî. See અ-દેહેશની a-dêhêshnî.

અયાસશને, ayâsashnê. નાં આવવું. Subs. Coming.

આગાહીદાર, âgâhîdâr. See આગાહીદાર âgâhîdâr.

અએબાદગી, aêbâdagî. See અએબાદગી aêbâdî.

અએબીદીગી, અએબાદગી, aêbîdigî, aêbâdagî. નાં મદદ, ચારી. Subs. Help, succour.

અ-દાદસ્તાન, a-dâdastân. નાં બેદાદી, જુલમ; ના-જુરી; બાગિઓ નહીં થવું; ક્રોધ; હોકમ; મત; વિચાર. Subs. Injustice, tyranny; displeasure; not entering into partnership; a judicial or religious decree; a command; opinion, judgment.

અયાસેરેમ, ayâsêrêm. નાં ઓથા ગાહુઆરનું નામ

Subs. Name of the 4th Gâhâmbâr. Comp.
Av. અયાસેહ

૧૭-૫ અયાસે, અયાસેહ, ayâsê, ayâsêh. નાં આદેશ,
ઈચ્છા, શોખ; શોધ. Subs. Wish, desire, liking,
fondness; search. Comp. Av. Rt. અયસ

૧૭-૫ અયાસે, ayâsê. See ૧૭-૫ ayâsê.

૧૭૭-૭૭૭-૫ અએવ્યાસ્ત, aêvyâst. નાં કુસ્તી; પેહરણ;
પેહરણું. Subs. *Kushti*; the sacred girdle tied
by a Zoroastrian round his waist; a sort of
shirt or frock; putting on clothes. Av. અએવ્યાસ્ત

૧૭૭૭ અએબેગદ, aêbêgad. See ૧૭૭૭ aêbêgad.

૧૭૭૭ આબ-ખસ્ત, âb-khast. નાં આટો મેવો, ઉતરી ગયલો
મેવો. Subs. A sour—insipid fruit.

૧૭૭૭-૫ અ-દાસ્તાન, a-dâstân. વિં કથા—ખ્યાન વગરનું.
Adj. Having no narration—description. Con-
trast Per. داستان

૧૭૭૭ અએબેગદ, aêbêgad. See ૧૭૭૭ aêbêgad.

૧૭-૫ અશેમ, ashêm. નાં એક ખંદગીનું નામ; શવાખ, પવિ-
ત્રાર્થ, નેકી. Subs. Name of a prayer; right-
eousness, piety, purity, virtue. Av. અશેમ

૧૭-૫ આદા-ગીર, અયાગીર, adâ-gir, khâyâ-gir. વિં
આત્માને પકડનાર. Adj. Laying hold of the soul
—life.

૧૭-૫ અયાસ્રેમ, અયાથ્રેમ, ayâsrêm, ayâthrêm. See
૧૭-૫ ayâsêrêm.

અચાસ્રમી, ayâsrêmî. વિ. અચાસ્રમ—ચોથા ગાહમ્બારને લગતું. Adj. Pertaining to the 4th Gâhambâr (*Ayâthrema*).

અચાસ્રમ, ayâsram. ના. See અચાસ્રમ, ayâsrêm.

આઈન, âîn. ના. રીત, રેવાજ, કાયદો, કાનુન, ક્રિયા; રોનક. Subs. A usage, mode, law, canon, rite; elegance, grace. Comp. Per. آئین

આઈએન, âîên. ના. લોહું. Subs. Iron.

અશીન, khashîn. ના. સીંહાઈ, કાલો રંગ; ઉંચો આસ્માની રંગ. Subs. Ink, black colour; a rich cerulean colour. Per. خشین

અશીનાક, khashînâk. વિ. શીઆહી ભરેલું. Adj. Full of darkness (lit.), dark.

અશીનીન, ashînîn. વિ. નાશુશ થયેલું. Adj. Dissatisfied, displeased.

આહીનીન, âhîmîn. વિ. લોહાનું, લોહાને લગતું. Adj. Made of iron, pertaining to iron, iron.

આઈનેદ, આઈન-દદ, âînêd, âîn-dad. ક્રિ. રોનક —શોભા આપે. V. May give beauty, may grace, may adorn.

અશીનેદ, khashînêd. ક્રિ. રોશન—ઝલકતું કરે. V. May illumine; may make bright.

અઝગન, azhgan. See અઝગેહાન, azhgêhân.

અશગુન, ashgun. ક્રિ. અં એ રવેશે—રીતે—પ્રમાણે.

નાં આસ્માની રંગ. Adv. In this manner—way.
Subs. Sky-colour.

૧૪૫૫ અશાન, ashân. સર્વે તેઓ, જેઓ. Pron. They,
who.

૧૪૫૬ અશીન, ashîn. વિં આસ્માની ; આસ્માનની માફક. નાં
બાવરચી. Adj. Blue ; like the sky. Subs. A cook.

૧૪૫૭ આઈનશન, âinashna. નાં રોનકદાર કરવું. Subs.
Making elegant—graceful.

૧૪૫૮ અ-દાબુનશને, a-dâbunashnê. નાં નહીં આપવું.
Subs. Not giving.

૧૪૫૯ અશીન-ગુની, ashîn-gûnî. વિં આસ્માની રંગવું.
Adj. Sky-coloured, azure.

૧૪૬૦ સે-અએવક, sê-aêvak. સંખ્યાં વિં ત્રીજે હિસ્સો,
એક તૃતિયાંશ, ૩. Numer. adj. One-third ; a third
part. Comp. Per. سیک

૧૪૬૧ અએ-અએવક-ચ, aê-aêvak-cha. કિં અં આએ
એકબી. Adv. Even this one (lit.).

૧૪૬૨ અશક, ashak. નાં કતરો, આંસું. Subs. A drop,
a tear. Comp. Per. اشک

૧૪૬૩ અશીક, ashîk. વિં નાકૌવત, કમજોર, નબળું. Adj.
Powerless, weak, feeble.

૧૪૬૪ આદહીગાન, âdahîgân. નાં આએ મકાન—શેહેર
—જેહાનમાં રહેનારા. Subs. The inhabitants of this
village—city—world.

૧૪૬૫ આશીહે, âshîhê. નાં ઘોડાનો અંબાર. Subs.
The neighing of a horse.

૭૫૫ ખશીચ, khashîch. વિં લાયક, ઘટતું, સજવાર.

Adj. Worthy, fit, deserving.

૭૫૬ અએબેગદ, અએબ-ગદ, aêbêgad, aêb-gad. નાં હેરેમનના નામો મધેતું એક નામ; તુકશાન કરનાર, ક્રીતને અંગેજ; જાતે બદકાર. Subs. One of the names of *Ahriman*; one who does harm; a seditious man; an evil-doer.

૭૫૭ અ-શીદ, a-shîd. નાં અરાબ દવા. વિં બેશરમ; લજ્જા વગરનો; ચલકતું—ખોલ્લું નહીં. Subs. A bad medicine. Adj. Shameless, immodest; not shining—clear. Contrast Per. شید

૭૫૮ આઈએદ, âîêd. કિં આવે. V. May come.

૭૫૯ આદા-દદ, âdâ-dad. કિં જન આપ્યો—જન પેદા કીધો. V. Gave life; created—animated the soul.

૭૬૦ અએબગદી, aêbagadî. નાં દુશ્મની; એબ. Subs. Enmity; blemish, vice.

૭૬૧ અ-શીદેહેદ, a-shîdêhêd. કિં નહીં મજબુત—મજબૂત હોએ, નહીં સ્થીર હોએ. V. May not be strong—firm—steady.

૭૬૨ ખશીદન, khashîdan. કિં ચાવતું. V. To grind with the teeth, to masticate.

૭૬૩ ઓશેદર, ôshêdar. નાં હોશેદર નામનો પેગમબર કે જે હવે પછી થનાર છે. Subs. The prophet to come under the name of *Hoshêdar*.

૭૬૪ ક્ષથ્રેમચાએ, khshathrêmchâê. નાં એક તુસ્કતું નામ છે, કે જેને “ન્યાદુમ” કહી કહે છે. Subs. Name of a Nôsk called in Pehlvi *Nyâdum*.

પદ્ય અશેમ, ashêm. નાં See પદ્ય ashêm.

પદ્ય આશીમ, âshîm. નાં કાંસું; રૂપું. Subs. Bell-metal, queen's metal; silver.

પદ્ય હશેમ, hashêm. વિં મગરૂર, અહંકારી. Adj. Proud, egotistic, conceited.

પદ્ય અશીમાર, ashîmâr. વિં સખ્ત, કઠણ, ખત, નક્કર. Adj. Hard, firm, strong, compact, solid.

પદ્ય અશીમાદે, ashîmârd. વિં See પદ્ય ashîmâr.

પદ્ય અશ—દમન, ash-daman. નાં તે—જે દીલ. Subs. That heart, the heart which.

પદ્ય આદા-દમુન, âdâ-damun. નાં દીલોજન, અંતઃકરણ. Subs. Heart and soul, the conscience.

પદ્ય આશીમ, âshîm. See પદ્ય âshîm.

પદ્ય એશ-દમુન, êsh-damun. નાં દીલની આંખ. Subs. The mental eye.

પદ્ય હેશમ, hêsham. નાં ગુસ્સો, મગરૂરી, અહંકાર; ગુસ્સાનો દેવ. Subs. Anger, pride, egotism; the demon of wrath.

પદ્ય અએહીર, એહેર, aêhîr, êhêr. નાં એહેરો, મુખડો. Subs. Face, features, the countenance.

પદ્ય અશીર, ashîr. Gloss. નાં દુધથી છોડવેલું બચું; બચણમાં થોડું ધાવ્યાથી નાતવાન ચણું ખાલક. વિં દુધ વગરનું. Subs. A weaned child; a child enfeebled on account of insufficiency of milk during infancy. Adj. Having no milk. Comp.

Av. آوردن (See Farvardin Yt., para. 127.)

Contrast Pehl. شير, Per. شیر (milk).

हृहिर, hēhîr. ना० पीशाब, मुतर. Subs. Urine.

۷۴۵۳

अ-अन, अ-आन, a-jân, a-gân. वि० निर्जिव, अव वग-
 रतुं; निश्चयोगी, नकारुं. Adj. Destitute of life,
 inanimate; useless. Comp. Per. بی جان

ਅਜਨ, ajân. ਨਾ੦ ਫ਼ੌਜ਼, ਧੋਰ, ਕਪਰਸਤਾਨ. Subs.
Dakhma ; a grave ; burial-ground.

अ-दान, a-dân. वि० नहीं ज्ञानार्ह, नावाक्रे, नादान,
भूर्ध. Adj. Not knowing, inexperienced, un-
skilled, foolish. Comp. Per. نادان

अशनु, अशान, ashnu, ashan. ३ि० आशा०तुं सांख्य—
 ३ान धर. V. Imper. Hear, give or lend an ear.

અ-શન, a-shan. ક્રિ० તું ના સાંભળ—ધ્યાન ધર. V.
imper. Don't hear; don't give or lend an ear.

अशी, ashī. वि० जेहेस्ती; पाक, रास्त; जोदावासानि जे
सिद्धत. Adj. Residing in paradise, holy, pure,
righteous, one of the attributes of God. Comp.
Av. *ashī*, Sans. कृतावन.

अशो, ashô. ना० जेहेशत, स्वर्ग, सुखधान. Subs.
Heaven, paradise, the place of bliss and com-
fort; the land of happiness.

अ-शो, a-shô. वि० अराज कांठ—दाही. Adj. Bad
paste—starch. Per. ش

آبِ آبان, âbân. ना० पाणी; १० भा शेजनुं नाम; ८ भा
महिनातुं नाम, प्रसङ्गनो पुश्ज. Subs. Water; the

tenth day of every month; the eighth month of every year; Scorpio (the eighth sign of the zodiac). Per. آبان

જાણનાં આશો, āshô. નાં શોર, ક્રીતનો, ગભરાટ. Subs. Commotion, tumult, revolt, confusion. Corrupt form of آشوب Comp. Per. آشوب

જાણનાં અશના, આશના, ashnâ, āshnâ. નાં દોસ્ત, સોબતી, ઓલખીતું; તારીફ; તરતું; તરનાર. વિં જહેર, દેખેતું. Subs. A friend, a comrade, an acquaintance; praise; swimming; a swimmer. Adj. Public, manifest, clear. Comp. Per. آشنا

જાણનાં અ-શનાએશની, a-shanâêshnî. નાં નાચુશી, અસુખી હાલત. Subs. Displeasure; an unhappy state.

જાણનાં અ-શનાશને, a-shanâshnê. See જાણનાં અ-શનાશની, a-shanâishî.

જાણનાં અ-શનાકત, a-shanâkht. વિં અજણું, ઓલખાણ વગરનું. Adj. Unknown, unacquainted. Per. ناشناخت

જાણનાં અશનાબ, ashnâb. નાં તરનારો. Subs. A swimmer. Comp. Per. اشنا

જાણનાં અશ્વાશ, ashvâsh. વિં ધોયા વગરનું, મેલું. Adj. Unwashed, dirty.

જાણનાં ખશ્વેશ, khashvêsh. સં વિં ૬, છ. Numer. adj. Six, 6. Comp. Pehl. ۶۰۰, ۶۰۰

જાણનાં અ-શનાશને, a-shanâshnê. See જાણનાં અ-શનાશની, a-shanâishnî.

જાણનાં અ-શનાસેદ, a-shanâsêd. કિં નહીં પીછાણે—

બોલખે. V. May not know—recognize. Comp.

Per. نشناسد

અશવહશ્ત, ashavahasht. નાં ત્રીજા રોજનું
અને વરસના બીજા મહીનાનું નામ; સહથી સરસ પવિત્રાર્થ,
સહથી જિંચું બેહેશ્ત; ક્ષેસ્તાનું નામ છે કે જેને અરદીબેહેશ્ત
અમશાસ્પંદ કહી કહેછે. Subs. The third day of
every month; the second month of every year;
the best purity—righteousness; the highest
heaven; name of an angel called *Ardibêhêst*
Amshâspand. Av. અશવહશ્ત અશવહશ્ત

અશવહશ્ત, ashavahashta. See અશવહશ્ત
vahasht.

અશવહશ્તચ, ashavahêstacha. નાં અરદી
બેહેશ્તબી. Subs. Even *Ardibêhêst*.

અશ્વેશ-માસાન, khashvêsh-mâsân. નાં
છ માસ—મહીના—માહ. Subs. Six months.

અશ્વશ-માનશ્ને, a-shvâsh-mânashnê. નાં
ધોયા વગર—સાફ કર્યા વગર રાખવું; મેલું રાખવું. Subs.
Keeping unwashed—uncleaned, keeping dirty.

અશ્વશ-માન્દને, ashvâsh-mândanê. See
અશ્વશ-માનશ્ને.

અશ્વશમકશ્ને, ashvâshmakashnê. નાં વસ્ત્ર
—કપડાં ચાક કરવાં—ફાડવાં; લુગડાંને ટુકડે ટુકડા કરી
જુને દુખે નાખવું; ચાક કરવું; ફાડીને ટુકડા કરવા. Subs.
Tearing clothes into pieces; tearing clothes to
tatters and throwing them into old *Dakhmas*;
tearing to tatters.

॥९७५५७५७५ અશ્વાશમકશ્ને, khashvâshmakashnê. નાં

૩૨૫ું ૬૫૫ું, અસલી—પુરાણી ઘોર—કબરસ્થાન. Subs.
An old *Dakhma*; an old grave—burial-ground.

॥९७५५७५७५ અશ્વાશમકશ્ને, ashvâshmakashnê. See
૧૭૫૫૭૫૭૫ ashvâshmakashnê.

॥९७५५७५७५ અશ્વશ-મહીઆન, khashvash-mahîân. નાં
છ મહીના સુધી—લગણ. Subs. Till six months.

૧૭૭૫૫૭૫ અશ-વહીશ્ત, asha-vahîshta. See ૧૭૭૫૫૭૫
ashavahasht.

૧૭૭૫૫૭૫ અ-શનાઈનીદારી, a-shanâînîdârî. વિં ના-
ચુશ કરનાઈ; દલગીર—શોકાતુર કરે એવું. Adj. Dis-
pleasing; causing grief—sorrow.

॥૧૭૭૫૫૭૫ અ-શનાઈનીદન, a-shanâînîdan. કિં નાચુશ
—દલગીર—ઉદાસ થવું. V. To be displeased, to
be sorry—sad.

૧૭૭૫૫૭૫ અ-શનાસગી, a-shanâsagî. નાં ઓલખાણ—
પીછાન વગરની હાલત. Subs. Want of acquaint-
ance—familiarity.

૧૭૭૫૫૭૫ આશનાઈદ, âshnâîd. કિં ઓલખ્યું, અણ્યું. V.
Knew, became acquainted with (past tense).

॥૧૭૭૫૫૭૫ અ-શનાઈદન, અ-શનાસ્તન, a-shanâîdan, a-sha-
nâstan. કિં એખ—ગીખત—બદગોઈ કરવી. V. To
slander, to backbite, to find fault with.

॥૧૭૭૫૫૭૫ આશનાઈદન, âshnâîdan. કિં આશકારા—અહર
થવું; ઓલખાણ—પીછાન થવી; તરવું. V. To become
public; to be known far and wide; to be ac-
quainted with, to form friendship; to swim.

જોડવામાં અશનાન, ઓશનાન, ashnân, ôshnân. નાં એક જાતનું
ઘાસ; આર. Subs. A kind of grass; alkali.
Comp. Per. اشنان

જોડવામાં અ-દાનાક, a-dânâk. વિં દાનાવ—હુશિયાર નહીં તે,
અજ્ઞાન, નાદાન. Adj. Unwise, unintelligent, igno-
rant, unlearned. Contrast Per. دان

જોડવામાં આશનાક, âshnâk. See અશના ashnâ. નાં તરવાનો
હુન્નર; તરવું. Subs. Art of swimming; swimming.

જોડવામાં આશનાહ, âshnâh. નાં તારીફ કરનાર; પીછાન,
ઓલખાણ; તરવું. વિં ઉદ્યોગી, મહેનતુ; અપલ, ચાલાક,
ચંચલ; અહેર, આશકારા. Subs. One who praises;
acquaintance, familiarity; swimming. Adj. In-
dustrious, active, brisk; public, manifest.

જોડવામાં અ-દાનાગાન, a-dânâgân. નાં નાદાનો, મૂરખો,
બેઅકલીઓ. Subs. Ignorant persons, fools, sense-
less men. Contrast Per. دانايان

જોડવામાં અશોહગાન, ashôhgân. નાં અશો લોકો. Subs.
Pious—righteous men.

જોડવામાં આશનાકાન, âshnâkân. નાં અહેર લોકો; દોસ્તો,
સોબતીઓ. Subs. The public; friends, comrades.
Comp. Per. آشنان

જોડવામાં આશનાકીહેદ, âshnâkîhêd. કિં અહેર કરે, માલુમ
પડે. V. May make known, may publish; may
come to one's knowledge.

જોડવામાં આશનાક-તર, âshnâk-tar. વિં વધારે અહેર—
આશકારા—પ્રખ્યાત. Adj. More public—known
—renowned.

ಅಶ್ವಾರ, ashvâr. ನಾಂ ಸವಾರ, ಥೊಡಾ ಡಪರ ಸವಾರಿ
ಕರನಾರ. Subs. A trooper ; a rider.

ಅಶುದ್, a-shud. ವಿಂ ಲುಖ ವಗರನು, ಧರಾಯಲು. Adj.
Having no hunger, satisfied, satiated. Con-
trast Av. 𐬨𐬀𐬯𐬭𐬀, Sans. क्षुधा.

ಅಶೋ-ಎ, ashô-ê. ನಾಂ ಎಕ್ ಅಶೋ—ಪರಹೇಜಗಾರ (ಪುಷ್ಪ).
Subs. A pious—righteous (person).

ಅಶುಬ, ಅಶೋಬ, âshûb, âshôb. ನಾಂ ಕ್ಷೀತನೊ,
ಪೊಕಾರ, ಸೊರ, ಗಬರಾಟ. Subs. Revolt, tumult, uproar,
a loud cry, confusion. Per. آشوب

ಅಶ-ಗ, khashang. ನಾಂ ಛೀರಾಮಲ; ಢಾಡಾಬ, ಢಾಘ; ಗರಬ
ಲೊಡಾಂಥಿ ಢಾಡು; ಪಾಡಾಡನಿ ಢಾಬನ. Subs. A paroquet;
a brand, a scar, a stain; burning with a hot
iron; the foot or declivity of a mountain. Comp.
Per. خشک

ಅಯಾನಿ, âyânî. ನಾಂ ವೃದ್ಧಿ, ವಧಾರೊ, ಆವಕ. Subs.
Increase, addition, income.

ಅಶೋઈಹಾ, ashôihâ. ಕ್ವಿಂ ಅಂ ಅಶೋઈ—ಪವಿತ್ರಾರ್ಥಿ,
ಸರ್ವಾರ್ಥನಿ ರೀತಿ. Adv. Piously, purely, righteously.

ಅಶೋದೇಹ, ashôdêhash. ನಾಂ ಅಶೋ (ಮಾಳಸ) ನೆ
ಕಾರ್ ಆಪಲು. Subs. Giving something to a pious
—righteous person. Comp. Pâz. 𐬨𐬀𐬯𐬭𐬀 + 𐬨𐬀𐬯𐬭𐬀

ಅಶೋ-ದೇಹೇಶ್ನಿ, ashô-dêhêshnî. ನಾಂ ಪವಿತ್ರಪೆಡಾ-
ಜೆಸ. Subs. Pure creation.

ಅಬಾನ-ಗಾಸ, âbân-gâs. ನಾಂ ಕ್ಷರವರದಿನ ಬಡಿನಾನಾ
ಆವಾಂ ರೊಜನೆ ಕುಡುಕೆ. Subs. The tenth or Abân

ਅ-ਸ਼ੋ-ਐ-ਸ਼-ਨ, a-shôêshna. ਨਾ० ਨਹੀਂ ਧੋਵਾਂ. Subs.
Not washing.

અ-શનેશને, અ-શોએશને, અ-શુદશને, a-shanêshnê, a-shôêshnê, a-shudashnê. વિં ભુખ વગરનું, ધરાયણું, તૃપ્તિવાણું. Adj. Having no hunger, satisfied, satiated.

અ-શોએશને, a-shôêshnê. See a-shôêshna.

અશોઈ-તર, ashôî-tar. વિં વધારે પવિત્ર—સાદ્—સ્વચ્છ, વધારે રાસ્ત. Adj. More pure—pious, more cleanly, more righteous.

અ-શોસર, a-shôsar. વિં મની—ધાત વગરનું. Adj. Having no *semen virile*. Comp. Av. *ashôshar*; (in Vend. Farg. 3, paras. 19 and 20).

આશોબ, âshôb. નાં રેન્, સખ્તી, મેહેનત, ગભરાટ. Subs. Pains, hardship, trouble, confusion.

અશોગની, ashôganî. નાં અશો માણસને મારવું. Subs. Striking a pious—righteous man. Comp. Av. *ashôganî*.

અ-શોઈન, અ-દારીન, a-shôîn, a-dârin. વિં ખરાબ કાંજનું—લાધીનું, ચીકટ મટોડીનું નહીં, ખરાબ શીશાનું. Adj. Made of bad paste—starch; not made of tough clay; made of bad lead.

આશોબગાર, âshôbgâr. વિં કંટાલા ભરેણું, સખ્તી—રેન્ ભરેણું. Adj. Tedious, full of hardship—pains.

આશોબકારતર, આશોબકારતર, âshôbkârtar, âshôb-kartar. વિં વધારે યુગલીખોર; વધારે બદગોઈ કરનાર. More slandering—backbiting.

૧૯૧૫૭ અશનીઝે, ashnîzê. ક્રિ० અં ઘુટણ સુધી. Adv.

Up to the knees.

૧૯૧૫૭ અશવેદ, અશુજદ, ashvêd, ashujad. ક્રિ० અરાખ કરે; ચુંટે, વીણે. V. May do harm—evil; to pick up, to cull.

૧૯૧૫૭ અ-શોએદ, a-shôêd. ક્રિ० નહીં ધોય. V. May not wash. Comp. Per. نشويد

૧૯૧૫૭ અશોવેદ, ashôvêd. વિ० અરાખ, ખુરે, માડું. Adj. Bad, evil, wrong.

૧૯૧૫૭ અયાવેદ, ayâvêd. ક્રિ० પામે, હાંસેલ કરે; નફો થાએ. V. May get—acquire; may profit. Comp. Per. يابد

૧૧૫૭ અ-દાન, a-dân. See ૧૧૫૭ a-dânâk.

૧૧૫૭ એશુન, êshun. ક્રિ० અં એ રવેશે—પ્રમાણે—રીતે. Adv. In this way—manner, thus.

૧૧૫૭ આદખ, âdakh. વિ० સાફ, નેક, ઉમદા, ખુલંદ. Adj. Good, virtuous, honest; noble, exalted. Per. ادخ

૧૧૫૭ આબાન, âbân. See ૧૧૫૭ âbân.

૧૧૫૭ દો-ઝનુ, dô-zhanu. નાં બંધે ઘુટણ. Subs. Both the knees.

૧૧૫૭ હશનુ, hashnu. નાં ઘુટણ. Subs. The knee.

૧૧૫૭ હાવન, hâvan. નાં હાવનીમ. ૧૧૫ 'હાવન'નો ખીગડેલો આકાર. Subs. *Hâvanîm*; a corrupt form of ૧૧૫ hâvan.

૧૧૫૧૫૭ અશોવાન, ashôvân. નાં અશો—પવિત્ર લોકો;

અશ્વરેલાંઓ. Subs. Pure—righteous persons; the deceased.

અશનવાકી, અશનાકી, ashnavâkî, ashanâkî. વિં સાંભલવાને લાયક; ઓલખાણવાળું. Adj. Fit for hearing; acquainted, known.

અશ્વવંદ, ashvand. નાં એક પેહેલવાનનું નામ છે. Subs. Name of a hero.

અશનુદ, khashnud. વિં ખુશહાલ, રાજી. Adj. Pleased, satisfied, content. Per. خوشنود

અશન્વી, ashanvî. કિં તું સાંભલે; તું સાંભલ. V. Thou mayest hear; hear (thou).

અશોની, ashônî. નાં ખુબી, દાનાઈ, પરહેજગારી. Subs. Excellence, wisdom, piety, purity.

આશન્વશન, ashanvashna. નાં સાંભલવું. Subs. Hearing.

અ-શનવશને, a-shanvashnê. નાં નહીં સાંભલવું—કાન ધરવો, ધ્યાન નહીં આપવું; સાંભલવું. Subs. Not hearing, not lending an ear, not paying attention to; hearing.

અશનુદી, khashnudî. નાં ખુશાલી, રાજીપણું. Subs. Delight, satisfaction. Per. خوشنودی

અશનુદી, khashnudî. See અશનુદ khashnudî.

અશનવેદ, આશનવેદ, આશુવેદ, ashnavêd, âshnavêd, âshnuyêd. કિં સાંભલે. V. May hear.

અશોજેદ, હેંચેદ, ashôjêd, hêchêd. કિં છાંટયું, સીંધ્યું, ઝલકયું. V. Sprinkled, watered; glittered.

Av. آسپاش

જામ્બ અ-શનુદ, a-shanud. કિં નહીં બીદિ—ધારતી ખાએ.

V. May not fear—dread.

જામ્બ અશનુદ, khashnud. કૃં વિં સુશી—રાજ થયું.

Partic. adj. Pleased, satisfied. Av. અજાણ્ય,

Per خوشنود

અજાણ્ય અશનુદી, khashnudî. See અજાણ્ય khashnudî.

જામ્બ અશનુદે, ashnudê. નાં સાંભલવાની ઈંદ્રી; કાન.

Subs. The organ of hearing; an ear.

જામ્બ અશનુદન, આશનુદન, આશ્રુદન, ashnudan, âshnudan, âshrudan. કિં સાંભલવું, કાન રાખવા—ધરવા.

V. To hear, to lend an ear. Av. Rt. ૐ = Sans.

Rt. શ્રુ = Per. شنودن

જામ્બ અશનુવંદ, ashnuvand. કિં તેઓ સાંભલે—ધ્યાન

આપે. V. They may hear—lend an ear.

જામ્બ આશનુ-પંદ, âshnu-pand. કિં. આજ્ઞાં તું શિખામણ

સાંભલ. V. Heed advice or counsel.

જામ્બ આશોફત, âshôft. A. V. કિં મોહીત પડ્યું, આશક

થઈ પડ્યું; ગુસ્સે થયું, ચીરડાયું. V. Became enamoured—captivated; became angry, was provoked. Comp. Per. آشففت

જામ્બ અશુમન, khashnuman. નાં અશનુમન; સુશનુદી.

Subs. *Khashnuman*; satisfaction. Comp. Av.

અજાણ્ય

જામ્બ અગને, અગોગ, aganê, ashôg. નાં ભુખ; ખાવાની

રૂચી. Subs. Hunger; a craving of food by the stomach.

જામ્બ અગહને, agahanê. વિં ઘટનારે, ઘટાડનારે. નાં

રાહજન. Adj. Decreasing, making less. Subs.
A highwayman.

૧૧૫૭ અશને, અશનેહ, ashnê, ashnêh. નાં એક અતના
ધાસનું નામ છે કે જેને હિંદુસ્થાનીમાં “જહલીરે” કહેછે.
Subs. Name of a grass, called in Hindustânî
Jahalîrê.

૧૧૫૮ અશો, ashô. વિં અશો, પવિત્ર, દીનદાર. Adj. Pious,
pure, righteous, religious. Comp. Pehl. ૧૭૫

૧૧૫૯ અશોગાન, ashôgân. See ૧૧૬૦ ashôvân.

૧૧૬૦ અશોગાન, ashôgân. See ૧૧૫૯ ashôgân.

૧૧૬૧ અશો-દાદ, ashô-dâd. See ૧૧૬૨ ashô-dâd.

૧૧૬૨ અશોએ, ashôê. See ૧૧૬૩ અશોએ, ashô-ê.

૧૧૬૩ અશો-ગન, ashô-gan. નાં અશોને મારનાર. Subs.
One who strikes—kills a pious—righteous man.

૧૧૬૪ અશો-ગની, ashô-ganî. નાં અશો—રાસ્ત માણસને
મારવાનું કામ. Subs. Act of striking—killing a
pious—righteous man. Av. ૧૧૬૫

૧૧૬૫ અશોવાન, ashôvân. See ૧૧૬૬ ashôvân.

૧૧૬૬ અશો-ગની, ashô-ganî. નાં અશો માણસને મારી
નાખવાને—મારવાને મટિ ઠેરવેલી શિક્ષા. Subs. The pun-
ishment reserved for killing a pious—righteous
man.

૧૧૬૭ અગાને-ઝવશનાન, agânê-zîvashnân. નાં
રાહજન; યુરી રીતે અંદગી યુઝરનારા પુરુષો. Subs.
Highwaymen; those who pass their lives
depravedly—viciously.

તેજાશઘન અશો-ઝુશ્ત, ashô-zusht. નાં એક પક્ષિનું
નામ છે. Subs. Name of a bird. Comp. Av.

પેહલ-કેહલ Pehl. તેજાશઘન

શઘન અશોઘન, ashô-ghan. See શઘન ashô-gan.

શઘની અશોઘની, ashô-ghanî. See શઘની ashô-ganî.

અશોજ, ashôjâ. વિં પવિત્ર—અશો પેદા થયેલો;
તંદરોસ્ત. Adj. Born pure; healthy.

અશોજએ, ashôjâê. વિં ઘણું વધારે. Adj.
Considerable, much.

અશોજઈ, ashôjâî. હિં છોડીદે. V. Leave off.

અશોજશ, હે-ચાશ, હે-ચઈ. ashôjâsh, hên-
châsh, hênchâî. હિં ધોચે, ખેચે, છોડે, મસલે, ફેરવે.
V. May wash—pull; may rub—knead, may
turn—move round.

હેચઈદન, hênchâîdan. હિં બીજવવું, બીજું
કરવું, ધોવું, સીપવું; ખેચવું, છોડવું, મસલવું; સીચવું. V.
To wet, to moisten, to wash, to water; to pull,
to draw, to leave off, to rub; to pile, to arrange.
Av. Rt. રજ = Sans. Rt. સિચ.

અશોજક, ashôjâk. વિં પવિત્ર પેદા થયેલો. Adj.
Born pure. Comp. Pehl. અશઘન; corrupt form
of અશઘન

આહ-જકે, âhanjâkê. નાં બાહર કાઢનાર, ખેચ-
નાર. Subs. One who draws—pulls out.

૪૩૮ અશોજે, ashôjê. ભૂં કું કાહાડેલું, ખેંચેલું. Past partic. Drawn—pulled out.

૪૩૯ અશોજશના, ashôjashna. નાં ખેંચાણ, તાંણ, ખેંચવાનું કામ. Subs. Importunity; the state of being stretched; scarcity.

૪૪૦ હેન્જશની, hênjashnî. નાં ખેંચવું, તાણવું. Subs. Pulling forcibly, drawing.

૪૪૧ અશોજશને, ashôjashnê. નાં ઉપર ખેંચવું. Subs. Pulling up.

૪૪૨ આહન્જશને, âhanjashnê. See ૪૪૦ hênjashnê.

૪૪૩ અશોજેશ, ashôjêsh. નાં છાંટવું. Subs. Sprinkling.

૪૪૪ અશોજનદ, ashôjinad. કિં તે ખેંચે—તાણે, પાણી છાંટે, પાણીનો છંટકાવ કરે. V. He may pull—draw; he may sprinkle water.

૪૪૫ અશોજેદ, ashôjêd. કિં ઝંરી કરે, શરૂ કરે; છાંટે. V. May set on foot, may begin; may sprinkle.

૪૪૬ હેન્ચેદ, hênchêd. કિં નહવાડે, ધોએ, બરસનુમ આપે—દીએ. V. Have ablution administered; may wash; have *Barashnâm* given.

૪૪૭ અશોજદન, આહેન્ચીદન, ashôjîdan, âhênchîdan. See ૪૪૬ hênchâîdan.

૪૪૮ અશોજનદ, ashôjînad. See ૪૪૫ ashôjînad.

૧૭૫૦ અશોજે, ashôjê. See ૧૭૫૦ ashôjâk or ૧૭૫૦ ashôjê.

૧૭૫૦ આહ-જએ, âhanjê. કું ખેંચેલું, બાહર કાઢેલું.
Past partic. Pulled, dragged out.

૧૭૫૦ આહ-જએ, âhanjê. See ૧૭૫૦ âhanjê.

૧૭૫૦ અશોઝાશ, ashôzâsh. See ૧૭૫૦ ashôjâsh.

૧૭૫૦ અશોઝેશ્ત, ashôzêsh. નાં ચુવડ, એક પક્ષીનું
નામ છે. Subs. An owl; name of a bird. Comp.
Pehl. ૧૭૫૦

૧૭૫૦ અશોઝેદ, ashôzêd. See ૧૭૫૦ ashôzêsh.

૧૭૫૦ અશોઝીદાર, ashôzîdâr. નાં આતશ રોશન નહીં
રાખનાર. Subs. One who does not keep the
sacred fire burning.

૧૭૫૦ અશો-ઝુશ્તાદ, ashô-zushtâd. નાં અશોઈનો
દોસ્ત, રાસ્તી આહનાર—પસંદ કરનાર; એક પક્ષીનું નામ છે.
Subs. A friend to purity; a lover of truth—
justice; name of a bird (of the good creation).
Comp. Av. ૧૭૫૦-૨૫૫૦

૧૭૫૦ અશો-તુમ, ashô-tum. વિં ધણોન—અતીશય પવિત્ર.
Adj. Most pious—righteous, purest. Comp.
Av. ૧૭૫૦-૨૫૫૦

૧૭૫૦ દો-શોદે, dô-shôde. નાં બે ભાગ. Two parts.

૧૭૫૦ આશુપ, âshup. નાં દુઃખ, ઈજા, આજબ. Subs.
Affliction, pain; trouble, torment.

૧૭૫૦ આશોફ, âshôf. નાં બલવો, ક્રીતનો, ફેસાદ, ઠંડો, ગભ-

૦૪૩૧૦૦-૨૫

રાટ, ગડબડાટ; તોફાન; આફત; ઠગારો; નહાસી જનાર.
Subs. Riot, sedition, commotion, quarrel,
confusion, disorder; storm; misfortune; an
impostor; a fugitive. Per. آشوب

જીભાવે, ashnavêd. કિં સાંભલે છે, કાન ધરે છે.
V. Hears, lends an ear (pres.).

જીભાવે, âshôfêd. કિં ગભરાએ, બેચેન થાએ;
મોહીત પડે. V. May be confused, may become
restless—enamoured.

જીભાવે, âshôfidan. કિં ગભરાઈ જવું;
બેચેન થવું; મૂંઝવે થવું; મોહીત પડવું. V. To be confused
—distracted; to be uneasy; to be foolish; to
be enamoured. Comp. Per. آشفتن

જીભાવે, âshôft. વિં ખરાબ, ખુર, માફ, ખદ. Adj.
Bad, evil, ill, wrong, improper.

જીભાવે, âshôft. વિં ગરમ, ઢુનું. Adj. Warm,
hot.

જીભાવે, âshôftâr. નાં ખરાબ કરનાર. Subs.
An evil-doer.

જીભાવે, âshôftêd. કિં ખરાબ કરે. V. May
cause evil, may do harm.

જીભાવે, âshôftê. વિં દેવાનું થયવું, બેલું, ગભરા-
એલું. Adj. Distracted, mad, confounded. Per.

જીભાવે, âshuftan, âshôftan. કિં
રંજા થવું—કરવું, પરાગંદે કરવું; ગુસ્સે કરવું, છેડવું; હીલાવવું;
હરકત કરવી; ખદલવું, ફેરફાર કરવું; ફરક પડવો; વઠાવવું,
ખુરદો કરવો. V. To be annoyed—vexed; to